

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 10.000 korona.</p> <p>Egy hónapra ..... 2.000 korona.</p>	<p>Főszerkesztő: DR. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: DR. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM. Kiss Ernő: Esperesi székfoglaló beszéd. (Folyt. és vége.) — A főiskolai tankönyvkiadás kérdése. (Folyt. köv.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Esperesi székfoglaló beszéd.

Tartotta Kiss Ernő esperes Sárospatakon, 1923 december 11-én.
(Folyt. és vége.)

A gyülekezetek egymáshoz való viszonyát szintén törvény szabályozza, de mintha több volna ebben a jogviszony megállapítása, mint az egymáshoz tartozandóság, a kölcsönös segítség elvének kidomborítása. Bármint szóljon is a törvény, a gyakorlatban széttagoltság, elszigeteltség jellemzi gyülekezeteink egymáshoz való viszonyát. Ez az oka gyöngeségünknek, mert nem tudunk az egységes fellépés erejével hátni. Az önkormányzat egyik helyen önhittséggé, a másik helyen öngyilkossággá falúl. Vannak gyülekezeteink, melyek kedvező körülmények közt a lelki épülés, az anyagi gyarapodás lépcsőjén emelkedőben vannak, viszont más gyülekezeteknek a szegénység, a hitben való megkísértetés élet-halál harcát elhagyatottságban kell megvívniuk.

Nem fáj-e a lelketek, mikor láttok gyülekezeteket, melyek nem tudnak egy parányi fehér templomot emelni az Úr dicsőségére, melyeknek gyermekei épületnek is alig nevezhető iskolába járnak? És nem gondoljátok-e, hogy ők is testvéreink, ők is reformátusok s anyaszentegyházunk erejét munkálnák, ha ezeknek ügyét felfogva, a nagyobb, az erősebb testvérek segítő-kezet nyújtának feléjük? Hiszem és vallom, hogy ezek a szétszórta csontok megelevenednének, ha belőlünk az első keresztyének segítségére kész szeretete áradna feléjük.

Nem a törvényt rontjuk le, mikor azt követeljük, hogy az erős segítse a gyöngét, nem az erőket forgácsoljuk szét, mikor a nagynak javából a kicsinek kérünk; inkább az egységet építjük s betöltjük a testvériség törvényét: „*egymásnak terhére hordozzátok.*”

A lelkipásztorok egymáshoz való viszonya. Erről is szólunk kell. Egymáshoz való viszonyunk ne egymás munkájának az ócsárlásában, de ne is az úton-útfélen való barátkozásban merüljön ki. Egymáshoz való viszonyunkat is oda kell állítanunk az evangélium szolgálatába. Tanuljuk meg egymást szeretni, küzdelmeinknek osztályosa lenni. Tanuljuk meg szeretettel elfedezni egymás hibáit, de tanuljuk meg azt is, hogy egymás hibáiért fel ne áldozzuk a gyülekezetet. Legyünk szigorúak

önmagunk iránt, hogy kevesebb szigorra legyen szükség a kölcsönös fegyelmezésben.

Híveink néznek minket, hogy ugyanazon indulattal vagyunk-e egymás iránt, mint nekik hirdetjük, hogy legyenek. Elmondhatják-e: „Nézetek, hogy szeretik ezek egymást?” És néz minket a mi Urunk, akinek szolgálai vagyunk, aki azt kívánja tőlünk, hogy egymás hitétől épüljünk, hogy a mi hitünkkel segítsük diadalra Őt.

*

A fehér liliom hirtelen felnövésének a titka abban áll, hogy gyökereivel állandóan összeköttetésben van az anyaföld termő talajával s a mélységből felszívott titkos erőknek a nyári éjszaka harmatos levegőjével való találkozására szűli az elbűvölő, csodás illatot. — Testvéreim! A jó Isten minket ebbe a világba helyezett, ennek a levegőjét kell szívnunk, ennek a világát látnunk, ennek az emberei közt élnünk, ennek a bűnét látnunk; de azzal a szent megbízatással vagyunk felruházva, hogy állandóan tartsuk fenn az összeköttetést Krisztus és a mai világ közt. Ő az a titkos hatalom, kitől nyerjük az erőt, kinek lelke rajtunk át találkozik a mai világgal és ebből a találkozásból gyúl fel, mint villanyfény a hit, az ártatlanság, a szeretet. Mi rajtunk át kell a világba áradni a Krisztus szellemének, hogy áthassa az egész földet. Ez legyen mindnyájunk programja. Amen.

A főiskolai tankönyvkiadás kérdése.

Az egyházkerület közönsége egyáltalán nincs tájékoztatva annak a fontos kérdésnek részleteiről, mely a tankönyvkiadás ügyében felmerült. A hivatalos egyh.-ker. közgyűlés e kérdés felvetődéséről ugyan tud, de a kerületi jegyzőkönyvek ki nyomtatásának elmaradása folytán a beavatottak száma kevésre szűkül. A kérdés pedig, szerény felfogásunk szerint, úgy egyetemes jellegénél, mint fontosságánál fogva az egész egyházkerület különös érdeklődésére tarthat számot. És alig tudjuk elképzelni, hogy ilyen nagy jelentőségű ügy elintézését s vele a felelősséget merné bárki is vállalni az egyházkerület közönségének tudta és várható hozzászólása nélkül.

• A tankönyvek kiadását kerületünkben több,

mint 50 év óta, szellemi részében a Főiskolai Irodalmi-Kör, anyagi vonatkozásában a gazdasági ügyeket intéző főiskolai szervek intézték. Kimondhatatlan erkölcsi és szellemi nyereség volt az, hogy ref. elemi, sőt középiskoláink nemcsak vallástani, hanem másirányú ismereteiket is olyan könyvekből meríthették, melyek az ismeretek korszerű mértékén túl úgy vallási és erkölcsi, mint nemzeti szempontból teljesen megbízhatók voltak. Ezen könyvek kulturális jelentősége mellett tiszteletadás nélkül ma sem lehet elnézni. A vezetés patriarchális liberalitása lehetővé tette, hogy némelyek ürtügyek felsorakoztatásával, vagy anélkül is, egyszerűen mellőzzék ezeket a könyveket s a nagy reklámnak hódoló készséggel olyan könyveket vezessenek be, melyek az egyházi érdekekkel sokszor merőben ellentétesek voltak. Így aztán nem egy könyvnél előfordul, hogy egy-egy kiadás a kelleténél hosszabb ideig várt vevőkre s a korszerű tartalmi és tantervi módosítások késlek, bár a belőlük kiáradó egészséges szellem ezekért bőven kárpótolt.

Igy találta a tankönyvkiadást a háború. A tanítók hadbavonulása, az iskolaügy másodrendűsége, a nehezéző életviszonyok stb. még fokozták a helyzet romlását. De azért a főiskola, a haszonról való lemondás mellett, ez idő alatt is nyomtatott könyveket, hogy szakadás ne legyen. A forradalmak, majd a kerület megszökítése, a megbénult és veszélyes szállítási viszonyok s a tanügyi anarchia még súlyosabbá tette a tankönyvkiadást. A tankönyvek árának korlátozása aztán oly mértékben koronázta be ezt a szomorú folyamatot, hogy a könyvkiadás esődjéről kellett beszélnünk.

Ez volt a helyzet 1921 tavaszán. Egy-két könyvnek újabb kiadását még megkísérelte a főiskola, de a könyvraktár és nyomdaügyek körül régebbi időktől nélkülözött s végre valahára visszaállított kíváncsú rend lehetővé tette az alaposabb számvetést. És ekkor kitűnt, hogy az eladásra kerülő könyvek ára nemcsak nem térül meg, hanem a könyvek kiadásával járó óriási kiadások a főiskola egész költségvetésének megrendítését vonnák maguk után. Az egész évi könyvárusítás, mintegy 37 könyvnek és csomó nyomtatványnak ára, a megkötött árak mellett, nem elég arra, hogy egyetlen könyv újabb kiadásának költségét fedezze.

Eközben pedig kezdtek a könyvek kifogyni. Hol egyik, hol másik könyvről kellett jelenteni, hogy a szeptemberi piacra már nem elég a szükséglet fedezetére. Az Irodalmi-Kör vérszegénysége mellett is próbálta erőszakolni az újabb kiadásokat. Az ez ellen fellépő és tagadhatatlan gazdasági okok mellé új argumentumok kerültek: egyes könyvek tartalmi értékének kérdésessé tétele, a csonka kerület könyvfogyasztó képességének apadása, újabb tankönyvírók bevonásának szüksége s a fogyasztás körül újabb érdekkapcsolatok létesítése. Csaknem mind helytálló, komoly megfontolásra igényt tartó szempontok. A kérdés csak az, hogy vajon éppen most időszerűek és megvalósíthatók-e? A fegyverek mineműsége csatákat dönthet el. De azok jószágának kétségbevonása s ezért szét nem osztása, s így a katonáknak fegyvernélkülisége

már eleve lemondás nemcsak a győzelemről, hanem még a küzdelemről is.

Igy került az ügy hosszabb belső emésztődés után a főiskolai fórumok elé. Előbb a gazdasági választmány s illetőleg annak nyomdabizottsága foglalkozott e kérdéssel, keresve a megoldást. Miután kitűnt, hogy a fenti okokból, elsősorban a könyvek árának korlátozásán megtörő gazdasági viszonyok folytán ez a kérdés belső ügyként alig oldható meg, két indítvány merült fel. Ezek közül az első az volt, hogy a könyvkiadásban a főiskola hívja segítségül az egyházkerületet, miután a könyvkiadás nem elsőrendűen főiskolai érdek, hiszen a kiadásában megjelent könyvek 80%-a az egyházkerület elemi iskoláinak igényeit van hivatva szolgálni. Így tehát jogos a felhívás, hogy egyházkerületünk a kezelésében levő tőkéket nem magánosoknak gyümölcsözteti, hanem megfelelő kamatoztatás mellett könyvkiadásba fekteti.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

* **A Bethlen Gábor** irod. és nyomdai r.-t. újabb kiadványai: 1. *Nagyasszonyok a magyar reformációban*, írta H. Kiss Géza. 70 l. Ref. egyházunk sok küzdelmek közt élő, de sok nagy jellemet termelő múltjából a jó tollú ifjú író öt nagy nőalakot mutat be a *Bethlen Könyvtár* e legújabb füzetében, akik nemüknek díszei, egyházunknak örök dicsőkedései voltak, akik közül a két első (Károlyi Zsuzsánna s Lórántfi Zsuzsánna) egyenrangú munkatársa volt nagynevű férjének, a 3 utolsó meg a férje hírét és érdemét túlhaladó jelentőségre tett szert, (Bornemisza Anna, II. Apafi Mihályné, Árva Bethlen Kata), akik mindannyian mély belátás, buzgó vallásosság, az egyházért, iskoláért és a tudományért nagy áldozatokra kész nemes szívek által tűnnek ki. Minden ref. nő megihatottsággal és épüléssel fogja e szépen, odaadással, nagy tárgy szeretettel írt füzetet olvasni. — 2. *Porból az Égiq. Versek*; írta V. Sipos Ida. A 118 lapra terjedő, csinos kiállítású kötet 43 verset foglal magában, végyesen elbeszélő és lírai verseket. A 3 első csoportban csupa meleg vallásos hangulatú, emelkedett szellemű költemény lép elénk kedves, lágyan omló előadásban; talán nem ráznak meg viharzó erővel, de mint az ibolya, üde színekkel és illatokkal gyönyörködtetnek. Asszonyok, lányok a magok gyöngéd, nemes érzéseinek kifejezését fogják bennök találni. — 3. *Gyermekek-Imák*, írta Csűrös István. Mintegy 21 különféle alkalomra szóló, rövid, világos, benső érzésből fakadó imát találunk a kis, ügyesen összeállított, eszesen bekötött könyvecskében; befejezésül az Uri Ima, Tízparancsolat, Hiszekegy s 22 szép bibliai ige következik.

* **Az Ut.** Szerkesztik dr. Imre Lajos, dr. Makai Sándor, dr. Tavasz Sándor. Nov.—decemb. szám. Tartalma: Ünneptelenség; Beszédvázlatok; Vasárnapi iskolai vezérfonal; A vasárnapi iskola célja, anyaga és módszere; A konfirmáció előkészítés kimélyítése; A ker. hit és történelem (Cramer holland tanár kolozsvári székfogl. beszéde); Mi a pietizmus és mi nem pietizmus? Irodalmi

szemle; A kálvinista népéletből; Az élő egyház (Iskolai évnvtő beszéd); Világkapcsolatok. A folyóirat évi előfiz. díja 150 lei (Cluj).

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Előfizetési felhívás.** Fölkérjük t. olvasóinkat, hogy 1924 első felére 10.000 K t. előfizetési díjúl beküldeni sziveskedjenek. Nem tudhatjuk a reánk következő áremelkedést s ezért kérünk inkább többet, mint kevesebbet. Ha telik belőle, szívesen fogunk többször hetenkint is lapot adni. Csak az a föltétel, hogy t. olvasóink ne maradjanak el a fizetéssel. Bármily sovány is lapunk, okvetlenül hízagot pótol, nagy érdeket képvisel; de hogy feladatát teljesíthesse, az anyagi eszközöket ne tessenek tőle megtagadni. *A kiadóhivatal.*

— **Gyászhirek.** Kóczán György ongai földbírtokos, az abaúji egyh.-megye vil. tanácsbírája dec. 19-én 52 éves korában, — néhai Batta József lelkész özvegye, szül. Molnár Mária asszony, dec. 27-én életének 82-ik évében A.-Szántón elhunyt. Áldás emlékekre.

— **Új esperes.** Dec. 11-én történt Sárospatacon, hogy az alsózempléni egyh.-megye gondnoka, az e.-m. közgyűlés színe előtt, a pár nappal előbb elhunyt esperest: Bartha Józsefet elparentálta s tódját: Kiss Ernőt a közgyűlés az esperesi állásba beiktatta. S ugyanaznap az alsószabolcs-ajdúvidéki egyházmegye Bartha J. legifjabb testvérét: Bartha László tiszalöki lelkészt iktatta be esperesi állásába. Fogadja az új esperes pataki arátai, volt mesterei, szíves üdvözlését és jókívánságait!

— **Lelkészválasztás.** A tiszadorogmai ref. egyház 1923 dec. 2-án tartott lelkészválasztó közgyűlésén Szendrey László ref. s.-lelkészt egyhangú meghívással lelkészévé választotta. Az ifjú lelkész iktatása dec. 23-án volt.

— **Alsózempléniiek figyelmébe!** Mely egyházak zszégei volnának hajlandók sok bajjal küzdő s gyülekezetek 40—60 ezer korona kulturadó randóságát 1923-ról befizetni? A lelképásztorok zül ki volna hajlandó egy lelkésztestvér 1923-i 80 ezer korona özvegy-árva gyámtári járulékát befizetni? „Amint akarjátok, hogy az emberek cselekedjenek, ti is akképen cselekedjétek azok.” (Luk. 6—31.) Jelentkezések az esperesi hivatalba küldendők. Kiss Ernő, esperes.

— **Adományok a főiskola javára.** Az elmúlt utolsó hónapjaiban főiskolánk javára a következő ösztöndíj-alapítványok érkeztek: Kazinczy bor debreceni nyug. kuriai bíró első sorban a zinczy Ferenctől és Váradi Szabó Jánostól lermazó ifjú, másodsorban a régi magyar nemesi éposztály valamely itt tanuló sarja számára 10.000 K-t adományozott; — G. Nagy Sándor öci lelkész édes atyja, néhai G. Nagy István ére szorgalmi díjúl egy gimn. és egy theol. számára 300.000 K-t, ugyanő theol. ifjakkak könyv-alapúl 100.000 K-t; — Dr. Végh Elemér egyszászi táblabíró az Erdélyi Önképző-Körnek gyar irod. pályakérdés jutalmazására 250.000 adományozott, — végül dr. G. Nagy László

kecskeméti gazd. kam. igazgató 1922. évi alapítványát 40.000 K-val növelte. Internátusi és fenntartási alapra a dombrádi gyülekezet perselypénzből 46.000 K-át adott; Székely Sándor brownsvillei lelkész tápint. alapítványát 100.000 K-val növelte, különböző ifj. egyesületeknek pedig 175.000 K-át küldött. — Nem ugyan magát a főiskolát, hanem a főiskola nyug. tanárait, tanári özvegyeit és árváit illette dr. Szoboszlav Gyula sanfranciskoi orvosnak, intézetünk egykori tanítványának adománya, aki Kovácsy S. nyug. tanár ösztönzésére előbb 520.000, utóbb 5.480.000 K-t küldött oly rendelkezéssel, hogy ennek fele (3 mill.) a nyug. tanárok, tan. özvegyek és árvák közt egyszersmindenkori gyors segélyként osztassék ki, másik fele pedig ugyane célra gyümölcsösztessék s kamatai az arra legjobban rászorúlt nyugdíjasok, özvegyek és árvák közt osztassanak ki. Az Ur, aki az égi madarakat táplálja, imé, mirőlunk sem feledkezik el!

— **A gyülekezeti életből.** A s.-a.-újhelyi prot. nőegylet a város prot. közönségének és a városi pénzintézeteknek nagylelkű adományából karácsonykor 58 szegénysorsú gyermeket látott el részint új, részint viseltes, de kijavított ruhaneművel (25 pár cipő s különféle alsó és felső ruha), továbbá különféle élelmi szerekkel. Az ajándékozónak, valamint a ruha-varró nőegyleti tagoknak és iparosoknak a Nőegylet ez úton mond mély köszönetet. — Boldogkeresztúron az adventi időszakban minden héten szerdán adventi este volt, Enyedy Andor s.-a.-újhelyi, Marcsék János tokaji ev. lelkész és neje és Batta János helybeli lelkész tartottak biblia magyarázatokat. Perselypénzül bejött 25000 K, amely összeg a szegény iskolás gyermekek vallásos iratokkal való ellátására fordított és a karácsonyfa-ünnepély alkalmából dec. 23-án a gyermekek között ki is osztatott.

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** A családi állapotban előfordult múlt évi állapotot anyakönyvi bélyegtelen kivonatokkal igazolva, sürgősen kérem hozzám küldeni. Költségvetést még sok egyház nem adott. Boldog új évet kívánva vagyok atyafiúi szeretettel, Miskolc, 1924 január 2. Farkas István esperes.

— **Kedves formában** intézett el néhány felsőborsodi gyülekezetünk egy felmerült ügyet. Nem kaptak a karácsonyi ünnepekre legatust. Kérdést intéztek azért főiskolánk igazgatóságához, hogy vajjon nem betegség-e az oka az ünnepi követ elmaradásának, mert ez esetben hajlandók a legatusnak szánt összeget neki beküldeni. Egyik jóigyekezetű s szép előadású theologusunk ment volna követnek a jelzett egyházközségekbe, de betegsége megakadályozta. Most nagy örömmel mond köszönetet a gyülekezetek vezetőinek kedves figyelmességükért.

— **A prot. lelkészek államsegélye.** A minisztertanács a vall. és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére hozzájárult ahhoz, hogy a nem kath. lelkészek helyi forrásból eredő javadalmazása, a kath. papoknak a vallásalapból történt segélyezéséhez hasonlóan, az államkincstár terhére, rendkiv. segítség címén, a városi lelkészeknél és theol. tanároknál 60, a vidéki lelkészeknél 40 méterm.

búza értékének megfelelően egészítették ki s ugyane lelkészek egyszersmindenkorra szóló (cca 250,000 K) palástsegélyben is részesítettessenek.

— **Rövid hírek.** A theol. tanárok *pápai* konferenciája, a bpesti tanárok kívánságára, a húsvéti szünidőre halasztatott. — *Beveridge* Vilmos, a bpesti eskót misszió lelkes vezetője, a magyar ref. egyház meleg barátja, jan. 4-én töltötte be 60 ik évét. — A kormányzó *Finkey* Józsefet, a bányá- és erdőmérnöki főiskola adjunktusát (néhai dr. *Finkey* J. tanártársunk fiát), e főiskola rkiv. tanárává nevezte ki. — *Szigethy* Ferenc balajti lelkész egy miskolci napilap karácsonyi tárcapályázatán 50,000 K első díjat nyert. — A bpesti ref. egyházközség a Kálvintéri templom jobb oldalán fekvő telekért esérébe adja a Lónyay-utcai főgimnázium telkét. — A berlini egyetem a nagyhirű egyháztörténész: *Harnack* Adolf utódául *Hans Lietzmann* jenai tanárt, jónévű egyh. történészt, bibliakutatót és régészt hívta meg. — A *Sárospataki Hírlap*, e helyi érdekű, ker. szellemű hetilap, a nyomdai viszonyok nehézsége miatt, egyelőre megszűnik. — Főmunkatársunk: *Marton* János theol. tanár részt vett a lefolyt héten Bpsten tartott lelkészi konferencián s jan. 8-án „Iskolapolitikánk” címmel ott előadást tartott.

— **Új középiskolai törvényt** készített és terjeszt a nemzetgyűlés elé gr. *Klebsberg* Kunó közoktatási miniszter, amely háromféle középiskolát állapít meg, u. m. humanisztikus gimnáziumot latinnal és göröggel, reál-gimnáziumot latinnal és egy modern nyelvvel, reáliskolát latin nélkül egy modern nyelvvel; a német nyelv mindhárom középiskolában kötelező. A törvényjavaslat a háromféle középiskola képesítését egyenlő jogúnak ismeri el. A reál-gimnázium felállítását folytán a görög-pótló tanfolyam megszűnik. A felekezeti iskoláknál a főhatóság állapítja meg, hogy egyes tanintézetek melyik típust fogják követni.

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,

Hiszek egy isteni örök igazságban.

Hiszek Magyarország feltámadásában. Ámen,

HIVATALOS RÉSZ.

1491—1923.

Körlevél.

Tudomásul és mihez tartás végett közlöm a vallás- és közokt. miniszterium 157805/1923. sz. a. kelt rendeletét.

Miskolc, 1924. jan. 2. Dr. Révész Kálmán
püspök.

*

Az 1922. évi VI. t. c. 4. §-a és a XVII. t. c. 8. §-a elrendelte, hogy az államsegélyt élvező elemi iskolai tanítói, valamint óvónői állások 1922. évi július 1-i, illetve 1923. évi január 1-i hatállyal felülvizsgálat alá vétessenek abból a szempontból, hogy a közgazdaság és az államháztartás változott viszonyai között állami segélyezésük számbavéve az állással egybekötött helyi javadalmazást és a fentartó anyagi helyzetét, továbbra is indokolt-e.

Ezen törvényhozási rendelkezés végrehajtását indítottam meg az 1922. évi 122.000. sz. rendelettel. Minthogy azonban a felülvizsgálathoz szükséges adatok nagyrészt késedelmesen terjesztettek be s előre látható volt, hogy az anyag feldolgozása több hónapot fog igénybe venni, rendelkeznem kellett az iránt, hogy 1923. január hó 1-től kezdődőleg a felülvizsgálatnak egyéenkint tényleges végrehajtásáig mily államsegély fizethető ki a tanítóknak. — Szem előtt tartva azt a célt, hogy az államsegélyre ezentúl is valóban rászoruló tanítók illetményeinek folyósítása fennakadást ne szenvedjen, az 1922. november 28-án kelt s a „Hivatalos Közlöny” 24. számában közölt 164127. sz. rendeletben kimondtam, hogy a tanítók ez idő alatt is az eredeti összegű államsegélyt vehetik fel, de egyben az 1922. évi VI. és XVII. t. c.-ben foglaltakhoz képest olyként állapítottam meg, hogy a felülvizsgálat végrehajtása után a netán túlélvezett összegeket minden egyes tanító és óvónő visszatéríteni köteles. Ezt az elve az 1923. évi XXXII. t. c. 13. §-a is fentartotta.

A visszatérítés az előrebocsátott és minden illetményemelés alkalmával megismételt figyelmeztetés, valamint az idézett törvényszakas rendeltetése után, de végre különösen a folyó évi 136000 sz. körrendelet folytán, mellyel a felemelt egységes fizetési rendszer 1923. augusztus hó 1-től kezdődő hatállyal a nagyobb naturáliákkal is bir tanítókra kiterjesztett s ezeknek kisebb-nagyobb összegű államsegélyt ismét biztosított, akadályb nem ütközhetik. — Mégis a visszatérítésnek legmesszebb menő megkönnyítésére 1923. június, majd október, azután december végéig terjedő halasztást engedélyeztem, legújabbban 152500—1923. sz. rendeletben a visszatérítésnek 1924. évi június végéig való elhalasztását tettem lehetővé.

De ezen túlmenőleg is oly esetekben, amikor a tanító vagy óvónő hitelt érdemlően igazolja, hogy *különös méltánylást érdemlő egyéni körülmény folytán* a visszatérítés reá nézve elviselhetetlen lenne, kész vagyok kivételesen a törlesztetlen túlélvizsgálattól részbeni vagy egészbeni engedését az illetékes egyházi főhatóság, illetőleg bizottság meghallgatása után megfontolt tárgyává tenni.

Hasonlóképpen hajlandó vagyok méltány esetekben teljesen elengedni a túlélvizsgálattól részbeni vagy egészbeni maradványát a netán elhunyt tanító vagy óvónő hátramaradottaival, illetve az időközben végleges nyugalomba vonult tanárokkal szemben. Budapest, 1923. évi december hó 22-én.

A miniszter helye

Petry
államtitkár.

Szerkesztői üzenetek.

Kérdező. Sok utánjárásba és jelentékeny költségünkbe kerülne, hogy esekklapot küldjünk t. olvasóinknak az előfizetési díj befizetésére. Havi előfizetés mellett természetesen sokra menne a portó-költség, de tessék félévre, vagy esetleg egész évre előfizetni is jobban járunk, a portó-költség is erősen esökken. — **Beküldők.** A hátralékos előfizetési díjak beküldését kérjük; nélkül nem lehet lapot kiadni. — **T. K.** A hirdetés díja 500

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.
Fél évre	10.000 korona.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	DR. RÁCZ LAJOS	
Egy hónapra	2.000 korona.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN		

TARTALOM. *Elekes Imre*: A főiskolai tankönyvkiadás kérdése. (Folyt. és vége.) — yr: Könyvismertetés. — Vegyes közlemények.

A főiskolai tankönyvkiadás kérdése.

(Folyt. és vége.)

Amennyiben a megoldásnak nehézségei volnának, egyházkerületünk alapíthatna az általa kiadásra szükségesnek ítélt nyomtatványok és könyvek kiadásának finanszírozására egy *részvénytársaságot*, melynek részvényeit az egyh.-ker. pénztár és a főiskola s azon kívül egyházak, lelkészek s egyházi tisztséget viselő világiak jegyezhetnék. De a tankönyvkiadás központja minden esetre Sárospatak maradna, hol az *újraszervezendő Irodalmi-Kör* a könyvkiadás körül szerzett érdemeivel és tapasztalataival a sikert biztosítaná.

Amint látható, mindkét indítvány hata mögött, sok más közt, az a gondolat ott lappang, hogy a könyvhasználat az érdekkapcsolatok azonoságával is fokoztassék, hogy a főcél: a megfelelő könyvek kiadását annál kétségtelenebbül biztosítsa.

Az 1922. júl. 4-én tartott közgyűlés, a fenti két indítvány felett napirendre tér, a könyvkiadást a legszükségesebb, különösen a vallástani könyvek kiadására szorítja, amint azt az ig.-tanács javasolta s azon kívül több, e kérdéssel kapcsolatos határozatot hoz. Ezek közt kimondja: „*az egyetemes ref. könyvkiadás ügyében felterjesztést tesz az Egyetemes Konventre és azt az erők egyesítése érdekében megfontolásra ajánlja.*”

Innen kezdődőleg a könyvkiadás kérdése új sínekre ment át. Hosszabb szélesedő után 1923. jún. 12-14-én Budapesten tartott egyetemes Konvent foglalkozott vele s 40. sz. határozatáról hallottunk, majd június 29-én Sárospatakon szövegében is megismertük azon értekezleten, mely a *tiszántúli* egyházkerület kiküldötteivel: Dr. Kun Béla egyetemi tanár és Keresztessy István, a Meliusz nyomdavállalat megbízottjával közösen tárgyalta a ref. tankönyvkiadás kérdését.

A konventi határozat alapja a Meliusz nyomdavállalat felterjesztése, mely „helyesnek tartaná, ha a ref. iskolák valamennyije egységesen láttatna el tankönyvvel, olyan módon, hogy az Egyetemes Konvent állapítaná meg, hogy milyen tankönyvek adandók ki, továbbá jelölne ki — talán rendszerint országos pályázat útján, hogy melyik tantárgy tanítására melyik tankönyv használtassék. Az Egyet. Konvent gondoskodnék a tankönyvek meg-

birálásáról, ellenőrzéséről s egyáltalán az egész ügy feletti felügyeletet teljesítené. Viszont az egyházkerületek, melyek — ma jól tudjuk — tankönyveikből jelentékeny jövedelemhez jutnak (?), az egységesen kiadandó tankönyvekből területükön eladott példányok mennyisége szerint megfelelő, a jelenleginél mindenestre nagyobb haszonban részesednének.

A továbbiakban a nyomdavállalat (Meliusz) készséggel fogja „az összes magyar ref. iskolákban használandó tankönyvek” pályadíját, bírálok tiszteletdíját, az írói díjakat fizetni, a könyveket kinyomtatni, forgalomba hozni. Az egyházkerületeknek felajánl a forgalomból 5%-ot, hogy „anyagi kárt ne szenvedjenek,” sőt aláveti magát a haszonrészesedés ügyében későbbi intézkedéseknek is, hogy *mindenütt egyöntetű legyen: „új, egyforma modern tankönyv a ref. gyermekek kezében.”*

A konventi határozat a **tankönyvmonopoliumok** merev formáját *sem kívánatosnak, sem könnyen megvalósíthatónak nem tartja s az elvet a legszigorúbb bírálat mellett is legteljebb csak a vallástani és szorosan ref. és nemzeti irányzatú kézikönyvekre tartja alkalmazhatónak*. De azt, hogy az összes ref. iskolákban csak Egyet. Konvent által approbált tankönyveink alkalmaztassanak, ref. tanügyünk egységes vezetése, irányítása és ellenőrzése szempontjából feltétlenül szükségesnek vallja. Ezért Konvent a Meliusz-nyomdavállalat fenti ajánlatát megszívlelendőnek tartja s leteszi az egyházkerületekhez, hogy erre vonatkozólag nyilatkozzanak, július 15-ig azt a konventi elnökséghez terjesszék fel, annak megfontolásával is, hogy az egységes tankönyvek kiadását nem eszközölhetné-e az egyetemes egyház, mely esetben az egész hasznot magának biztosíthatná. A konventi elnöki tanácsot felhatalmazta e határozat, hogy a beérkező vélemények alapján az ajánlat elfogadása, módosítása vagy mellőzése tárgyában határozhasson.

A debreceniekkel tartott közös értekezleten a patakiak saját és egyházkerületük erkölcsi és anyagi érdekeit kívánták precízebben s bár határozat nem jött létre, az eszmecsere barátságos megértés jegyében folyt le.

A főisk. gazd. választmány július 4. gyűléséből az egyházkerületi elnökség elé terjesztette javaslatát, melyek a következők voltak:

1. az egyetemes egyházat tankönyvkiadásra, felszerelés, szervek és anyagi erő hiányában nem tartja alkalmasnak. „Hiszen a meglevő egyházi tankönyvkiadó vállalatok, annak idején könnyebb felszerelési feltételek mellett, belegyakorolt szervek birtokában is roskadozva bírák e feladatukat teljesíteni. De éppen ezekkel szemben nem volna méltányos, hogy üzemeiket megrövidítsük újabb vállalat létesítésével s a meglevő, a ref. kulturáért áldozatokkal is küzdő, jelentékeny anyagi és erkölcsi tőkét képviselő intézményeket elsorvadni engedjük azok támogatása helyett, amúgy sem túlságosan népszerű centralizáló törekvések érdekében.”

2. Hogy a már hosszabb idő óta ref. kultura szolgálatában álló tankönyvkiadó vállalatok és nyomdaüzemek a jelen válságos helyzetben, főleg gazdasági okokból, valamely egységbe, kapcsolatba hozassanak, az lehetségesnek tartjuk alábbi *feltételek* mellett:

a) ez egységbe vonhatók a debreceni egyh.-kerületi, pápai, sárospataki főisk. nyomdák és könyvkiadó vállalatok; a dunamelléki kerület részéről az általa megjelölendő nyomda.

b) Az egyetemes Konvent, az egyh.-kerületek útján, biztosítja a nagy áldozatokat igénylő kiadványoknak feltétlenül kötelező bevezetését és használatát.

c) A fenti tankönyvkiadó vállalatoknak birtokában levő, saját kiadású tankönyveit első sorban teszi recenzio tárgyává s ha a *magasabb követelményeket kielégítik*, azoknak kiadásával kezdi meg az új egység a tankönyvkiadást. De a meglevő készletnek elosztását, forgalombahozatalát és elfogyását az esetben is biztosítják, ha az újabb bírálat mértékét nem ütik meg.

d) Az alkalmi egyesülés csak bizonyos, az érdekelt egyh.-kerületek által megállapítandó időre szóló érvényességű. Ez az idő lehet, a remélt gazdasági helyrejutovel idejéhez mérten, legfeljebb 15—20 esztendő.

e) A tankönyvek approbálását egy, az egyetemes Konvent által, az egyházkerületekből egyenlő számban összeállított bizottság teljesíti.

f) Az alkalmi egyesülés adminisztrációjának előkészítésére, végzésére, a szükségletek megállapítására s az egész tervezet pénzügyi és technikai keresztülvitelére, ellenőrzésére az érdekelt könyvkiadó vállalatokból 2—2 tag kiküldése útján létrejött bizottság hivatott. Ez elnökét és jegyzőjét maga választja meg sorából. E bizottság üléseinek költségeit a rezsiből fedezi. Fontosabb anyagi természetű ügyek eldöntéséhez szükséges magának az érdekelt nyomdavállalatnak a hozzájárulása.

g) Már most hangsúlyozandónak véljük, hogy 1—1 tárgyból lehetőleg több irányt képviselő, *két-három tankönyv is készüljön*, hogy az iskoláknak a választási lehetőség biztosítva legyen s ezzel a tankönyvmonopolium merevsége elkerülhetővé váljon.

h) A vallástani könyvek kiadása sorrendileg előzze meg minden más könyv kiadását.

Amint e tiszáninneri álláspont mutatja, ez is helyesli a konventi approbálást, de a centralizációt csak kerületközi vonatkozásban, megszabott időre javasolja s ezt is főleg azért, hogy a mai

válságos időkben meg ne roppanjanak azok az erkölcsi és anyagi erők, melyek évtizedek óta hordozzák a ref. kultura igáját, súlyos áldozatok árán is.

Tehát nem nyereszkesedés és új üzlet utáni vágy, hanem *régi tisztes intézmények védelmének, fentartásának vágya ütközik ki minden sorából.*

Ez álláspont képviselőjére egyik g. vál. tagot arra a gyűlésre is kiküldte, melyet Pápán óhajtottak tartani a debreceni kiküldöttek. A pápai mértékadó körök akkor már visszautasították, jól felfogott érdekükben, a konventi határozat centralizáló tendenciáját, — de készséggel hallgatták meg a tiszáninneri álláspontot és érveit. Az értekezlet nem volt megtartható, mert a debreceniek nem jelentek meg Pápán, a két álláspont (Pápa és Patak) mégis közeledést mutatott. Ez természetes is, hisz' teljesen analog érdekeik vannak.

1923 októberben ismét volt ez ügyben értekezlet Budapesten, hol mind a négy kerület részéről együtt tanácskoztak a megbízottak. Itt a dunamelléki és dunántúli kerületek képviselői a debreceni álláspont *mellett* nyilatkoztak s így a tiszáninneri kerület elszigetelődött.

Hogy a vége mi lesz, nem lehet tudni. De az valószínű, hogy a debreceni ajánlat elfogadása és kötelezővé tétele nem alkalmas a kerületközi béke erősítésére. Mert saját gyökerű, régi kulturális intézmények lételet veszélyezteteti. Haszonrészesedés és más anyagi előnyök megközelíthetőség sem kárpótolhatja a kerületeket azon megkötöttségért, mellyel a megoldás jár. A Stephaneum valószínűsítése kétségtelenül *erő*, de ennek olyan ára van, amit a ref. egyházak nehezen adhatnak meg. Ehez olyan egyházi szervezet kell, melyben az egymás alá rendeltség és függés történelmi fejlődés gyümölcsei.

Az egységes tankönyvkiadás kérdése így még sok gyűlésnek lesz tanácskozási tárgya. Elnöki tanács aligha vállalja a döntés felelősségét, — megbízása ellenére. Talán még az egyházmegyékhöz is le fog kerülni ez ügy, sőt azt sem tartom kizártnak, hogy a tanító-egyesületek véleménye is tudakozódás tárgya lesz. Mert hiszen talán oda is tartozna egy kicsit, ha nem téved e sorok írója. Mert az elemi iskolai tankönyvek megírásánál éppen az elemi iskolák tanítóit szeretnők megnyerni, az ediginél sokkal intenzívebb munkával és a bírálatokon messze túlmenő közreműködéssel.

A kérdés időközben vesztett is rugóiból. Az 1923 szeptemberi könyvpiac árai, melyeket a miniszteriumi könyvármegállapító bizottság engedélyezett, nagy közeledést mutattak azon reménység felé, hogy a tankönyvkiadás megoldható lesz deficit nélkül is. A felmerült gondolatokból talán megvalósul az, ami arra legérdemesebb: a *konventi tankönyv-bírálóbizottság felállítás*a, a miniszteri tanács engedélyező-bizottság mintájára s ezzel nemcsak a gyanútól mentesülne a könyvkiadó, hogy másodrendű érdekek adják ki a könyvet, hanem egyúttal a felsőbb jóváhagyás pecsétje is növelné tekintélyét s így nem érezhetné feljogosítottnak magát mindenki arra, hogy értéktelennek minősítve, mellőzze, eldobja. Ezt ugyan pld. Dunántúl nem ismerik.

Íme, ezekben kívántam e fontos kérdés ál-

lapotáról az érdeklődőket tájékoztatni s ezzel lehetőséget és módot adni arra is, hogy nagybecsű hozzászólások hangozhassanak el. *Elekes Imre.*

KÖNYVISMERTETÉS.

Bárczy István: Jézus Krisztus Evangéliuma.

Érdekes, szép kiállítású, örök és drága értéket közlő könyv jelent meg a napokban. Bárczy István, Budapest egykori tevékeny, kiváló tehetséggel, a városfejlesztés iránti nagy érzéssel felruházott polgármestere foglalta egybe, állította időrendbe a négy evangélium tartalmát; bizonyoságául annak, hogy az igazi nagy emberek a magányban, procul negotiis is tudnak a köznek szolgálásokat tenni. Ez a könyv — bár bibliapótlónak, vagy az eredeti evangéliumok helyettesítőjének nem ismerhetjük el, s hisszük, szerző sem annak szánta, igen jó kalauz azoknak, akiket az evangéliumok tömkelege első látásra visszariaszt, vagy akik abban már jártasok lévén, mégis összefüggő áttekintést akarnak felette és benne nyerni. S talán sok, eddig e tekintetben egész közönyös ember figyelmét fogja ez a könyv reáterelni az Isten örömmüzenetére.

A fordításban, nyelvezetben szerző — mint előszavában mondja, az eredeti szöveghez és a régi elismert fordításokhoz a lehetőségig ragaszkodva, a biblikusság megtartása mellett az élő nyelvjáráshoz igyekezett alkalmazkodni. A felületes áttekintés alapján is lehet találni nála meglepő és szembeszökő újításokat, amelyeknek egy része az eredeti szövegből tényleg igazolható; de más részüket ezeknek sem a görög szöveg nem indokolja, sem a mondottak igazi értelme nem kívánja. Így pl. nem értjük, miért kell a sokaság (*οχλος*) helyett „népsereg”-et tenni, mikor ezt a szót a mai nyelvjárás nem igen használja. A hegyi beszéd tüzetes átnézéséből a következő kifogásolni valóink vannak. A lelki szegényekről a jegyzet rovatban azt mondja: ezek azok, „akik a szegénységet Krisztushoz hasonlóan többre becsülik a gazdaságnál.” E kifejezés alatt pedig mi mást, sokkal többet, a saját szegénységét ismerő lélek Isten utáni sóvárgását értjük. A szelidekről azt fordítja, hogy „bírák” a földet. Az „örökség szent”-et kívánja a görög szó (*κληρονομιασεν*) is, meg a tapasztalat is, amely a jelenlegi birtoklást inkább az erőszakosoknál, a hatalmaskodóknál mutatja s csak a jövő, végleges birtoklás reményét hagyja a szelideknek. „Boldogok a békességesek,” írja, pedig a görög szónak (*ειρηνοποιε*) s a dolog lényegének is jobban megfelel a békességszerzők. „Fénylők” a ti világosságotok helyett a szinte bántó „világoskodjék” szót használja. A Máté 5₂-at így fordítja: „...a te testvérednek van ellened valamije.” Ez szószerinti áthozása a görög szövegnek, de a magyarban hiányos. Az ellenség helyett a 25. v.-ben a szokatlan „ellenes”-t teszi. A felső ruha helyett a 40. v.-ben palástot mond, ami e parancsolatot tisztán a papok szűk körére szorítaná, másnak nem levén palástja. Jobban megfelel az értelemnek a „felső ruha,” (*ιματιος*). A 48. v.-ben azt írja: Legyetek irgalmasok és tökéletesek, pedig a görögben csak (*τελειος*) van. A szerző

római katolikus volta, sok kath. izű kifejezése (malaszt) mellett elismerjük e könyvnek egyetemes keresztyén értékét, haszonnal forgathatja azt minden bibliával foglalkozó ember. *yv.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A budapesti theol. akadémia konferenciája.**

A pestiek téli konferenciája, mely január 8—11-ik napjain folyt le s teljes 4 napig tartott, ez idén is nagy sikerű volt. Hatalmas, szinte kimeríthetetlen problémák felvonultatása s gyakorlott kezű vezetés adtak meg a siker alapját. Az aktuális tárgyak önkénytelenül az érdeklődés körébe vontak minden jelenvotlat s a megoldás elvi magaslatai felé törekedett. A rendezés ügyességének kell tudni, hogy túlszűfolttság sehol sem mutatkozott s így az egyes kérdések nyugodt megbeszélésére kellő idő állt rendelkezésre. A vallási elmélyülésnek leginkább a reggeli és esti áhítatok álltak szolgálatában, amelyeknek vezetői Soltész Elemér, Lukácsy Imre, Szücs Ernő, Bogdán Gyula, Victor János, Veress Jenő, Uray Sándor és dr. Ravasz László voltak. A legnagyobb érdeklődés követte: Vádak a magyar kálvinizmus ellen címen tartott előadás-sorozat, amelynek előadói Ravasz László, Hamar István és Kovács J. István voltak. Dogmatikai kérdésekről adtak elő: Sebestyén Jenő (A ref. keresztyén hit mélységei), Csekey Sándor püspöki s.-lelkész (Krisztus királysága a ref. teológiában), Vass Vince (A magyar ref. egyház reformációjának szükségessége) és Szabó Aladar (Az evangélium sorsa Magyarországon). Iskolaügy (Marton János: Iskolapolitikánk), pénzügyi politika (Varga Sándor vértessaljai esperes; Kovács J. István: Az államsegélyes egyházpolitika válsága), sürgős tennivalóink (Sebestyén Jenő: Hogyan indítsuk meg a reformációt), mind élénk megvitatásra kerültek. Január 11-én a lelkészek zártkörű konferenciája még behatóbb tárgyalás alá vett egyes súlyos kérdéseket. Ennek a napnak rövid, megkapó áhítatát (vezette Uray Sándor) bensőséges érzésű úrvacsora-vétel követte, melynél az ágendát Janka Károly mondotta. A Szabó Imre előadásában tárgyalt kérdés — Közéleti súlyunk megcsappanása, alig birt befőzésre jutni s ez természetesen vezette be az új lelkészi nemzedék (B. Pap István) és Új presbiterek és egyházkormányzók nevelésének (dr. Hetessy Kálmán) megbeszélését. A konferencia csaknem minden előadásán jelen volt és fényes felszólalásaival döntőleg irányított Ravasz László püspök. Január 11-én a lelkésznék is tartottak konferenciát, melynek előadói voltak dr. Ravasz Lászlóné, Forgács Gyuláné és Laky Zsigmondné. Úgy halljuk, meleg hangú, lelkes és kedves lefolyású volt az asszonyok tanácskozása. Az előadások közül megjelent a Reformációban a Forgács Gyuláné előadása. Kíváncsnak tartanók, hogy ez a nagyértékű előadás különlenyomatban is megjelenjen, hogy azok a papnők is részesülhetnének áldott hatásaiban, akiknek az előadást nem volt alkalmuk hallaniok.

M.

— **Az alsózempléni egyházmegyéből.** A mádi gyülekezet f. hó 20-án szavazattöbbséggel *Kósa Szabó Pál* vajdáscai s. lelkészt, volt főiskolai szénior választotta lelkészévé. — *Dr. Bessenyei Zénó* nemz. gyűl. képviselő a bodrogkeresztúri egyh.-községnek 200.000 K-t adományozott. — Egyh.-megyei papi aljegyzővé, a szűkebbkörű szavazáson, *Hegedűs László* h.-kai lelkész választott meg. — *Monokon* febr. 3-án lesz a lelkész-választás.

— **Rövid hírek.** Az *ORLE* t. évi őszi konferenciáját és lelkészi továbbképző tanfolyamát *Pápas* öhajítja megtartani. — *Árokháty Béla* b.-pesti vallástanár főiskolánk egykori lelkes tanítványa, ez éven Edinburgban folytatja egyetemi tanulmányait a egyúttal mint a Szt. János-egyház orgonistája és ének karvezetője is működik; a skótok közt sok jóindulatot és szeretetet tapasztal irántunk s 6 is rajta van, hogy szívöket közelebb hozza hazánkhoz. — A *halasi* eklézsia kettős papi állására 16 lelkész s lelkészjellegű tanár adta be pályázatát. — A f.-borsodi egyh.-megyében a szűkebbkörű szavazásnál *Svingor Jenő* radostyáni lelkész választatott papi tanácsbíróvá.

— **A felsőborsodi lelkészek figyelmébe.** A kik még a családjukban múlt évben történt változásokról (születés, házasságkötés, halálozás) a megfelelő anyakönyvi kivonatokat ez ideig be nem küldötték, 15 nap alatt okvetlenül küldjék be. — Mivel az egyházlátogatás ez évben korábban lesz, felhívom lelkésztársaimat, hogy mindennemű számadásokkal és befizetendő pénzekkel legyenek készen. Elek-József, esperes.

— **Dr. Szoboszlai Gyula** sanfranciskói orvos, akinek a nyug. tanárok, tanári özvegyek és árvák számára küldött 6 millió K-ás adományáról múlt számunkban emlékeztünk meg s aki az Orsz. Prot. Árvaháznak is évek óta főpátronusa, mint az anyakönyvekből meggyőződünk, 1871—1874 is főiskolánk növendéke volt. Erre vonatkozólag pár nappal ezelőtt Kovácsy Sándor nyug. tanárhoz intézett levelében ezeket írja: „Én Önt Tállyán felkértem, lenne szíves engem a kollégiumba vinni. Ön a legszívesebben vett pártfogásába és egy Fodor nevű hórihorgas theológusra bízott, hogy vele menjek Patakra. El is vitt magával, de olyan hosszú lépésekkel ment, hogy én az egész úton szaladni voltam kénytelen, úgyhogy mire este 9 óra tájban Patak külső házait elértük, már csak aludva bukdácsoltam utána. De mindez nem tett semmit, mert Patakra kerültem, 4 krajcárral és egy darab kenyérrel a zsebemben. A t. Tanár úr engemet a konviktusba néhány hétre elhelyezett, vagyis a diákok közt eldugott, míg helyet szerzett számomra a Nemes Ferenc jogtanár házában, hol munkámmal kikerestem a táplálkozásomat s tanulmányaimat folytathattam. Három vagy négy ízben a m. t. Tanár úr elvitt magával az ünnepekre legációba, ahol 2—3 faluban is szokott ünnepi beszédeket mondani. Sohasem felejttem el, mint nyargaltunk (az apostolok lován) egyik faluból a másikba. Rendesen 4 forint körül kerestem ilyenkor. Nagy összeg volt nekem és sokban megsegített.” A nemes szívű férfit, aki 50 esztendő

távolából is oly mély hálával gondol főiskolánkra, egykori pártfogójára és tanárjára, oly friss emlékezéssel kis diákkori élményeire, aki oly meleg egyszerűséggel beszéli el a szegények iskolája által való felkaroltatását, — az Úr áldja meg és tartsa meg továbbra is!

— **Az Orsz. Ref. Tanáregyesület** elnökségétől: A konventi elnökség 2245. sz. határozatában a Tanárok Gyermekeinek Nevelési alapjára a tanulóktól beszedendő díjat az 1923—24. isk. évre közép fokú tanintézetekben 500 K, polgári iskolában 200 K, tisztviselők gyermekeire nézve 50 K-ban állapította meg. — A debreceni ref. leányközépiskola tanári kara Dr. Dóczy Imre egyh.-ker. felügyelő 25 éves felügyelői jubileuma alkalmával 50.000 K-t, a debreceni ref. főimn. tanári kara pedig 100.000 K-t küldött a Ref. Tanáregyesület kezelésére alatt álló Dóczy Imre-alapítvány növelésére.

— **Alkoholmentes bor és úrvacsora.** *Lausanne*-ban a Bons Templiers (Jó Templomosok) egyesülete beadvánnyal fordult Vaud-kanton zsinati tanácsához, amelyben engedélyt kért az úrvacsoránál alkoholmentes bor használatára. A tanács elvileg nem helyezkedett szembe e kívánság teljesítésével a azt felelte, hogy meg fogja a kérdést a gyülekezet vezetőségével együtt, amelyhez hasonló kéréssel fordultak, vizsgálni. A múlt tavaszon Moudonban „Az abstinens nők svájci ligája” már szintén engedélyt kért az egyh.-tanácstól az úrvacsoránál alkoholmentes bor használatára a konfirmándusok első úrvacsorázása alkalmával. Előadták, hogy sokan a konfirmándusok közül soha életükben nem izleltek, hálá abstinens szülei befolyásának, alkoholt. „Sajnálatos dolog, mondák, hogy minden évben ez ifjú emberek és leányok közül néhányan ily módon az első úrvacsorázás alkalmával vezetettnek rá a szeszes ital megkostolására.” Az egyh.-tanács és a két lelkész jóakaratából az úrvacsoránál szereplő 4 kehely egyikét Moudon városában alkoholmentes borral töltötték meg a egy abstinens gyanánt ismert egyháztanácsos által nyújtatták oda a híveknek. Mint e tények mutatják, Vaud-kantonban az alkoholmentes bor úrvacsorai használatának kérdése egészen komolyan előtérbe lépett, — de sok más helyütt is fölvetették már e kérdést: Illik-e, hogy az egyház az abstinenseket oly nehéz alternatíva elé állítsa, hogy vagy elveikhez legyenek hűtlenekké, vagy mondjanak le az úrvacsora vételéről? előbbi esetben egy-egy kevésbé szilárd abstinensre nem veszélytelen az a kísértés, amelyet a szeszes borral telt kehely képvisel reá nézve, mégha csak ajkaival érinti is azt, mert ez könnyen fölébresztheti benne a régi iszákos hajlamot. Ezt elkerüldők, sokan inkább tartózkodnak az Ur asztalától, de vajjon érdekében áll-e az egyháznak? Az Egyesült-Államokban a kérdés már tárgyalanná vált.

— **A Radácsi György-alapítványra** eddig begyűlt összeghez egy magát megnevezni nem akaró férfi 88.000 K-t küldött. Az alapítvány összege e nemes szívű adománnyal 100.000-60 koronára emelkedett.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ: Fél évre ..... 10 000 korona. Egy hónapra ..... 2.000 korona.	Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN Felelős szerkesztő és kiadó DR. RÁCZ LAJOS Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN	HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.
TARTALOM. M. J.: Katholikus szabásúak . . . — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.		

Katholikus szabásúak

lesznek egyre aggasztóbban az állami rendelkezések. Mi valóban nem szeretnénk katolikuselleneseknek felülni. Az egyoldalú felekezetiesség szerintünk a felvilágosodás szempontjából nézve elmaradotság. Vallásilag pedig kétségtelen, hogy a vakbuzgó, irigy, gyűlölködő ember keresztyen-ellenes, így vallástalan. Krisztus nem ébreszt gyűlöletet a lelkekben. Ő velünk a testvéri szeretet lelkét közli. Azért mi minden kurzus nélkül a keresztyén egyházak békés együttes munkáját óhajtjuk a nemzet legszentebb érdekei szolgálatánál. Tudjuk értékelni a kath. egyház nemzeti érdemeit s van megértésünk az iránt, ami mély, igaz religiosum a katolicizmusban. Szerintünk a nemzetnek és Krisztusnak ellenségei a fanatikusok.

Azert nemcsak igazságtalannak érezzük, ha az állam egyoldalú intézkedéseket tesz, olyanokat, amelyeknek súlya csak az egyik felre nehező, hanem a nemzet élete szempontjából mélyen elkeserítőnek és megdöbbenítőnek is. Mi lesz azzal a nemzettel, amelynek megrendült életét még a felekezetek ádáz harca is fenyegeti? Nem döbben-e meg egész lelkében az, aki itt tűzesóvákat dobál? Szabad-e bárkinek is a ma puszkaporos hordói fölött könnyelműen járnai?

Különösen nagy súllyal esik azért a mérlegbe, ha az állam részéről még csak a látszata is felmerül az egyenlőtlen elbánásnak. Nemzet élére nem valók a vallási elfogultságuk miatt a nemzet életét veszélyeztető, exponált személyiségek. Azért nem tudjuk feltenni a küzdelmes ma jobb sorsot érdemlő vezéreiről, hogy kétség férne hozzájuk ezen a ponton.

Akkor pedig nem szabad olyan intézkedéseket tenniük, amelyek szemmel láthatóan hátrányosabbak az egyik vallásfelekezetre, mint a másokra. Felhozunk most két ilyen intézkedést. Az egyik a *vasúti kedvezmények ügye*. A felekezeti tanítók-tanárok hozzátartozóitól megvonták az utazási kedvezményt. Csak látszólag egyenlő elbánás ez a katolikusokra és protestánsokra nézve. Ki ne tudná, hogy mily nyomasztóan sújtja ez a feleséges-gyermekes prot. tanítót-tanárt? Az államnak nem érdeke ez a megkülönböztetés. Itt a protestánsellenes irány út nagy csapást az állam kezével a nemzeti kultúra megfáradt munkásainak anyagi érdekein. Mennyi magas színvonalú előter-

jesztést, fejtegetést, beszédet hallottunk már erről a tárgyról. Az állam itt valóban nem térhet ki. Nincs más tennivalója, mint a méltánytalan és igazságtalan mellőzés megszüntetése. Ha jó a prot. tanítók-tanárok munkája, az állam ne tegyen megkülönböztetést. Ez a vasúti kedvezmény külön kiadásába az államnak nem is kerül. Csodálatos, hogy Klebersberg miniszter, aki annyit beszélt már a kultúra fejlesztéséről, nem állt sarkára az ő munkásai mellett. Ő talán nem tartozik az elfogultak közé? Ő tudja, hogy a tanítót még akkor is útaztatni kell, ha nem akarna. S miért kell a protestánsoknak minden elemi jogukért a Kováts J. Istvánok elszantságával küzdeniük. Igyekezzünk az ilyen harcot kiküszöbölni az állam és egyház életéből. Derűs, meleg, áldott, tiszta levegő áradjon a kultuszkormány működése köréből.

Mai számunkban jelenik meg aztán egy miniszteri rendelet, amelyik pl. a *theológiai tanárok fizetését* 60 q buzáig akarja kiegészíteni. Micsoda teljesen tájékozatlan emberek munkája ez a rendelet?! Hát mit gondolnak azok a ref. theológiai tanárról, akik annak évi javadalmát 60 q buzara akarják kiegészíteni? Vajjon milyen kezzeteket táplálnak magukban a theol. tanárok előképzettségéről és végzendő munkájukról? Valószínű, hogy itt is a kath. szemináriumi hittanár lebegett a rendelet tervezője előtt.

A ref. theol. tanárok javadalmát az egyházi törvények állapítják meg. Ez a javadalom a jogakadémiai tanárokénál kisebb nem lehet. Sajátosságunk, eddigi berendezkedésünk mellett tehát az államsegélynek a jogakadémiai tanárok fizetéseig kellene kiegészíteni a theol. tanárok számára azt a javadalmat, amelynél többet adni a fenntartó nem képes. A fenntartónak jöjjön az állam segítségére. A fenntartók erőfeszítéséről tudomásunk van valamennyi egyházkerületben. S amint a népiskolai tanítók és egyetemi tanárok fizetésrendezése megtörtént s a középiskolák tanárainak fizetésrendezésére is régen ütött a 12 óra s nagy méltánytalanság, hogy ez az ügy eddig is kihúzódhatott: ezen a nyomon rendezendő a theol. tanárok fizetése is: pótlékokkal, mint az egyetemi tanároknál és azzal, hogy az 1921-ik évi indemnitási törvényben a 20 évi rendes tanári működéshez kötött V. fizetési osztály 10 évi rendes tanári szolgálat után nyilják meg a theol. tanárok előtt. Ez felel meg a mai tanári-tanítói fizetésrendezési

viszonyok közt a prot. theol. tanár képzettségének, tudományos, erkölcsi és társadalmi színvonalának. Ajánlatos lenne, ha az állam segélye már most ezen az alapon vétetnék igénybe. Ne kísértsen itt megint a családnélküli, kath. szemináriumi tanár. A prot. egyházak nem segélyeket kéregetnek az államtól, hanem törvényes igényeik jogos kielégítését s ha ezt kéri, ne jöjjenek kath. szabású, a kath. minden igényét kielégítő rendeletek, hanem igazságos és a történeti ref. egyház egyéniségét, érdekeit megértő intézkedések. Felekezeti béke, állam és egyház nyugodt együttműködése csak helyes elvi alapok következetes érvényesítése mellett képzelhető.

M. J.

IRODALOM.

* **Weber M., A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme.** Fordította *Vida Sándor.* Budapest, 1924. Franklin-Társulat, 122 l., ára kötve 12.100 K. — Weber Miksa, a nem rég elhunyt heidelbergi tanár, a modern európai kultúrának egyik legkiválóbb történetirója, e széleskörű vallás- és erkölestörténeti, közgazdasági és sociológiai ismerettel megírt tanulmányban, amelyet minden ref. ember nagy érdeklődéssel olvashat, azt a szoros kapcsolatot tünteti föl és magyarázza meg mély lélektani elemzéssel, amely a kalvinizmus és puritanizmus dogmatikus és erkölcsi felfogása s a modern kapitalisztikus szellem kialakulása közt fenforog. A nyugati államokban (Hollandia, Anglia, Franciaország, Egyes. Államok) régen föltűnt, hogy a reformátusok és rokon szekták felekezeti arányszámukat jóval túlhaladó arányban vesznek részt a pénzügyi üzletekben és vállalkozásokban. Egyes kath. tudósok, akik előtt nem az igazság kiderítése, hanem prot. ellenfeleik lerántása a fődolog, úgy fejtették meg a dolgot, hogy annak oka egyfelől a katolicizmusnak aszketizmusa, a világ javai iránt való közömbössége, s másfelől a protestánsok materializmusa, az élet tartalmának elvilágiasítása, az élet anyagi javai és élvezetei után való futása. Weber kimutatja, hogy ebből egy szó sem igaz; az egész jelenség a predestináció-tanra vihető vissza, melyszerint a világ arra van rendelve, hogy Isten dicsőségét szolgálja, a kiválasztott ember pedig arra, hogy e dicsőséget Isten parancsainak végrehajtása által gyarapítsa. Ilyen parancs a hivatásszerű munka is, mely az összeség földi életének szolgálatában áll; ebben nyilvánul meg a felebaráti szeretet. A mindennapi élet küzdelmében, kötelességteljesítésében, a szüntelen hivatásbeli munkában kell az egyesnek saját kiválasztottságának és megigazulásának subjektív bizonyosságát kivívnia. A bizonyosság megszerzése nem állhat egyes érdemszerű cselekedetek lassú felhalmozásában, mint a katolikusoknál, hanem rendszeres önellenőrzésben, rendszerré fokozott cselekvéssel megfelfokozott szentelésben; csakis az állandó megfontolástól vezetett életet lehetett a status naturalis legyezésének tekinteni. — A puritán aszkezis szembefordult a világi javak szerzésére irányuló törekvéssel, erkölcsileg helytelennek tartotta a szerzett vagyonon való megnyugvást, a gazdagság élvezését a maga következményeivel

(henyélés, érzékiség, elfordulás a szent életre való törekvéstől). Nem télenesség és élvezet, hanem csak cselekvés szolgálat, Istennek világos akarata szerint, az ő dicsőségének gyarapítására. Az időfecsérlés az első és legsúlyosabb bűn; minden elvesztegetett óra az Isten dicsőségének szolgálatában álló munkából van elvonva. A tétlen szemlélődés is Istennek kevésbé tetsző, mint az ő akaratának a hivatásban való teljesítése. Ehhez képest kemény, állandó testi vagy szellemi munka követeltetik tőlük. A munka óvszer a tisztátalan élet kísértései, valamint a vallási kétélyek ellen, ezenfölül az életnek Istenről rendelt öntelje. A gazdagság sem old fel eme szabály alól, a gazdagra is érvényes Isten parancsa, a maga állandó hivatásában ő is dolgozni tartozik. E munkának racionális hivatásszerű munkának kell lennie. Ha a hivatásbeli munka gyakorlása gazdagságra vezet, ez erkölcsileg nemcsak megengedett, hanem egyenesen megparancsolt dolog; Istennek céljai vannak velünk, mikor minket ajándékainak sáfárjává tesz. A puritánok szerint Isten az övét ebben az életben és anyagi tekintetben is meg szokta áldani. Az embernek saját élvezetére nem szabad költeni, hanem vagyonát Isten dicsőségére fogyasztás nélkül tartozik megtartani és szakadatlan munkával gyarapítani. Így a prot. aszkezis, midőn egyrészt megszorította a fogyasztást, a fényűzést, másrészt széttörte a tiszta nyereségre való törekvés bilincseit, ezt nemcsak törvényesítette, hanem egyenesen Isten akaratának tekintette. De e mellett erősen harcolt a jogtalan és ösztönszerű kapzsiság, a mammonizmus ellen, amelynek célja a gazdagság. — Ha most összevesszük a fogyasztás korlátozását a szerzésre való törekvés felszabadulásával, megkapjuk az aszketikus takarékosági-kényszer útján beálló tőkeképződést, a szerzeménynek befektetési tőkébe alakjában való felhasználását. Az életnek komolyabb vallásos körökben e rendkívüli vagyonok mellett is uralkodó egyszerűsége több országban erős tőkefelhalmozásra vezetett. — Vajjon nálunk nem fogja-e egyszer valaki a kalvini vallásos és erkölcsi elveknek a magyar népjellemre gyakorolt nemesítő befolyását vizsgálat tárgyává tenni?

* **Protestáns Szemle.** 1924. január. Három évi szünete után e, dr. Ravasz L. szerkesztése mellett magas színvonalra emelkedett folyóirat, mint az 1923. jun. 16. án újjászervezett M. P. I. T. közlönye, dr. Ravasz L. főszerkesztő, Veress Jenő fel. szerkesztő, Pröhle Károly és Révész Imre társszerkesztők vezetése alatt, január hó végén újra megindult. Tartalma: Beköszöntő, Ravasz L.-tól; Protestáns irodalom és nemzeti művelődés, Vargha Gyulától; Eltolódások az állam és egyház viszonyában, Raffay Sándortól; Levél falura (vers), Lampert G. től; Madách pesszimizmusa, Ravasz L.-tól; A vándor (vers), Ritók Emmától; Petőfi művészete, Bartók Györgytől; Viszhang egy beszédre (vers), Vargha Gy.-tól; A két angol (elbeszélés), Kisbán Miklóstól; Ejjeli zene, Marathon, Bessenvei, Opitz (versek), Áprily Lajostól; Hű és tudás, Nagy Józseftől; Kritikai és művészeti szemle. Mint a tartalomjegyzékből látni, a folyóirat régi irányával szemben szélesebb körűvé lett, amennyiben szépirodalmi közleményeket (vers, elbeszé-

lés) is ad, továbbá kritikai rovata a könyveken kívül a színhazra, képzőművészetre és zenére is kiterjed. Közleményei mind határozott, öntudatos, prot. színezetű, prot. élet- és világfelfogást lehelnek s minden ellenünk irányuló támadással készek lesznek mindenkor szembeszállni. Vargha Gy., Lampérth, Áprily verseit, Ravasz ékes fejtegetéseit mindenki gyönyörrel olvashatja. A M. P. I. T. tagsági díja félvre: 20.000 K. Hisszük, hogy minden lelkész s minden egyházat igazán szerető világi férfi újra belép a Társaságba s beküldi a félévi tagsági díjat.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyász hírek.** A genfi kálvinistaságot nagy veszteség érte jan. 18-án: egyik leghivebb fia, szellemének legméltóbb képviselője, eszméinek és érdekeinek mind otthon, mind a külvilág előtt leg tudósabb, legbátrabb hirdetője, védelmezője és terjesztője: *Francis Chaponnière* lelkész, a 72-ik évfolyamát élő, világszerte ismert kitűnő genfi egyházi lapnak: a *Semaine Religieuse*-nek hosszú évtizedeken át szerkesztője, a széles ismeretű tudós, a szellemes tollú író, a szigorú erkölcsbíró életének 82-ik évében hirtelen elhunyt. Genfi testvéreink gyászában mi, akik az elhunyt lapjának magas színvonalát másfél évtized óta csodáljuk, igaz részvéttel osztozunk. — *Báró Vay Miklós*, néhai id. br. Vay Miklós főgondnok unokája, aki diplomáciai pályára lépett s a békekötés óta felváltva Golopon és Velencében lakott, ez utóbbi helyen, mint egy távirat jelenti, 63 éves korában elhunyt. Áldás emlékére!

— **Főiskolánk köréből.** A főiskolai igazgatótanács febr. 12-én fogja téli számvizsgáló ülését megtartani. — A főgimnáziumban jan. 31-én ért véget az I. félév, febr. 1—2-án lesznek az osztályozások s febr. 4-én kezdődik a II. félév; az akadémián febr. 2-án végződnek a colloquimok, febr. 4-én lesznek a lecke-könyv-erősítések, 5-én a II. félévre való beíratkozások, 6-án kezdődnek a II. félévi előadások. — Főiskolánk tanári kara, a ref. egyházunk ellen elhangzott támadásokra válaszul, marc. 2-án és 9-én d. u. az imateremben felvilágosító és hitvédelmi előadásokat fog a művelt közönség és ifjúság számára tartani.

— **Miskolcra.** A gyülekezet a dec. 1-én elhunyt Kun Bertalan utódjául gróf *Haller Józsefet*, a főgimn. igazgató-tanács elnökét, az egyház szeretetében példás buzgósággal eljáró főurat választotta főgondnokává. — *Kun Bertalan*-alapítására az egyház és egyesek 425.000 K-t adományoztak, amit az elhunyt családja 1.000.000 K-ra egészített ki. — A közoktatási miniszter az egyház 10 tanítója részére az egyház által fizetendő hozzájárulási összeget febr. 1-től egyenkint havi 80.000 K-ra emelte föl, ami egyházi adóból lesz fedezendő. — Az egyh. adó minimuma 5000, maximuma 100.000 K-ban állapított meg. — A múlt évben született 404 meghalt 327 lelek s így a szaporulat 77; reversális köttetett 86 esetben és pedig kárunkra 27 javunkra 59 pár; az adományok összege meghaladja az 50 millió K-át.

— **Rövid hírek.** *Hilason* febr. 3-án lesz a kettős papválasztás. — *Dr. D. A. Souders*, az amerikai Ref. Church missziói kerületi superintendense, karácsonykor felszólította az amerikai magyar ref. egyházakat, hogy vállalja el mindenikök egy-egy erdélyi testvérgyülekezet megmentésének, megsegítésének ügyét; ő 400—500 tehetséges angol gyülekezethez is elküldi az erdélyi magyar ref. gyülekezetek helyzetét feltűntető hiteles leírást s reméli, hogyha e gyülekezetek az amerikai magyar reformátusok áldozatkészségét látják, ők is tette fognak erdélyi ref. testvéreik szomorú sorsán serkenni. — *Dr. Baltazár Dezső* püspök jan. 20-án meglátogatta a kecskeméti ref. gyülekezetet, részint azért, hogy a jogakadémia helyzete iránt érdeklődjék, részint azért, hogy a Leány-Kálvineum ottani felállítására iránt a vezető körökkel tárgyaljon.

— **Amerikából.** John E. Fox bíró a harrisburgi (Pensylvania) *Ker. Ifj. Egyesület* igazgatóválasztmányának tagjai előtt a következő szavakat mondotta: „A négerek által e városban elkövetett bűntettek száma egyre fogy. Nem ismerem e tényállás okait, de meg vagyok győződve felőle, hogy az Ifj. Egyletek, amelyeket a „mindkét nembeli színes ifjúság számára alapítottak, jelentékeny tényezők e város erkölcsi állapotának megjavulásában.” — A szesztilalom hatásaként Amerika fogházainak 20%-át fogoly híján be kellett zárni; a foglyok száma 1917-től 1921-ig 15%—80%-ig csökkent, a szeszmérgezésből folyó halálozás ez idő alatt 14 nagyvárosban 70%-kal kisebbedett. New-Yorkban 20%-kal kevesebb a halvaszületett gyermek, mint azelőtt, az 5 éven aluli gyermekek halálozása 51%-kal kevesebb; 15%-kal kevesebb az öngyilkosság is. Az autóbalesetek száma 20%-kal csökkent, noha a forgalom növekedett.

HIVATALOS RÉSZ.

61—1924.

Körlevél.

I.

A terbe vett új fizetéskiegészítés tárgyában.

A vallás- és közokt. miniszter úrnak f. hó 17-én kelt, hozzám pedig f. hó 26-án érkezett, 6122—924 sz. a. kiadott rendelete szerint mindazon rendes és segédlelkészek, valamint theologiai tanárok, kik az egyháztól nyert fizetéseket városon 60, falun 40 mm. búza értékéig, illetve a segédlelkészek 25 mm-áig kiegészítettetni kívánják, a *legsürgősebben* új igénybejelentést kell kiállítani, melynek is tartalma a következő:

*

A tiszáninnen református püspöki hivataltól.

1924.

Igénybejelentés

a 6122—924. V. K. M. számú rendeletben körvonalozott rendkívüli segélyre.

Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Tisztelettel kérem, hogy részemre az 1923. évi 140.492. sz. rendelet alapján rendkívüli segély megállapíttassék és engedélyeztessék.

Adataim a következők:

1. Lelkeszi állomás .....
2. Állomáshelyem (congruas, nem congruas.) .....
3. A kérelmező neve .....
4. Az alkalmazás minősége .....
5. Jelen állomáshelyemen rendes (segéd) lelkeszi minőségben ..... évi ..... hó ..... óta működöm. Jelen szolgálatomat megelőzőleg ..... lelkeszi minőségben a ..... állomáson ..... évi ..... hó ..... -tól ..... évi ..... hó ..... -ig teljesítettem szolgálatot.
6. ....
7. Lelkeszi képesitésem foka magasabb.
8. Kifizetésre illetékes állampénztár .....
9. Egyházi forrásból eredő tiszta jövedelmem ..... K. (Az összeget a miniszteriumban fogják beírni.)
10. Készpénzjavadalmam összege ..... K.*)
11. (Ha az igénylő ellátást nem kap): Hivatali állásomból kifolyólag sem hivatali főnökömtől, a rendes lelkesztől, sem más egyházi intézmény részéről természetben nem részesülök, sem e helyett élelmezési készpénzváltást nem kapok.
(Ha az igénylő ellátást vagy ennek fejében készpénzt kap): Ellátásban részesülök, vagy ellátás helyett évi ..... korona készpénzváltást kapok.
12. ....
13. A lelkeszi javadalmamhoz tartozó földbirtok művelési áganként és terjedeleme szerint részletezve a következő:
szántóföld ..... kat. hold ..... négyszögöl
kert ..... " " ..... "
rét ..... " " ..... "
szőlő ..... " " ..... "
legelő ..... " " ..... "
erdő ..... " " ..... "
nádas ..... " " ..... "
14. A bérbeadott földbirtok évi bérösszege .....
15. Természetbeni szolgáltatások ellenében bérbeadott földbirtok utáni természetbeni javadalmazások .....
16. Természetben kapott tűzifa járandóságom .....
..... ürméter évenként.
17. Tűzifa járandóságom megváltási összege készpénzben ..... K.
18. Természetbeni járandóságaim készpénzváltása ..... K.
19. Segédlelkész tartás évi terhe 12,5 mm. buza, mely javadalmamból levonandó.
20. A mellékelt okmányok száma .....

A bejelentett adatok helyességéért erkölcsi és anyagi felelősséget vállalom.

Kelt ..... 1924 február hó ..... napján.

P. H.

lelkész.

*) Ez összegbe azonban nem számítandó bele a stóla és a 17., 18. pontok alatti váltásösszegek nem számítandók be!

Igazolom, miszerint meggyőződést szereztem arról, hogy a fenti adatok a valóságnak megfelelnek.

1924 február hó ..... n.

P. H.

esperes.

Hitelére:

püspök.

*

Az itt közölt Igénybejelentést minden igénylő a legnagyobb figyelemmel és pontossággal *egy egész ívre* lemásolja, vagy lemásoltatja és aláírásával s pecséttel ellátva f. é. február 10-ig (tizedikeig) az illetékes nt. esperes úrnak beküldi.

A nt. esperes urak *átnézik, esetleg átjavítják* a hozzájuk beküldött Igénybejelentéseket s azokat aláírással és pecséttel ellátva f. é. február 20-ig (huszadikáig) együttesen küldik vagy hozzák be hozzám.

Az Igénybejelentések pontos és helyes kiállítására s a kiszabott határidőben való beküldésére az illető igénylők érdeke, mert ha hibásan állítják ki s késedelmesen küldik be Igénybejelentésüket, annál későbbben fogják az új rendkívüli segélyt megkapni. Az adatok helyességéért első sorban a bejelentést kiállító egyén, másodsorban az illető esperes felelős. A theologiai tanárok Igénybejelentését a főiskolai gazd. választmány elnöke írja alá s küldi be hozzám.

Közlöm továbbá hogy minden olyan lelkész és segédlelkész részére, aki már eddig is élvezett rendkívüli segélyt, egyenként 250.000 K palástsegély lesz az illetékes adóhivatalnál kiosztva, de hogy mikor, arról nem kaptam értesítést.

II.

A parochiális könyvtári járulék.

Az Egyetemes Konvent 14—1923. sz. határozatával, a parochiális könyvtári járulékot az 1924. évre egyházanként fél mázsa búzában, illetőleg ennek február 1-én érvényben levő középárában állapította meg. Figyelmeztetem a nt. esperes urakat, hogy ez évi járulék beszedéséről a legalkalmasabb módon intézkedni sziveskedjenek. A beszedett járulékok az egyházkerületi pénztárba adandók be és pedig legkésőbb f. é. július hó 1-ig.

III.

Az egyházlátogatóságok figyelmébe.

A nt. esperes urak sziveskedjenek az egyházlátogató urakat felhívni, hogy hivatalos eljárásuk alkalmával minden egyes felekezeti iskoláról jegyezzék fel a következő adatokat:

1. Meg lett-e szüntetve a tanítói államsegély egészben vagy részben? ha igen, mennyivel kevesebb a mostani államsegély az előbbinél?

2. Hol szervezték a miniszter rendeletére az 1923—24. iskolai év folyamán új tanítói állást vagy állásokat?

Ez adatokat aztán a nt. esperes urak lesznek szivesek egy külön íven összesíteni s a többi adatokkal együtt hozzám beküldeni.

Miskolc, 1924 jan. 27. Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAS.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 10.000 korona.</p> <p>Egy hónapra ..... 2.000 korona.</p>	<p>Főszerkesztő: DR. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: DR. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM. yr: Az államsegély. — A főiskolai igazgató-tanács ülése. (Vége köv.) — A Sárospataki Irodalmi-Kör közgyűlése. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetés. — Szerkesztői üzenetek.

Az államsegély.

A kormány legutóbbi rendeletével a theol. tanárok és városi lelkészek fizetésének évi 80 mm. buzára, a falusi lelkészek fizetésének évi 60 mm. buzára való kiegészítését helyezte kilátásba. Az ember szinte amúlvá kérdezhetné: hogyan, hát eddig nem kaptak a lelkészek, nemzeti és emberi megújulásunknak ezen elsőrendűen fontos munkásai; s az ő képzésükre hivatott tanárok ilyen fizetést? Hát miféle szociális intézmény a magyar református egyház, ha a megélhetési gondokkal vesztély nélkül meg nem terhelhető lelkészeinek és tanárainak eddig a havi 100—120 aranykoronás létminimumot sem biztosította? Vagy nem bírta biztosítani? Tanár- és lelkészcsaládok nyomora, nélkülözése talán e szomorú időknek elháríthatatlan velejárója? Nem tudott volna itt egy élet- és akcióképes zsinat már régen rendet csinálni nemcsak a fizetések, de az özvegyi és más nyuadójaknál és segélyeknél is? Én úgy érzem, hogy ez a rendelet egyházunk szegénységi bizonyítványa, nemcsak az anyagi javakban, de a szociális érzékben és gondolkodásban is. Mindinkább előtérbe kell nálunk állítani azt az igazságot, hogy egyházunk felelős azoknak az anyagi gondozásáért, akiket munkásaiul elhív, s munkájában felőröl és megemészt; hogy nyomorgó, a legalacsonyabb életszintre szorított lelkészekkel lelkeket építeni, reprezentálni nem lehet; hogy a magyar református Sion nem lehet a jövőben is áldozati prédája szervezettségi, adóreformbeli hiányainak, anyagi és lelki independizmusának, kormányzó testületei közönyének vagy tehetetlenségének, tagjai szűkkeblűségének.

De van ennek a rendeletnek egy másik szomorú oldala is. Nem lévén nálunk prépost és kanonok-rendszer, a rendelet az egész státust alsópapságnak minősítve, beosztja a theol. tanárokat és a városi lelkészeket a VIII-ik, a falusi lelkészeket pedig a X-ik fizetési osztályba; illetőleg e fokozatoknak megfelelő fizetésre mi ösíti őket. Ez pedig azt jelenti, hogy a külföldet járt, egyetemi magántanársággal egyenlő képesítésű theol. tanárok, s a sokszor emberfeletti igények elé állított városi lelkészek a törvényszéki jegyzők és pénzügyi titkárok; az akadémiai végzettségű, egyetemes népmiszióra kötelezett falusi lelkészek pedig

egy kezdő állami tanítónak (XI-től mennek a VII-ig) a fizetését kapják.

Egyetemes egyházunknak fel kellene emelnie tiltakozó szavat az ilyen leminősítések ellen, amelyek munkásaira nézve az egész közvélemény előtt csak újabb és újabb megaláztatást jelentenek. Ha már minősít a kormány, helyezzen falusi lelkészeket legalább egy járásbíró fizetésének színvonalára, s vigyen fel idősebb és városi lelkészeket a táblabírói fokozatig. Theológiai tanárainkat pedig mérje — legalább megközelítően — az egyetemi tanárokat megillető fizetésbeli emelkedéshez. Az egyetemi tanárok kezdik a VI-ban, s 16 évi szolgálat után elérik a legmagasabb fizetési fokozatot. Hol van ettől a fizetéstől a theol. tanároknak kilátásba helyezett 80 mm. buzája, illetve VIII-ik fizetési osztálya? Theológiánkat az annyira kíváncsi elsőrendű munkaerővel csak akkor fogjuk tudni ellátni, ha tanáraink számára a mostaninál sokkal méltányosabb s az egyetemi tanárokéhoz arányosodó fizetési igényeket ismerünk és ismertetünk el, mint ahogy volt az a múltban a jogtanárokkal együtt.

Becsüljük meg jobban munkásainkat s akkor jobban meg fogja becsülni őket a kormány és a közvélemény is; s akkor várhatunk gazdag gyümölcsözést örömmel és szarnyaló lélekkel végzett munkájuk után.

yr.

A főiskolai igazgató-tanács ülése

február 12-én és 13-án folyt le Sárospatakon Janka Károly főiskolai l. gondnok és Bernáth Aladár legidősebb vil. igazgató-tanácsos kettős elnöksége alatt Farkas István, Enyedy Andor, Farkasfalvi Farkas Geza, Téglássy Andor, dr. Rác Lajos, Elekes Imre, Marton János, Csontos József, dr. Trócsányi József és Kovácsy Sándor igazgató-tanácsosok részvételével. Eelőző napon, február 11-én a számvizsgáló-bizottság tartott ülést. Az igazgató-tanács főleg az 1922—23-ik évi zárszámadás megvizsgálásával foglalkozott, de intézkedett egyúttal számos, a főiskola életére vonatkozó nagyérdeklődő ügygel. Határozatainak kivonatos közlése a következő:

1. A világi elnöki széket Dókus Gyula főiskolai gondnok kényszerült távolléte miatt Ber-

náth Aladár igazgató-tanácsos foglalja el. 2. Meczner Béla, Cziáky Endre igazgató-tanácsosok távolmaradása igazoltatik. 3. Lelkészi gondnok indítványára az igazgató-tanács, ülésével kapcsolatban, tanórák látogatását is beveszi végzendő munkái közé. 4. Bartha József alsózempléni esperes, I. igazgató-tanácsos áldott emléke jegyzőkönyvileg megörökítették. 5. Janka Károly I. gondnok jelentést tesz a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriummal a tanító-képző átvételére folytatott tárgyalásairól, amelyek tovább folytattnak. 6. Egy főgimn. tanuló súlyos megtévelyedése. 7. A főiskolai tápintézet I. félévéről a jelentés, dr. Gulyás József tápintézeti felügyelő érdemeinek elismerésével, tudomásul vétetik. 8. A főiskolai orvos I. félévi jelentése az ifjúság egészségügyi állapotáról és gondozásáról megnyugtató képet nyújt. 9. Tápintézeti jótéteményekben újabban a II. félévre részesülnek: 1. Molnár Gyula IV. é. hh. $\frac{3}{4}$, 2. Szádvány József III. é. $\frac{3}{4}$, Szabó István II. é. $\frac{3}{4}$, Béky Zoltán I. é. ingyenes és Tanó Andor IV. é. hh. $\frac{1}{2}$ kedvezményben. Darányi Lajos VIII. oszt. tanuló $\frac{3}{4}$, Belenszky Gyula III. o. $\frac{1}{2}$, Bakos Zoltán III. o. $\frac{1}{2}$, Tóth Lajos IV. o. $\frac{3}{4}$, Szaszák Bertalan III. o. $\frac{1}{2}$, Bíró Ferenc III. o. $\frac{1}{4}$ kedvezményben. Az I. félévi kedvezmények 1—1 kivétellel, amely esetekben tanulmányi okokból a jótétemények alászállítása történt, továbbra is megmaradnak. 10. A P. Horváth Mária családi ösztöndíjra felvetettek: 1. Az 1923—24-ik évi egyik ösztöndíjra (14 q búza), P. Horváth György sárospataki VI. oszt. tanuló; 2. az 1923—24-ik évi másik ösztöndíj egyik felére (7 q búza) Nagy Barna I. o. tanuló; ez az ösztöndíj, mivel Nagy Barna a nyilvános rendes tanulók közül kilépett, felszabadul és az igényjogosultak közt meghirdetetik; a másik felére (7 q búza) P. Horváth Ödön budapesti közgazdasági egyetemi hallgató; 3. az 1922—23-ik évi egyik ösztöndíjra (10.35 q búza) P. Horváth Ödön budapesti közgazdasági egyetemi hallgató; 4. az 1922—23-ik évi másik ösztöndíjra (10.35 q búza) Korláth István és Móré Géza joghallgatók; amaz az ösztöndíj $\frac{2}{3}$ -át, emez $\frac{1}{3}$ -át nyerve el. 11. Igazgató-tanács a tanári kar és tisztviselők karácsonyi segélyezéséhez hozzájárul s annak engedélyezését felterjeszti a ft. egyházkerületi közgyűlés elé. 12. Nevelési segély azon tanárszülők számára, akik gyermekeiket máshol kénytelenek taníttatni. Felhasználható összeg az 1923—24-ik iskolai évben 20 q búza. 13. Dr. Trócsányi József ösztöndíj eladónak választatik. 14. A főiskolai és egyházkerületi levéltár hazahozatala kimondatik. 15. Jelentés az ORLE nagy-sikerű őszi lelkeszi tanfolyamáról. 16. A modern nyelvek akad. tanításáról a jelentés tudomásul vétetik. 17. A gyakorlati theol. tanszek egyes tárgyainak előadására theol. kar javaslata alapján Forgács Gyula kéretik fel. 18. Theol. tanárok állami fizetéskiegészítése ügyében a vallás- és közoktatásügyi m. kir. 6122—924. sz. rendeletéből kifolyólag a theol. tanárok fizetéskiegészítése az ő fizetési rendszerüknek megfelelőleg kérelmez-tetik. 19. Közigazgató bemutatja dr. Gerőcz Kálmán szolgálati bizonyítványának helyesbítését. 20. Dr. Gerőcz Kálmán búcsúlevele az igazgató-tanácshoz. 21. Dr. Meczner Béla rk. jogtanár

nyugdíjaztatik a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 120619—1923. IX. ü. o. sz. rendeletével.
(Vége köv.)

A Sárospataki Irodalmi-Kör közgyűlése.

A Sárospataki Irodalmi-Kör febr. 12-én tartotta tisztújító közgyűlését. A közgyűlésen, mely a Kör 50 éves fennállására való visszaemlékezés-sel volt egybekötve (B. e. Szinyei Gerzson indítványára alakult meg 1873. dec. 20-án), jelen voltak a főisk. igazg.-tanács helybeli tagjain kívül Janka Károly lelk. elnök, F. Farkas Géza, Farkas István esperes. — Radácsi György elnök meleg szavakkal üdvözölve a főisk. igazg.-tanácsosokat s a Kör tagjait, örömet fejezte ki afelett, hogy az ig.-tanács lelki közösségben kíván maradni az Irodalmi-Körrel. Majd felolvasta gyönyörűen meg-írt ünnepi megemlékezését a Kör ötvenéves életéről. Janka K. az ig.-tanács nevében megköszönve az üdvözlést, megemlékezett arról a nagy szolgálatról, melyet a Kör a nép- és középiskolai oktatás terén tett s lelkes, méltányló szavakban tűzött koszorút a Kör homloka köré, mert nemcsak a lefolyt félszázadban, de most is dicsekvése a főiskolának s az egyházkerületnek. Kifejezte amaz álláspontját, hogy ellene van a tankönyvmonopolumnak. Isten áldását kérte a Kör további munkájára, melyhez segítőtársul ajánlja magát mindenkori támogatásra s óhajtja, hogy a népiskolai tanító urakat hathatósan kérjük fel ez oltár körül való forgolódásra. Ezután Harsányi István helyettes ügyv. másodelnök olvasta fel jelentését, melyet a közgyűlés tudomásul vett. A közgyűlés fontosabb határozatai: Elfogadta kiadásra a Hodossy Béla által szerkesztett III. o. népisk. olvasókönyvet. A földrajzi könyvek ügyében fölkéri az egyházmegyei tanítóegyesületeket, mondjanak véleményyt az eddig használt s most elfogyott vagy fogyatékan levő földrajzi tankönyvekről, valamint a többiekről is. A Kör reorganisatioja ügyében: első sorban szükséges, hogy a tankönyvek kiadásában, befektetendő tőke hiányában, fennakadás ne álljon elő. E célból fölkéri a főisk. gazdasági választmányt, hogy nem tartaná-e időszerűnek egy tankönyvkiadó alap megteremtését a főiskolával, egyházkerülettel s egyházmegyei tanító-egyesületekkel karöltve? Kimondta továbbá a közgyűlés, hogy a Kör által kiadott tankönyveket használó tanító urak a Körrel minél közelebbi viszonyba hozassanak. Fölkérendők azért ők, valamint az egyhker. tanügyi bizottság, az em. tanítóegyesületek, tanítói körök, hogy munkálkodásukkal s a tankönyvek használhatóságáról szerzett tapasztalataikkal, jó tanácsaikkal, a pályázatokban való részvételükkel s bírálataikkal támogassák a Kört a maga nagy céljainak keresztülvitelében. A pályázatoknál a legjelesebb erők nyerendők meg. A pályázatokban ezután részt vehet bármely ref. tanférfit s író. A közgyűlés az alapító tagsági díjat 25 kgr., a pártolókét 10 kgr., a rendes tagokét 5 kgr. váltáságbúza áraban; az írói díjat ívenként 1.5 q, a bírálati díjat 50 kgr. v. búza áraban állapította meg. Kimondta, hogy állást foglal a népiskolai tankönyvmonopolium ellen; fölkéri az egyhker. közgyűlést, hogy a Kör kiadá-

sában megjelent tankönyvekkel kapcsolatos ügyekben csak a Kör véleményének meghallgatása után hozzon határozatokat. Foglalkozott a közgyűlés az új középisk. vallástani tanterv alapján készítettendő tankönyvek, valamint több népisk. tankönyv ügyével is. Ezután megtörtént a tisztújítás. Elnök lett: *Radácsi György*, másodelnök: *Harsányi István*, jegyző: *Dr. Gulyás József*, pénztárnok: *Szilágyi Benő*; kezelőbizottsági tagokul megválasztottak: *Kovácsy Sándor*, *Hodossy Béla*, *Novák Sándor*, *Tóth Mihály*, *Nyitrai Károly*, *Hallgató Sándor*.

IRODALOM.

* **Az Akadémiai Értesítő**, a M. Tud. Akadémia folyóirata, legutóbbi füzetében 3 pataki tanár munkájáról emlékezik meg méltánnyal. A nagyjutalom odaítéléséről szóló bírálati jelentésben (50. l.) ezt találjuk: „Harsányi István és Gulyás József érdeme Csokonai költeményeinek 5 kötetes új, teljes kiadása.” Az Ormódy Amelie-jutalom odaítéléséről szóló jelentés Novák Sándor „Két haldokló gladiator” c. kötetéről s abban „A nő” c. költeményről emlékezik meg elismeréssel: „A kötet a szenvedés és halál képeivel van tele s e sötét árnyak közt emelkedik ki az író előtt a nő vígasztalan képe..., aki néma mártír a világtörténetben. A költemény, mint az egész kötet, mély és nemes érzés jeleit viseli magán, s a tehetségét is” (70. l.).

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhirek.** *Báró Vay Miklós*, a jan. 29-én Velencében elhunyt főúr temetése febr. 7-én ment végbe A.-Zsolcán. A temetésnek szokatlan újdonságot kölcsönzött, hogy az elhunyt hamvai nem koporsóban, hanem badog-urnában pihentek, mert előzőleg végakaratahoz képest Velencében elhamvasztották. A temetési szertartást Bartha László tisza-lóki lelkész-esperes s Román Ernő zsolcai lelkész végezték. — *Tolcsvai Nagy Barna* volt képviselő, az a.-zempléni egyh.-megye tanácsbírája febr. 10-én, életének 65. évében S.-A.-Újhelyben elhunyt; 13-án Tolcsván helyezték a családi sírboltban örök nyugalomra. — *James I. Good*, a daytoni ref. theol. fakultás egyh.-történelem tanára, az amerikai Ref. Egyház Egyetemes Zsinatának elnöke, a Ref. Egyházak Világszövetségének al-elnöke jan. 21-én 73 éves korában visszaadta lelkét Teremtőjének. Hazánk s közelebről magyar ref. egyházunk kipróbált hű barátját veszíti el benne, ki többször meglátogatta hazánkat s benne gyülekezeteinket, ismerte bajainkat és sokszor jött árvaink, lelkészözvegyeink és theol. tanáraink anyagi támogatására s benső örömmel szemlélte a nagy összeomlás után az élet, a mozgás, a cselekvés, az alkotás megindulását gyülekezeteinkben. Áldott legyen emlékezte!

— **Lelkészválasztások.** A felsődobszai gyülekezet közfelkiáltással *Kukoró Ferenc* perkupai s.-lelkészt, a selyebi gyülekezet közfelkiáltással *Tamáská János* hotykai lelkészt, a vissi gyüleke-

zet egyhangú meghívással *Bernáth István* cigándi s.-lelkészt, a monoki gyülekezet egyhangú meghívással *H. Kiss Géza* mádi h. lelkészt, végül a halasi gyülekezet szavazás útján, a beadott 921 szavazatból 665 szavazattal *Pataky Dezső* főgimn. igazgatót és 485 szavazattal *Szabó Zsigmond* egyh.-ker. missziói lelkészt választotta lelkészévé.

— **Főiskolánk köréből.** Dr. Révész K. püspök úr az egyh. kerület határozata alapján dr. *Batta István* főgimn. rendes s egyetemi m.-tanárt megbizta az egyh. ker. leánygimnázium és felsőbb leányiskola állandó évi ellenőrző látogatásával. — Theol. tanárkarunk, az illetékes püspökök hozzájárulásával, *Bényei József* IV. hht az alsózempléni, *Molnár Gyula* IV. hht a szlovenszkoí gömöri egyh.-megyébe, 3 havi segédlelkészi szolgálatra kibocsátotta. — A Hittanhallgatók Egylete febr. 16-án, a palást- és tankönyv alap javára, műsoros estélylyel egybekötött *táncmulatságot* rendez, amelyet t. olvasóink hathatós pártfogásába ajánlunk.

— **Pályázati felhívás.** A P. Horváth Mária-alapítványra az 1923—24. iskolai év II. felére egy hét mázsa buza értéket képviselő családi ösztöndíj megürült. A családhoz tartozók március 10-ig adhatják be kérvényüket a főisk. igazgatósághoz. Sárospataki diákok vagy gimn. tanulmányaikat itt végzett főisk. hallgatók pályázhatnak.

— **Alsóborsodiak figyelmebe.** A még elmaradt költségvetések és az 1923. évi zárszámadások a múlt évi előadóhoz küldendőek. Akik a múlt évben Román E. höz küldötték, azoknak idej számvevője: *Szabó József*, u. p. N. Mihály. Többek kérdésére közlöm, hogy a tanítói fizetés újabb rendezését végre kell hajtani. A közös protestáns bizottság bár tiltakozott a megkérdésünk nélküli intézkedés ellen, nincs módunkban a változtatás. Akik sérelmesnek tartják a magasra kiszabott járulékokat, külön-külön felebbezással éljenek a Vallásügyi miniszter úrhoz. Mig ujólag dönt, a tanítói fizetések kiutalandók havonként. Atyafiúi szeretettel: Miskolc, 1924. jan. 29. Farkas I. esperes.

— **A jogakadémia** kérdéséről vezércikkhezik Kun B. fel. szerkesztő a *Debreceni Prot. Lap* 6-ik számában. Azt mondja kiváló jóindulattal: „Ha a spataki jogakadémiát az illetékes hatóság nem tette volna szünetelőbe, én a magam részéről emellett foglaltam volna állást, mert az ifjúság nevelésében semminek sincs akkora jelentősége, mint a tradícióknak. Az évszázadok megszentelte hagyományok csodálatos nevelő hatását a jelennek bármily siralmas sivárgása sem ronthatja le és azzal az óriási előnnyel szemben, melyet Pataknak nagyszerű tradíciói biztosítanak, eltörpülnek mindazok a — szerintem különben is kicsinyes — kifogások, melyeket a városka viszonyaival vonatkozásban a jogi oktatást illetően hangoztatni szoktak.” Köszönjük e méltányló szavakat, de nekünk úgy tetszik, mintha a helyes belátás és jóindulat e szavai kissé későn láttak volna napvilágot!

— **A Magyar Ev. Ker. Diákszövetség téli konferenciája febr. 2—4.** A ker. diakmozgalom célja a holnapi Magyarországnak ma még a főiskolákon élő vezetőit meggyőzni arról, hogy a jövő azoké, akik a Krisztus evangéliomának alapján állva, következetes önzetlenséggel, új erővel megtele-

sedetten, az igazság szeretetétől áthatottan akar-
nak minden nemzeti és emberi ideált valóra vál-
tani. Hogy a mozgalom a magyar diákságban
mennyire meggyökerezett, mutatja a konferencián
megjelentek száma. Csak vidékről több, mint 100
diák és diáklány jött össze, akik között képviselve
voltak: Debrecen, Szeged, Pécs, Pápa, Sopron,
Keskemet főiskolai hallgatói. Sárospatakról öt
theol. vett részt a konferencián, melynek tárgy-
sorozata nagy vonalakban a következő volt: „Iro-
gány magyarság,” Előadó: Szabó Imre, farsori ref.
lelk. „Megoldást ad-e a keresztyénség jelen korunk
problémáira?” Előadó: Hilscher Zoltán. „Alázatos-
ság.” Előadó: Dr. Victor Gabriella. „Krisztus aktua-
litása,” Szőnyi Sándortól. „Látomások,” Benkő
Istvántól. „Krisztus tekintélye,” „A keresztyénség
valóságai,” ifj. Victor Jánostól. „Fejezetek a bel-
misszió történetéből,” Br. Bodmaniczky Páltól.
„Reménységeink” címmel Muraközy Gyula tartotta
a befejező előadást. Már a címek és az előadók
nevei is sokat mondanak, de még többet beszéltek
a megbeszélések folyamán hozzászólók lelkes bi-
zonyosságtévesztései, elhatározásai és az összes részt-
vevők nagy lelki nyereségei. Ennek a szövetségnek
nagy garanciái vannak úgy a Világszövetséggel
való kapcsolata, mint vezetőinek lélekítő áthatott
munkálkodása, eddigi eredményei, közeli kilátásai
révén, arra, hogy nagy szerepe lesz nemcsak Isten
országának, hanem annak jövőendő vezetőin ke-
resztül a mi drága földi hazánk építésében is.

HIVATALOS RÉSZ.

98—1924.

Körlevél.

I.

A palástsegély kiutalása.

A palástsegély (250,000 kor.) az alább fel-
sorolt m. kir. állampénztaroknál kiutaltatott a kö-
vetkezők részére:

Abaújszántó. (7362/924.) Kovács Bertalan,
Farkas Elek, Kiss József, Kádár János, Benke
József, Göndöcz István.

Edelény. (7364/924.) Id. Balogh István, ifj.
Balogh István, Lengyel Gyula, Baczó Balázs, Ko-
vács Lajos, Gvülvérszi István.

Eger. (7358/924.) Tóth István, Kerekes Zsig-
mond.

Mezőkövesd. (7367/924.) Szombathy László,
Molnár Gyula.

Miskolc. (7363/924.) Dr. Szarka Gyula, Győr
Imre, Fekete Lajos, Molnár Pál, Komjáthy József,
Kukoró Ferenc, Somogyi Pál, Mészáros József,
Jakab István.

Nyíregyháza. (6583/924.) Pataky Sándor, Os-
vách József.

Sátorajaujhely. (7365/924.) Molnár László,
Győry Kálmán, Keresztyén István, Orosz Miklós,
Gönczy Miklós, Tóth Kálmán, Kovács László, Har-
sányi István, Marton János, Nagy Béla, Bernáth
István, Simon Andor, Kónya József, Bodnár László.

Sajószentpéter. (7361/924.) Kőrösi István, Kom-
játhy Aladár, sváih Zoltán, Szabó Lajos, Cseh
István, Kövér Pál.

Szerencs. (7360/924.) Kósa Szabó Pál, Veres
Imre, Kun Zoltán, H. Kiss Géza.

Szikszó. (7359/924.) Benke István, Simon Ernő,
Láng István.

Tokaj. (7366/924.) Balogh Sándor, Horváth
János, Szöllősy József.

Az állampénztár csak azokat a bélyegtelen
nyugtákat fogadja el, melyekben a kiutaló min.
rendeletre hivatkozás történik és amelyeken az
illetékes esperes kifejezetten igazolja, hogy az
illetők a nyugtán feltüntetett állomáshelyükön
1924 január hó 1-én, mint lelkész vagy segéd-
lelkész, vagy theol. tanár teljesítettek tényleges
szolgálatot.

II.

A káplántartás beszámításáról.

A 6122/1924. K. miniszteri rendelet szerint,
az új fizetésrendezés alkalmával csak azok a
rendes lelkészek igényelhetik káplántartás címén
a 125 q buzaértéknek fizetéséből való leszami-
tását, akik esperesi bizonyítvánnyal igazolják,
hogy a káplántartásra intézvényesen, vagyis *dij-
levélileg* kötelezve vannak. Ezt a bizonyítványt az
esperes úr csatolja az illető lelkész igénybejelentő
lapjához.

III.

A rendkívüli segélyt most is élvező lelkészekhez.

Előbb idézett miniszteri rendelet figyelmezteti
a rendkívüli segélyt most is élvező lelkészeket
arra, hogy jövedelmüknek az új igénybejelentő
lapok felülvizsgálata előtt való felemelt mérvbeni
utalványozása *csak előleg jellegével bír*, s hogy
járandóságuk összege az újabb megállapítás ered-
ményéhez képest visszamenőleg 1924. évi január
1-től fog kiigazítani s annak megtörténtével az
őket megillető és általuk felvett összegek közötti
különbözetet visszatéríteni lesznek kötelesek.

IV.

Az anyakönyvi kivonatok bélyege.

Az anyakönyvi kivonatokra f. é. febr. 1-től
5000 koronás bélyeg teendő.

Miskolc, 1924 febr. 27. Dr. Révész Kálmán
püspök.

Pályázat.

A tornaszentjakabi leányegyház előkönyörgő
tanítói állására pályázatot hirdetünk. Javadjalom:
9 kat. hold szántó, 876 □ öl rét, 8 köből buza,
7 köből rozs, 6 köből zab, 8 m³ fa, rétkaszálást,
termény behordást és 1 hold szántó minden mun-
káját egyháztagek teljesítik. Tandij minden tan-
köteles után 2 véka zab, 1 csirke és 10 tojás.
Pályázati határidő e lap megjelenésétől számított
14 nap. Megválasztás után azonnal elfoglalandó.
Rakacaszend. (Borsodm.)

Református iskolaszék.

Szerkesztői üzenetek.

Vadna. A 3—4. számot küldjük, a múlt évi 41—42. szá-
mot már nem tudjuk küldeni. — **Gy. I.** A pályázati hirdetésért
10,000 Kt kérünk.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 10 000 korona.</p> <p>Egy hónapra ..... 2.000 korona.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: DR. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak:</p> <p>MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	---	---

TARTALOM. *Takács Mihály*: Iratterjesztés. — *Hodossy Béla*: Új vallástanítási tanterv. (Vége köv.) — A főiskolai igazgatótanács ülése. (Vége.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Iratterjesztés.

Az alsóborsodi ref. egyházmegye múlt évi őszi lelkészi értekezletén indítványt tettem egy egyházmegyei iratterjesztés felállítására, mit az értekezlet elvben el is fogadott. Természetesen akkor csak a cél nagyszerűsége lebegett a szemeim előtt anélkül, hogy a kivétel nehézségeivel tökéletesen tisztában lettem volna. Érintkezésbe léptem a dunamelléki egyházkerület iratterjesztésének vezetőjével, Bereczky Alberttel, aki meggyőzött a felől, hogy bár az iratterjesztés megindítása s illetőleg szervezése kívánatos és üdvös hatású volna minden egyházmegyében, ám ez ma, ha nem is kivihetetlen, óriási erőfeszítést kíván anyagi téren s így az iratterjesztést lehetőleg centralizálni kellene s az egész magyar reformátusságnak egyetlen országos iratterjesztést támogatnia, hogy ez annál erőteljesebben működhessék.

Az iratterjesztésre, amely pedig a belmissiónak egyik nélkülözhetetlen része, ma nem épen kedvezők a viszonyok. Nem épen a könyv, vagy ujságok túldrága volta miatt, hiszen nagyrésztük aránylag olcsóbb, mint békében volt, hanem inkább népünk maradi gondolkodása miatt, amely természetesen találja az ő általa eladott cikkek dragulását, de nehezen törődik bele, hogy más egyebek ára is emelkedjék s főleg, hogy a könyvek és ujságok ára hónapról-hónapra változzék. Mindamellettránk nézve parancsoló szükség a református szellemű könyvek s iratok terjesztése nemcsak azért, hogy népünk megváltozott gondolkodásmódját a helyes kerékvágásba tereljük, hogy újból egyháziassá tegyük, hanem azért is, mert a versenyben ezen a téren sem szabad messze maradnunk a római és a baptista egyházak mögött, amelyek tudvalevőleg nagy áldozatokkal s nagy eredménnyel működnek az egyházi iratterjesztés terén. Ha e jelenséget nem mérlegeljük kellő komolysággal, jövődöben késő bánkódással fizetjük meg az árát.

Úgy látszik, Alsózemplén agilis esperese, Kiss Ernő felismerte az iratterjesztés fontosságát, amidőn Janka Péterrel együtt megalapozta az alsózempléni egyházmegye iratterjesztését kapcsolatosan a sárospataki theológus iratterjesztéssel. Sajnos azonban, a vállalkozásról keveset tudunk, pedig kívánatos lenne tudni, hogy életképes-e az

iratterjesztés? képes-e kielégtíteni esetleg nemcsak az egyházmegye igényét? s ha nem képes, minő áldozatokkal lehetne az iratterjesztést egyházkerületünk iratterjesztésévé fejleszteni? mely esetben az egyes egyházmegyéknek természetesen meg kellene hozni a szükséges áldozatokat. Azt sem tudjuk: ki ez iratterjesztés vezetője, ad-e s minő kedvezményeket a megrendelő számára s melyek azok az iratok, amelyeket ez idő szerint árusít? Bizonyos, hogy egyetlen egyházmegye a legnagyobb erőfeszítéssel sem tudja elérni a kívánatos célt, míg az erők összefogásával nagy dolgokat lehetne véghez vinni e téren is egyházunk megújítására s Istennek dicsőségére!

Takács Mihály.

Új vallástanítási tanterv.

A magyarországi ref. egyház egyetemes konventje 1923. évi június 12—14. napjain tartott ülésének jegyzőkönyvében található a főgimnáziumok, leányközépiskolák, tanító- és tanítónőképzőintézetek, felsőkereskedelmi iskolák, polgári iskolák hit- és erkölestani — szóval a *középiszkolai* vallástanítás új tanterve.

Azt hiszem, hogy a hit- és erkölestánítás van olyan fontos ügy, mellyel mindig érdemes foglalkozni, de különösen érdemes ma, mikor azok közül is sokan, kik ezt régebben alárendelt fontosságúnak tartották, most már elismerik nagy jelentőségét.

Nincs róla tudomásom, hogy az új tanterv elkészültét tanügyi lapokban nyilvános megbeszélések, folyóiratokban megvitatások megelőzték volna. Az utolsó tíz esztendő erre valóban kevés alkalmat adott s ha nem lett volna is lehetetlen és esetleg megtörtént is, mindenesetre az ily cikkekhez nehéz volt a hozzáférhetőség. Akár jó az új tanterv, akár nem, református szempontból mindenkor életbevágó, hogy a vallásos nevelés-tanítás kérdései iránt művelt közönségünkben, vagy legalább papokban és tanítóknak (tanároknak) meg legyen a kellő érdeklődés és lehetőleg teljes tájékozottság.

Véleményem szerint a vallástanítás tantervének a közvélemény — és ha szabad így mondanom, a közkívánság forrásából kellene kifolydogálnia.

Aki ezt eddig nem így hitte, nem így gondolta,

megtaníthatta rá a háború hosszú ideje, továbbá a proletárralom s a világi békekötések vallástalan, keresztyentelen és szeretet nélküli időszaka. — Az a vallás, melynek csak papjai és tanítói vannak, hívei pedig — lélek szerint — mentül kevesebben, eloszlik, elvész hatástalanul, mint a fű a szikes, száraz pusztaságon.

Elérkezett az ideje annak, hogy a hit- és erkölcstan anyagát végre egységes szempontból kell megállapítani; a különböző iskolafajok tantervét kölcsönös egymásra vonatkoztatással s egymással összefüggő viszonylatban kell megcsinálni. A tanterv készítőjének tehát tudnia és figyelembe vennie is kell, mire taníthat és tanít a népiskola, hol, hogyan és miben kell azt folytatnia, kiegészítenie a középiskolának. Továbbá a középiskola négy alsó osztályának tananyaga ne csak a felsőbb tagozatban nyerjen természetes folytatást, hanem az alsó osztályoknak szintén folytatását képező középtokú szakiskolában is. Nagyon fontos szempontja kell, hogy legyen ez a tanterv készítőjének és bírálójának egyaránt. Emellett a vallástanítás anyagának egymással, valamint más tantárgyakkal való koncentrációját sem szabad teljesen figyelmen kívül hagyni, hanem amennyire csak lehet, meg kell valósítani.

Örömmel állapítottam meg a középiskolai vallástanítás tantervében az egységre való törekvést. Joggal mondhatta el a Konvent közgyűlése, hogy megállapította „a magyar református egyház egységes középiskolai vallástanítás tantervét.” Annyira egységes ez a tanterv, hogy a főgimnáziumok, leányközépiskolák, felsőkereskedelmi — továbbá polgári iskolák vallástanítási tanterve ugyanaz. Ez áll még a fiú- és leány-középiskolák tantervére nézve is, bár a III. és VII. osztályban a leányok részére a részletekben (melyek szerintem a fiúk tantervében is felvehetők volna) némi kis eltérés található is.

Ezen egység mellett az új tanterv a VI. és VII. o. tananyagában koncentrációt akar teremteni a világtörténettel; úgy, amint a tiszáninneri ref. egyh.-kerület népiskolai tanterve megcselekszi ezt az V—VI. népiskolai osztályok világi és egyháztörténeti anyagával.

Kár azonban, hogy a középiskolai új tanterv a népiskolára, illetőleg tantervére már nincs semmi tekintettel. A népiskola IV. osztályából a középfokú iskola I., majd II-ik osztályába lépő gyermeknek helyesen azt az anyagot kellene tanulnia, amit a népiskola V., illetőleg VI. osztályában tanítanak. Ám az új tanterv nem így jár el, hanem a középiskola I—II. o. tanulóival ismételteti azt az anyagot, amit a népiskola III., illetőleg IV-ik osztályában tanult. Így tesszük a tananyagot megunttá s ezzel a pepecseléssel a vallástant kevésbé fontos, másodrangú tantárggyá. Aminek kihatása lehet később a vallásos életre is. Hiszen a vallást nemcsak tanítjuk, hanem arra nevelünk is.

(Vége köv.)

Hodossy Béla.

— **Theol. ifjúságunk tankönyvkiadása** segélyezésére *Horváth Pál* hernádnémeti lelkész 50.000 K-t adományozott. Fogadja az ifjúság hálás köszönetét.

A főiskolai igazgató-tanács ülése

(Folyt. és vége.)

22. Igazgató-tanács felhívja a gazd. választmányt, hogy jövő ülésére tegyen javaslatot a főiskolai internátus építésére. 23. Dr. Jakob Károly és Hallgató Sándor rendes tanárra választásra ajánlatnak a ft. egyházkerületi közgyűlésnek, rendes tanári működésük kezdő idejétől 1924 szept. 1. állapítottatván meg. 24. A gimn. tanárok heti óráinak maximuma 2—2 órával leszallítatik. 25. Egész tandíjmentességet nyert: Majoros István IV. oszt., Magyar Zoltán VII. o., Magyar Andor IV. o., Varga János VIII. o., Varga Imre VII. o. és Egressy Lajos IV. o. tan.; féltandíjmentességet: Kőrössi György II. o., Horváth Zoltán III. o. tan. 26. Ady Lajos tankerületi főigazgató, mint miniszteri megbízott kedvező jelentése 1923 nov. 21—23-iki látogatásáról. 27. A II. félévi gimn. beiratási díj marad olyannak, mint az I. félévben. 28. Új névkönyv a gimn.-ban. 29. Az 1922—23-ik évi zártszámadás felülvizsgáltatik és a felmentvény Dr. Trócsányi József gazd. vál. elnöknek, Szűcs István ellenőrnek és Szalay Róbert pénztárnoknak, valamint Elekes Imre nyomdafelügyelőnek megadatik, értékes szolgálataik elismerése mellett. 30. Igazgató-tanács kimondja, hogy üléseiről évente egy kivonatos jegyzőkönyvet ad ki. 31. A számvérvőszék javaslatai: a) Györgyutató új fasításának terve az új bérbeadási szerződésnél, b) a Poklosi borház befedése, c) az Aranyos-szőlő esetleges elcsereklése, d) a közpenztári, ösztöndíj és tápiutézeti alapítványok összeállított jegyzékének kinyomtatása, — elfogadtatik. 32. Az épületek tűzbiztosítási összegei 1924 febr. 6-tól teljes értékre emeltettek (2½ milliárd koroná). 33. Theol. tanárok s tisztviselők fizetései a z állami mértéknek megfelelő összegben folyósíttatnak. 34. Dr. Kun Zoltán főisk. orvos és Kiss Elek tornatanár tiszteletdíjai felemeltetnek. 35. Az özvegy theol. tanárnék nyugdíjának felemelése az egyházkerület figyelmébe ajánlatik. 36. Bathó János énektanár a VIII. fiz. osztályba lép elő. 37. Mészáros Lajos főisk. háznagy a XI. fiz. osztály 2-ik fokozatába soron kívül előléptetetik. 38. Györgyutató bérlője: Haas Ignác ellen a haszonbér felemelése iránti per megindított (kat. holdankénti egy mázsa búza iránt, míg ma csak 60 kgr. vegyes terményt fizet). 39. A jogakadémiára 1923-ban gyűlt összeget a főiskola 1999 kgr. búza értékében valorizálva kezeli s 10 évig való tőkésítését kimondja. A régi jogakadémiai közpenztári alapoknál (50.634 kor.) ez mellőztetik, mert a főiskola egy jogi tanzéket ma is tart fenn. 40. Bálványos hirtok házi kezelésbe vétele megtörtént. Tervbe vétetett a még hiányzó gazdasági épületek felépítése (sertés-fiadztató, magtár, cselédistálló). 41. Bodroghközi gazd. kisvasút szanalásához a főiskola más birtokosokkal egyenlő mértékben hajlandó hozzájárulni. 42. Perked Mosolygói bérlőnek bérleszállítási kérelme elutasíttatik (m. holdanként 180 kgr. búzát fizet). 43. Gimn. tanárok áll. fiz. kiegészítésének revíziója ügyében a főiskola azt kéri a vall. és közokt. miniszteritől, hogy csak 10%-ot rójjon a fenntartóra. 44. Ingatlan vagyonsváltásmentesség ügyében újabb indokolt felterjesztés

tétetik a pénzügyminiszterhez, hogy a főiskolára kirótt circa 700 hold természetben leadandó vagyonválság alúl a főiskolát mentesítse, mert ez a főiskolát anyagi válságba sodorná. 45. Ezységes ref. tankönyvkiadás ügyében kimondatott, hogy a főiskola nem hajlandó a tankönyvmonopoliumnak a debreceni Meliusz-vállalat által javasolt módját elfogadni, mert ez a tiszáninneri ref. egyházkerületnek a Sárospataki Irodalmi-Kör által gyakorolt több évtizedes dicsőségét egy csapásra megsemmisítő, ellenben hajlandó a tankönyvkiadásnak a megosztásába belemenni, úgy, hogy Patak is, Debrecen is, Pápa is kevesebb könyvet adna ki, de ezt az egész ref. egyház egyetemének iskolái számára. 46. Az Istvánhazy földbirtokrendezés során a tárgyaló bizottság az 1420 holdból 420 holdnak kényszerkiszámlázásba vételét javasolja. 47. A sárospataki földbirtokrendezésnél az igénylések mindeztideig érintetlenül hagyták a főiskola birtokát (Györgytarlót és Búványost). 48. Dr. Szabó Sándor és Dr. Gerőcz Kálmán jogtanároknak nyugdíjaztatása tudomásul vétetik. A főiskola méltányosságból 3 évig nyugdíjukat teljes fizetésre egészíti ki. 49. A főiskola 10 üzlet-résszel belép a Tiszajobbparti Mezőgazd. Hitel-szövetkezetbe. 50. A theol. internátus felépítésére rendelt egyházkerületi kulturadó címén 1924 január 16-án 19,308 620 kor. juttatott el a főisk. pénztárba, mely azt az akkori 134.250 koronás búzaalapon 143'82 q. búzaértékben fogadta el s az építéskor ekkora összeget fog a közpénztár az építkezés céljára bocsátani. 51. Főisk. tisztviselői nyugdíjalap létesítése határozottat el a közpénztári tőkéből odacsatolandó 10 drb. Pesti M. Keresked.-banki részvénnel. 52. 1924—25. évi költségvetés elkészítése júniusra halasztatik. 53. Borsos József és neje 10.000 kor., Sass Károlyné sz. Tőkés Zsuzsanna 12.000 kor., Dr. Végh Elemér 250.000 kor., Kazinczy Gábor és neje Váradi Szabó Anna 2.000 000 kor., Dr. Szoboszlai Kovácsy 3.000.000 kor., Gesztelyi Nagy István 400.000 kor. alapítványok elfogadtatnak. 54. Sárospataki Irod.-Kör jelentése az 1922—23. és 1923—24. isk. években való működéséről s különösen arról, hogy ez évben a III. o. olvasókönyvet és a népisk. egyháztörténetet fogja megjelentetni.

Az igazgató-tanács aztán örömmel vetté tudomásul, hogy az Irodalmi Kör megkezdte a maga reorganizálásának munkáját, amelyre nézve kíváncsi az igazgató-tanács véleménye szerint, hogy az Irodalmi Kör vegye fel az egyházi és iskolai élettel, annak szükségleteivel, feladataival és szerveivel, tényezőivel a kapcsolatot, hogy azok az anyagi erők előteremtessenek és szellemi erők bevonassanak a munkába, melyek az Irodalmi-Kör eredményes tevékenységéhez, ahhoz, hogy az Irodalmi-Kör továbbra is a tankönyvkiadás irányító szerve legyen, szükségesek; felhívja azért az Irodalmi-Kör vezetőségét, hogy a kör egész szellemi és anyagi életét reorganizálni hivatott, tájékoztató munkaprogramot küldjön az egyházkerületi tanügyi bizottsághoz, az egyházmegyei tanügyi bizottságokhoz, tanártestületekhez, tanítóegyesületekhez és tanítókörökhöz, amelyben kérjen véleményt a Kör kiadásában megjelent tankönyvekre és általában a tankönyvkiadás összes

szellemi és anyagi vonatkozású ügyei fellendítésére, kérve őket, hogy e tárgyban f. évi márc. 20-ig ülést tartani sziveskedjenek s véleményes javaslatukat küldjék be ápr. 1-ig az Irod. Kör vezetőségéhez. Felkéri továbbá az igazgató tanács a főtisz. Püspök urat, hogy az Irodalmi-Kör újjászervezésére mindeme tényezők bevonásával meletőztassék Miskolcra e vélemények beérkezése után gyűlést egybehívni, amely a reorganizációt megvitassa és keresztülvigye, általában a szellemi együttműködés alapjait megteremtse. A gyűlésre a középiskolai hitoktatók meghívása is ajánlatos. A gyűlésen megjelentek útiköltségét és napidíját az a testület fedezze, amelynek képviselőjében az illető képviselő megjelent. Végül felterjesztést tesz igazgató-tanács az egyházkerületi közgyűléshez aziránt, hogy keresse meg egyházkerületünk az Egyetemes Konventet azért, hogy az új középiskolai vallástani tantervvel kapcsolatos új tankönyvek nyomtatásával az Egyetemes Konvent a most működő, tankönyvkiadással foglalkozó testületeket bizza meg, igazságosan állapítsa meg, hogy mely osztály tankönyveinek kiadása bizatik rájuk.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** Fogarassy Jenő volt ároktői, majd mezőcsáti tanító, a ref. népnevelésügynek 50 éven át hűséges munkása, jan. 12-én Dobozon 70 éves korában befejezte áldásos életét. Temetése jan. 15-én Ároktőn ment végbe, Szalóczy Pal csáti, Kiss Albert ároktői lelkész, Baksa Lajos alsózsolcai tanító közreműködése mellett. Emlékét és érdemeit a tavasszal tartandó tanítóegyleti közgyűlés fogja felújítani. Áldás emlékére!

— **Főiskolánk köréből.** Minthogy a fűtőmirigy-daganat intézetünk kisebb növendékei közt járványszerűleg lépett föl, a főiskolai orvos február 27-én a főgimnázium I—VII. osztályát 10 napra bezáratta; emiatt a márc. 2. s 9-re tervezett imatermi előadások is későbbre maradnak.

— **Miskolci ref. egyházunk** a szellemi és anyagi megerősödés, a pezsdülő élet biztató jeleit mutatja. Nagy nyereségnek lehet tekinteni, hogy a főgondnoki széket dr. gróf Haller Józseffel töltötte be, akit nemes szíve, buzgó kegyessége és sokakat megszégyenítő áldozatkész lelke emelt erre a tisztra. Beiktatása febr. 17-én volt, amelyen a főgondnok széles perspektívájú programbeszédet mondott és az avasi templom restaurálására 5 mázsa búzát ajánlott fel. Ezen az ünnepélyes presbyteri gyűlésen tette le egyszersmind az esküt az újonnan választott őt presbyter. Özvegy Szivós Zsigmondné, szül. Szivós Amália, aki egymásután vesztette el szeretteit, egyetlen leányát, majd azután férjét, végrendeletében általános örökösévé a miskolci ref. egyházat tette. Az örökség fő tárgya a püspöki lakással szomszédos, szép új emeletes ház, melynek jövedelméből az egyház mindig két ref. vallású úriscsaládból származó árvaleányt köteles neveltetni. Ebben a lakásban fog elhelyezkedni az egyház harmadik lelkésze, Enyedy Andor, aki ily módon állását most már

nyugodtan elfoglalhatja, miután a lakáskérdés e hagyományozással megoldást nyert. Az elhunyt főgondnok, Kun Bertalan halála alkalmából a miskolci egyház és három miskolci pénztárat koszorúvátsággal címen összesen 425.000 K-t adományozott, mely összeget a gyászoló család 575.000 koronával 1.000.000 koronára egészített ki s ez a kerek összeg mint Kun Bertalan-alapítvány, később meghatározandó rendeltetéssel, az egyház pénztárában kezeletik.

— **Rendkívüli bíróság ülést** tartott febr. 28-án az alsózempléni egyházmegye időszaki tanácsa; ítéletet hozott egy jelentéktelen közigazgatási és egy szintén jelentéktelen fegyelmi ügyben; egy fontos fegyelmi ügyben a vizsgálat kiegészítését rendelte el.

— **Alsóborsodi lelkészek** figyelmét felhívom, hogy a lelkészértekezlet pályatételeinek (1. ald. csüt. egyházi beszéd. 2. az ifjúság vallásos nevelése az iskolában és iskolán kívül) beadási határideje március 15 én lejár. Pályamunkák — jelígés levélkével — alulirothoz küldendők. — A könyörülő szeretet nevében kérem alsóborsodi lelkésztestvéreimet, hogy a Kálvineum javára 1 q buza új alapítványt tenni kegyeskedjenek, ami 4 éven át törleszthető, de kifizethető egyszerre is. Alapító levél hozzám, vagy a Kálvineum ig. tan. elnökéhez küldendő. — Végül szeretettel kérem az ORLE tagjait, hogy f. évi tagsági díjukat márc. 15 ig sziveskedjenek hozzám juttatni. Az I. évnegyedben elszámolható 24 kgr. búza tagsági díj 24.000 koronába számíttatik; e határidőn túl folyó árat kell fizetni. Cserépfalu, 1924 febr. 12. *Pósa Péter.*

— **Sajtóhiba.** E lapok 6—7. sz. *Az államsegély* c. cikkében a 80 és 60 q búza helyett 60, illetőleg 40 q értendő.

— **Presbyteri konferenciák.** Előbb a budapesti, most febr. 18—23 án a debreceni gyülekezet tartott a lelkészek közreműködése mellett presbyteri konferenciát, amelyen számos, a presbytereket érintő kérdés (pl. A presbyter kötelessége, remény-sége, példaadása, alázatossága, olvasmányai, a papok és presbyterek viszonya stb.) került előadás és élénk megvitatás alá. Hisszük, hogy a jó példa másutt is vonzani fog.

— **A gyülekezeti életből.** A s.-a.-ujhelyi ref. egyházban az 1923. évben született 88 gyermek. Halálozás 79; ebből idegen 24, tehát szaporodás 33. Konfirmált 52 gyermek. Házasságot kötött nálunk 45 pár; megegyezést kötöttek javunkra 19, kárunkra 13 esetben, nyereségünk 6. Egyházi adó 8.000.000 K; legnagyobb 100.000, legkisebb 2000 K egyesenként. Adományok címen befolyt 2.813,565 K. Urvacsorát vettek 2500, míg 1922-ben 2200, tehát 1923-ban 300-al többen, mint 1922-ben.

HIVATALOS RÉSZ.

305—1924.

Körlevél.

I.

A vallás- és közokt. minisztérium 13820/1924. sz. a. kelt intézkedése szerint a lelkészözvegyek és

árvák az 1924. évre is folyamodhatnak kivételes és rendkívüli államsegélyért. Milyet a folyamodványürlapokat megkapom, minden esperes úrnak fogok megfelelő számú példányt küldeni, melyet aztán az özvegyek és árvák részére megküldenek.

II.

A többnyire köztisztviselő családokból ezelőtt 20 évvel alakult s most Csonkamagyarország határán őrt álló *balassagyarmati* kis ref. egyház, megrongált temploma javára gyűjtőleveket bocsátott ki. Melegen ajánlom a buzgó szívek áldozatos szeretetébe.

III.

Zemplénvármegye kir. tanfelügyelője az idén is rendez a népiskolai növendékekkel *ének- és tornaünnepélyeket*. A hazafisán nevelő hatású ünnepélyek ügyét szívesen ajánlom a lelkész és tanító urak megértő figyelmébe és támogatásába.

IV.

Az esperes uraknak figyelmébe ajánlom az Egyetemes Konvent 32—1923. számú határozatában foglalt *belmissiói szabályzatot*, melyet az egyházmegyei gyűlésen tárgyalni s az idevonatkozó határozatot *azonnal* a püspöki hivatalba felterjeszteni kell.

V.

Az Egyetemes Konvent elnöksége 479/1924. sz. határozatával, a *parokhiális könyvtár*ra a folyó évben befizetendő fel mázsa buza váltáságárat 81.000 (nyolcvanegyezer) koronában állapította meg.

VI.

A „Néptanítók Lapja“ 7—8. (február 15.) számában, a 30—32 lapokon közölve van annak a „Bejelentésnek“ a mintája, amelyet minden *református elemi iskoláról* ki kell állítani. A rendes és pontos kiállítás a tanító, illetőleg (ahol van) az igazgató-tanító kötelessége. A „Bejelentést“ a lelkész úr, mint iskolaszéki elnök átvizsgálja, láttamozza és március 10-ig beküldi az esperesi hivatalba. Az esperes urak az összes „Bejelentéseket“ iratjegyzékkel együtt, egy ügyszám alatt, a IX. ügyosztály használatára feltűnő jelzéssel, f. é. március 15-ig beküldik a vallás- és közoktatási miniszter úrhoz.

Miskolc, 1924 febr. 24. *Dr. Révész Kálmán*
püspök.

Szerkesztői üzenetek.

A tanácsbíróság. Azt a kérdést, hogy a presbyteriumok kit válasszanak tanácsbíróvá: ifjat-e, öreg-et? friss erőt vagy régi tapasztalatú férfiút-e? tessék a lelkész és presbyter uraknak otthon, szűkebb vagy tágabb körű összejöveteleken megbeszélni, megvitatni; hírlapilag bajos ezt elintézni. Az idős jelölt mellett a nagyobb gyakorlat, tapasztalat és megfontoltág, az ifjabb mellett a nagyobb tetierő, mozgékony-ság és frissebb szellem, felfogás szól; e tekintetben nehéz általánosan érvényes szabályokat felállítani. — **Hernádnémeti.** Előfizetésül kaptunk febr. 28-án 10.000 K-t. Legközelebb kimutatjuk a múlt évi hátralékot; valamennyi hátralék még fennáll.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZANINNENI REF. EGYHAZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		Főszerkesztő:	Felelős szerkesztő és kiadó	HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.
Fél évre	10 000 korona.	Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN	DR. RÁCZ LAJOS	
Egy hónapra	2.000 korona.	Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN		

TARTALOM. Takács Mihály: Egyházlátogatások előtt. — Elekes Imre: Az új középiskolai törvényjavaslat. (Vége köv.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Egyházlátogatások előtt.

Az egyes egyházmegyékben nemsokára megkezdődnek az egyházlátogatások. hogy számonkérjék a gyülekezetek lelkipásztoraitól, presbiteriumtól: hogyan sáfarkodtak az elmúlt eszendoben lelki és anyagi téren? másfelől, hogy személyesen intézkedjenek egyes kényesebb természetű ügyekben. Ezek szerint az egyházlátogatás mai célja: tájékozódás a felsőbb hatóságok számára a gyülekezetek szellemi és anyagi ügyei felől.

Az a kérdés: hogyan végzik a mai egyházlátogatásokat ezt a munkát? s látogatásunkkal megfelelnek-e az egyházlátogatás eszményi céljának? Erre a kérdésre felelhetünk *igen*nel és *nem*mel is. Ha a régi bürokratikus szemmel nézzük a dolgot: megfelelnek, ha azonban a mai követelményeinek a szemüvegén: akkor nem felelnek meg.

Mert mi a mai egyházlátogatás? Egy-két dícséretes kivételtől eltekintve, gepies hivatalvizsgáló. Rendben vannak-e a leltárak, az anyakönyvek, posta, iktatókönyv stb.? Aztán következik az egyházlátogatási jegyzőkönyv felvétele, némi statisztika, ez is inkább az anyagi természetű ügyekről. A gyülekezet hiúbúságáról, erkölcsi állapotáról természetesen nem sok szó esik az egyházlátogatások alkalmával, de egyébként is a jegyzőkönyvbe befoglalják, hogy a gyülekezet tagjai rendszeren látogatják az istentiszteleteket, áttérő, kitérő nincs és rendben van a dolog. Hogy egy pár vadházasságban élő ember is van, az rendszeren nem kerül a jegyzőkönyvbe: minek, hiszen szórványosan mindenütt előfordul az. Holott ha szigorubban venne az egyházlátogatóság a maga dolgát, kiderülne, hogy a lelkész ugyan megtette a maga kötelességét e téren, de sem a szép szó, sem a dorgálás nem használ, erősebb eszközökhöz pedig nem nyúlhat, mivel egyházunkban ma nincs *egyházfegyelem*, ez a speciális orvosság, amely sok mindenről használna, ha egyszer már nemcsak beszélnének róla, de vissza is állítanák s alkalmaznák lelkészre és nyájra egyaránt. Mindjárt kevesebb lenne az üres templom, a tivornyázó, laza erkölcsű egyháztag, se Istenével, se felebarátjával nem törődő kalvinista ember, de több lenne a felelősségérzet a lelkipásztorokban is, mert a felsőbbbség szigorúan számonkérné sáfarkodásukat, számonkérné, hogy feddhetetlen életükkel valóban péld-

dányképek-e gyülekezetük előtt, hogy vajjon nem ők-e elsősorban okai a gyülekezet zülöttségének, erkölcsi hanyatlásának, hanem esetleg más, külső okokban keresendő az? Akkor nem történhetne meg, hogy eladdig virágzó gyülekezetek valósággal lejtőre jutnak, szekták melegegyai lesznek, tagjai hitüket egymás után hagyják cserben s egy emberöltő lefolyása alatt felére apad a gyülekezet létszáma, ha ugyan teljesen tönkre nem megy.

Távol legyen, hogy egyeseket akarják a vádlottak padjára állítani, hiszen sajnos, általánosságban elmondhatjuk, hogy egész ref. egyházunk beteg és sohsem felejttem el magamra is alkalmazni az ldvezítő intését: „Ne ítéljete és nem ítéltettek!” De viszont bűnös könyelműség lenne eltekinteni a tények felett, rá nem mutatni a kóros jelenségekre és esetleg azok orvosságára.

Teremtünk hát mindenekelőtt egyházfegyelmet és pedig felülről kiindulást. Ez tekintélyt ad mindenféle üdvös elhatározásoknak. Addig is az egyházlátogatóság végtelen sokat tehet e bajok orvoslására, ha nem az eddigi, kitaposott ösvényen halad.

Külső forma tekintetében követendő példa volna az alsóborsodi egyházlátogatás, amely egybe van kapcsolva az iskolalátogatással; tagjai: egy tanácsbíró, egy lelkész (tollnok) és egy föltétlenül jobb képzettségű *érdemesebb* tanító. Időpont: — tekintettel az iskolalátogatásra — április második, vagy május első fele, amely a látogatók egészségi állapotára is üdvösebb volna. A küldöttség egy teljes napot töltene a kisebb gyülekezetekben is s nem történne meg, hogy az esti órákban megérkezve, másnap reggel már tovább megy, a legszükségesebb, robotszerű munkát elvégezve. Egy nap alatt kellő áttekintést nyerhetne a gyülekezet szellemi, erkölcsi és anyagi ügyei felől. A lelkész előző vasárnapon értesítené a szószékről a gyülekezet tagjait, hogy az egyházlátogatóság mely napon érkezik meg s így előre felhívna figyelmét az egyházlátogatásra. Az egyházlátogatóság feladata lenne aztán ezt a napot igazi öröm és áldás napjává avatni, a hivekre nézve, este vallásos este tartásával, másnap reggel a gyülekezet lelki szükségéhez alkalmazkodó ünnepélyes istentisztelet végeztével, mint ezt Alsószemplenben Enyedy Andor és Kiss Ernő lelkészek cselekedték a múlt években s úgy tudom áldásos sikerrel. Ha a példa bevált,

— minthogy be is kellett válnia! — bűn volna nem követni. Elvégre már más időket élünk. mint csak egy évtizeddel ezelőtt is: a régiak elmúltak és mindenek megújultak s ha mi egyedül magunk akarunk régiak maradni, a haladó kor áramlata keresztülesap felettünk és mi ott maradunk a közönyösség és tehetetlenség sárába nyikorgó szeke-
rünkkel.

Az ilyen egyházlátogatás maradandó és áldásos nyomokat hagyna a hívek lelkében, bensőségessé tenné gyülekezet és felsőbb hatóságok között azt a laza viszonyt, amelyet ma a külső törvények §-ai tartanak össze, harmóniába hozná lelkészt és gyülekezetet s az egyházlátogatóság, amelyet ma sokszor 2—3 odakényszerített presbiter fogad a hivatalos gyűlésen, találna telt templomot, ahol hívek százai várják örömmel s évről-évre több áldás fakadna munkája nyomán. Így lenne-e csakugyan? Próbáljuk meg: a cél magasztos volta megéri!

Takács Mihály.

Az új középiskolai törvényjavaslat.

A középiskolai reform törvényjavaslatának, melyet gr. Klebelsberg Kuno közoktat. miniszter a nemzetgyűlés elé terjesztett, 5. §-a azt mondja, hogy úgy *újjonnan* felállítandó középiskolák szervezésénél, mint a már *fennálló* középiskola átszervezése kérdésénél annak alakját a m. kir. vallás és közokt.-ügyi miniszter állapítja meg az állami, kir. kath., törvényhatósági, községi, társulati és magániskolákra nézve; „a többi (autonom) középiskolákra nézve a felállításról, illetőleg átszervezésről a m. kir. v. és közokt. **miniszter jóváhagyásának fentartásával** az illetékes fenntartó hatóság intézkedik.” Az indoklás (a 10. lapon az 5. §-hoz), az átszervezés irányításának jogkörét azért kívánja megszabni, hogy biztosíthassa, hogy „középiskoláink területi elhelyezése megfelelően az ország reális szükségleteinek. Ennek megfelelően a **miniszter legfőbb felügyeleti jogát hangsúlyozottnak** kellett biztosítanunk.” „Mert, ha a miniszternek nincs legalább **jóváhagyó joga** az egyes középiskola-típusok jellegének meghatározására nézve, akkor olyan anomaliák állhatnak elő, hogy egy-egy vidéki városnak három klasszikus gimnáziuma is lesz, de egyetlen reál-gimnáziuma vagy reáliskolája sem...”

Kénytelen vagyok rámutatni ennél a pontnál, hogy ennek imperatívuma úgy érvényes egyházi törvényünk paragrafusával, mint az 1790. XXVI. t.-cikkkel s illetőleg egyházi és iskolai életünk autonómiájával ellenkezésbe jut.

Egyházi törvényünk (1904. I. t.-c. 3. §.) értelmében a ref. középiskolák, „mint a vallás szabad gyakorlatának jogával *lényeges kapcsolatban álló intézmények* s az egyház *önfenntartásának eszközei*, — mindenestől az egyház testehez tartoznak s az *egyházi hatóságok* alatt állanak.” 4. §. „A ref. egyház minden... iskolai belügyét... törvényesen választott egyházi tisztviselők intézik, épen maradván *őfelségének, a királynak*, ez ország törvényeiben meghatározott legfőbb felügyeleti joga (jus supremæ inspectionis).”

Az egyházi törvény (VI. t.-c. 1. §.) nemcsak a ma fennálló, hanem a „később alapítható inté-

zetekről is szól, a 3. és 73. §-ban azt is felsorolva, hogy kik állíthatnak föl iskolákat. A 73. §. egyik szakasza így intézkedik: „Új gimnáziumok felállítására, a meglevők tovább fejlesztése, alábbszállítása, átalakítása vagy megszüntetése az egyházkerület előterjesztésére az egyetemes konvent engedélyével történhetik.” A következő 74. §. pedig csak azt a kötelezettséget foglalja magában, hogy mindezt az államkormányzatnak — tekintettel az 1883. évi XXX. t.-c. 54. §-a — **bejelenteni** tartoznak.

Az 1790. évi XXVI. **alaptörvény** 5. §-a szabatosan megállapítja az autonóm egyházak iskola-körűli jogát:

„... *rationem, normam et ordinem docendi atque discendi* (salva altetatae suae majestatis quoad scholas etiam hasce regiae supremæ inspectionis, uti praemissam est, via legalium regni dicasteriorum exercendae potestate) *ordinare, futuris semper temporibus liceat evangelicis utriusque confessionis*...”

Ez ellen ugyanezen törvény szavai: „*erga demissam statuum et ordinum propositionem, per Suam majestatem determinanda, ad has perinde scholas... extendenda*,” soha e törvény meghozatala óta ilyen értelmezést nem kaptak. Ha az alkotmányos idők egyházi törvényhozását, különösen az 1883. debreceni zsinat óta, — figyelemmel kísérjük, sehol annak alkalmazását nem találjuk. Sőt 1898-ban a ref. konventen napirendre került ez a kérdés: „mi lehetne álláspontunk... a középiskolák (állami) beosztásának vagy tantervének változtatása... esetén?” És a konvent (1898. jkv. 29. sz.) az Egy. Tanügyi Bizottságnak meghatalmazást adott, ill. elrendelte, hogy: „egy önálló ref. gimn. tantervjavaslat készíttessék... esetleg a közoktatásügyi miniszterhez... az állami gimn. tanterv megalkotásánál leendő figyelembe vétel végett beterjesztessék; másrésről alapjául szolgálhasson az állami tanterv életbeléptetése esetén saját tantervünk megállapításának is.”

A közoktatásügyi minisztertől megállapított **mérték**, mint minimum, szem előtt tartásával az egész tanfolyam alatt elérendő célt és a megszerzendő ismeretek mértékét a konvent állapítja meg; sőt még ezzel sem kívánja érinteni „az egyházkerületeknek azt a jogát, amelyet azok az államilag segélyezett gimnáziumok tantervére nézve is gyakorolni hivatnak: hogy a tantervnek a *helyi körülményekhez* való alkalmazása iránt a konvent jóváhagyása alá beterjesztendő módon intézkedjenek.” (L. Egy. Konvent jkv. 1901. M., melléklet a 38. jkvi számhoz, 211—213. lapokon).

Mindezekből, legfőbbképpen az Egy. Konvent 1901. évi jkv. 38. sz. határozatából félreérthetetlenül látszik, hogy a ref. iskolai élet tantervi változásának joga az egyházkerületeket illeti s abban még a konventnek is csak *ajánlási* joga van, bár a jóváhagyást a konvent fentartotta magának.

Érdekes kérdés volna — de messze vezetne — annak a kérdésnek tárgyalása, hogy a *felsőjognak* fentartott *felügyeleti jogot* gyakorolhatja-e a közokt. miniszter, különösen párhuzamba állítva a *jus placeti* körül támadt vitával? Van-e egyáltalán „*miniszteri legfőbb felügyeleti jog*?”

A törvényjavaslat indoklásába iktatott ezen kifejezés teljesen novum. A felügyeleti jognak

ilyen értelmezését sem törvényeink, sem a gyakorlat nem ismeri. Maga a felügyelet kifejezés sem tartalmazza azt, amit itt beleértetni kíván. És, ha nyugodt idők sem tűnnek az ilyen jogki-terjesztést, a mai világ, anti-protestáns tüneteivel, többszörösen óvatosságra int.

Elekes Imre.

(Vége köv.)

IRODALOM.

* **A Kálvinizmus politikai jelentősége.** A *Kálvinizmus, mint az alkotmányos szabadságok alapja és biztosítója*. Irta dr. Kuiper Ábrahám, ford. Miklós Ödön. Budapest, 1924, kiadja a holland-magyar ref. bizottság. 76 l., ára 4200 K. — Ma, mikor annyi elfogultság és korlátoltság támad, a keresztény-nemzeti irányzat nagyobb dicsőségére, épen kath. körökből, ref. egyházunk múltja és jelene ellen, értéke és alkotásai sárbarántására, nagyon helyes dolog volt a nagy holland theologus és államférfiú e mély történeti ismerettel és széles látókörrrel megírt tanulmányának lefordítása és közrebocsátása, mely az Egyesült-Államok, Angolország, Svájc és Hollandia, e négy kálvini szellemtől vezérelt ország történetéből kimutatja, hogy a modern alkotmányos szabadságok (vallás-, sajtó- és gyülekezési szabadság, népszuverénitás, jog-egyenlőség) e népek példája nyomán, hatása alatt fejlődött ki és terjedt el Európa többi országaiban, mert a fontemlített 4 ország szabadságának forrása a kálvinizmus, a politikai szabadság szülőanyja e népeknél a lelkiismereti szabadság volt, ez utóbbi pedig a szentírásból és predestinációtanból sarjadzott ki; a francia forradalom is ez országokból és e népektől vette szabadságeszméit, de amelyek vallásos és erkölcsi talajuktól megfosztva, a sivár idegen talajban jórészt elfajzottak. E tartalmas füzet mutatja, miért ellenségei a klérikalizmus az eddigi történetírásnak? azért, mert az ellenők s a kálvinizmus mellett tesz tanúbizonyságot. De nekünk épenazért fennen kell a magunk igazait hirdetnünk s e füzetet is, mely ezt cselekszi, minden ref. presbyterhez, minden öntudatos ref. hívőhöz el kell juttatnunk.

* **Műveltségi állapotok, főként az iskolázás Debrecenben a reformáció korában.** Irta S. Szabó József ref. főgimn. igazgató. Debrecen, 1924 (Tisza I. tud. társaság kiadványai, 9. sz.) 40 l. ára 5600 K. — A reformáció történetírása tudós mesterének ismét egy mélyenjáró kutatások alapján vonzóan megírt értékes történeti dolgozata áll előttünk, melyet a kálvinista Genf minden barátja nagy érdeklődéssel olvashat. Első felében a városnak reformáció-korabeli gazdasági és kulturális viszonyait rajzolja, míg 2-ik fele a reformáció teremtette ref. főiskolát s annak kiváló vezetőit ismerteti a XVI. század végéig. Szívesen várjuk a dolgozat folytatását, mely Debrecen XVI. századi irodalmát és hitéletét szándékozik feltüntetni, tehát oly dolgokat, amelyeket a reformáció hozott életre, mintahogy a reformáció emelte Debrecen a magyarság elsőrangú kulturális fókuszává.

* **Erotika és Irodalom.** Irta Zoltányi Irén. Budapest, 1924, Szt. István társulat kiadása. 221 lap. — Szerző egyoldalúan ragadta meg témáját;

ahelyett, hogy a szépirodalom és az erkölcs viszonyának vizsgálatát tűzte volna céljául, egyoldalúan kiragad e bonyolult témából egy kisebb pontot: az erotikát, a szerelem és a nemi élet ríktó színeivel való festését s ezt vizsgálja az egész világirodalmon keresztül, az ókortól a jelenkor iróiig. Vizsgálódásában épen azért, mert a szépirodalmi alkotásokat csak ebből az egyetlen egy szempontból tekinti, számos, különben kiváló költői alkotás iránt nem tud igazságos lenni. Nagyobb baj ennél, hogy mint kath. papi ember a szerelem lángoló hevének élénkebb rajzolását már nem egyszer (bár Aristophanes és Shakespeare darabjait kiveszi ez alól) erotikumnak nevezi; még nagyobb baj, hogy adatai olykor nem felelnek meg a valóságnak. Így pl. Gyöngyösi Istvánról azt állítja, hogy „valójában a bűn terjesztőjévé vált ocsmányságaival,“ holott Gy. a Csalárd Cupidojában, címe szerint is, a tiszta életre akart buzdítani s ostromolja a bűnt. Csokonait is helytelenül ítéli meg, mikor őt egyik-másik művében előforduló, pórias vagy illetlen soraiért aljasnak nevezi. Ilyen igazságtalanul még senkisé ismerte meg a műzsák e pajzán kedvencét, aki épúgy korának gyermeke volt s kora szellemének befolyása alatt állott, mint a többi költők. Rousseau-nál több téves állítást ejt: így Dialogusai és Álmodásai erotikai tekintetben kifogástalanok; Az új Heloiz regényt ríktó egyoldalúsággal jellemzi; ha itt megróvjá, hogy annak főhőse egy bukott leány, miért nem róvjá meg Tolsztojnál is, hogy a Karenin Anna főhőse egy házasságtörő asszony? Julia erkölcsileg fölemelkedett, K. Anna öngyilkos lett, — melyik mutat szebb, megnyugtatóbb képet? Tolsztoj másik regénye: a Kreutzer-szonáta leplezetlen nyíltsággal és naturalizmussal tárgyalja a szerelmi élet dolgait, de azért szerzőnk azt állítja, hogy T. regényei nem tartoznak az erotikus művek sorába. Ily elfogultsággal nem szabad komoly figyelemre igényt tartó munkát írni.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Új kormányfőtanácsos.** Dókus Gyula császári és kir. kamarást, Zemplénnvármegye nyug. alispánját, a sárospataki főiskola világi gondnokát a kormányzó ur főmértósága kormányfőtanácsosi címmel tüntette ki. A kitüntetés a nagyérdemű férfiú tisztelőinek széles körében keltett jóleső örömet. A sárospataki főiskola tanári kara márc. 13-án küldöttségileg üdvözölte sátoraljai helyi kastélyában a kitüntetett férfiut, aki az üdvözlő beszédre adott válaszában mély érzéssel mutatott rá arra a hamisíthatatlan nagy értékre, melyet a főiskola Rákóczy—Lorántffy szelleme vésett be lelkébe s ennek a szellemnek további ápolása és szolgálata mellett tett megható vallomást.

— **Főiskolánk köréből.** A tanári kar márc. 9-én, főiskolai tanárrá választásának 50 éves fordulójára alkalmából, meleg kartársi érzéstől áthatott levélben üdvözölte Dr. Szánthó Gyula nyug. jogakad. tanárt. — Az ifjúság március 15-én d. u. tartott emlékünnepején Szabó Zoltán szénior mondotta az ünnepi beszédet; este műkedvelői

előadást rendezett az ifjúság (szinre került az Ocskay brigadéros). — A Budapesten élő régi sárospataki diákok márc. 6-án este tartott összejövetelükön, amelyen Rácz L. és Harsányi I. tanárok is megjelentek, elhatározták, hogy máj. 3-án pataki ünnepélyt rendeznek a theol. fakultás dísztermében. — Főiskolánk tanárai az egyházlátogatás alkalmával egyes gyülekezetekbe ki fognak szállani, hogy a *gimn. internátus* építésére gyűjtést rendezzenek.

— **Rövid hírek.** Borsod-Gömörvármegye közgyűlése, csatlakozva Hevesmegye indítványához, kéri a nemzetgyűléstől az *istenkáromlás* szigorú megbüntetését, ha az közbotrányt okozott, továbbá a *vasár- és ünnepnapok* megünneplésének kötelező elrendelését. — Temesvár és az egész Délv. dék társadalma márc. 23-án fogja a jeles költő: *Szabolcska Mihály* születésének 60 éves és írói működésének 40 éves fordulóját megünnepelni. — Az *egyet. tanügyi bizottság* ápril. 23—24-én fogja ülését tartani.

— **Alsózempléniek figyelmébe.** Az olaszliszkai, megyaszói, hernadnemeti gyülekezeteknek s vezetőiknek a segélyezett gyülekezetek nevében is ezúton mondok köszönetet, hogy felhívásomat megértő lélekkel fogadták s testvéri szeretettel siettek az anyagi gondokkal küzdő testvéregyházközségek megsegítésére. — **Pályázat.** Egyházmegyei közgyűlésünk határozata folytán pályázatot hirdetek a következő tétel kidolgozására: *„Egy falusi gyülekezet belmisszió programja az 1924—25-ik év téli időszakára.”* Fejtse ki a pályázó, hogy mely időszerű kérdések azok, melyek vallásos estélyeinken biblíamagyarázat és ismeretterjesztő előadás keretében népünk előtt tárgyalandók. Adjon kimutatást a terjesztésre legalkalmasabb népies irányú olvasmányokról. Három hónapra, hetenként egy előadást számítva, írjon elő egy-egy alkalmas biblíamagyarázati textust s egy-egy előadás címét. A pályázat május 1-ig jellegű levéllel küldendő az esperesi hivatal a. Pályadíj 50 kgr. buza ára. Sajóhidvég, 1924 március 5. Kiss Ernő esperes.

— **A Protestáns Szemle februári** füzete a következő tartalommal jelent meg: Révész I., Régi magyar imádkozók és imádságaik, I; Sidó Z., Prot. egyházaink és a társadalmi kérdés; Kozma A., Isten mindenütt; Bartók J., Noé leánya; Reményik S., Beszélgetés Beethovennel. Mi marad meg?; Rácz L., Pascal és a Vidéki Levelek I.; Külföldi Szemle (Az Egyház egysége prot. szempontból); Kritikai Szemle (Irodalom, színház, képzőművészet); Az Idők jelei. A gondosan szerkesztett folyóirat, hisszük, minden művelt prot. családnak szívesen látott vendége.

— **Az alsózempléni egyházmegyéből.** Mádon március 2-án ment végbe az új lelkész: K. Szabó Pál beiktatása; a beiktatást maga az esperes vezette. A gyülekezet nagy örömmel és ünnepélyességgel fogadta új lelkészét. — **Ondon** márc. 9-én avaták fel a közadakozásból szerzett, 160 kgr. súlyú új harangot. — **Szerencsen** elkészült végre a 4 év előtt leégett templom- s toronytető; a gombföltételi ünnepélyt rövid idő alatt megtartják.

— **Felsőszabolcsból.** A *tiszakanyári* egyházközségben 1923-ban a hívek adakozásából egy úrasztali terítő 2 q buzaértékben, orgonajavítás 8 q értékben, 2 harang 7 q súlyban és 200 q buzaértékben, végül toronytetőjavítás, illetőleg újjáépítés 200 q értékben eszközöltetett. E költséghez az Amerikában élő testvérek 270 dollárral járultak hozzá. A gyülekezet lelkes vezetője és minden egyes tagja boldog üntudattal tekinthet végzett munkájára.

HIVATALOS RÉSZ.

362—1924.

Körlevél.

I. A nyugdíjas lelkész urak figyelmébe.

A nyugdíjas lelkész urak ez évben is folyamodhatnak egyszersmindenkorra szóló, kivételes és rendkívüli államegélyért, ugyanolyan kérvénnyel, amelynek mintáját 252/1923. számú körlevelében (lásd a Sárospataki Ref. Lapok 1923. évi 8. ik számát) közöltem.

II. Az iskolaszéki elnök és a tanító urak figyelmébe.

A vallás és közokt. miniszter úr az „Országos Stefánia Szövetség” és a „Falú Országos Szövetség” kérelmére f. e. január 31-én 1295/1924. szám alatt rendeletet bocsátott ki, mely szerint az anya- és csecsemővédő ünnepek a folyó tanévben is, március vagy április hónap valamelyik vasárnapján az összes elemi- és polgári leányiskolákban és a leányközépiskolákban megtartandók. A műsort és előadható műveket magában foglaló füzetet a szövetségek (Budapest VIII., Vas-utca 10. szám) levelező lapon nyilvántott óhajra díjazlanul már megküldik az iskoláknak. Ez anya- és csecsemővédő ünnepek a főhatóságom alá tartozó, fentebb megnevezett iskolákban mindenütt megtartandók s megtartásukat, az elemi iskolákra nézve, az egyházlátogatás ellenőrizze.

III. A megnevezett lelkész urak figyelmébe.

A vallás és közokt. ügyi miniszter úr, az abaújszántói, alacskaí, damaki, edelényi, egri, erdőhorváti, felsőnovaji, füzerradványi, hejcei, kenézlői, kovácsvágási, nagybózsai, rásonyi, tolecsvai és vizsolyi lelkész urak rendkívüli segélyét 1924. január hó 1-től, majd ismét 1924. február 1-től fel-emelte. Az emelkedés összege az illetékes adóhivatalhoz küldött egyes rendeletekből megtudható.

Miskolc, 1924 márc. 8. Dr. Révész Kálmán
püspök.

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk előfizetési díjával még többen hátralékban vannak a múlt évről. Legkönnyebb elintézési módnak tűnik fel előttünk, ha levél-lapon kéri az illető a hátralék kimutatását. Mi ezt közöljük velük a szerkesztői üzenetekben. Ha ez a felszólításunk nem vezetne sikerre, akkor talán kénytelenek leszünk kérelem nélkül is — a bélyegköltségek nagysága miatt — a szerkesztői üzenetekben kimutatni a hátralékokat. — **Ujessauális.** 1924 márc. 10-én fizetett lapunkra 10.000 koronát.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 10 000 korona.</p> <p>Egy hónapra ..... 2.000 korona.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: DR. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM. *Biró János*: Egyházlátogatás. — *Elekes Imre*: Az új középiskolai törvényjavaslat. (Vége köv.) — *Hodossy Béla*: Új vallástanítási tanterv. (Vége). — Vegyes közlemények. — Pályázati hirdetmény — Szerkesztői üzenetek.

Egyházlátogatás.

E lap 10—11. számában Takács Mihály „Egyházlátogatások előtt” című cikke mindenestre figyelmet érdemlő, megszívlelendő és a benne feltüntetett elvek óhajtandó, hogy alkalmaztassanak mindenütt. Hangsúlyozni kívánom, hogy mindenütt, mert Abaujban már aszerint történik az egyházlátogatás. Épen azért rámnézve meglepő volt — és azt hiszem, minden abauji papra — a cikkben feltüntetett igen helyes módok követésére való útmutatás. Meglepő volt azért, mert az abauji egyházmegyében, hol Isten kegyelméből 37 év óta működöm, csekély különbséggel úgy folytatódik le az egyházlátogatás, mint T. M. mindenütt lefolytatni óhajtja. Meglepő volt azért is, mert azt hittem, hogy ha talán nem is mindenütt, de legtöbb helyen úgy történik. Így pedig azt kell hinned, hogy több egyházmegyében nem úgy történik és így méltó a T. M. figyelmeztetése, irányítása. Sajnos azonban, hogy így van.

Abaujban az egyházlátogatóság érkezését előző vasárnap szószékből kihírdetjük, arra a gyülekezet figyelmét felhívjuk. Örömmel tehetünk vallomást róla, hogy mindenütt telt templomot találunk, hol a kisvizitátor hétköznapi imádkozik, vasárnap prédikál, a tanácsbíró pedig az urasztalánál — előzetesen megkérdezve a lelkészt — esetleg az egyház életében előforduló mozzanatokot is tárgyazó beszédet tart. Hogy mindenütt megvan a kellő hatás és eredmény: örömmel tapasztaljuk. Hol énekkar van — mi már kevés helyen hiányzik — szereplésével emeli az ünnepély díszét, méltóságát. Szóval Abaujban nem közönséges ünnep számba megy az egyházlátogatás megjelenése. Minden anyaegyházban — sőt amelyik leányegyház óhajtja, ott is — egy teljes napot tölt az egyházlátogatás.

Különben pedig sok függ a vezér irányításától. Ami éles szemű esperesünk, kötelességévé tette újabb az egyházlátogatásnak minden egyházban vallásos este tartását, az egyházi épületeknek — a presbyterium felelőssége mellett — mai értékre biztosítását stb.

Az egyházfegyelem kétségkívül nagy segítségére lenne a lelkésznek. Sokszor kényes helyzetben magára van utalva, hogy az általa jónak vélt orvosságot miként alkalmazza, mert az nem min-

den lelkésznek sikerül ám, ami a p...i papnak, hogy a Krisztus-káromlást 5000, az Istenkáromlást 10,000 koronára bünteti hívei között és be is fizetik az egyház részére.

Abaujvár.

Biró János, ref. lelkész.

Az új középiskolai törvényjavaslat.

II.

Ami a javaslat tanügyi és iskolapolitikai részét illeti, megállapíthatom, hogy a történelmi fejlődés fokozatosságával állunk szemben, úgy mintáival, mint újításaival. Nálunk nincsen mód és alkalom arra, hogy önálló típusok létesítésével kísérletezhessünk. Így magától értetődően minták átvételére vagyunk utalva. E tekintetben engem teljesen megnyugtat, ha, mint immár több századon át, most is Németország mintáit utánozzuk. Az a hatalmas kultúra, mely egy protestáns államban, hatalmi constellatiokat fenyegető módon kifejlődött s mely ellen egy egész világ lázadozott: a német iskolák kiválóságának feltétlen bizonyossága. A német középiskola saját gyökereiből táplálkozva, nagyobb befolyással volt a közoktatásra minden államban, mint aminő kölcsönzésekre utalva volt. De azért a maga gazdag lehetőségeivel nem mutatkozott érzéknélkülinek a többi kulturnépek iskolai kiválóságával szemben sem.

Igy tehát, ez értelemben, a történelmi fejlődés fokozatosságát kell látnunk abban, hogy a reálgimnázium intézményét létesíti. Ennek kellett volna létesülnie már a reáliskola helyett s akkor ma nagyobb kilátással léphetnénk újabb lépéssel a tisztán reáliskola felé. Így ugrás volt s ezt a konzervatív magyarság nem vállalta. Olyan helyeken is, hol egymás mellett állott ugyanazon városban a gimnázium és reáliskola, az első relative népessége mellett a reáliskolák néptelensége állandó panasz tárgya volt. A ref. iskolapolitika pedig középiskolái közé beiktatta ugyan — törvényeiben, de egyetlen helyen sem valósította meg. Ref. reáliskolát nem mutat fel a magyar középiskola története. Ebben természetesen további okok is közreműködtek. Ezek között legelső sorban az *egységes képesítés hiánya*. És, amikor most, ezen reform két sarkpontja: a *tipusok differenciálása* és az *egyenlő jogositás* eszméje, akkor olyan újítással állunk szemben, mely a múltak intézményeinek

életképességét is előreláthatóan előnyösen befolyásolja s az új típusnak is légkört biztosít.

Sokkal kevésbé könnyű a rendes tárgyak sorozatáról véleményt nyilvánítani. Mert, amikor az *állami iskola* a maga *célkitűzésében* megpótolja eddigi eszményeit s ehhez a *felekezeti iskolák* eszményi céljaiból kölesönöz, mikor az *általános műveltség* és felsőbb tanulmányokhoz előkészítés gondolatához felveszi ezt is: „*vallásos alapon erkölcsös polgárt neveljen*” és „*házasias szellemet*” tart szükségesnek beiktatni: akkor a régi tárgyak csoportosításában alig látunk valamit, amik ezen célok elérésére intézményesen munkálhatnának. Új célkitűzés: régi tantárgyakkal, kissé gondolkozóba ejtő. Mert a ref. iskolák azonos tantárgyak mellett is biztosíthatták létjogosultságuk alapját képező fenti eszményi célt, mert ebben segítségükre voltak: az iskolák hatalmas *tradíciói*, az egyházi élettel való *belső kapcsolatuk*, az egyházi főhatóságok irányítása és vezetése s maguknak *tanáraiknak lelkesítő jellege*, vagy legalább is *egyházias élete*. Sőt nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy ugyanazon iskola tanárai valamennyien reformátusok lévén, sem világnézleti, sem erkölcsi fel fogásuk nem állott egymással merev ellentétben.

Ez új cél elérését ilyen csekélységekkel, minő a gimnáziumnál a *rajzolómérten* elhagyása a rendes tárgyak közül, a *raje* beiktatása, a görögpótló mellőzése, vagy egy modern nyelv bevittele a reál-gimnáziumba és reáliskolába, alig lehet remélni s inkább más követelményekre vallanak, minők az esztetikai és utilitarisztikus. Remélni lehetett, hogy az utóbbi idők kísérleteiből, a ref. iskolák régi gyakorlatát követve, az *ének* belekerül az új iskolába.

A tantárgyakról azért sem lehet véleményt nyilvánítani, mert azok kezdő pontjáról, óraszámáról semmi közelebbi sincs benne. A latin hangsúlyozása, nálunk „nemzeti tárgy”-ként tekintése, kizárja azt a reménykedést, mely többször fel-újulva ref. tanáregyesületi gyűléseinken is, E. tanügyi bizottságunkban is tárgyalás anyagát alkotván, egy reform kapcsán az I-ső osztályból a II. v. III. osztályba tolta megkezdését. Sőt a leány-gimnáziumok sikereinek láttára olyan vélemények is gyakran jutottak kifejezésre, hogy a latin tanítása a fiúgimn.-ban is csak az V-től kezdődjék.

Egy célzás a francia középiskola legújabb szervezetének azon követelésére, hogy a III—IV. oszt.-ban a *görögöt* minden tanuló kivétel nélkül tanulja, azt hisszük, nem lehet komoly ok arra a feltevésre, hogy a görögöt nálunk az eddiginél nagyobb terjedelemben óhajtsák tanítani. Mert az esetben részemről ki kellene jelentenem, hogy semmi esetre sem tartanám szerencsésnek.

(Vége köv.)

Elekes Imre.

Új vallástanítási tanterv.

(Folyt. és vége.)

Bármilyen jó és egységes legyen is a tanterv a középiskola saját szempontjából, meg nem engedhető ez a kiszakítás, a folytonosságnak ez a hiánya az egész vallástanítás tekintetéből. Ezen a hibán mielőbb javítani kell. Javítani addig, míg az új tankönyvek el nem készülnek, mert akkor

meg — félő — anyagi akadályok fogják gátolni a tanterv helyes megállapítását.

Épen ilyen, vagy tán még nagyobb hiba, hogy a tanító- és tanítónőképző-intézetek tanterve szintén kiesik az egységből. Kiesik kétszeresen is. Első tekintetre feltűnik, hogy a képezdei új tanterv — legalább úgy látszik — nem ugyanannak az agynak kigondolása és nem ugyanannak a kéznek az írása, mely a főgimnáziumi tantervet készítette. Ez utóbbi ugyanis inkább irányelveit nyújtja a vallástanításnak, mélyen járó gondolatokkal, nagyon is helyén való magyarázó megjegyzésekkel s e módon szárnyat ad a jó tanárnak. Az előbbi, vagyis a tanítóképezdei vallástanítási tanterv pedig inkább csak a tananyagot sorolja el s annak egymásutánjában a külső tanmenetet adja, amivel persze megköti különösen a gyengébb tanár kezét. Magyarázó jegyzeteket a tanítóképezdei tantervnél nem találunk; hej! — pedig talán itt még szükségesebb volna, mint amott. Úgy tűnik fel, mintha ez a két —, a felemlített szempontból nem egységes tanterv azzal a feltevéssel készült volna, hogy a főgimnáziumi vallástanárnak minden körülmények között meg kell lenni a tanári képesítésének, ellenben a képezdei hitoktató esetleg vallástanári vizsgát nem tett káplán is lehet. Ez az utolsó kérdés szorosan véve nem tartozik ugyan ide, de ha már felmerült, kimondom, hogy igenis a képezde vallástanárának kell a magasabb kvalifikáció. Ahol lehet, mint Sárospatakon lehetne, theologiai tanárra bízám a hit- és erkölcstan tanítását; ellenben a theologian a paedagogiát képezdei tanárnak kellene előadnia. Itt, ezekben, igen fontos pontokon közelednék theologia és tanítóképző egymáshoz... No, de gyerünk vissza a tantervhez.

Hogy a főgimnáziumi és képezdei vallástanítási tantervek külső és belső szerkezet tekintetében diszharmonia éreztetnek, ez még nem a legnagyobb baj. E miatt lehetne még a képezdei tanterv egészen jó, vagy ellenkező esetben is rossz. Lényegesebb hiba, nagyobb baj az, hogy a tananyagnak osztályok szerint való kijelölésében sincs meg az egység és folytonosság szempontjából kívánatos összefüggés a főgimnáziumi és a képezdei vallástanítási tanterv között.

A képezde első osztályában a középiskola V. osztályának a vallástani tananyagát várnók. E helyett az új tanterv a képzőintézeti I—II. osztályra ismét a bibliai történeteket részletezi. A tananyag e részéhez más tekintetben is volna megjegyzésem, de azt most mellőzöm, e helyett megyek a kitűzött cél felé tovább.

A főgimnázium V. osztályából a tanítóképző-intézet II. osztályába lépő tanuló a most említett okból tehát nem hallgathatja a képezde I. osztályának a vallási tananyagát. Még különösebb, hogy a főgimn. vagy polgári iskola VI. osztályából a tanítóképző-intézet III. osztályába lépő növendék kénytelen ez osztályban ugyanazt az anyagot ismételni, amit az előző tanévben már tanult. Már pedig a középiskola említett osztályaiából a képezdének ugyancsak felemlített osztályába való átlépés szabályrendelettel van lehetővé téve s az ilyen átlépések nem ritkák.

Es a legkülönösebb, hogy a képzőintézeti

vallásitanítási tanterv a hit- és erköléstant külön, önálló tantárgyként fel nem öleli. Kétszer is említi ugyan: először a III. osztályban, hol az egyháztörténeti anyagot „különös tekintettel a kálvinizmus hit- és erkölcsi elveinek kialakulására” kívánja tárgyalni. Másodszor az V. osztályban: „Hit és erkölcsi összefoglalása” megjelölésével. Ezzel azonban nem lehet megelégedni. Ha a főgimnázium VIII. osztályában helyén van a „Keresztény hit- és erkölcsi apologiai szellemében,” miért hiányzik ez, mint önálló tantárgy a képezde IV. osztályának tananyagából? Ugyan mit foglal össze a hit- és erkölcsi tanból a vallás tanár a képezde V. osztályában? Azt, amit kifejezetten s önállóan előbb nem is tanított? A tantervnek úgy ez, mint egyéb különösségei legalább is magyarázatra szorulnának. Magyarázatnál azonban sokkal értékesebb lenne a tanító- és tanítónőképző- intézetek részére jó új tantervet adni.

Hodossy Béla.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** Mester János volt szerepi, orosi, pusztafalui, majd bodrogsárai ref. előkönyörgő tanító, életének 63-ik évében f. év február 27-ikén elhunyt. Temetése 29-én ment végbe nagy részvét mellett s a rossz idő ellenére, nagy számban jelentek meg környékbéli kartársai is. Verebélyi Barna o.-liszakai lelkész imádkozott, Pungur Béla lelkész tartotta a gyászbeszédet, Gagyi Károly o.-liszakai nyug. tanító pedig a sírnál búcsúztatta el az a.-zempléni egyházmegye tanyatölgétől és összes tanítókartársaitól az Úrnak megboldogult szolgáját.

— **Szavazatbontás.** A legutóbbi egyházkerületi közgyűlés által elrendelt szavazatok beérkezvén és felbontatván, eredmény a következő: Zsinati világi rendes tag: Bernáth Aladár, póttag: Dobozy István, egyházkerületi világi aljegyző: Dr. Horváth Zoltán miskolci ügyvéd.

— **Genfi diákok Sárospatakon.** A jövő hét végén, április 4—5-én 10 genfi diák — ref. tisztviselő- és polgári családok fiai — fogja, néhány magyar ifjú kíséretében, intézetünket és városunkat meglátogatni. Ez ifjak az egyetemi diáksere-akció révén, a Genfben nagy szíveséggel fogadott magyar diákok látogatásának viszonzására, érkeztek Budapestre és onnan ref. egyházunk többi nagy központjait is föl fogják keresni. Előre is szeretettel köszöntjük őket.

— **A felsőmérői lelkészi állásra** Benke István eszobádi lelkész választotta meg.

— **A vámosújfalusi ref. egyház** még a múlt év nyarán és őszén átépítette az elavult és rozott lelkészi lakást. Résztint az egyház megtakarított pénzéből, résztint a hívekre kivetett búza-adó fizetéséből, résztint a nemesszívű idegenek hozzájárulásából és az Amerikába szakadt véreink adakozásából telt ki az építkezés költsége. A felmerült összes gyalog- és fuvarmunkát a hívek önként teljesítették. Br. Waldbott Kelemen r. k. vallású földesúr 1000 drb. téglát és 1000 drb. fedőcserepet adományozott, valamint 275,000 korona vásárlási árendeménnyel tett. Dr. Bessenyei Zénó, nemzetgyűl. képviselő 2 mm. búza f. árát adományozta.

A tolecsvai Kronberger-féle fűrészgyár az egyház által adott faanyagból 3 ablak és 1 ajtó ingyenes elkészítését vállalta. Amerikából 98 dollár folyt be az építkezés céljára. Isten áldása legyen a buzgó és áldozatkész nemes szíveken!

— **Felhívom** azon abauji lelkészövegyeket, hogy akik a Kovács—Komjáti alapítványi hely elnyeréseért folyamodni akarnak, családi értesítővel s gyermekeik középiskolai félévi és szegénységi bizonyítvánnyal felszerelt kérvényüket ápr. 20-ig küldjék be az esperesi hivatalhoz. — Felhívom az abauji lelkész és tanító urakat s általuk a gyülekezetek érdekelt tagjait, hogy a tavaszi gyűlés elé terjesztendő ügyiratokat április hó 15-ig küldjék be az esperesi hivatalba. Felsődobsza, 1924 márc. 13. *Cziáky Endre*, esperes.

— **Alsóborsodiak figyelmébe.** Tavaszi egyház- és iskolalátogatásunk idejét, egyh.-megyei határozat alapján, húsvét utánra tűzzük ki. Az egyh.-látogatási íveket az egyh.-látogató küldöttség viszi mindenüvé. A látogató tanácsbíró a lelkész urak értesítsék előre arról, hogy melyik gyülekezetben volna kívánatos dolog vallásos estvét vagy ünnepi istentiszteletet rendezni vagy más segítő munkát végezni. Ha a gyülekezetek valóban ilyen ünnepnappal akarják tenni az egyházlátogatás napját, rendelkezésekre állunk! Egyházlátogató tanácsbírák lesznek: *mezőcsáti járás:* Farkas István esperes; *miskolci járás:* Szalóczy Pál; *keresztesi járás:* Szabó András; *hevesi járás:* Gaál Ferenc; *egri járás:* Tóth István; *emődi járás:* Pósa Péter; *ónodi járás:* Kenyeresy Károly; *tiszamenti járás:* Román Ernő. A tanácsbíró urakat még külön levélben fogom később felkeresni, küldvén az iratokat is, de már most kérem őket, hogy az egyházlátogatás legkésőbb május 15-re befejezendő mindenütt. A látogatás jelentő iver és statisztikai adatai hozzám legkésőbb május 18-ra visszaküldendők. Az egyh.-látogató küldöttség fogja beszédni: a konventi jegyzőkönyv, a névtár, a tűzbiztosítási és lelkészi könyvtári tagdíjakat (ez utóbbi 81.000 kor.). Kérem, hogy az összegek a látogatások idejére készen legyenek. Miskolc, 1924 márc. hó 21. *Farkas István* esperes.

— **Rövid hírek.** A gömörtornai egyh.-megye ápr. 8-án Putnokon fogja tavaszi közgyűlését megtartani. — A theol. tanárok karácsonyról elmaradt konferenciája ápr. 15-én fog Pápán megtartani. — A s.-a.-újhelyi gyülekezet sok-sok milliós költséggel megkezdte megrokkant temploma helyreállításának munkálatait; ez idő alatt az istentiszteletek a megyeháza nagytermében fognak megtartani. — *H. Kiss Géza* monoki új lelkész beiktatása márc. 23-án ment végbe nagy ünnepélyességgel, a gyülekezet apraja nagyjának örvendő érzései közt; a beiktatást Kiss Ernő esperes végezte. — A debreceni kántus május 25-én fogja a főiskolai énekkarnak tavalyról elmaradt látogatását viszonozni. — Az Orsz. Ref. Tanáregyesület jun. 10-én Halason fogja f. évi közgyűlését megtartani.

— **A sárospataki főiskolában állítandó gimnáziumi internátus** javára az a.-zempléni egyh.-megye taktaközi járásában az egyházlátogatóság által tartott vallásos estélyek a következő eredménnyel jártak: B. Keresztúr 674.610 K (ebben N. N. 500,000 K, Iván Lajos főgondnok 100,000 K),

T.-Ladány 66700 K (ebben Márky Józsefné úrnő 25000), Csobaj 52935 K, Báj 281,030 K (ebben Patay József főgondnok 200,000 K), Verebélyi Dezső semjéni lelkész 100,000 K, összesen 1.175,275 K. Ama gyülekezetekbe, hol az internátus javára a főiskolánkért buzgólkodó lelkek, az egyházlátogatás alkalmával, szintén óhajtanának vallásos estélyt tartani, főiskolánk igazgatósága készséggel küld előadás tartására egy tanárt és egy szavaló ifjút.

— **Ady Endre és a reformátusok.** Horváth J. egyetemi tanár a *Napkelet* januári füzetében ismertetvén Ady E. nemrég megjelent új életrajzát, az Ady személye és iránya körül dúló viták és harcok okai közt még a felekezeti kérdést is szerepelteti, amenyiben szerinte kath. részről Ady ref. voltának terhére rójják fel az ő irodalmi és politikai eltévelyedéseit, s az ő ref. neveltetésében látják sötét végzetének megpecsételését. Ezt a képtelen és korlátolt felfogásra valló kath. véleményt a meghatározottabban vissza kell útasitanunk, mert az aesthetikai, erkölcsi és politikai eltévelyedésekért csak elfogult és korlátolt gondolkozású emberek tehetik valakinek vallási hovatartozóságát felelőssé, aminthogy nekünk soha, egy percig eszünkbe nem jutott volna, hogy a nagy országvesztők: gr. Károlyi Mihály, Linder György és Hock János (a családok pap) eltévelyedéseit a pápás vallást vonjuk felelőségre. De ugyanez okból arra sem vagyunk hajlandók, amit Horváth J. szinte természetesnek tartana, hogy a reformátusok most már a támadott Adynak védelmére kelnek; nem, mi őt a katolikusok vádja után továbbra is a Nyugatosok, a Blauk, Greinerek, Kohnok és Schlesingerek elv- és eszmetársának tekintjük, és épúgy kevésbe vesszük, mintahogy az 1912-ben Zilahon tartott Ref. Tanáregyesületi közgyűlés — amelyen Ady megjelent volt — őt kevésbe vette.

— **Az angol munkáspárt és a vallás.** Ramsay Macdonald, az új angol miniszterelnök, buzgó tagja a skót szabad egyháznak, aki kiválóan jártas a bibliában és a puritán írók műveiben s ma is szívesen beszél egyházi összejöveteleken. „Az egyetlen megoldás problémáinkra — mondá néhány nappal kormányralépése előtt a szabad egyház zsinatának titkárához — a keresztyénységben található”; s ez így ítéli róla: „A mostani miniszterelnök keresztyén ember s nagy feladata megoldására ker. szemléletmódot és érzületet hoz magával, amely meggyőződése szerint hitének kifejezése.” De a munkáspártnak még számos más vezetője tartozik a szabad egyházakhoz s maga a párt is ezer meg ezer élő keresztyént számlál, sőt alapjában véve az egész munkáspárt programja nem egyéb, mint gyakorlati keresztyénség; ők arra törekednek, hogy a ker. idealokat a nemzeti és nemzetközi életben megvalósítsák s mivel a socialista tanok, szerintök, nem egyebek, mint a keresztyénségnek a gazdasági életre való alkalmazásai, keresztyénség nélkül a socialista állam sem állhatna fenn. Ebben az értelemben az angol munkásmozgalmat „mélyen vallásos”-nak nevezhetjük. Hol állanak a ker. vallás eme mély megértésétől a mi socialistáink? de hát ezek vezetői nem puritán hitű családokból kerültek ki, hanem Galiciából vándoroltak be hozzánk!

— **Az Ember tragédiája és a reformáció.** Az *Ember tragédiáját* Szász Károly bírálta meg először részletesen és alaposan az *Arany Szépirodalmi Figyelőjében* (1862 febr.—ápr.), amelyben többek közt megemlítette, hogy egy oly hatalmas szellemi mozgalomnak, mint a *reformáció*, nem kellett volna az emberiség fejlődési mozgalmainak rajzából kimaradnia. Erre az észrevételre Madách Imre 1863 márc. 18-án a bírálóhoz intézett levelében a következőket válaszolja: „Azt mondd a többi közt, hogy a reformatió nagyszerű mozgalmának nem lett volna szabad kimaradni az emberiség történetének képeiből. Ezt én is teljesen osztom, sőt művem írásánál is előttem állt ez igazság, de magát a tulajdonképeni reformatiót mint győzelmeset nem véltem használhatni a tragédiában, mert ha használom, azt is kénytelen vagyok valami olyas kiábrándulással végezni, mint a többi jeleneteket, hogy t. i. ez sem vezetett célra. Igyekeztem tehát a reformatió nehéz kezdeteiből a munkálódó emberi szellem küzdelmes első csiráit felhasználni s ezt a Tankred meg Kepler jeleneteiben véltem utólni. Az lehet, hogy nem kellően tettem vagy legalább nem sikerrel, — csak az iránt akartam magamat előttem igazolni, hogy maga a szándék és gondolat megvolt.” (dr. Szász Károly közlése a *8 órai Ujság* márc. 9-iki számában)

Pályázati hirdetmény.

Az elhalálozás folytán megüresedett bodrosárai ref. előkönyörgő tanítói állásra pályázatot hirdetek.

Javadalma: 4 kat. hold 584 □-öl szántó, 3 kat. hold 1169 □-öl rét, 2 legeltetési jog, lakás és kert hasznélvezete s fizetéskiegészítő államségély.

Kötelessége: a köznapi és vasárnapi istentiszteletet — a hat úrvacsoraoosztás délelőttjét kivéve — végezni; I—VI. vegyes osztály tanítása, ismétlő iskola vezetése, a dalárda megszervezése és temetésen megfelelő stóláért kántorkodni.

Mindenemű adót a javadalmas fizet.

Teljes javadalmas csak a kegyeleti idő elteltétől jár.

Pályázati határidő: a lap megjelenésétől számított 10 nap. Pályázhatnak kántori oklevéllel bíró ref. férfi tanítók. Kommün alatti politikai magaviselet igazolandó. A választás jogerőre emelkedése után, az állás azonnal elfoglalandó.

Személyes megjelenés esetén, se utiköltség, seapidij nem térítettik meg.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények a vámosújfalusi (Zemplén vm., u. p. Olaszliszka) Ref. Lelkészi Hivatal címére küldendők.

Válasz-bélyeg csatolandó.

Vámosújfal, 1924 márc. 19.

Pungur Béla

ref. lelkész, isk.-sz. elnök.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. V. Zs. Debrecen. A múlt évről, sajnálatunkra, nem szolgálhatunk teljes számú példányokkal; a múlt évi előfizetési díj megállapítása is bajos, mert az nem lehetne kevesebb a f. évi előfizetési díjnál.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre — 10 kgr. buza ára.</p>	<p>Főszerkesztő: DR. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: DR. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	---	--

TARTALOM. Pósa Péter: Városi és falusi lelkész. — Elekes Imre: Az új középiskolai törvényjavaslat. (Folyt. és vége.) — Ny. K.: A tiszáninneni e.-ker. tanügyi-bizottságának gyűlése. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Pályázati hirdetés. — Szerkesztői üzenetek.

Városi és falusi lelkész.

Eddig nem tudtuk, hogy ilyen különbség is van köztünk: a Krisztus egyszerű szolgálói között. A mai kultuszminiszter úr éles szemének kellett felfedeznie ezt a különbséget. Csak annyit tudunk, hogy vannak városokban és falvakban lévő gyülekezeteink, amelyekben való szolgálatra egyformán rendel az Úr pásztorokat és doktorokat; de hogy fizetés-különbségre jogosító kvalifikációt is jelenthessen az az amúgy is külön véletlen szerenese, hogy valaki városi gyülekezet előtt hirdetheti az ígét, — erről bizony eddigi törvényhozásunk még nem is álmodott!

Egyik-másik nagyszerű elődünk még tán a sírjában is megfordúlha, ha tudná, hogy városi szolgálatából falusi szolgálatra történt küldetésével csorba esett kvalifikációján és munkája értékén! S vajjon mit szól ehhez a Kálmán lelke, aki Pál apostollal vallja: „egy test és egy lélek vagytok, miképen, hogy a ti hivatalotoknak egy reménységére is hivatottok.” (Ef. 4. 4.)

A kultuszminiszter úrnak 6122—924. számú amúlatot keltő rendelete azt a kérdést adja ajkunkra: vajjon életben vannak-e még a ref. egyházi törvények, melyeknek I. t. c. 137. § a a lelkészeket a) rendes-, b) misziói-, c) katonai-, d) letartóztatási- s javítóintézeteknél működő-, e) helyettes-, f) állandó vallásitanító- és g) segédlelkészek kategóriáira osztja?

Ennek a rendeletnek egyházi törvényellenes, antiszociális tendenciája és labilis meghatározása döbbenetet okoz a lelkünkben, mert rést üt egyházalkotmányunkon, amihez pedig még egy miniszternek sincs joga!

Idáig juttatott tehát bennünket az a türelmesség, mely az 1848. XX. t. c. ellenére is az örökös várákozás és koldustarisznyságtartás álláspontjára való helyezkedést sugallta belénk és lépésről-lépésre arra szorított, hogy a jogosan követelhető igény helyett időnként nyújtott állami morzsalékokkal érijük be! Nyomorúságunk nagyságát mi sem mutatja jobban, mint az, hogy ezeknek a koldustarisznysághoz való morzsáknak is úgy örültünk, mint mentő dőszkaszálaknak.

A szóban lévő rendelet arról tanuskodik, hogy — ami ránk nézve olyan halálosan komoly dolog —

odafőnnt törvényeinket nem ismerik, vagy ami még rosszabb, semmi tekintettel nincsenek azokra, vagy ami a leggonoszabb lehet, jövődó törvényhozásunk elé kívánnak észrevétel nélkül olyan direktívát szabni, ami a mi lelkünköt és történeti fejlődésünket idegen.

De antiszociális is ez a rendelet. — Az egész életben ugyanis a gyermekneveltetés a legnagyobb küzdelemmel járó teher a vállainkon s egyúttal az állam életét is a legközelebből érintő szülei áldozatos erőfeszítés. — A tisztviselő, akár lelkész, akár más foglalkozású ember, főleg azért igyekszik a város felé, hogy ezt a terhet könnyíthesse. Bizonyos, hogy városban élő emberre tízedrésnyi terhet jelent a gyermekneveltetés, mint a falun élőre nézve, akinek — az elemi iskolán túl — már házon kívül kell gyermekeit neveltetnie.

Nézzük csak egy 2 gyermeket taníttató falusi pap helyzetét. — Ma általában az ellátásért 2 q búzát fizetnek havonként a szülők egy gyermek után, — ez 10 hóra 40 q búzát jelent, amiben még nincs benne a könyv, ruha, mosás stb. — Hát ugyan miből éljen az a pap családjával, kinek ennyire egészítik ki a javadalmát?

Mai nyomorúságunk fokmérője, hogy ezt a megoldást is örömmujjongás kíséri Izráelnek sok házában!

Nem szerencsés gondolat ez a megkülönböztetés, bárkinek a fejében született meg, már csak azért sem, mert a falu és város közötti ellentétnek csak a kimélyítésére alkalmas (pedig ez inkább a város számlája terhére írható), holott pedig inkább elsímítására kellene törekedni.

A meghatározás is ingatag. Hol kezdődik a falu s hol végződik a város? — Ha a törvényes értelemben vett „város”-ról van csak szó, akkor ez igazán nem nagyon fogja terhelni a kincstárt, mert egész csonka-országunkban kevés oly város van, hol ref. lelkészi állások ilyen arányú kiegészítésre szorúlnának. A mi csonka egyházkerületünkben pl. „város” csak: Miskolc, S. a.-ujhely, Eger. — Pedig a bizonyos tekintetben tiszteletre méltó tendencia megkívánná, hogy pl. a diósgyőrvasgyári, tiszapolgári, ózdi, mezőkövesdi stb. állások városi jellegűeknek nyilvánítottassanak.

A több ruha szükség s a reprezentációs kötelesség gondolata sugallotta ezt a máskülönb

helytelen és méltatlan különbségtételt, — amire azt mondhatjuk, 60 q búza — egy családnak — meghalni sok, élni kevés!

Nem az ilyen történelmi gyökér nélküli, önkényes, rendeleti megkülönböztetés segítene a bajon, — ha ez volna az igazi cél! — hanem a törvényen alapuló kongrua-, kor- és családi pótlékoknak tisztességes valorizációja! Hiszen nyilvánvaló, — csak éppen azok nem akarják látni, akiknek látniuk kellene! — hogy a magánosan élő akár kath., akár ref. pap ugyanabból a jövedelemből fényesen élhet, amiből egy 5—6—7 tagú család csak nyomorog, ruhátlankodik és tengődik! A baj az, hogy az egyenlő elbánást ott, ahol a rendeleteket gyártják, másként értelmezik, mint ami annak az igazi tartalma! Pósa Péter.

Az új középiskolai törvényjavaslat.

(Folyt. és vége.)

III.

Rendkívül nehéznek tartom a kérdés megoldását, hol legyen egyik vagy másik iskolatípus. Nagyobb városokban már maga az indokolás rámutat az elvre: ahol legalább két középiskola van, ott az egyik lesz igazi humanisztikus gimnázium, a másik reálgimnázium. Ahol három volt: a 3 típus fog létesülni. De mi lesz ott, ahol csak egy van, mint a legtöbb helyen a ref. iskolaszékhelyeken? És mi lesz elsősorban itt Patakon?

E kérdésre a felelet sokirányú megfontolást igényel. Nemcsak a történelmi, múlt. hagyományok, *theologia* itt létele, hanem ennél még több szempont jöhet figyelembe. Egy iskola, mely évszázadokon át „schola magna“, „alma mater“, sok vidéki iskolának szellemi irányítója, központja s így a magyar műveltségnek nagy területen mértékadó tényezője volt: nem lehet kísérletezés tárgya. Ez iskola növendékeinek túlnyomó része: 75—85%, a közelebbi-távolabbi vidékről gyűl össze. Határszélre rendelt a trianoni végzet: míg így lesz, azért, hogy a régi eszmények rendíthetetlen várá legyen, nemcsak erkölcsben, hitben, tudományban és magyar érzésben, — hanem külsőségeiben is s így ne hűljön a szeretet, ne lazuljon a kötelék, ne csökkenjen a bizalom; és, ha már újból a régi határok lesznek, az újabb honalapításban megint *anyaoskolója* legyen Felsőmagyarországnak. Minden időben — belátható tizedeken át — lesznek, akik klasszikus műveltséget óhajtanak biztosítani fiaiknak: azoknak kell egy biztos hely, hol bizonyos reménységgel hagyhatják fiaikat.

De ref. egyházi érdek is így követeli. Úgy az angol, mint a francia példák azt mutatják, hogy a nemzet irányadó középosztálya túlnyomó részben gimnáziumokból kerül ki. Mint ősi típus, ez lesz az *elit iskola* s ennek tehermentesítése után, melyre már oly rég vár iskolapolitikánk, a végrehajtható selectio még jobban fogja biztosítani, hogy a gimnázium végzettjei az ország szellemi és politikai irányításában elsőrendű szerephez jussanak. Ha a ref. egyház, szakítva múltjával, még legnagyobb jelentőségű iskoláit is kizárólag a gyakorlati élet szempontjai szerint alakítaná át, lemondana arról, hogy az ország kormányzásába

megillető helyet tudjon betölteni. És, mikor ref. jogi oktatásunk megszüntetésével úgyszólván kétségesse válik, hogy megfelelő felkészültséggel képesek leszünk-e országos ügyeink intézésénél szerepet biztosítani: szinte egyházi életünk elleni merénletnek tartanám iskoláinknak egyoldalúan reális irányba terelését s ezzel erkölcsi súlyunknak, jelentőségünknek kérdésessé tételét, talán egyenes devalválását.

Lehetnek és vannak iskoláink közt olyanok, melyeknek átalakításában összpontosul az országos és felekezeti érdek. Természetesen a sárospataki ref. főgimnázium ezek közé nem sorozható.

A *lelkészképzés* ugyancsak fontos érdek s ez is a humanisztikus gimnázium fentartása mellett szól. Ez az érv olyan evidens, hogy feleslegesnek tartom beszélni róla. Azok a „tanfolyamok“, melyekről az indoklás az egységes jogosítás következményeinek kiegyenlítésénél említést tesz, egyenesen a főiskolákkal kapcsolatban, semmi esetre sem pótolhatják a komoly, hosszabb időn át végzett, rendszeres munka eredményét. Láttuk a reáliskolai latin-tanfolyamokat, ismerjük a görög-pótló vizsgálatok eredményét, fájdalmas emlékképpen élnek lelkünkben a háborús tanfolyamok. A tanfolyamok kiegészíthetnek, újabb eredményekkel megismertethetnek, halványuló ismereteket felújíthatnak stb., de nem nyújthatnak új, rendszeres és biztos ismeret-tömeget, melyre újabb tudomány legyen építhető.

Felmerülhet az *elnéptelenedés* aggodalma. Jósolni nem akarunk, nem is tudunk. De a fentiekben meg van erre is a feleletünk. Azt hisszük, sokkal hamarabb bekövetkezik az elnéptelenedés lehetősége, ha reális irányú iskolává alakulunk, mintha megmaradunk klasszikus gimnázium-nak.

Mindent összefoglalva, a következőkben gondolom körvonalaizni a teendőket:

1. Törvényes autonómiánkat megvédelmezni s hogy anyagi vonatkozásban a függés megszűnjön, a segélyezések ügyét az 1848. XX. t.-c. kérései szerint törvényesen biztosítani.

2. Haladóktalanul felhívni egyházi felsőbb-ségeink figyelmét e nagyjelentőségű iskolareformra s annak kapcsán felkérni

a), hogy minden rendű-rangú iskolánk véleményének megismerése, meghallgatása után maga is foglalkozzék ez új típusú iskolák felállításának kérdésével; ha a maga részéről is helyesnek tartja, állapítsa meg, hogy mely ref. középiskola melyik típusú legyen, ezt adja tudomására a közökt. kormány-nak, hogy az a környéken levő rendelkezése alatti középiskolák típusát ennek mérlegelésével állapítsa meg;

b) a ref. tanárképzés kérdésével sürgősen foglalkozzék, hogy megfelelő tanerők legyenek rendelkezésére; addig is ösztöndíjak kieszközlésével kiváló ifjakat a tanári pályának megnyerni törekedjenek;

c) a sárospataki főgimnázium klasszikus jellegének fentartását mondja ki s az elnéptelenedés ellen, nagy számú másvidéki növendéke megfelelő elhelyezése s „vallásos alapon erkölcsös polgárrá nevelése“ biztosítására internátus létesítésére mindent elkövessen.

Elekes Imre.

A tiszáninneni ref. e.-ker. tanügyi bizottságának gyűlése.

A tiszáninneni ref. e.-ker. tanügyi bizottsága Miskolcon a leányiskolában márc. 27-én tartotta rendkívüli gyűlését. Tagjai majdnem teljes számban jelen voltak. Danyi-József egyh. és Hodossy Béla világi elnökök, kik a múlt évi gyűlés alkalmával bizattak meg a vezetéssel, a magok részére a bizalmat és bizottság támogatását kérik. Csiky Béla köszönti az elnökséget, kiknek múltja biztatást nyújt a jövőre nézve.

A gyűlés tárgyát, a Sárospataki Irod.-Kör átiratát Nyitray Károly előadó ismerteti. Mindenekelőtt javasolja, hogy az Irod.-Kört a II. félszázad küszöbén és a megalakításnál tevékeny részt vevő, még ma is életben lévő két tagját: id. Radácsi Györgyöt és Nemes Lajost a tanügyi bizottság köszöntse.

Bizottság úgy az Irod.-Kört, mint nevezetteket szeretettel üdvözli, Istentől áldást kér életükre.

Előadó tárgyalás alá kívánja venni a következő kérdéseket:

1. *A tankönyvkiadás központi, avagy kerületi legyen-e?* Ismertette a központi kiadás előnyét és hátrányát, a kerületi tankönyvkiadás szükségességét hangoztatja; határozati javaslata, hogy a tiszáninneni ref. e.-ker. tanügyi bizottsága a kerületi tankönyvkiadás meghagyását javasolja, mit a bizottság elfogadott.

2. *A tankönyvkiadó-alap miképpen volna megvalósítható?* Előadó szerint az alap kétféle módon teremthető meg: a) részvénytársaság és b) az egyházak megadóztatása alapján olyképen, ha minden egyház két éven át annyi q. buzát fizet, ahány tanítói állást tart fent. Közgyűlés a R.-t. megalakítását javasolja, a részvények jegyzésére az egyházak elköteleztetnének, a R.-t. címe volna: „Tiszáninneni ref. e.-ker. könyvkiadó vállalata.”

3. *Miképpen lehet gondoskodni jó tan- és vezérkönyvekről?* Előadó hangoztatja, hogy könyveinknek nem a terjedelmes volta a fontos, hanem a rövidség és könnyed, gyermeki értelemhez mért nyelvezet, ami feltétlenül megkívántatik. A tankönyv megírása a gyakorlati emberek bevonása által s mindig pályázat hirdetés útján történjék. Bizottság javasolja, hogy az Irod.-Kör tankönyvet csak nyilvános pályázat hirdetése útján készíttessen.

4. *A hiányzó tankönyveknek átmenetileg való pótlására szolgáló könyvek kijelölését tanügyi bizottság az Irod.-Kör intéző bizottságára javasolja bizni.*

5. *Az Irod.-Kör munkakörébe miként vonhatók be az illetékesek minél nagyobb számmal, munkáját mi módon lehet intenzívebbé tenni?* Előadó szerint az Irod.-Körnek nem lehet célja a minden áron való tagszerzés, az Irod.-Körtagságra érdemeket kell szerezni, nem leltárszerű, hanem munkás tagokra van szükség. Munkateret kell teremteni s ez időszert az nem lehet más módon megvalósítani, mint ha a Sárospataki Ref. Lapok, mely az e.-ker. hivatalos közlönye, tanügyi melléklettel lesz ellátva.

Tanügyi bizottság elfogadta a következő határozati javaslatot: *Az Irod.-Kör az illetékeseknek munkakörébe való bevonását azáltal találja meg-*

oldhatónak, ha a Sárospataki Ref. Lapok „Tanügyi melléklettel” lesz ellátva s e melléklet eszméi terjesztésének helyéül szolgál s e lap előfizetésére minden ref. iskola az e.-ker. által elköteleztetik a beiratási díjak terhére.

Az e.-ker. tanügyi bizottsága az előadónak köszönetet mond, határozatait az illetékes helyekre eljuttatja; vajha munkájának meg lenne a kívánt sikere!

Ny. K.

IRODALOM.

* **Az egyházfegyelem.** Irta: Dr. H. Bouwman, a kampeni (Hollandia) ref. theol. akadémia tanára. Fordította: Galambos Zoltán. *Az egyház és a hitvallások.* Irta: Dr. H. Bouwman, kampeni ref. theol. tanár. Fordította: Dr. Sebestyén Jenő. Kiadja a holland-magyar bizottság. Kedves emléke ez a két pompás füzet a múlt évi holland-magyar konferenciának. Mindakettő a lehető legrövidebb formában a legvilágosabban juttatja tárgyára vonatkozólag a református felfogást kifejezésre.

* **A Heidelbergi Káté Magyarázatai.** Ötvenkét egyházi beszédben. Irta: Dr. B. Wielenga, Dr. Sillevius Smitt, Dr. de Moor, C. Lindeboom, van Proosdij, G. Wielenga, H. Hockstra holland református lelkészek. Fordították: Sebestyén Jenő, Galambos Zoltán, Marton János. I—IV. és V—VIII. úrnappja. Kiadja a holland-magyar ref. bizottság. A legkevesebb, amit ezekről a kátémagyarázatokról mondhatunk az, hogy református egyházi irodalmunkban az utolsó ötven év alatt hasonló tiszta típusu magyarázatok nem jelentek meg. Akinek csak valamilyen köze van a református élet- és világfelfogás ereje mélyítéséhez, az haszonnal és örömmel veheti kezébe ezeket a füzeteket. Különösen tanítók, lelkészek, tanárok kezében nélkülözhetetlen lesz.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhirek.** Végh Bertalan sárospataki ügyvéd, aki Debreczeni B. lemondása után néhány évig főiskolánk ügyésze volt, egy hű munkás, becsületes férfiú, ápr. 5-én életének 75-ik évében, — Sütő Margit, Sütő K. megaszói lelkész leánya, a boldog menyasszony, életének 25-ik évében ápr. 1-én az Urban elhunyt. Béke lengjen poraik felett!

— **Előfizetési felhívás.** A nyomdai árak határtalan emelkedése miatt a f. év I. felére befizetett (sajnos, előfizetőink fele nem tett eleget fizetési kötelezettségének) 10.000 K-ás előfizetési pénz az első negyedév végével elfogyott, s mi, ha továbbra is fenn akarjuk a lapot tartani, kénytelenek vagyunk t. előfizetőinket új előfizetési díjak beküldésére felkérni. Ezúttal az előfizetési díjat $\frac{1}{4}$ évre 5 kgr. buza tőzsdei középárában állapítjuk meg s kérjük ez összegnek akár $\frac{1}{4}$ évre, akár $\frac{1}{2}$ évre, akár a még hátralevő $\frac{3}{4}$ évre való beküldését, mert akitől május 1-ig az előfiz. díjat meg nem kapjuk, annak májustól kezdve a lapot nem fogjuk tovább küldeni. A hátralékot $\frac{1}{4}$ évre szintén csak 5 kgr. buza árában fogadjuk el.

Tisztelettel
a szerkesztőség.

— **A genfi diákok,** 12 egyetemi hallgató 5 magyar ifjú kíséretében, ápr. 6-án d. u. érkeztek Patakra s itt a főiskola, a tanári kar, az ifjúság és a város közönsége részéről vendégszerető fogadtatásra találtak. Ünnepléses fogadtatásuk az imateremben történt, ahol az énekkar éneke után, a tanári kar és az ifjúság jelenlétében, dr. Rácz L. prorektor üdvözölte őket előbb magyar, azután francia nyelven s fejezte ki a Kálvin városával való összeköttetésünk felújulása felett érzett őszinte örömmünket; az ifjúság nevében Szabó Zoltán szenior mondott nekik szívből jövő Isten hozottat. A genfi ifjak szónoka válaszában elragadtatással emlékezett meg a Magyarországon tapasztalt szíves fogadtatásról, az itt látott szép dolgokról; ígérte, hogy otthon hiven fogják tolmácsolni mindazt, amit itt láttak, hallottak, tapasztaltak. Az ifjak uzsonnára a főiskola vendégei voltak, miközben az énekkar tagjai szép dalokat adtak elő; vacsorára s ebédre egyes magánházakhoz voltak hiva; 7-én d. e. a főiskola gyűjteményeit, a várkastélyt s a várpincét tekintették meg s d. u. 3 órakor utaztak el, a legkellemesebb benyomásokat hagyva hátra. s hisszük, majd hazájukban is hű képet rajzolva hazánk állapotáról.

— **Rövid hírek.** A nemzetgyűlés március utolsó hetén letárgyalta és minden lényegesebb változtatás nélkül elfogadta a *középiskolai reformról* szóló törvényjavaslatot. — A debreceni egyetem ápr. 1-én avatta *Webster Jakab Macdonald* skót lelkészt, a skót Szabad Egyház külmisziói főtitkárát, a budapesti skót misszió egykori lelkészét s ref. egyházunk kipróbált jó barátját a theol. tudományok tiszteletbeli doktorává. — *Marton János*, főiskolánk rektora, mint egyh.-m. papi tanácsbíró ápr. 6—11. napjain az Alsóhegyalján egyházlátogatást végzett.

— **Alsózempléniek figyelmébe** A tavaszi egyházmegyei gyűlés elé terjesztendő ügyiratok május 1-ig küldendők az esperesi hivatalba. A gyűlés napját később közlöm. Sajóhidvég, 1924 április 7. Kiss Ernő, esperes.

— **Új protestáns egyesületek.** Április 10-én Budapesten *Bethlen-Szövetség* néven új prot. szövetség alakult, melynek célja „a magyar egyetemes prot. érdekek érvényrejuttatása s ezért a magyar prot. értelmiségnek mindama tagjai számára, akik egyházuk hűséges fiai, szükség van egy oly forum megteremtésére, amely hivatva lesz az összes m. prot. érdekeket fölvetni, napirenden tartani és irányítani.” A Szövetség elnökévé gr. Ráday Gedeon ny. minisztert, ügyvezető elnökévé dr. Szabó Sándor nemz.-gyűl. képviselőt választották. — *Országos Ref. Alapítványi Egyesület* cím alatt egy másik egyesület is alakulóban van, mely első sorban egyházunk gazdasági érdekeinek szolgálatára, a ref. egyházi sajtó kulturális és jótékonyági ügyeinek istapolására törekszik, az egyh.-községeknek ingatlanok szerzésére kölcsönöket fog nyújtani, elvállalja alapítványaik gyümölcsöztetését és új alapítványok létesítését, e célból bank- és áruüzleti vállalatot létesít. A társaság alaptőkéje 200,000 darab 5000 K-ás részvényből fog állni; a részvények 1924 május 15-ig jegyezhetők. A mozgalom

aláírói közt a 4 püspökön kívül egyh. életünk sok tekintélyes és tiszteletreméltó vezetőjének, munkásának nevével találkozunk; ügyvezetője dr. Szundy Károly lesz.

— **A sárospataki főgimn. internátus** javára a taktaközi járásban tartott vallásos estélyek folytatólag a következő összegeket eredményezték: Tokaj 170,455 K, Tarcsl 1,013,205 K (ebben Sebeő Gyula tőbrő 500,000, Andrassy Sámuel 150,000 K), Prügy 300,000 K, T. Kenéz 100,000 K. Ugy halljuk, ily célú vallásos estélyek tartása több egyházlátogatóság által tervbe van véve.

— **A Protestáns Szemle márciusi** füzeté a következő tartalommal jelent meg: Révész I., Régi magyar imádkozók és imádságaik, II.; Rácz L., Pascal és a Vidéki Levelek, II.; Harsányi K., Varjak, Az önarckép (versek); Lőrinczy Gy., Jézus lámpásai (novella); Zilahy L., Meditáció, (vers); Külföldi Szemle (ri: Az orosz bolsevizmus atheista propagandája), Kritikai Szemle (Weber M. és Kuyper A. művének ismertetése, a Madách-centennárium termékeiből, Szelényi Ö. és Havass R. művei), színházi és képzőművészeti szemle. A tartalmas és ügyesen szerkesztett folyóiratot minden öntudatos ref. embernek kötelessége pártolni.

Az Új-szövetség mai magyar nyelven. Most hagyta el a sajtót s egyelőre nálam kapható az Új-szövetség modern nyelvű teljes fordítása. E fordítással egyfelől érvényt akartam szerezni az Új-szövetség azon tisztább, egyszerűbb és a szent írókhoz közelebb álló szövegének, amelyet a Károli-fordítás kiadása óta a tudósok szöveinek a legnagyobb odaadással és fáradsággal napfényre sikerült hozniok. Másfelől szolgálatot akartam tenni azoknak a bibliatanulmányozóknak, akik, hogy könnyebben megérthessék az Isten igéjét, szeretnék azt a mai egyszerű nyelven tolmácsolva hallani. A 354 nagy nyolcadretű lapra nyomtatott könyv ára ma fűzve 12 K s kötve 20 K, portó 400 K, azaz a könyvet fűzve 70,000 és kötve 114,000 K-ért, beküldése vagy utóinvételezése mellett, küldöm. A jövő hónapban a könyvet a piaera adom s ára jelentékenyen magasabb lesz. Győr, 1924 április hó 1-én. *Czeglédy Sándor* ref. lelkész, th. esperes.

Pályázati hirdetmény.

A *diósgyőri* ref. egyház pályázatot hirdet egy állandó hitoktatói állásra.

1. Javadalom: A IX. fiz. osztály 3 fokozatával egybekötött összes járandóságok. Előlépés az állami törvények szerint.

2. Kötelesség: A presbyteriumi elnök által mindenkor megjelölt iskolákban heti 22 óra tartása, ifjúsági és gyermekistentiszteletek tartása s belmissziói munkában való részvétel.

Pályázati okmányok a ref. lelkézi hivatalhoz küldendők.

Diósgyőr, 1924 április 2.

Komjáthy József
presbyteriumi elnök.

Szerkesztői üzenetek.

K. J. A pályázati hirdetésért 40,000 K-t kérünk. — **Töb-
beknek.** Ha az elmúlt negyedévről hátrálékos előfizetőink hátrálé-
kukat postafordultával kiegyenlitenék, szívesen adnánk húsvétra is
lapot, sőt május és június hó minden vasárnapjára tudnánk lapot
adni.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 10 kgr. buza ára.</p>	<p>Főszerkesztő: DR. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: DR. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM. Egyetemes tanügyi bizottság. — *Szigethy Ferenc*: Horatiushoz. (Költemény.) — Irodalom. — Vegyes közlemények.

Egyetemes tanügyi bizottság.

Április 23—24.

Két napi gyűlésén ref. nevelés- és oktatásügyünk mindenfokú intézményét szemle alá vette, minden problémáját vizsgálat tárgyává tette az egyetemes tanügyi bizottság és kereste rájuk a megoldás, az orvoslás szereit.

Legtöbb időt vett igénybe a *theologiai* ügyek tárgyalása, mert itt igen gazdag anyag gyűlt össze Marton J. szakelőadónál. Theol. akadémiáink 1922—23. évi jelentése az intézetek kebelében folyó hűséges és komoly munkáról adott számot (a 4 intézetben a hallgatók összes száma 202 volt, theol. m. tanári képesítést csupán Pápán szerzett két ifjú pap: dr. Halmi János és dr. Molnár Jenő, — dolgozataik, sajnos, nem jelenhettek meg nyomtatásban; Bpsten legpontosabban végeznek a theol. ifjak a colloquiumokkal stb.). A theol. tanárok konferenciájának az új tanterv tárgyában készített tüzetes javaslata élénk, hosszú és beható megbeszélés tárgyát képezte, melynek eredménye gyanánt a T. B. csekély változtatással a tanterv-reformjavaslatot elfogadásra és megerősítésre ajánlja a Konventnek. Ugyancsak elfogadta a theol. alapvizsgálatra, a lelkészi I. és II. vizsgálatra, a nevelésre s az áttért kath. lelkészek különbözőzeti vizsgálatára vonatkozólag előterjesztett javaslatokat. A nőtheologusok ügyében a theol. konferencia javaslata alapján, a T. B. azzal a javaslattal járúl a Konvent elé, hogy azok ugyanazon föltételek mellett, mint a férfi theologusok, a theol. akadémiát elvégezhessek, ezek elvégzése után az egyh. kerületek előtt elemi- polgári iskolai hitoktatói és gyülekezeti belmissziói munkálatra jogosító vizsgálatot tehessenek, ez oklevél alapján aztán jelentkezhetnek — ha középiskolai vallásoktatásra is akarnak képesítést szerezni — a vallástanárvizsgáló bizottság előtt. Előterjesztéssel fordultunk a Konventhez a külföldi stipendiumok elnyerése tárgyában, hogy azokat mindenkor arra igazán érdemes ifjak nyerhessék el; nem tudjuk, meglesz-e lépésünknek a kívánt sikere? Szakács György ügyében, aki múlt szeptemberben hamisított I. lelk. vizsg. bizonyítvánnyal jelentkezett Spatakon II. lelk. vizsgálatra s ezért most letartóztatás alatt van, megkeressük a törvényszéket, hogy a jogerős bírói ítélet után tegye át az ira-

tokat a Konventhez. Az új énekeskönyv kötelező tanítását mindenfokú iskolára nézve kimondottuk; fölkérjük a Konvent elnökségét, hogy kérje meg a miniszterelnököt, hogy a lelkészi oklevelek érvényességére nézve tárgyaljon az utódállamok kormányjaival.

A gimn. államsegély tárgyában a Konvent útján fölterjesztést intézünk a közoktatásügyi miniszterhez s ebben kérni fogjuk a kormányt az államsegélyek további folyósítására s az államsegélyi szerződésben kikötött, circa 40000 K évi államsegélynek valorizált értékekben való fizetésére, miután a miniszter ma is teljes érvényében gyakorolja jogait. Mivel a szerződéseknek annak idején a Konvent kötötte, e szerződések ügyében most szintén a Konvent közbejöttével kell egységes megállapodásra jutni. Sajnálattal látja T. Bizottságunk, hogy a tanügyi kormány minden téren: elemi, középiskolai, jogakadémiai kérdésekben a felekezeti hatóságok mellőzésével gyorsan átalakítja a meglevő törvényeket és állapotokat; ily esetekben a Konvent elnöki tanácsát kéri fel, az illető szak referensével együtt, a kérdés megvizsgálására s a kormányhoz előterjesztés készítésére. A testnevelésről szóló törvény végrehajtása tárgyában kiadott miniszteri rendeletet T. Bizottságunk, méltányolva a testnevelés nemzeti fontosságát, magáévá teszi s ennek értelmében a Konvent útján részletes útasítást bocsát ki a fentartó hatóságokhoz s tanári és tanítói testületekhez. Ellenben az ifj. könyvtárak anyagának beszerzése tárgyában kiadott 1832—1924. sz. min. rendeletet nem hajthatja végre, mert iskoláinknak abban tervezett ellenőrzése sérti autonomiánkat, a vezető tanács — amelyben csak egyetlen prot. író foglal helyet — nem nyújt elegendő biztosítékot az iránt, hogy vezetése alatt a prot. ifjúság érdekei is kielégítésre fognak találni.

A *középiskolai* előadó jelentése szerint 18 gimnáziumunkban a lefolyt iskolai évben rendszeresen folyt a munka; beiratkozott összesen 7275 tanuló, kik közül vallásra nézve 61% ref., 18% r. kath., 11% izr. vallású. A ref. vallású tanulók arányszáma némi emelkedést mutat, az izraelitáké némileg fogyott; Csurgón a növendékeknek csak 33%-je református; legtöbb ref. volt H.-Böszörményben, Nánáson s Debrecenben. A tanulmányi eredmény normális; az óramulasztások száma ke-

vesbedett. Érettségi vizsgálatot tett 546 tanuló (ezek közül megbukott 106). Cserkészlet a legtöbb helyen van (Nánáson nincs), a szertárak, könyvtárak kevésbé gyarapodtak; szülei értekezleteket, Halas kivételével, mindenütt tartottak; az iskolai segélyek összege 18 mill. K. A 3 leánygimnáziumba beiratkozott 1235 tanuló, akik közül 53,6% ref., 18% r. kath., 16% izr. vallású (Miskolcon ref. 48%). Az előmenetel minden tekintetben kielégítő, hazafias és vallásos nevelés tekintetében mind a három intézet feladata magaslatán állott; éretts. vizsgálatot tett 36 növendék, mindenikben szintén van cserkészcsapat. — Az új középiskolai törvény kapcsán felhívjuk a fentartó testületek figyelmét arra, hogy az iskolatípusok megválasztásánál a legnagyobb körültekintéssel járjanak el, tekintettel arra, hogy a mai növendéklétszámtól el ne vesszítsek a theol. és tanári pályára készülő ifjak is részesüljenek a mi intézeteink képzetében; ez irányú megállapodásaikat majd jelentésükbe a Konvent elnökségéhez.

A tanító- és tanítónőképző-intézetek, továbbá a polgári iskolák 1922—23. évi állapotáról szóló előadói jelentések ez intézetekben folyó kitartó munkáról, ez intézetek lassú, de biztos fejlődéséről nyújtottak megnyugtató képet. Mindenik képző-intézetünknek 5 évi tanfolyamra való kifejlesztése folyamatban van; a vallástanításra nézve nem látjuk szükségesnek új tanterv készítését; ellenben kívánatos, hogy a nem ref. intézetekben végzett tanítók vallástanítói pótképesítő vizsgálatát egységesen szabályoztassák, tehát minden kerületben szerveztessék e végre egy állandó képesítő bizottság, mely egyöntetűen járjon el. Az egyházi ének- és zenetanítás tanterve az 5 osztályra nézve elfogadtatik, hasonlóképpen a kántorképesítő vizsg. szabályzat.

A jogakadémiák múlt évi állapotáról szóló jelentés sajnálattal emlékezik meg a spataki jogakadémia ideiglenes megszüntetéséről, jegyzőkönyvileg örökíti meg a magyar jogi oktatás és kultúra elővitelére körül szerzett elévülhetetlen érdemeit s kimondja, hogy a szünetelés nem érinti az egyházkerület azon jogát, hogy a viszonyok változtával jogakadémiáját újra megnyithatja; ezzel kapcsolatban újra felír a közoktatási miniszterhez a jogi oktatás reformja tárgyában. Tárgyalás alá vétetvén a kecskeméti és szigeti jogakadémia mai helyzetéről szóló jelentés, E. T. Bizottságunk felhívja a tiszántúli egyházkerületet, terjesszen be a Konvent május 20-án tartandó ülésére jelentést arról, vajjon fenn akarja-e továbbra is tartani a m.-szigeti jogakadémiát? s ha igen, mutasson rá azokra a szilárd erőforrásokra, amelyek az intézet fennmaradását biztosítják! ha pedig az egyh.-kerület úgy nyilatkoznék, hogy jogakadémiáját továbbra fenntartani nem óhajtja és nem bírja, fölkeri a Konventet, nyilvánítsa ki a kecskeméti jogakadémiát a ref. egyház egyetemes és egységes jogakadémiájának és szólítsa fel a többi egyházkerületeket is annak támogatására, a dunamelléki egyh.-kerület pedig nyújtsa be a Konventhez az intézet költségvetését.

Rácz Kálmán pápai vallástanár a vallásos nevelés és oktatás ügyét ismertette, először a ref.

fiú- és leánygimnáziumokban, tanító- és tanítónőképző-intézetekben, meg a polgári iskolákban, azután a nem felekezetünkhöz tartozó különböző fajú középiskolákban. Az előbbiekről szólva, megemlítette, hogy Bpsten és Kecskeméten egész éven át tartanak ifj. istentiszteletet, a konfirmáció előkészítése és ünnepélye az egyes intézetekben még nem egységesen történik, a vallásos egyesületekben szép sikerű munka foly. Ami az utóbbiakat illeti, ezúttal 502 nem-ref. középiskoláról számolt be, amelyekbe 16366 ref. tanuló jár (1313-mal több, mint az előző évben) és pedig 11 fajta iskolába; ezek közül a fővárosban 4605 tanult, vagyis összes ref. tanulóink 73%-át fogadják be és nevelik az idegen iskolák, — ami hangosan kiáltja egyházunk felé azt a kötelességet, hogy a hová csak lehet, állítson be hitoktató-lelkészeket. Az óraszám labilis, sok helyen kevés óra áll a vallásoktatás rendelkezésére, úgyhogy a tanterv keresztülvihetetlen volt s csak bibliaolvasással és Kálvin életének olvasásával foglalkoztak; legtöbb helyen 2—3—4 osztály vallásórája összevontan tartatik, olykor nem paedagogiai szükségből, hanem a hitoktatók kényelméből, akik több osztály tanulóit összeterelik heti 2—2 órára. Az egyházi ének tanítása kellő figyelemben részesül. Ez intézetekben is sok helyen tartanak téiben ifj. istentiszteleteket s vallásos egyesületek is állanak a vallásoktatás szolgálatában. A reformáció ünnepélyét több helyen iskolai szünet adásával tették ünnepélyesebbé. A hitoktatók mellett több helyen elemi és polg. iskolai tanítók és tanítónők is szerepeltek a vallásoktatásnál. A hitoktatók fizetése sok kívánnivalót hagy fenn, az államkormány sok helyen ridegen elzárkózik azok díjazásától. Az apácák vezetése alatt álló leányiskolák legtöbbször elzárkóznak a mi hitoktatásunk elől, nem adnak tantermet annak számára — s a közoktatási miniszternek nincs ez ellen kifogása, ellenben azt eltűnti, hogy a reformáció ünnepélye alkalmával az ifj. énekkarban kath. ifjak is szerepeljenek (vajjon kath. intézetek soha nem viszik a ref. ifjakat kath. istentiszteletekre?). Bizottságunk, a Konvent útján, felír a közoktatási miniszterhez a hitoktatók díjazását szabályozó miniszteri rendelet tárgyában, mert igen magas tanuló létszámot kíván 1—1 hitoktatói állás létesítéséhez, a díjazásuk viszont kevés; utóbbi tekintetben kérni fogjuk, hogy őket a rendes tanári státusba ossza be.

Az egységes elemi iskolai tankönyv előállítás és kiadás kérdése még nem tudott dűlőre jutni, de már nagyot haladt előre. Tiszáninnen ragaszkodik a maga régi nagyérdemű könyvkiadó-vállalatának további fentartásához, ellenben a többi 3 egyh.-kerület elfogadta a debreceni Méliusz-nyomda ajánlatát s közösen fogja Méliusznál tankönyveit előállítani és kiadni.

A népiskolák állapotáról Mocsáry László debreceni ig. tanító referált. Csak Tiszáninnen és Dunántúl küldötte be a szükséges adatokat, így csak e két kerület iskolaügyi állapotáról rajzolt megnyugtató képet: az iskolák színvonala lassan emelkedik, az ismétlődő iskolák is haladást mutatnak, itt-ott már új iskola építése is előfordul, viszont sok helyen az iskola külseje-belseje egyaránt javításra pótlásra szorúl.

Az előadónak lelkiismeretes munkájokért kifejezett elnöki köszönettel ért véget a két napos gyűlés.

Horatiushoz.

Tibur vidékén most is nagy a csend
S békesség van a kis szabin tanyán,
A csendbe néha hárfá hangja zeng,
Mint szép aranykorodba' hajdanán:
Egy késő dálnok mereng korodon
Elmélyülten olvasva verseid
S dalt is próbál a hárfahúrokon —
Lelkessel lelke így ölelkezik.
Tanúlja tőled s erzi is maga:
Beatus, ille . . . boldog, boldog az,
Kinek falun van szefény otthona
S ott éri békés, csendes ősz, tavasz.
Aki minden virágnak megörül,
Mikor ékesen jön a kikelet;
Kedvvel forog a dolgai körül:
Kertben, szőlőben ojt és metszeget.
Nyáron újong a madár-éneken,
A lelke szinte énekel vele;
Egész nap kint jár gazdag földeken:
Pirosposzgas az arca, élete.
S talál magának mindig örömet,
Ha ősz jön is, ha bágyadtabb a nap,
Édes mustot jókedvvel szűröget
S ajkán szüreti víg ének fakad.
S neki a tél is nem mogorva, zord,
Hiába vannak hófelhők egén:
Kis gyermekével víg játékba fog
Kedves, meghitt családi tűzhelyén.
Es Róma, Róma?! — jobb, ha messze van,
A forumon örökké zúg a zaj! . . .
A lélek akkor élhet boldogan,
Ha dicsvágya im egyszer mind kihál.
Ott sok a taps s az örök versenyen
Ha győz is néha, mindig többre vágy:
A babérrel már boldogan megyen,
Mikor feltűnik új babérfaág!
Csak Tibur mellett, ahol nagy a csend
S békesség van a kis szabin tanyán,
A lélek ahol nyugodtan mereng,
Ott van boldogság most is igazán!

Szigethy Ferenc.

IRODALOM.

* **Balassa Bálint minden munkái.** Életrajzi bevezetéssel s jegyzetekkel ellátva kiadta *Dr. Dézsi Lajos*, I—II. k. Bp. 1922. 8r. CLI + 212 + 796 l. Genius-kiadás. Ára 188.000 K. — Balassa a XVI. század legnagyobb dalköltője, Kisfaludy Károlyig és Csokonaiig senki sem múlta fölül. Zsoltárfordításaival, istenes énekeivel a reformáció századának lelkes bajnoka. Udvari papjuknak: Bornemisza Péternek, a későbbi kiváló ref. püspöknek hatása alatt lett íróvá és költővé. Minden munkáinak ez a kitűnő módszerrel készített kiadása a teljes Balassa-irodalom beható ismeretéről s kritikai földolgozásáról tesz fényes bizonyosságot. Egyike a legkitűnőbb kiadásoknak, a melyeket e nemből irodalmunk fölmutat. Az I. k. bev. része

Dr. Dézsi L. tollából a nagy lírikus tömör életrajzat, B.-kronológiát, költeményeinek időrendjét, forrásainak áttekintését, bibliográfiát s Romainak a reformáció áldásait dicsőítő, eddig figyelemre sem méltatott előszavát tartalmazza. Ezután 4 részben következnek B. istenes énekei, egyeledett állapotáról, Juliáról szerzett énekei s Coelia-dalai. A II. k. magában foglalja a B.-nak tulajdonított költeményeket, az Istenes énekek függelékében közölt s Radvánszky-kódexbeli, valamint a kézkői kéziratbeli énekeket. Ezután jönnek: Eurialus és Lukretia története. Credulus és Julia (drámatörredék), B.-levelek és okiratok, a két B. halálára írt költemények, végül *Dr. Dézsi* rendkívül értékes, világosító jegyzetei s a nagy haszonnal járó énekmutató. B. gyakran megfordult Sárospatakon; 1577-ben itt fordítja le, illetőleg fejezi be Eurialus és Lukretiáját a Dobó Ferenc várbeli uradalmához tartozott Gombos-szállóskertben. („*Bodrog vize mellett Patak városában, az úr Gombos-kertében.*“) Hét év múlva ugyancsak Sárospatakon tartja bravuros esküvőjét Dobó Krisztinával, Dobó F. özvegyé lett leányával s a várat és várost legott elfoglalja. Kézírtatos verses kötete 1760-ig meg volt Sárospatakon Szentpéteri Hodor József birtokában, aki azt gróf Ráday Gedeonnak küldte el s azóta, sajnos, nyoma veszett. Istenes énekeinek függelékéből egy éneke meg van új énekes-könyvünkben is, (260. sz.), jóllehet az éneket a szöveg- és dallamszerzők mutatója tévesen Földváry Józsefénak tartja, aki még meg sem született, amikor már a magyar protestánsok azelőtt majd 200 évig énekeltek. B. bosszúból (t. i. hogy ellenségeit, Dobókat megbosszantsa), 1586-ban áttért a r. kath. vallásra. Ezt valószínűleg azért is cselekedte, hogy unokatestvérével való házasságát jóváhagyassa. A pápa B. házasságát törvénytelennek is. — Melegen ajánljuk e kitűnő kiadást olvasóink figyelmébe. *H. I.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** A zilizi gyülekezet ifjú lelkipásztora *Tóth József* ápril hó 2-án váratlanul elhunyt. Temetése ápril 3-án ment végbe nagy számú közönség és kartársak jelenlétében. A háznál *Kazay Géza* laki lelkész mondott megható gyászbeszédet, méltatva a korán elhunytak érdemeit, a sírnál pedig *Lőkös Sándor* s.-ecsegi lelkész vett búcsút a jó férj, családapa, jó barát és példás pontosságú lelkésztestvértől.

— **Theol. tanárok konferenciája.** A ref. theol. tanárok f. hó 14—15-én jól sikerült konferenciát tartottak Pápán *Dr. Kovács J. István*, *Bilkey Papp István*, *dr. Pruzsinszky Pal* budapesti, *dr. Rácz Lajos*, *Harsányi István*, *Marton János* sárospataki, *dr. Vass Vince*, *Csizmadia Lajos*, *Pongrácz József*, *Tóth Lajos* pápai, *dr. Erdős Károly* debreceni theol. tanár jelenlétében. A konferencián megjelent a debreceni theol. fakultás képviselőiben *dr. Varga Zsigmond* dékán és *Csikesz Sándor*, akik fényes tanubizonyosságot szolgáltatottak arról, hogy a debreceni theol. fakultás a ref. lelkészképzés kérdésében testvéri egyetértésben akar működni a theol.

akadémiákkal. A gyűlés elnökévé dr. Vass Vince pápai theol. igazgatót, jegyzőjévé Marton Jánost, egyetemes tanügyi-bizottsági theol. szakelőadót választotta. A konferencia tanácskozásának közép-pontját a theol. tantervreform képezte, de kiterjedt az több más, nagyfontosságú kérdésre is (külföldi stipendiumok elnyerésének szabályozása; áttértek különbözőzeti vizsgálata; theol. tanárok javadalma-zása; ref. theol. szaklap, stb.). A konferenciát szíves szavakkal üdvözölte Németh István dunántúli püspök, melyet a konferencia hasonló melegséggel viszonzott. A pápai főiskola előjárósága nevében Czeglédy Sándor főiskolai lelkészi gondnok volt jelen a konferencián.

— **A genfi diákok,** akik az utóbbi hetekben hazánk és egyházunk nevezetesebb helyeit meglátogatták, mint a *Semaine Religieuse* írja, melegségtől áradó levelekben számolnak be magyarországi benyomásaikról. Csodálattal szemlélték Budapest szépségeit, látnivalóit s a fővárost kissé nagynak is találták a megcsónkított Magyarországhoz képest. „Az utcákon sok nyomorúsággal találkozok az ember; sokszor látni rongyokba burkolt embereket, akik koldúlnak. A templomokat nem fűtik. De ennek dacára, a hivek annyira megtöltötték azokat, hogy csak állva lehetett a Skót Szabad Egyház moderátorát, aki szintén ekkor látogatta meg Budapestet, meghallgatni. Az atmoszféra és a falak hidegek, de minden tekintet egy pont: a szószerk felé irányul, ahonnan Isten ígéje hangzik le; teljes kálvinista légkörben érez-tük magunkat. A királyi palotában Horthy kormányzó mondott a ge. fiéknak szíves Istenho-zot-tat; a fogadás minden hivatalos formások nélkül szeretetreméltó társalgás alakjában folyt le.” — Ugyanitt említjük meg, hogy a *Foi et Vie* párisi folyóirat ápr. 16-iki számában Doumergue Emil egy volt magyar tanítványa: bizonyára a dr. Ré-vész Imre tollából, részletes tájékoztatást közöl Erdély múltjáról és jelenéről, különös tekintettel az oláhok vádjaira és követeléseire.

— **A sárospataki egyházközség lelkésze,** Forgács Gyula, május 18-án fogja Patakon lelkészi állását elfoglalni. A pataki h. lelkész, Gönczi Miklós, május 1-én megy Miskolcra püspöki titkárnak.

— **Alsózempléniek figyelmébe.** Egyházmegyénk tavaszi közgyűlését a sárospataki főiskola tanács-termébe 1924 május 13-án d. e. 9 órára össze-hívjuk. Május 12-én d. e. 10 órakor a pénzügyi bizottság, d. u. 3 órakor a belmissiói bizottság tart ülést, melyre a bizottsági tagok ezúton is meghívattak. Sajóhidvég, 1924 ápr. 22. Az alsó-zempléni egyházmegye elnöksége.

— **Kant Immánuel.** Április 22-én mult kétszáz éve, hogy Kant Immánuel, az ujkor legnagyobb filozofusa született, aki az emberi gondolkodásra Aristoteles óta a legerősebb ösztönző és átalakító hatást gyakorolt, — s e napon az egész művelt világ összeforrt a nagy filozofus szülőföldén: Königsbergben ünneplő német nemzettel, hogy az ismeret határainak megállapítójáról, a kötelesség felső tanának hirdetőjéről hálás kegyelettel megemlékezzék. A M. Tud. Akadémiának április 28-án tartandó ülésén Pauler Ákos egyetemi tanár

fogja az ő elévülhetetlen érdemeit méltatni, míg a M. Filoz. Társaság május 10-én tartandó ünnepi ülését fogja, több alkalmi előadás keretében, az ő emlékezetének szentelni. Főiskolánk theol. akad. ifjúsága május 4-én d. e. 11 órakor fogja, egy ünnepélyes ülésen, hódolatát a nagy gondolkozó emlékezte előtt leróvni.

— **Holland—magyar ref. konferencia Budapest.** A két év előtt tartott első holland—magyar ref. konferencia mintájára május 8-án és 9-én újra konferencia lesz Budapest, amelyen holland ref. theol. professzorok tartanak előadásokat. Vidéki lelkészek részére a Holland—Magyar Ref. Bizottság elnöksége féláru vasuti jegy váltására jogosító igazolványokat szerzett. Akik a konferencián részt óhajtanak venni s a kedvezményes igazolványokra is igényt tartanak, azok e szándékukat legkésőbb május 2-ig jelentsék a Holland—Magyar Ref. Bizottság elnökségénél, Budapest, IX., Ráday-u. 28. — Itt említjük meg azt is, hogy a Bethesda-kórház körülbelül 10 ember részére igen mérsékelt díjért tud szállást adni, étkezés tekintetében pedig a budapesti ref. theologiai főiskolai internátus adja meg a lehetőségét annak, hogy a konferencián résztvevők mérsékelt díjért ebédet és vacsorát kapjanak.

— **Alsóborsodiak figyelmébe.** Az egyházmegyei gyűlésre tartozó felterjesztéseket, tanító változásokat, megerősítésre bekívánt ügydarabokat, változás kimutatásokat legkésőbb május 20-ra kérem hivatalomhoz beküldeni. Esetleg át lehet adni a vizitátoroknak is. Atyafiúi szeretettel Farkas István esperes.

— **Az abaúji ref. egyházmegye f. évi tavaszi közgyűlését** május hó 15-én Abaújszántón tartja. A gyűlés kezdete d. e. 9 óra; délután 3 órakor bírósági ülés. Meghívom e gyűlésre egyházmegyénk egyházi és világi tanácsbíróit, jegyzőit, ügyészeit, a lelkészeket, tanítókat, a gyülekezetek képviselőit. A gyűlés elé terjesztendő ügyiratokat május 1-ig kérem az esperesi hivatalhoz beküldeni. Később érkezettek nem lesznek tárgyalva. Felhívom a megjelenni szándékozókat, kik szállást igényelnek s étkezésükről való gondoskodást óhajtják, hogy ezt közöljék május 10-ig a szántói lelkészi hivattal s a tisztviselők jelezzék érkezésüket is. Atyafiúi szeretettel vagyok Felsődobozán, 1924 április 13. Cziáky Endre. esperes.

— **Felsőborsodiak figyelmébe.** Értesítés. A felsőborsodi egyházmegye tavaszi közgyűlése május hó 22-én fog megtartatni Miskolcon a leány-gimnázium tornatermében, melyre az egyházmegye papi és világi tanácsbíráit, jegyzőit, ügyészét, tanítóit képviselőit, az egyházközségek lelkészeit, tanítóit, gondnokait az elnökség tisztelettel meghívja. A gyűlés reggel 1/2 9 órakor kezdődik. Ugyan-aznap rendes bírósági ülés is lesz. Beadványok — kellően felszerelve — május hó 5-ig fogadtatnak el. Elek József esperes.

— **A gégenyi gyülekezet,** Vas Mihály lelkész kezdeményezésére, szabályrendeletet alkotott „az egyháztagok jogairól, kötelességeiről és az egyházi fegyelemről (fegyelmi vétségek, fegyelmi büntetések).” A szabályrendelet, mely nyomtatásban is megjelent, méltó dícséretre válik a gyülekezetnek.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ... 10 kgr. buza ára.</p>	<p>Főszerkesztő:</p> <p>Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Főmunkatársak:</p> <p>MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN</p>	<p>Felelős szerkesztő és kiadó:</p> <p>DR. RÁCZ LAJOS</p> <p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	--	--

TARTALOM: Kiss Ernő: Az alsózempléni iratterjesztés. — Nyitrai Károly: Népiskolai kérdések. (Vége köv.) — Harsányi István: Az 1725-iki amsterdami Újtestámentom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hird.

Az alsózempléni iratterjesztés.

A református szellemű könyvek, iratok terjesztésének szükséges volta ma már minden vitán felül áll. Társadalmi egyesület, politikai párt, üzleti vállalkozás elsőrendű propaganda eszközüln használja fel céljai elérésére a nyomtatott betű suggeráló hatását. — Nem szabad ezt figyelmen kívül hagynunk nekünk sem, tudván, hogy az evangéliumi igazságokat azokhoz is eljuttathatjuk, akik nem járnak templomba, másokat pedig hitökben erősíthetünk, vagy nemesen szórakoztatunk általa. Népünk szeret olvasni s ha mi nem látjuk el olvasni valókkal, ellátja a Szent István-Társulat, a baptista és adventista missió.

Ha már most az iratterjesztéssel foglalkozunk, nehézségekkel kezdünk találkozni. Ilyenek: 1. miféle iratokat terjesszünk s hol vegyük azokat? És ha meglettük a Magyar Traktátus Társaságot s onnan iratokat kaptunk, 2. sok helyen nem veszik azokat hűveink, 3. a szorzószám gyakori változása miatt elszámolási zavarok állhatnak be. Mi itt Alsózemplében a teológus iratterjesztéssel kapcsolatban tényleg meg akartuk könnyíteni lelkészársaink munkáját. Itt aztán újabb nehézségek jelentkeznek. A teológus iratterjesztést kevés lelkipásztor keresi fel megrendelésekkel, talán a fenti 2-ik és 3-ik ok miatt. Az alsózempléni esperes ekkor gondolt nagyot és merészet s újévi körlevelében felhívta a presbitériumokat, hogy vallásos iratok beszerzésére mindenütt állítsanak be a költségvetésbe egy bizonyos összeget. Örömmel tapasztalom, hogy lelkészársaim megértették jószándékomat s eltekintve egy-két „Minek”-től kisebb-nagyobb összegeket felvesznek e célra a szükségletek közé. Már most: a költségvetés egyik példánya nálam marad, ezt szeptemberben elővesszem s a teológus iratterjesztésből a felvett összeg erejéig minden gyülekezetnek küldünk egy utánvételes szeretet csomagot. Aki tudja, adja el pénzért, vagy tojásért, mint az adventisták, aki nem tudja, ossza szét ingyen és meg van az iratterjesztés. Azzal az aggodalmaskodó kérdéssel, hogy a most felvett összeg öszre letörpül, nem foglalkozunk. Pénznek lennie kell! Ha nem lesz, támaszt az Isten jőnevű világi férfiakat és jómódú gyülekezeteket, akik tudják azt, hogy nekik kötelességeik vannak. —

Minden reménységem meg van ahhoz, hogy termetet a belmissiói bizottság s annak javaslatára az egyházmegyei közgyűlés is magáévá teend. Az iratterjesztés nem papi, hanem gyülekezeti érdek, tehát közérdek s mint ilyen, közteher. A belmissiót tévedésektől, elvtelen szertecsapongásoktól úgy őrizzük meg, ha intézményesen beépítjük egyházi életünk kereteibe. Az iratterjesztés pedig a belmissiónak egy igen fontos segédeszköze, ami megérdemli, hogy irányítása hivatalos úton történjék. Fel lehet itt vetni azt a kérdést is, hogy ezen az úton nem fognak-e református szerzők is jobb kedvre hangolódni s könnyebben megszólalni? Ami ismét közérdek. Ami végül az iratterjesztés centralizálását illeti, abban Bereczky Albertnek igaza van. Költségvetés, könnyebb adminisztráció, stb. szól emellett.

Takács Mihály lelkészársam kérdéseire írtam ezeket. Bár összefognának az erők nagy dolgok véghezvitelére!

Kiss Ernő.

Népiskolai kérdések.

b) Tankönyvkiadás. Amidőn a népiskolai tankönyveinkre vonatkozó észrevételeinket e lapokban közzétettem, már akkor az volt a szándékom, hogy a kiadás kérdéséről is megemlékezem. Tenem kell azt annál inkább, mert Elekes I.: „A főiskolai tankönyvkiadás kérdése” című cikke szólasra késztet. E cikk sok kérdésre megadta a választ, sok dolgot világosságra hozott, mi homályban volt.

A tankönyvkiadás kérdésében tehát két álláspont merült fel: egyik a kerületi, másik a központi tankönyvkiadás.

A központi tankönyvkiadás eszméjét az anyagiakban való hiány érlelte meg. Az anyagi erők egyesítése folytán a zátonyra jutott hajó megmentése biztosítottak látszott. Maga az eszme tetszetős. — Egységes tanterv mellett, egységes tankönyv az ország valamennyi ref. iskolájában. Egyöntetűség a tanításban, „új, egyforma modern tankönyv a ref. gyermekek kezében.” Központi irányítás mellett ref. iskoláink egységesítése. Elismerem, sok előnye van a központosításnak, de vajjon az ideális cél nem válna-e anyagiassággá?

Kérdem, a kommunizmusi közösség, az egységes termelési elmélet, maga az eszme nem tet-

szetősnek mutatta-e magát? Láttuk mivé lett a gyakorlatban!

Kérdem, egyházainkban az egységes istentiszteletet meg tudjuk-e valósítani? már pedig itt annyi számbajöhető részletkérdés nincs, mint a tankönyvek kérdésénél.

Valóban a terv keresztülvitele által, amint azt a konventi határozat is megállapítja, a tankönyvmonopólium köszöntene be. Ref. vallásunk jelszava a haladás, ez pedig verseny nélkül szinte lehetetlen.

Hogyan képzelhető el a vallástani kézikönyvek kivételével a reáltárgyak kézikönyvének egyöntetűvé tétele, amikor egységes tantervünk sincs? A népiskolai tankönyveknek tekintetbe kell venni az egyes vidékek különleges helyzetét, amelynek kifejezésre kell jutni még a számtan tanításánál is. A vidék történelmi, földrajzi, gazdasági viszonyai nagy mértékben befolyásolják a népiskolai tankönyvek tartalmának beosztását. Más a Balaton-melletti, más a nagy-alföldi és ismét más a hegyaljai népiskola különleges célja.

Egy gyakorlatban bevált, az idő által szentesített, szép múlttal rendelkező intézményt, mely már berendezkedett a szükséges gépekkel és szervei meg vannak, kár volna egy elméletileg talán helyesnek látszó intézménnyé alakítani. Ma a kísérletezésnek nincs itt az ideje, ma nem engedhetünk meg magunknak ilyen lukszust.

De ha már minden áron központosítani akarunk, arra és ezt nem a hazabeszélés mondatja velem — egyedüli hely lehet Sárospatak. A sárospataki kiadású elemi iskolai tankönyvnek múltja van. A munka elvégzésére meg van az intézménye.

En elhiszem, a Meliusz-nyomdával szíves készséggel vállalná a feladat megoldását, anyagi kárpótlást is adna az e.-kerületeknek. Azonban a tankönyvkiadás kérdésénél annak anyagi oldalától csak mi félünk Sárospatakon. Az már vita tárgyát sem képezheti, hogy az egyházunknak iskoláira szüksége van. Ha pedig iskolát tart fenn anyagi áldozatok árán is, annak elsőrendű tankönyvekkel való ellátása elengedhetetlen kötelessége még áldozatokkal is. A földet megmunkálni eszköz nélkül a legnagyobb tudású és legjobb akaratú gazda sem tudja. Ugyanez áll az iskolára is. Okos számítás, helyes intézkedés által a tankönyvekre és iskolai nyomtatványokra ráfizetni nem lehet. Legfeljebb a tőke összehozatala okozna némi nehézséget. És amidőn a részvénytársaság eszméje felvetődött, azt csak örömmel üdvözölhetjük. Azonban azt látjuk, itt sem vették számításba, mint mindenütt, a tanítókat. Mint Elekes mondja, sok gyűlés tanácskozási tárgya lesz még a tankönyvkiadás, „talán még az e.-megyékhez is le fog kerülni ez ügy, sőt azt sem tartom kizártnak, hogy a tanító-egyesületek véleménye is tudakozódás tárgya lesz. Mert hisze, talán oda is tartozna egy kicsit, ha nem téved e sorok írója“, t. i. Elekes. Pedig téved a tanár úr, mert mindenkit megkérdeznek a tanítókat érdeklő dolgok felől, csak magát a tanítót nem.

Amidőn mi azt láttuk, hogy sok minden ok miatt a tankönyvkiadás megakadt, gondolkoztunk, nem kellene-e kezünkbe venni az ügyet s vállalni e kérdés anyagi részéért is a felelősséget? Mond-

hatom, üzletnek is jó lett volna. Csak ismerve az eljárás hosszadalmasságát, az idegenséget, mely-lyel velünk szemben viseltetnek, e terv maradt csak tervnek. Hogy mennyire közömbösök a tanítói kérésekkel szemben, csak egyetlenegy dologra kívánok rámutatni. Amidőn azt kértük, hogy a Sárospataki Ref. Lapok tanügyi melléklettel láttassék el s a lap előfizetésére kötelezzen el az e.-ker. minden ref. iskolát, hogy ezáltal is a tanító szellemi érintkezésbe legyen egyházával, meg se hallgatták s kivihetetlennek találták. Kérdem, itt csak az anyagi kérdésen nem múlhatott a dolog, ha terjedelemben nőtt volna a lap, a kiadási többletet behozta volna a nagyobb számú előfizetői tábor. De erkölcsi előnye nagy lett volna, mert a tanítók is olvashatnák az e.-ker. hivatalos lapját.

Kis dolognak látszik, de jelentősége annál nagyobb. Igaz, minden egyháznak jár, olvashatja a tanító is, de kérdem, a tanítók 10%-a látja-e? A tanügyi bizottságoknak javaslatai, az e.-m. tanító-egyesületek kérései és kívánságai, vonatkozzék az bármire, csak nagyon ritkán találunk meghallgatásra. Ne csodálkozzunk akkor azon, ha a kevésbé kitartó tanítók közül sokan közömbösök lesznek. Szerény véleményem szerint minden alkalmat meg kell ragadnunk, ha még oly jelentéktelennek látszik is, mely az egyházhoz való tartozandóságot erősíti. Fenti kijelentésemmel senkit nem akarok vádolni, hanem ezt, mint tényt kívántam leszögezni. Helyszüke miatt adatokat nem óhajtok felsorakoztatni.

(Vége köv.)

Nyitrai Károly.

Az 1725-iki amsterdami Újtestamentom.

Károlyi Újtestamentomának e kiadását Bod Péter még látta, ismerte, de azt hitte, hogy Lőcsén nyomták. (A sz. bibl. hist. 1748: 176.) Ez a Bod-látta példány elpusztult, vagy lappang valahol. Föltevése, hogy Lőcsén nyomtatott volna, nem igazolható. *Szalmárnémeti Pap István* szerint a teljes biblia is, az Újtest. is, kinyomatott Boroszlóban, de a teljes biblia példányai közül sokon *Amstelodam* „vagyon feltéve“; az Újtest.-kiadáson azonban sem a kiadási hely, sem a nyomtató neve nincs kitéve. (Bázeli, 1751-iki biblia. Előszó.) *Pap* följegyzésére hivatkozik aztán *Mossótzky Institutor* *Mihály* a lipcei, 1776-iki biblia előszavában s *Szombathy János* az utrechti, 1794-iki bibliában. Emlit boroszlói kiadású Szentírást *Sándor Istv.* is (M. Könyvesház. 1803: 81.). *Riederer Nachrichten zur Kirchen-, Gelehrten u. Büchergeschichte*. Altorf, 1765. c. műve II. k. 24—25. lapján azt írja, hogy „azok az angolok és hollandusok, akik a magyar gályarabok részére pénzt gyűjtöttek, a felmaradt pénz egy részéből Boroszlóban 1678-ban nyomdát állítottak, melyben a magy. bibliát akarták kinyomtatni. De mikor nemsokára egyenletlenség támadt köztük, nem látott abból napvilágot egyéb, mint az apokrifus könyvek nagy 8r. alakban, címlap nélkül, mely függelék volt az előbbi 8r.-ben nyomtatott bibliákhoz, melyek közül többől e könyvek kihagyattak. De egy tekintetben nem kár, hogy e műhelyben több nem jelent meg, mert ez a kis munka oly nyomoruságos, hogy ha egy tapasztalatlan olvasó kezébe veszi, némely helyen a

rettenetes sok nyomdahiha miatt nem képes megérteni." *Bod* azt írja (A sz. bibl. hist. 156. Athenas, 204. Kőszikl. ép. ház ostr. 135), hogy *Otrokocsi Főris Ferenc* a Boroszlóban elhelyezett betűket és matriksokat eladta, a pénzt maga hasznára fordította s a biblia kiadását megsemmisítette.

Ez adatok egybevetése után megállapítható, hogy az az 1725-iki, 12r. alakú Károlyi-féle Újtestamentom, mely „AMSTELODAM, MDCCXXV” jelzéssel jelent meg s amelynek egy példányát Pongrácz József pápai th. tanár 1922-ben vásárolta meg egy német antiquariustól és amely ez időszert, tudtommal, egyetlen példány, nem Boroszlóban nyomtatott, nem is Lőcsén, hanem valóban Amsterdamban. még pedig mint a címszöveg, a lapszélre tett parallelhelyek s az egyes iratok előtt levő tájékoztató sorok bizonyítják: az 1646-iki amsterdami Újtest. (RMK. I. 783) alapulvételével, melyből ma már szintén csak egy példány ismeretes az Erd. Múz.-ban. (M. Kvsz. 1911: 166.). A Pongrácz J. birtokában levő kiadás Elzevir-betűi s szép nyomása is amsterdami műhelyre vallanak. A kiadási hely tehát ezen nem költött. Volt még egy Újtest.-kiadás, mely 1734 előtt nyomtatott Pozsonyban, de címlapja *Amstelodam* költött hellyel jelöltetett. Ezt egy pápista Speiser nevű compactor nyomatta ki titokban s titokban árulta is. (Egyh.-tört. Adattár. 2: 169.). Az *Amstelodam* jelzést a kiadó nyilván azért használta, hogy a jóhírű amsterdami biblíák tekintélye alatt kiadásának nagy kelendőséget biztosítson. Ez nem azonos a Pongrácz J. birtokában levő 1725-iki amsterdami kiadással, mert forrásunk a költött hely mellett évszámjelzést nem említ.

Ha volna a lelkész urak könyvtárában Amstelodam jelzésű 1725-iki vagy későbbi (esetleg évnélküli) Újtestamentom, szíveskedjenek engem arról értesíteni.

Harsányi István.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Főiskolánk köréből.** A VIII. gimn. osztály vizsgálata május 5—7 napjain ment végbe; vizsgálatra állott 56 r. tanuló, akik közül sikerrel vizsgázott 51 (köztük 8 jeles eredménnyel), 1 vagy 2 tantárgyból javító vizsgálatra útasított 5, és 6 magántanuló, akik mind sikerrel vizsgáztak. Az írásbeli érettségi vizsgálatok május 12—14-én lesznek. — A május 8—9-én Bpsten tartott *holand-magyar* konferencián főiskolánk tanárai közül *Marton János* és *dr. Rácz Lajos* theol. akad. tanárok vettek részt. — A debreceni *kántus* tagjai május 18-án fognak főiskolánkban látogatást tenni.

— **Értesítés.** Előfizetési felhívást adtunk ki *Pataki nóták* címen H. Bathó János legszebb magyar dalai kiadására. A begyűlt előfizetési összeg kevésnek bizonyult. Még 12 millió korona kellett volna. Így a könyvkiadás elmarad. A begyűlt összegeket visszaszámraztatjuk az előfizetőknek. Miután azonban a kiadás tiszta jövedelmének bizonyos hányada az ifjúsági tankönyvségély céljait szolgálta volna, szeretnénk, ha azok, akiknek az ifjúság ilynemű nyomora iránt van szívők s áldozni is tudnak, a befizetett összeget egészében erre a célra felajánlanák. Báresak sokan lennének!

A könyvhiány súlyos baj. A gimn. tanulók által gyűjtött előfizetés a gimnáziumi, az akad. hallgatók által az akad. könyvségély javára fordíttatnék. Akik kifejezetten nem jelzik, hogy előfizetésüket a mondott célra felajánlják, azoknak pénzét pünköst után vissza fogja küldeni a *sárospataki főiskola közigazgatója*.

— **Rövid hírek.** A M. Tud. Akadémia a 100,000 koronás Wodianer-jutalomdíj egyikét *Dobó Sándor* h.-bőszörményi ig. tanítónak, az Orsz. Ref. Tanítóegylet elnökének ítélte oda. — A debreceni „Tisza István Tudományos Társaság” dr. *Gulyás József* és *Harsányi István* spataki tanárokat, bizonyára a Csokonai-kiadással szerzett érdemeik méltánylásául, rendes tagjaivá választotta. — A debreceni kollégium *t.-dadai birtokának* nagyobbik tagját holdanként 205 kgr. búzáért és a közterhek viseléséért, kisebbik tagját holdanként 165 kgr. búzáért, a közterhek viseléséért és nagyobbbszabású építkezés teljesítéséért adta bérbe. — *Az új miskolci* lelkész, a lakás meg nem ürülése miatt, egyelőre nem tudja állását elfoglalni.

— **Kant-ünnepély.** Komoly, mély tartalmu ünnepéllyel hódolt a sárospataki Hittanhallgatók Egylete f. hó 4-én a nagy bölcseész, Kant emlékezetének, születése kétszázados évfordulója kapcsán. Az ünnepi beszédet dr. *Rácz Lajos* bölcsezettanár tartotta, aki rövid összegezésben a nagy bölcseész egész gondolatvilágát odatárta a hallgatóság elé. Szabó Zoltán h. szenior Kant életének emberi vonásaiból fűzött össze egy csokorra valót. Nagy Sándor III. é. hh. pályanyertes művéből olvasott fel egy részletet. Nemesik Endre szavalata és Fodor Géza, Makó Dezső ének-ketőse töltötte ki a szüneteket.

— **Alsóborsodiak figyelmébe.** Tavaszi közgyűlésünket folyó év június hó 3-ra (kedd) d. e. 9 órára Miskolcra a ref. főgymn. tornacsarnokába hívjuk össze. Egyházmegyénk egyházi és világi tiszti karát lelkész társaimat s a tanító testvéreket a gyülekezetek képviselőit a gyűlésre tisztelettel meghívjuk. A bíróság tagjait kérem, ugy jöjjenek, hogyha d. u. bírósági gyűlés tartatnék, azon is részt vehessenek. Atyafiságos szeretettel: az egyházmegye elnöksége nevében: *Farkas István* esperes. — *Alsóborsodiakat* kérem, hogy a választók névjegyzékének összeállításánál, a hivatalos nyomtatott iv kifogyván, vonalozott tiszta iv papírlapokat használjanak. *Esperes.*

— **Műsoros estély Putnokon.** A putnoki ref. egyház presbyteriuma a gömör-tornai ref. egyházmegyei tavaszi közgyűlése alkalmával április 7-én kiváló értékű műsoros estélyt rendezett, melynek gazdag programját mindvégig a legnagyobb érdeklődéssel hallgatta az egybegyűlt nagy közönség. Az előadások az Isten és hazaszeretet eszményi képviselőinek emlékezetével az Ige örökkévalóságát kitörölhetetlenül bevették a hallgatóság szívébe. Ugy a program összeállítása, mint a szereplők ügyes megválasztása Juhász László esperes dicsőri, ki személyes szereplésével is hatalmasan emelte az estély nivóját. Az estély műsora a következő volt: 1. Karének: Szózat. 2. Cseh I. Ima. 3. Juhász. Prológ. 4. Jakubcsák. Szavalat. 5. Lipták. Bocskay. 6. Csiky. Rachel siralma. 7. Tókos. Bethlen G. 8. Karének. 9. Dózsa. I. Rákóczy

Gy. 10. Karének: Perelj Uram! 11. Doktorné. A kártévő Károlyiak. 12. Simon. Carthagói harangok. 13. Gyenge. Trianon s a jövő. 14. Weigl. A golyához. 15. Ablonczy. Múlt és jövő. 16. Karének. Repülnél lelkem. 17. Dr. Páhy. Jézus hon-szerelme. 18. Kukoró. Hymnus. 19. Karének: Hymnus. 20. Zenekar: Rákóczy induló.

— **Mott János**, a Ker. Ifj. Egyetek nemzeti-közi egyesületének főtákará, a Ker. Diákok Világ-szövetségének elnöke, a világ keresztyénségének egyik összekötő kapcsa, aki az egyik hónapban Japánban és Chinában, a másikban Afrikában, a harmadikban Kelet- és Középeurópában tesz kör-utat és szervezi a ker. erőket és egyesületeket, mutatja meg az előhaladás útját: április 24-én délután Budapesten a Ref. Theologia dísztermében tartott, több ezer főnyi közönség előtt, nagyhatású előadást, melyben a mai zűrzavaros helyzetből való kibontakozás útjait ismertette, reményt és vigasztalást öntött a csüggedő lelkekbe. Ugyanő, mint a genfi egyházi lapban olvassuk, április első felében Salonikiben résztvett a Ker. Ifj. Egyet székházának alapkövetéti ünnepélyén, ahol a vá-ros és a görög kormány képviselői nagy tisztelet-tel fogadták, az egyik útát a Ker. Ifj. Egyet, a hozzávezető utcát a Mott János nevére nevezték el; a görög ortodox metropolita megáldotta az alapkövet, a város ifjúságai hasábokat szenteltek Mott J. s az általa képviselt mozgalom ismerteté-sére, a város — az újszövetség Thessalonikája — díszpolgári oklevéllel tüntette ki.

— **Értesítés a felsőborsodi lelkészek számára.** Egyházmegyénk lelkészi értekezlete május 15-én d. e. 9 órakor a leányiskola tornatermében Mis-kolcon közgyűlést tart, melyre lelkésztársaimat ezúton is szeretettel meghívom. *Tárgysorozat:* 1. Ének. 2. Imádkozik: Gyűlvészi István. 3. Elnöki megnyitó: Bartha Gyula alelnök. 4. Szentmártony Dániel elnök lemondása. 5. Emlékbeszéd Horváth János volt balajti lelkész felett. Tartja: Szigethy Ferenc. Emlékbeszéd Beregszászy Ferenc volt szendrői lelkész felett. Tartja: Bálint János. 7. Ismertetés a konventi belmissiós tervezetről. Elő-adó: Svingor Jenő. 8. Özvegyeink segélyezése. 9. Pénztárvizsgálati jelentése. 10. Esetleges indit-ványok. Sajókaza, 1924 május 5. *Bartha Gyula* ért. alelnök.

— **Felekezet, egyke és börtönlakók.** Francia-országban jelenleg 11.696.000 család él; ezek közül 1.830.000 családnak nincs gyermeke, 3.268.000 csa-ládnak csak egy gyermeke, 2.667.000 családnak két gyermeke s 1.643.000 családnak 3 gyermeke van; csak 2.176.000 családban van 3-nál több gyermek. — Nagybritanniában a fogházak lakói következőleg oszlanak meg vallásfelekezet tekin-tetésben: 100.000 lakosra esik a börtönlakók közül az üdv hadseregére 2, kongregacionalistákra 3, baptistákra 9, methodistákra 10, presbyterianusokra 46, zsidókra 116, anglikánusokra 118, r. katholi-kusokra 247.

Pályázat népiskolai földrajza.

A Sárospataki Irodalmi Kör pályázatot hirdet a következő népiskolai tankönyvekre:

1. *Abauj vármegye földrajza* az elemi népisko-lák III. osztálya számára.

2. *Borsod vármegye földrajza* az elemi népi-skolák III. osztálya számára.

E tankönyvek az érvényben levő tanterv alapján készítenők. A tananyag a szükséges rö-vidséggel (Eredménytár!) tárgyalandó. A pályá-művek 1924. évi július 1-re az Irodalmi Kör el-nökségéhez nyújtandók be. Később érkező műve-ket nem veszünk figyelembe.

Az elfogadott és kinyomatott pályaműveket a főtiszt. egyházkerületi közgyűlése által búza ér-tékben megállapítandó tiszteletdíj illeti.

Pályázni e tankönyvek bármelyikére külön is lehet. Nemcsak irodalmiköri tag pályázhat, ha-nem bármely magyar tanügybarát.

Sárospatak, 1924 május 9.

A Sárospataki Irodalmi Kör elnöksége.

HIVATALOS RÉSZ.

540—1924.

Körlevél.

Az összes érdekeltek figyelmébe.

I.

M. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium. 32749/II/1924. sz. A református egyház egyetemes konventje egyházi méltóságos Elnökségének Buda-pest. Mindgyakrabban előfordul, hogy egyes lel-készi hivatalok és illetőleg egyházközségi elnök-ségek vagy egyházközségi tagok közigazgatási el-látásra szoruló ügyekben illetékes egyházi főha-tóságuk megkerülésével közvetlenül intézik hoz-zám beadványaikat. Minthogy ily beadványokra érdemben rendszerint csakis akkor intézkedem, ha az illetékes egyházi főhatóságoknak az ügyben el-foglalt álláspontja is ismeretes előttem, úgy a fo-lyamodó felek, mint az ügyellátás rendes mene-telének betartásával járó időnyereség, mind to-vábbá az egyházak egyetemes autonóm érdekei és az egyházkormányzás rendje szempontjából is kívánatosnak tartom ha a beadványok benyujtá-sánál az egyházhatósági szolgálati ut már a felek által betartatik s a kérelmek az illetékes egyházi főhatóságok által véleményük kapcsán terjesztet-nek fel. Felkérem ennélfogva a méltóságos Elnök-séget, hogy az egyházi főhatóságokat ily értele-mben értesíteni méltóztassék az alsóbb egyházható-ságok megfelelő és nyomatékos utasítása végett, mert az ezentul az egyházi főhatóságok megkerü-lésével hozzám közvetlenül beérkezett kérvényeket — az egyházi főhatósági részről is kifejezett ki-válanomnak megfelelőleg — a limine el szándé-kozom utasítani. Budapest, 1924. április hó 9-én. A miniszter helyett: *Petri* s. k. államtitkár.

II.

Azokat a segédlelkész urakat, kik f. évi má-jus 1-vel változtak, figyelmeztetem, hogy május havi rendkívüli segélyeket még előbbi szolgálati helyök címén vegyék fel, mert új szolgálati he-lyük után újabb kiutalás válik szükségessé, ami hosszabb időt vesz igénybe.

Tudomás és mihez tartás végett közlöm.

Miskolc, 1924 máj. 6. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre — — — 10 kgr. buza ára.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: DR. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA: Megegyezés szerint.</p>
--	---	---

TARTALOM. Dr. Puky Endre: Egyházpolitikai aktualitások. (Vége köv.) — Nyitrai Károly: Népiskolai kérdések. (Folyt. és vége.) — Hó.: Az alsószempléni egyházmegye közgyűlése. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Egyházpolitikai aktualitások.

— Részlet dr. Puky Endre egyházmegyei gondnoknak az abaújt ref. egyházmegye Abaujszántón 1924 május hó 15-én megtartott rendes közgyűlését megnyitó beszédéből. —

Hadd szóljak azokról az egyházunk egyetemét és abban a mi kicsiny egyházmegyénket is közelről érdeklő legfontosabb kérdésekről, amelyek most egyházpolitikánk homlokterében állanak.

1. Ezek elsője a belmisszió kérdése.

Az egyetemes konvent a belmissziói bizottságok szervezetéről és működéséről 189/22. sz. a. nagyértékű tervezetet készített, kimondván a súlyos és döntő szót: „Századok mulasztását kell pótolni!” — Meg kell indítanunk a belmissziói munkát, hozzá kell látni a krisztusi szeretet óvó, mentő és gyógyító munkájához, mert azzal legyünk tisztában, hogy ref. egyházunk csak úgy állhat meg a felekezetek versenyében, ha vallásunk erkölcsi tanításait minél nagyobb téren, minél több intézményben és minél hatásosabban valóítja meg Krisztus dicsőségére és ker. embertársai boldogságára. Elmaradtunk, rettenetesen elmaradtunk a szeretet munkájában! A múlt évszázadok egyházfentartó harcát minden energiát lefoglalták úgy, hogy nem jutott erő az egyház belső kiépítésére. Egyházunk épületalkotmányát sikerült megmentenünk, benne biztos hajlékot találunk, de arra már nem volt időnk, terünk és erőnk, hogy e hajlékban serény munkára berendezkedjünk. Örülünk, hogy az idők zivatara végzetes bajok nélkül elmúlt felettünk és amikor már ráértünk volna már hajlékunk rendezgetésére, úgy megszoktuk a létért való harcot, hogy azzal betöltöttnek is véltük az egyház hivatását. Szomorúan esik megállapítanom, de egyházunk munkálkodása nem találta meg a krisztusi szeretetnek a megváltozott viszonyok közé illeszkedő intézményes szolgálatot; munkálkodása inkább a külső, mint a belső területnek szólt, inkább egyházat épített és szervezett, mint vallást szolgált és terjesztett. Szem elől tévesztettük, hogy egyházunk nem térhet ki a társadalmi fejlődés követelményei elől, hogy igazi társadalmi munkát kell végeznie az evangélium erejével és igazságával, ami nem más, mint maga a ref. szocializmus. „Ez a munka — mondja a konventi tervezet — a gyülekezetre nézve a valódi keresztyén egyházi élet, a lelkesekre nézve pedig

lelkipásztori kötelesség.” És mily végtelen sora a szeretet munkájának vár megvalósításra a szegények, árvák és betegek gondozása érdekében: árvaházak létesítése, diakonisszák képzése, napközi otthonok, gyermek-munkaintézetek, keresztyén szállók, diákonthonok felállítása, missziói munka a pályaudvarokon, börtönökben, kivándorlók és cselédek közt; küzdelem az alkohol ellen, gondoskodás a vakokról, süket-némákról és a többi nyomorútlakról, vallásos esték rendezése, ref. egyházi énekkarok, fiú- és leány-ifjúsági egyletek szervezése, vallásos iratok terjesztése stb. stb.

A konventi tervezet egyházközségi, egyházmegyei és egyházkerületi belmissziói bizottságok megalakítását kívánja ennek a szeretetmunkának tevékeny szerveiül. Tudja a konvent, hogy ezeknek a bizottságoknak megalakítása sok helyütt nehéz, sőt lehetetlen, „mert — mint mondja — nemcsak ismeretlen, idegenszerű a magyar ref. nép közt a bensőséges, munkás egyházi élet, hanem annak valódi kegyességben való megnyilatkozásait éppen ellenséges indulattal nézi, gunyolódással illeti.” Azt hiszem, a konventi tervezet túl-sötétben látja a helyzetet. Közömbösségre, tájékozatlanságra, a szokatlan újtól való vonakodásra, itt-ott talán gunyolódásra el lehetünk készülve, de ellenséges indulatra nem. Jaj lenne a ref. egyháznak, ha saját hívei állnák útját gonosz ellenségként a szeretet munkájának! Kétségbe kellene esnünk jövője, egész isteni hivatása felett. Nem! Úzzuk el magunktól a kishitűség ördögét és induljunk el jó kedvvel arra az áldozatos útra, amely egyedül vezet egyházunk fejlődéséhez, hitünk igazságainak győzelmes terjedéséhez! A belmisszió megszervezése nélkül tespedésben vergődünk tovább, sőt vallásunk belső igazságainak kegyes, emberszerető és népjóléti intézményekben megnyilvánuló megszervezése nélkül egész biztosan lemaradunk a felekezetek társadalmi versenyében. Azt mondja a konventi tervezet, hogy „a magyarországi ref. egyházak széles rétegeit, még a műveltebbeket is, az ébredésnek lehelléte még csak nem is érintette.” Talán így van, de én érzem a „friss hajnali fuvalom” érkezését és rendületlenül hiszek egyházunk örök életében és vallásunk igazságainak győzelmes erejében, ha minden ref. magyar ember szíve-lelke ajtót nyit az érkező fuvalomnak; ha szeretet-munkára gerjed mindenki, legyen bár az

egyháznak hivatalosa, vagy egyszerű hive, legyen bár lelkész, tanító vagy presbyter, tartozzék bármely nemhez, foglalkozáshoz vagy társadalmi osztályhoz. Az a belátás is vezessen bennünket, hogy ezt kívánja nemcsak keresztyén, hanem magyar mivoltunk is, mert hiszen a szociális vonatkozású vallási intézmények társadalomforrasztó és konzerváló ereje egyháznak, államnak egyformán szolgál.

2. A kultuszminiszter a múlt év végén beszüntetett kongrua és korpótlék valorizált értéke fejében ez év január elsejétől a magasabb képesítésű alsó papság helyi forrásból eredő javadalmasát rendkívüli segély címén a városi lelkészeknél 60, a vidéki lelkészeknél 40 mm. buza értékének megfelelő összegre felemelte, a rendkívüli segélyre igényt tartó lelkészek és segédlelkészek részére 250,000 korona egyszersmindenkorra szóló palást-segélyt és végül a káplántartásra intézményesen kötelezett, élélmezést adó lelkészeknek a segédlelkész tartásdíjának fejében 12-5 mm. buza értékét állapította meg. A kormánynak ezt az intézkedését általában véve megelégedéssel fogadjuk, mert haladást jelent a kongruára valóban ráutalt lelkészek igényeinek kielégítésénél, amelyeket az eddiginél méltányosabb mértékben és gazdasági viszonyaink számbavételével rendez, de észrevételem van az ellen, hogy a vidéki lelkészek, kivételt nem ismerő módon, a felével kapnak kevesebbet városi kartársaik javadalmánál. Mert igaz ugyan, hogy a városi lelkészekre költségesebb életmód terhe nehezedik, de viszont a falusi lelkészekre a városokban iskolázó gyermekeik neveltetési költségei rónak nem egyszer elviselhetetlen terhet. Én a kongruának olyan értelmű rendezését tartanám a legigazságosabbnak, amely a falusi lelkészek javadalmánál számbavenné ezt a körülményt és oly lelkészek részére, akik gyermekeiket városi tanintézetben iskoláztatják, megfelelően magasabb, esetleg a 60 q buza értékét elérő javadalmat állapítana meg. Indítványozom is, hogy a Tisztelt Egyházmegyei Közgyűlés a kormányintézkedés ilyen értelmű megváltoztatása iránt írjon fel a kerület útján.

(Vége köv.)

Népiskolai kérdések.

(Folyt. és vége.)

Elekes cikkében azonban egy súlyos vád van ellenünk, tanítók ellen emelve, mely szó nélkül nem hagyható: „A vezetés pártiarchalis liberalitása lehetővé tette, hogy némelyek ürügyek felsorakoztatásával, vagy anélkül is egyszerűen mellőzzék ezeket (t. i. az e-ker. kiadványait) a könyveket s a nagy reklámnak hódoló készséggel oly könyveket vezessenek be, melyek az egyházi érdekekkel sokszor merőben ellentétesek voltak.”

Ugyancsak idéznem kell az e-ker. Szabályrendelet 25. §-t: „Csak az egyházkerület által engedélyezett tankönyvek használhatók. E tekintetben az e-megyei és e-kerületi tanügyi bizottságok felhivatnak, hogy tankönyvekre nézve javaslataikat minden tavaszi egyházkerületi gyűlésre terjesszék be. E §. ellen vétő tanítók esetről-esetre 5 kor. bírságban marasztalandók el.”

Elekes előtt, mint tanárember előtt nem kell

azt bizonyítgatnom, hogy mit jelent egy tantervvel ellenkező, vagy idejét múlt tankönyv használata.

Igaz, a fegyver nélküli katona nem katona! De ha, mint harcoló katona, válogathatók a fegyverekben, már inkább a modern típusú ismétlő-fegyvert ragadom meg és megyek vele az ütközetbe, mint a régi kováspuskát, bármilyen érzelmi kapcsolatok kössenek is ez utóbbihoz.

Tudjuk és elismerjük, az Irodalmi-Kör kiadványai a magok idejében szinte versenyen kívül álltak, de hiába, az idő halad, a követelmények változtak. E változások figyelembe nem vévése a maradást s egyúttal a halált jelenti.

Régebben a sárospataki tanárok külföldre mentek s ott tanulmányozták az iskolai kérdéseket s magok is az alsóbb osztályokban népiskolai módszerrel — nem előadtak, hanem — tanítottak.

Csak nem régen is az elemi iskolai tanítás a betűvetés, egy pár bibliai történet tanítás és zsol-tár tanításában merült ki, s tanítóinknak a tanítás csak mellékfoglalkozás volt. Nem azt mondom ezzel, hogy azért nem voltak kiálló tanítók, kik a mai ugynevezett modern tanítók felett állanak. Azonban a mai tanítósággal szemben minden tényező más igényt támaszt. A tanítóság szellemi nivója, ezt dicsekedés nélkül mondhatjuk — emelkedett. Elismerem, egyházi szempontból a tanítóságban van némi hiba, melyre azonban csak később a kérdések tárgyalása kapasan kívánok rámutatni.

Tankönyveinkről írt cikkem keretében kimutattam, habár röviden is, melyek azok a könyvek, amelyeket javítani, pótolni kell. De sok tankönyvünk meg éppen hiányzik. Hát a hiányzó fegyvert mivel pótoljuk? Nem a vezetés „patriarchalis liberalitása” az, a mi baj, hanem a használhatatlanság és ninestelenség az, amely gyökeres javításra vár! Nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni, hanem akit érdekel, nézze át és hasonlítsa össze tankönyveinket más kiadásúakkal. Hiába, a ludtollból készült penna is jó volt a maga idejében és ma mégis mindenki acéltollal ír!

A Dezső-féle Olvasókönyv a maga idejében elsőrendű volt, azonban hasonlítsuk össze, hogy csak egyet említsek a Havas, Pósa, Peres Olvasókönyvvel, mindjárt kiténik a különbség. Oh nem a „nagy reklámnak hódolás” készségét mutatja ez, hanem a fegyverek megválogatását. Miért adta ki az Irod.-Kör a Dezső-féle II. oszt. Olvasókönyvet, minden változtatás nélkül, mikor ugyanakkor azzal a költséggel vagy kevés többlettel jót is adhatott volna ki? Nem nagy ivszámú, hanem kis terjedelmű, tehát kis költséget igénylő, de bő tartalmú könyvek kellenek a népiskolában, akkor még §-ok sem kellenek a könyvek használatának kötelezővé tételére.

Azt mondja Elekes továbbá: „Az elemi iskolai tankönyvek megírásánál éppen az elemi iskolák tanítóit szeretnők megnyerni az eddiginél sokkal intenzívebb munkával és a bírálatokon messze túlmenő közreműködéssel.”

Téved a tanár úr! nem kell bennünket tanítókat e munkára megnyerni, mi adjuk a munkánkat, csak azt fogadják el és kapjuk meg a munkára az alkalmat. Hiába, kálvinisták vagyunk és az eleve elrendeléstana még itt is érvényesül!

Volt idő, pályázatot hirdettek tankönyvek megírására, de egyúttal megbízás adatott, hogy a pályázatra bocsátott könyvet ki írja meg. Kérte a tanítóság, kérte a tanügyi bizottság az e-kerületet, illetve Irod.-Kört, hogy ezt, vagy azt a munkát adja ki, az a tanulmány tárgyává tétel s egyik bizottságtól a másik bizottság utalásához való halogatás labirintusában veszett el. Amint látjuk e szőnyegen lévő kérdésnél is „talán a tan-egyesületek véleménye is tudakozódás tárgya lesz.”

A tankönyvkiadás kérdésében biztató reményt nyújt az a tudat, amint azt Elekes tájékoztató cikke alapján megállapíthatjuk, hogy sem az országos tanügyi bizottság, sem az egyházkerület, sem a főiskolai gazdasági választmány, mint a kérdés anyagi részének főérdekeltje, nem hiva a monopolium felé hajló központi tankönyvkiadás eszméjének. Maradjunk is mi meg a kitaposott ösvényen! Kevesebbe is kerül a régi épület kijavítása, mint a réginek a lerombolása s annak helyébe egy újnak az építése. Azonban a javítással ne késsünk, mert minél későbbre hagyjuk, annál több munkát és költséget igényel. Kezdje meg a Sárospataki Irod.-Kör akaratán kívül, az események kényszerítő hatása folytán megszünt munkát s e munkára hívja segítségül a kerület tanítóságát s igyekezzék bevált intézményeink élére és szolgálatába megfelelő embereket állítani, ne a személyi kultusz és viselt hivatali minősége, amint azt sok helyen és alkalommal tapasztaljuk, hanem az arravalóság, hozzáértés és úgyszeretet döntson ezek elbírálásánál, akkor az őseink által megalapított és hosszú időnk folyamán eredményt felmutatni tudó alakulataink elérik a kitűzött céljukat! Vajha úgy lenne! *Nyitrai Károly.*

Az alsózempléni egyházmegye közgyűlése.

Lélek és igazság, szeretet és a törvény, a múlt áhítatos tisztelete és a jelen követelményeinek tudatos érzése irányította és vezette az alsózempléni egyházmegye 1924 május 13-án Sárospatakon megtartott közgyűlését. A régi idők visszatérnek és mégis mindennek megújulnak. A jegyzőkönyv kinyomtatása nemcsak óhajítás, hanem határozat. Így elmarad a kivonatos gyűlési jelentés.

Kiss Ernő esperes és az egyházi ügyek szolgálatában elővülhetetlen érdemeket szerzett Meczner Béla gondnok elnöklésével most nyílik az első közgyűlés, melyen az újonnan megválasztott tisztikar felajánlotta munkakészségét a ref. egyháznak javára és előhaladására. Az esperes lélekemelő, szép imája után, gondnok urunk vet néhány szóban visszapillantást 37 évi működésére. „Öreg tölgy ő már — úgymond — s a körülötte levő új nemzedék, erős lelkektől átítatott ifjú sarjadék van hivatva a megkezdett nyomokon előre haladni.”

Forgács Gyula papi, br. Vay Miklós világi tanácsbírák, Pataky Sándor tanügyi biz. elnök és Hegedűs László egyh.-m. aljegyző eskütétele után nyolc lelkésztestvérünket és három tanító munkatársunkat öleli szíves szeretettel kebelére egyházmegyénk. A távozó Enyedy Andortól pedig fájó lélekkel búcsúzik.

Esperesünk meleg szeretettel, de mindeneket meglátó, szigorú bíráló szemmel megírt jelentése

mindvégig kitartó érdeklődés mellett tárja fel egyházmegyénk legközelebbi múltjának állapotát. Az ilyenmű jelentés szokatlan szépsége okozhatta, hogy a gyűlés 38 tárgya és 4 bírósági ügye nagyszámú résztvevő jelenlétében tárgyalatott le. Ezek közül a tárgyak közül nem egy felett élvezetesen szép viták fejlődtek ki. E viták során állapítottak meg a belmissziói munkásság irányelvei az egyetemes konvent leirata nyomán.

Több egyház építkezési, rendkívüli adókivetési, néhány lelkészi és tanítói díjlevél ügy s pár lelkész kérelmének teljesítése vagy elutasítása után az esti órákban ért véget a közgyűlés.

A közgyűlés tárgyaiból, de különösen az esperesi jelentésből arról győződünk meg, hogy a közelmúltban ki-kitörő fékezhetetlen indulatok és gyűlölködések, melyek a vezetők munkáját nemcsak nehezítették, hanem lehetetlenné is tették: most már kezdenek mind ritkábbak lenni. Nem állítjuk magunkat, hogy már nincsenek bajok. Vannak még! De ezek nem tajtékzó hullámok, hanem a fecske szárnyának érintése folytán támadó s hamar tűnő hullámgyűrűk, melyek vagy maguktól múlnak el, vagy az elnökség erős keze teszi lehetetlenné növekedésüket.

Nagyobb méltatlankodást csak a kultusz-kormány ama megkülönböztetése váltott ki, melyet városi és falusi lelkészek között állított fel. S azt sem tudjuk megérteni, hogy a nagyot ígérő segélyezési ügy miképpen zaugorodott össze nevetségesen kicsinnyé. Mert az az összeg csak nem nevezhető a mai viszonyok között segélynek, melynek az állampénztárból való felvételénél több a portóköltség, mint a segély összege. Elérkezettnek látta tehát egyházmegyénk az időt arra, hogy a kongrua, korpótlék és családi pótlék oly mértékben való felemelése iránt, mint amily mértékben kapják más hivatalnokok békebeli fizetéseket, — az egyházkerület és egyetemes konvent útján — a kezdeményező lépéseket megtegye. Bizony sok falusi lelkész küzd ezeknek elmaradása miatt súlyos anyagi gondokkal. Adná Isten, hogy e kezdeményező lépéshez kötött reménységek minél előbb valóra válnának!

A pünkössti lélek közelsége s az éltető tavasz új erőket mozgásba lendítő hatalma okozta-e a munkálkodni vágyó emberi lelkek e szépséges megnyilatkozását? Nem tudom! Csak annyi bizonyos, hogy e testvéri összegyülekezés mindnyájunk lelkébe ünnepi órának kitörölhetetlen áhitatát és nyugodalmát varázsolta be. *Hó.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** *Gecse István* szakolyi lelkész f. hó 9-én hosszú és nehéz szenvedés után, életének 45-ik évében elhunyt. Áldott legyen emléke!

— **Főiskolánk köréből.** Főiskolánkban az évzáró vizsgálatok jún. 16-án kezdődnek az *érettségi vizsgálat*tal; ennek elnöke dr. Rác Lajos akad. tanár lesz, míg kormányképviselőül dr. Zehery Lajos egyet. m. tanár fog szerepelni; a *záróünnepély* jún. 22-én lesz, 21—23-án az egyes gimn. osztályok összefoglaló vizsgálat, 24-től a magán-

vizsgálatok. — Az *akadémián* május 24-én érnek véget a II. félévi előadások s 26-án kezdődnek a colloquiumok, amelyek jún. 28-ig tartanak. — Főiskolánk tanárai közül a közoktatásügyi miniszter dr. Batta Istvánt a nagykorösi, Elekes Imrét a miskolci leánygimnázium érettségi vizsgálatához küldötte ki kormányképviselőnek.

— A *hodrogkeresztúri ref. egyházat id. Viktor János* f. hó 3. és 4-én felkereste, amikor is a gyermekeknek vasárnapi iskolai mintatanítást, a felnőtteknek pedig a vasárnapi iskola jelentőségéről az egyházi életben tartott előadást 2—2 ízben.

— Az *Orsz. Ref. Tanáregyesület* f. évi közgyűlését *Kiskunhalason* fogja jún. 11-én megtartani. A közgyűlésen dr. Ravasz László püspök fog imádkozni, dr. Dóczy Imre elnök megnyitó beszédet mondani, továbbá Elekes Imre spataki főgimn. tanár: „Ref. iskoláink és az állam,” Gulyás Sándor halasi tanár: „A magyar protestantizmus történelmi jelentősége s ennek elhomályosítására irányuló törekvések” címmel előadást tartani; ezeket követik a főjegyző s pénztárnok jelentései s a választmány-előterjesztései.

— A *sárospataki ref. egyház* vezetősége, amikor meghívja a lelkészeket, különösen az alsózempléni egyházmegye lelkészeit a Forgács Gyula beiktatására, amely június 1-én lesz, kéri őket, hogy megjelenési szándékukat f. hó 28-ig tudassák a sárospataki ref. lelkészi hivatallal. A társas ebéd ára c. 25000 K.

— A *debreceni és sárospataki főisk. énekkarok hangversenye*. A spataki főisk. énekkar a debreceni főisk. kántus közreműködésével május 18-án este szépen sikerült, hangversennyel egybekötött táncmulatságot rendezett a főisk. táptintézet nagytermében. A spataki főisk. zenekar lendületes nyitánya után *Szabó Z.* spataki szenior-helyettes mondott lelkes, hazafias érzéstől áthatott prologot, majd a debreceni kántus adta elő *Tompa—Hoppe*: Szerelmem c. darabját finom színezéssel. *Baja Mihály* debr. lelkész két hazafias, gyönyörű költeményét olvasta fel. Ezt követte a *spataki énekkar* eredeti magyar dalfűzére (Ábrányitól) elevenen lüktető előadásban. *Kocsis S.* hh. szavalt meg hatottan *Kéky I.*: A simófalvi prédikátor c. költeményét. Erre ismét a *debr. kántus* énekelt (*Baja—Murgács—Mácsay*: Népdalegyveleg). Hármonikus, hatásos előadását sok tapssal jutalmazta a hallgatóság. Kacagtató vigszavalatot hallottunk *Solymossy József* debr. theologustól. Záradékkul a *két énekkar* együtt adta elő nemes érzéssel *Szabados Hiszekegy-ét*. Az egyes előadások közt *Solymossy J.* debr. hh. konferált. A debr. kántus 42 taggal jött Spatakra. A tanárok közül itt voltak: *Dr. Tegze Gyula* egyet. tanár, *Erdős Károly* lelkész-képzőintézeti igazgató, *Baja Mihály* és *Uray Sándor* debr. lelkészek, *Mácsay S.* énektanár. Itt időzésük alatt a vasárnap d. e. istentiszteleten nagyhatású karénekekkel szerepeltek, megtekintették a főiskolai könyvtárt, a múzeumot és a Rákóczi-várat. A spataki énekkar a kedves vendégek tiszteletére 19-én délben közebédet rendezett.

— *Értesítés*. A *miskolci ref. felső leányiskolában* és *leánygimnáziumban* a jövő iskolai évre szóló beiratások június 28. és 30. napjain lesznek.

Akik az intézet I. osztályába akarnak lépni, felvételi vizsgálatra jelentkezzenek okmányaik (születési anyakönyvi kivonat, himlő-újraoltási bizonyítvány, az elemi isk. IV. osztályáról szóló bizonyítvány vagy értesítő-könyvecske) beküldésével az igazgatóságnál június 25-ig. A felvételi vizsgálatok június 28-án lesznek. Akik az intézetben bentlakó növendékek akarnak lenni, június 15-ig küldjék be az igazgatótanácshoz intézett kérvényüket az igazgatósághoz a szükséges okmányokkal együtt (születési anyakönyvi kivonat, előző évi iskolai bizonyítvány, himlő-újraoltási bizonyítvány, orvosi bizonyítvány és kötelező nyilatkozat a szülék részéről, hogy gyermekük felvétele esetén a felvétellel járó fizetési kötelezettségeket pontosan teljesíteni fogják.) Felvilágosítással készséggel szolgál az igazgatóság.

— *Budapestről*. A M. Tud. Akadémia május 6—11. napján tartott közgyűlése a nagyjutalmat (1 mill. K.) *Vargha Gyulának* ítélte oda és pedig a költő egész költészetének méltánylásául, míg a *Marczibányi-mellékjutalommal Szabolcska Mihály* „Válogatott versek” (1921) című költeménykötetét tüntette ki. — A M. Filoz. Társaság Kant-émlékünnepélyén (május 10.) *dr. Bartók György* szegedi egyet. tanár méltatta a nagy filozofus eszméiválgának korszakalkotó jelentőségét, míg *dr. Rácz Lajos* spataki tanár „Kant történelembölcseletéről” tartott előadást. — A M. Paedagógiai Társaság máj. 17-iki közgyűlése *dr. Batta István* spataki főgimn. tanárt rendes tagjává választotta. — A *holland-magyar konferencián*—amelyen *dr. Houkstra* és *Bouwmann* kampeni és *dr. Nordzij* utrechti theol. tanárok és *Kok* ref. könyvkiadó tartottak erősen kálvini szellemű, evangélizáló előadásokat — egyházkerületünkől *Antalfi Gy.*, *Enyedy A.*, *Igaz J.*, *H. Kiss G.*, *dr. Páhy J.* és *Tantó J.* lelkészek vettek részt.

HIVATALOS RÉSZ.

559—1924.

Körlevél.

A három középiskola igazgatóságának.

I.

A most tartandó érettségi vizsgálatokra kormányképviselőül kiküldetett:

a) a miskolci főgimnáziumhoz *Dr. Pruzsinszky Pál* budapesti theol. akad. tanár,

b) a miskolci leánygimnáziumhoz *Elekes Imre* sárospataki ref. főgimnáziumi tanár,

c) a sárospataki főgimnáziumhoz *Dr. Zehery Lajos*, *Pázmány Péter* tud. egyetemi magántanár.

II.

A vallás- és közokt.-ügyi miniszter úr f. é. március 25-én 32.082—1924. sz. a. kelt intézvénnyel alapján felhívom az igazgató urakat, hogy a vezetésük alatti tanintézet testnevelési felszereléséről (tornaterem, játszótér, tornaszerek, sportfelszerelés) f. é. június 30-ig hozzám kimutatást terjesszenek fel.

Miskolc, 1924 máj. 15. *Dr. Révész Kálmán*
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ——— 10 kgr. buza ára.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: DR. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Meg egyezés szerint.</p>
--	--	--

TARTALOM. yr.: Jövel Szentlélek. — Dr. Puky Endre: Egyházpolitikai aktualitások. (Folyt. és vége). — j+m.: A Konvent ülése. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Jövel Szentlélek!

A pünkössti léleknek csodálatos hatása a tanítványokon abban nyilvánult, hogy a szűk jeruzsálemi felházból, ahol addig bezárkózva elmélkedtek és imádkoztak, vitatkoztak és töprengtek: — kimentek az utcára, hogy a feltámadott Jézusról, ő benne vetett hitükről, a nagy tömegek megtérésének szükségességéről a bátorságnak és lelkesedésnek szinte önkívületes mámorában az egész nép előtt vallást tegyenek.

A mi egyházunk mai helyzete nagyon hasonlít a jeruzsálemi felházban bezárkózott tanítványokéhoz. Ugy érezzük, hogy megkapott bennünket újra a feltámadott Jézus igézete; álmos szemünk előtt felképrázott világban járó dicsőséges alakja; süket fülünkbe beleharsant nagy parancsolatja: Elmeuven, tegyetek tanítványokká minden népeket! már átértéztük előtte a kételkedő, de meggyőzött Tamás szégyenét, fájóan boldog hódolatát; már kitört belőlünk a bűnbánó, de a töredelemtől annál inkább felgyúlt lelkű Péter tüzes vallomása: Te tudod Uram, hogy én szeretlek téged! Sőt már látjuk a tennivalóink sokaságát is. Tudjuk, hogy hiveink lelkében újra kell élesztetni a hit megaludt szent tüzét, ennek a hitéletnek bibliai alapot kell rakni, hitvallásos kereketeit állítani. Tudjuk, hogy egyházunknak a hitben élők, vagy legalább is a hitben élők által kormányzottak közösségének kell újra lennie; evégből hatékonyabbá kell tennünk a vallástánítást, komolyabbá a konfirmációt s be kell vezetnünk az egyházfegyelmet. Aztán meg kell oldanunk egyházunk anyagi, szociális kérdéseit, kiépítenünk a kálvinista keresztyén szeretetmunkát. De még mindig csak elmélkedünk, tanácskozunk e tennivalók felett; tanácskozásaink mintha méreteres, áthatolhatatlan kőfalakkal lennének a külvilágtól elzárva, se a nép, az utca járókelő népe be nem jön oda, se mi nem megyünk ki a nép közé, az utcára, a világba. Valami nyomasztó érzés az, hogy konferenciáinkon mindig ugyanazon megszokott, ismerős arcokat látjuk s nem tudnak azok a közösség, a tömegek dolgaivá, ügyévé lenni. Amint istentiszteleteinken, úgy hivatalos összejöveteleinken is csak egy bizonyos számú állandó résztvevő jelenik meg, akik közül sokat a külső kényszer, a kötelesség, vagy a megszokás

visz oda; de nem tudunk, talán nem is próbálunk odaferni a templomonkivüli; a presbiterré vagy tanácsbíróvá nem választottak nagy tömegéhez. Pedig ezek a templomonkivüli, nagy tömegeink a mi elsőrendű missziói területeink, melyekbe — a mi tétlenségünket, vagy tehetetlenségünket látva — már mohón vágják kaszájukat a különféle szekták. Sem előszóval, sem sajtóval nem szólunk úgy a tömegekhez, amint hivatásunk szerint szólunk kellene s amint szólt Péter s egyetlen bátor, tüzes fellépésével háromezer embert a Krisztus testének tagjává tett.

Jövel, óh Szentlélek Isten, ragadj ki minket meddő elmélkedéseink szűk börtönéből, exclusiv világából, s tégy emberek halászaivá, lelkeknek megmentőivé, hatalmas erődnök bizonyosságaivá!

yr.

Egyházpolitikai aktualitások.

(Folyt. és vége.)

3. A legutóbbi közgyűlésünk óta eltelt időszakban élénken foglalkoztatta ref. közvéleményünket az egyetemes jogakadémia ügye. Tudott dolog, hogy miként mi kénytelenek voltunk a sárospataki jogakadémia időleges szüneteltetését kimondani, akként a tiszántúli egyházkerület is megszünteti a hódmezővásárhelyi (máramarosszigeti) jogakadémiát és a legkomolyabban előtérbe lép a Kecskeméti levő „községi” jogakadémiának egyetemes ref. jogakadémiává minősítése. A város ugyanis 5 tanszéket tart fel a maga erejéből és hajlandó az esetre, ha egyetemes ref. egyházunk a kecskeméti jogakadémiát egyetemes jogakadémiának nyilvánítaná, a tanárok megválasztásának jogát átengedni.

E kérdést a folyó hó 20-án egybeülő konvent fogja tárgyalni és ha az ajánlatot elfogadja, megfelelő törvényjavaslatot terjeszt a zsinat elé. Örvendenünk kell annak, hogy ha a ref. egyház egyeteme ebben a hosszú időn át huzódó nagyjelentőségű kérdésben egységes elhajrázásra jut, s ha már a mi kedves Sárospatakunk jogakadémiájának fenntartását nem biztosíthattuk, őszintén óhajtjuk az ottani helyi tényezők messzemenő áldozatkészségének igénybevitelével az egyetemes jogakadémia létrejöttét, de — és ezt hangsúlyozni kívánom — a leckelátogatási és kollokviumi köte-

lezettség feltétele mellett, amelyet a mi kerületünk a sárospataki jogakadémia feltartása esetén feltétlenül kötött volt ki, és amely nélkül nem képzelek komoly jogi szakoktatást.

4. Egyházmegyénkre is kiható további nagyjelentőségű kérdésben: a tanítóképzés ügyében folytak tárgyalások az elmúlt időszak folyamán is Kerületünk elnöksége, főiskolánk vezetősége és a kultuskormány közt. E tárgyalások folyamán kiderült, hogy a kormány hajlandó lenne átadni (helyesebben visszaadni) a sárospataki tanítóképzőt, azonban oly arányú terhek ellenében, amelyeket egyházkerületünk és főiskolánk a meglévő intézeti ágak elsorvadásának veszélye nélkül magára nem vállalhat; az egyházközségek áldozatkészségét pedig, amikor az állami közterhek nagymértékű emelése amúgy is elkerülhetetlen, e célra az eddigieknél nagyobb mértékben igénybe venni, felette aggályosnak tartanám. Remélni lehet azonban, hogy a tárgyalások további során oly meg egyezés jő létre, amely a tanítóképzőt visszajuttatja egyházkerületünk kezébe. Kimondhatatlanul fontos kihatással lenne ez egyházközségeink valóságos életének megerősítésére éppen most, a belmissziói tervek megvalósulásának küszöbén; lelkes és tanító együtt nevelkedése, Krisztusi szeretettől és Kálvini szellemtől áthatott, egymást megértő és támogató összműködése nélkül a szép belmissziói tervek eredménye kétséges marad!

A Konvent ülése.

A ref. egyetemes konvent f. évi május hó 20., 21. napjain tartotta meg ülését Dr. Baltazár Dezső püspök és Gróf Dégenfeld József főgondnok elnöklése alatt. A lelkes elnök bibliai zamatú, gyönyörű imádsága és a világi elnöknek különösen az iskolai ügyek fontosságát kiemelő megnyitása után az egyetemes egyház nagy halottai részvételkelő méltatásban s örököltetett meg emlékezők a konvent jegyzőkönyvi határozatában. A konvent egyik lelkesi jegyzőjévé Takács József, a rendkívüli bíróság tajaivá ugyanő és Janka Károly választottak meg s az esküt nyomban letették.

Elfogadta a konvent a liturgiaügyi bizottság jelentését az egységes liturgia ügyében, egyidejűleg megbízta Dr. Ravasz László püspököt, hogy rendezze sajtó alá a rendelkezésére álló anyagot a Novák-féle javaslatok revízió alá vétele mellett. A tiszáninneni egyházkerület felterjesztése kapcsán elhatározta, hogy a konfirmáció nagy kérdésében az agendás-könyv istenítiszteleti részében fogja a bizottság véleményét nyilvánítani. Elhatározta a hamburgi missió szervezését s az egyházkerületet a fentartásra az érvényben levő kulcs alapján kötelezte.

Általános érdeklődést keltett a közalapi végrehajtó bizottságnak s a lelkesi nyugdíj és özv. árva gyámintézet végrehajtó bizottságának az 1923. évről beterjesztett jelentése. Mindkettő fájdalmasan világított bele abba az anyagi szörnyűséges romlásba, mely ezt a két hatalmas intézményünket érte. A közalap 1923. évi vagyona 58 millió papirkorona (3500 arany K.), tíz év előtt ez a vagyon 6 millió aranykorona volt.

A lelki nyugdíj s özv. árva gyámintézet 1923. évi vagyona 159 millió papirkorona; (9900 arany korona), a tíz év előtt vagyon felül volt 8 millió arany koronán. Évtizedek keserves munkáját kell most újrakezdeni; a nyugdíjintézetet a szó-szoros értelmében a semmiből kell megteremteni, mihelyt csak az országos általános gazdasági helyzet és a pénzviszonyok megengedik. Ma még erről szó sem lehet, csakis a pillanatnyi segítsérről. De hát lehet-e segítsérek mondani a lelkesi nyugdíjnak évi 800 ezer és az özvegyi járuléknak évi 165 ezer koronára történő felemelését, nem is említve a neveltetési járuléknak orcápirulás nélkül szinte le sem írható összegét?!

Úgy hírlik, hogy az állam 26 százalékos aranykoronában fogja megállapítani a nyugdíjintézet államsegélyét s ennél nagyobb százalékokra kívánja emelni a konvent a lelkesek évi járulékát és az egyházak fentartási díját, hogy megszüntesse a nyugdíjas lelkesekre, az özvegyek és árvákra nézve legalább egy jelentékeny részben a rettenetes Kálváriát. A helyi segélyezés módja nem vált be, csak kevés egyházmegyében volt némi fogamatja. A nyugdíj végrehajtó bizottságnak kell bátor kézzel a kérdést megfognia. Progressiv alapon rendezze sürgősen az aranyértékre való százalékolást. 30 holdon felüli földhaszonélvezet és 30 köblön felüli párbér megbírja az 50 százalékos; 50 holdon felüli föld és 50 köblön felüli párbér a 100 százalékos aranykoronát; az egyházakra nézve is meg lehet találni az igazságos progressivitást a járulékok aranykoronára való átértékeléséhez.

A közalapi járulék az 1924. évre lélekszám után 50 koronában állapított meg a zsinat utólagos jóváhagyásának fentartása mellett. A közalapi járulékok befizetése körül még mindig nagy a pontatlanság. Hátralékmentes egyházmegye csak egy van: a kecskeméti.

Elhatározott, hogy az új énekeskönyv anyaga, énekszövegei és dallamai fokozatos beosztással a tantervbe beillesztendők. A habilitációnál az írásbeli dolgozatok legalább hat példányban adandók be. Külföldi stipendiumok elnyeréséért intézett kérvényhez mellékelendő az illetékes teológiai tanári kar ajánlata. A középiskolák 1922/23 tanévi állapotáról szóló jelentések tudomásul vétettek s ezek tárgyalásánál kegyelettel adózott a konvent az elhalt tanférfiak emlékének. Jövőre a vagyoni állapot feltüntetésénél aranykoronában kívántatnak az értékelések. A „Református Tanárok” gyermekei nevelési alapjából 10 tanuló segélyezett egyenkén 100 ezer koronával, közöttük Csontos Ernő, a sárospataki főgymnázium VIII. oszt. tanulója.

A theol. tanárok fizetésrendezésére vonatkozó javaslatok a theol. karokhoz véleményezés végett letétetett. A középiskolák reformjáról szóló törvénnyel kapcsolatban felhívja a konvent az iskolafentartókat, hogy az iskolatípust a legkörültekintőbben válasszák meg. Tudomásul vétetett a vall. és közoktatásügyi miniszter ama rendelete, melylyel a tanulók magaviseleti érdemjegyét négy fokozatra változtatta meg, így: példás, jó, tűrhető, rossz. Az ifjúsági könyvtárak anyagának beszerzése és felügyelete tárgyában kiadott miniszteri

rendelet ellen, mint a mely mélyen sérti autonómiánkat, a konvent határozott hangú tiltakozását jelentette be.

Megállapították a magán, javító, érettségi, különbözeti és összevont vizsgálatok díjai búzaértékben. A ref. tanárok, lelkészek és tanítók tanuló gyermekei a megállapított díjak felét fizetik, de teljesen fel is menthetők a vizsgadíjak fizetése alól.

A tanítóképzők és polgári iskolák 1922—23. évi állapotáról szóló jelentések megnyugvással tudomásul vették.

Az új vallásitanítási tanterv életbeléptetésével kapcsolatban a tankönyv írók tiszteletdíja ívenként 200, a bírálóké ívenként 20 aranykoronában állapítottatott meg.

Kéri a konvent a hitoktatók számára a közpiskolai tanárokéval egyenlő fizetést, a nyugdíjjogosultság megállapítását s az állások szervezéséhez alapfeltételül a tanulók létszámánál a követelmények leszállítását. A népiskolák 1922—23. évi állapotáról jelentést csak a tiszáninneri és dunántúli egyházkerületek terjesztettek fel.

A theol. tanulmányi, nevelési és vizsgálati rendet úgy fogadta el a konvent, amint azt az egyetemes tanügyi bizottság felterjesztette annyi módosítással, hogy az egyházjogtani órák száma háromról négyre emeltetett fel, továbbá a társadalmi gazdaságtan és a szociológia is heti 2—2 órán egy teljes éven adandó elő; a más ker. felekezetből áttérő lelkészek különbözeti vizsgálatánál a bibliának beható alapos ismerete kívántatik meg, de héber és görög nyelvű exegesis nem lesz vizsgálati tárgy.

Nagyon fontos határozatot hozott az egyetemes konvent végül az egységes tankönyvkiadás ügyében. Erre nézve kívánatos volna minél előbb a határozat szószertinti ismerete. A theol. tanulmányi — vizsgálati rendtartás közzététele is minél előbb kívánatos volna; hiszen az új theol. tanterv életbe lép már 1924. szeptember elsejével. j+m.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** Csorba Ferenc pácini ref. lelkész férfi kora legszebb idejében, életének 44-ik, lelkipásztorkodásának 18-ik évében, rövid szenvedés után május 29-én az este csendjében szeliden elnyugodott. A váratlanul jött haláleset széttepte a földi kötelékeket s mély gyászba barított a egyedül maradt bánatos özvegyét. A példáséletű, alázatos, szelidlelkű, hűen sáfárkodó, jó pásztor temetése május 31-én ment végbe óriási részvétellel. Temetésén nemcsak a község apraja, nagyja vett részt felekezeti különbségnélkül, hanem ott volt a környék színe, java, sőt a közeli megszállott területeiről is sokan zárandokoltak át, hogy illő végzettséget adjanak annak, akit mindenki szeretett. A temetési szertartást a templomban Máthé Gyula és Janka Károly tanácsbírák, a sirnál pedig Janka Péter egyházm. főjegyző végezték. A sirnál még a helybeli róm. kath. lelkész helyezett meleg búcsúszavak kíséretében koszorút koporsójára, majd pedig Horváth Győző megszállott területi (nagykövesdi) lelkész vett búcsút a megboldogultul az

ót nagyon szerető barátok nevében. — Legyen nyugovása csöndes, emléke pedig örökké áldott.

— **Főiskolánk köréből.** Főiskolánk május 25-én ünnepelte nagy költőnk: *Madách Imre* születésének 100 éves fordulóját; alakját és nagy alkotásának: Az ember tragédiájának jelentőségét *dr. Gulyás József* főgimn. tanár állította elevenen, széleskörű irodalmi tájékozottsággal megírt s az imateremben megjelent nagyszámú hallgatóság figyelmét mindvégig lekötő előadásban szemeink elé; Kocsis S. theol. szaválata s az énekkar éneke emelte az ünnepély fényét. — A *konfirmációi ünnepély* május 29-én ment végbe főiskolánkban; a szertartást, valamint az előkészítést Bódy Dénes főgimn. vallásanár végezte, aki ezúttal 18 IV. gimn. oszt. tanulót nyilvánított egyházunk öntudatos tagjának és jogosított fel az úrvacsorával való élésre. — A *pünköszt szünidő* június 4-én d. u. kezdődött és 11-én estig tart; az elekei az első diák: Nagy Sándor Béla kóruselnök Ujhelyt választotta el, a sárospataki legáció Nagy Sándor III. hhé lett. — *Morvay József* b.-kereszturi földbirtokos a főgimn. internátusi alap javára 200,000 koronát adományozott.

— **Az igazgató-tanács ülését** június 22. és 23-ra tűzte ki az igazgató-tanács ügyvezető elnöke Dókus Gyula főiskolai v. gondnok. Június 21-én a Bálványosi birtokon tart szemlét az igazgató-tanács birtokbizottsága.

— **Forgács Gyula beiktatása** a sárospataki ref. lelkészi állásba június 1-én lélekemelő ünnepségek közt történt. Az új lelkész május 31-én érkezett Sárospatakra. Az állomáson a polgári hatóság nevében Somody József főszolgabíró üdvözölte, a presbiterium üdvözlését pedig Radácsi György, az egyházközség legidősebb presbitere tolmácsolta. A vasárnapi beiktató istentiszteleten Janka Péter nagyrozvágyi lelkész, egyházmegyei főjegyző szép imádsága után Kiss Ernő esperes iktatta be tisztebe az új lelkészt, aki a Zsidókhoz írt levél 11. r. 38—40. v. felett tartott hatalmas beköszöntő beszédet. Az istentisztelet áhítatát több énekkar sikerültebbnél-sikerültebb énekszáma emelte Palumbi Béla elemi iskolai tanító, Hodossy Béla ny. képezdei igazgató, H. Bathó János főiskolai tanár kitűnő vezetése mellett. A főiskolai énekkar éneklése elragadó volt. Az istentisztelet után küldöttségek hosszú sora üdvözölte a beiktatott lelkészt a főiskola nagy tanácstermében. A város üdvözlését Elekes Imre városi tanácsos, főgimn. tanár, a főiskoláét Marton János közigazgató, a ref. nőegyletét K. Kun Zoltánné, a ref. leányegyletét Kállay Juliska, a hotykai egyházét Tamaska János, a vámosujfalusi egyházét Pungur Béla, a tanítóképezdét Kovács Dezső h. igazgató, a kath. egyház és iskolaszékét Mészáros Gyula ny. elemi iskolai igazgató, az izraelita egyházét Fischer Fülöp rabbi, az ipartestületét Rozsonday István, a péceliek búcsúját Tarnay Endre főgondnok tolmácsolta. Forgács Gyula megkapó és jellegzetes válaszokat adott az üdvözlőkre. A diplomatikus alibik iránt, amelyeket más ker. felekezetek lelkészeinek elmaradásáról suttoztak, komolyan senki sem érdeklődött.

— **Ref. egyházi élet Egerben.** A debreceni „Vasárnap” írja: *Dr. Révész Imre*, lelkész május 10—11-én, egy, korábbi ígéret beváltásaként Eger-

ben járt, hogy segítségére legyen a nehéz munkával és még nehezebb viszonyok között élő kiváló lelki vezetőknek: Tóth István-lelkésznek és Szalonnás János hitoktatónak. A 10-iki előadást az újonnan alakult Lorántfy Zsuzsanna-nőegylet estélyén tartotta, ahol a megjelent 300 főnyi intelligens publikumnak kb. a fele róm. kath. volt. Ez is egyik jele annak, hogy a kicsiny, de nagyon erőteljes és öntudatos ref. egyház a hatalmas többségben levő római katolikusság részéről megbecsülésnek örvend, amely egyébként a kiváló lelki vezetőknél kívül oroszlanrészben az egyház nagyerejű és nagy tekintélyű főgondnokának, dr. Lipcsey Péter kormányfőtanácsos, kir. közjegyzőnek az érdeme. Ő iránta való ragaszkodásból úgy a nőegyleti estélyen, mint a másnap délelőtti istentiszteleten hat derék egri magyar kath. kisgazda is részt vett, akik valószínűleg akkor hallottak életükben először kálvinista istentiszteletet. A közönség mindkét alkalommal melegen fejezte ki a két szolgálatot végző dr. Révész Imre iránt jóleső érzéseit és igaz nagyrabecsülését a nagy debreceni gyülekezettel szemben, amelytől buzdítást, példát és segítséget várnak és kérnek mások is. Ezt azzal adjuk tudtul, hogy viszont nem egy tekintetben mi debreceniek meg róluk vehetünk példát, amit mutat az az egy pár adat, hogy az alig 1000 lélekszámú gyülekezetből 200—300 lélek állandóan látogatja a mindig zsúfolásig telt kis imaházat, perselypénz pedig az elmúlt Nagypénteken és Húsvétkor akkora volt, hogy az istentisztelet egy-egy résztvevőjére átlag 500—1000 korona adomány esett. Ha ilyen arányban adakoznának Debrecenben is, akkor még az egrieknek is felépíthetnék a templomukat.

— **Értesítés.** A gönevidéki-körhöz tartozó lelkészársaimat kérem, hogy június 16-án Göncön 9 órakor kezdődő értekezletünkre megjelenni szíveskedjenek. A tárgysorozat elég bőnek ígérkezik. **Bíró János** elnök.

— **Budapestről.** A Prot. Árvaház választmánya május 25-én ünnepelte az intézet nagyerdemű igazgatójának: *Brocskó Lajosnak* 50 éves igazgatói jubileumát. — *Dr. Gulyás József* sárospataki tanár a M. Irod.-tört. Társaság május 24-iki ülésén felolvasást tartott Csokonai drámáiról. — *Dr. Finkey Ferenc* h. koronaügyész a M. Tud. Akadémia május 26-iki ülésén emlékbeszédet tartott Binding Károly német jogász, egyetemi tanár és író kultúráról, ismertette nagy terjedelmű munkásságát, jellemezte egyéniségét, méltatta hatását a jogi irodalom terén. — A M. Prot. Irod. Társaság május 29-én tartotta *Kant-emlékünnepeit*, amelyen dr. Ravasz L. püspök elnöki megnyitójában párhuzamot vont Aquinoi Tamás és Kant közt s ismertette theol. felfogásukat; azután dr. Bartók Gy. szegedi egyet. tanár „Kant és a protestantizmus” című előadása került bemutatásra. — Dr. Ravasz L. püspök május 31-én Pozsonyban résztvett az Egyházi Jóbarátság Világszövetségének konferenciáján.

— **A keresztyénség Japánban.** Dr. Suna, egy japán buddhista, a „Deutsche-Japanische Revue”-ben, a japán keresztyénségről a következő ítéletet mondja: „Csak bámulattal lehet a ker. hit csodálatos előhaladásaira Japánban tekintenünk és arra a meggyőződésre kell jutnunk, hogy a mi törté-

neti hitformáink a ker. áradatnak semmiképpen nem állták útját, hanem az idők folyamán a keresztyénséggel egybeolvadtak, és pedig ennek tisztá és egyszerű alakjában, nem pedig igényteljes konvencionálisizmusában. Továbbá ker. eszmék és fogalmak oly népszerűekké lettek, hogy állithatom, melyszerint a keresztyénség intellektuális szellemi befolyása a népben már mély gyökereket vert, mint vezető szociális hatalom. Ez véleményem szerint erősen összefügg a japán ker. propaganda messzeható tekintetével: tévelygő asszonyok és foglyok ezrei szabadítottak meg; kórházak, vasárnapi iskolák keletkeztek; emberiség és irgalom az emberekkel, eddigelé szinte ösmeretlen fogalmak, érvényesültek azok iránt, akik arra oly nagyon rászorultak. A keresztyénség Japánban elért eredményét ebbe foglalhatom össze: Az nemesek ajkainkon, hanem szíveinkben van. Irgalom és szánalom, kapcsolatban az életnek magasabb értéklésével, most a japán élet jellemző vonásai.”

— **Egy francia tudós nyilatkozata.** *Le Bon* francia gondolkodó „Az egyensúlyát veszített világ” című könyvében a következőket írja: „A francia iskolai nevelés teljes csődbe jutott, mert nem tud nagy egyéniségeket adni a tudományos és gazdasági életnek. A francia nevelés mélyen alatta áll az angol, amerikai és német nevelésnek, amely kiváló jellemeket állít a közélet vezető állásaiba. Ennek a szomorúan nagy különbségnek az a magyarázata, hogy a francia közoktatás a céltalan-ság, a hanyatlás, a meddőség állapotába jutott, különösen akkor, amikor a szabadkőműves-jakobinus befolyás alatt a vallásos nevelést kiűzte iskoláiból s az egyháznak, mint tanító és nevelő intézménynek a munkáját kivetette. Mi következik ebből? Az, hogy a katonai értelemben győztes Franciaország vereséget fog szenvedni a szellemi és gazdasági küzdőtéren.” (Egyh. Ért.)

HIVATALOS RÉSZ.

593—1924.

Körlevél.

I. Egyházkerületi közgyűlési meghívó.

Főgondnok úr ömeltóságával egyetértőleg, egyházkerületi rendes közgyűlésünket f. é. július hó 3. (csütörtök) reggeli 9 (kilenc) órára, Miskolcra, a ref. leánygimnázium tornatermébe hívjuk össze.

A közgyűlés tárgyai lesznek: püspöki jelentés, elnöki előterjesztések, választások; az 1923. évi számadás és az 1924. évi költségvetés, továbbá az összes felterjesztett egyházi és iskolai ügyek.

A püspöki jelentéshez szükséges esperesi jelentések és statisztikai táblázatok azonnal, a fellebbezett bírósági ügyek június 10-ig, (tizedikéig), a közgyűlésen tárgyalandó ügyiratok pedig június hó 15-ig (tizenötödikéig) küldendők be a püspöki hivatalba. Elkésve érkezett darabok csakis a közgyűlés külön engedélyével vétetnek tárgyalás alá.

II. Anyakönyvi kivonatok bélyege.

Figyelemztetem lelkészársaimat, hogy f. é. június hó 1-től az anyakönyvi kivonatokra 10,000 (tízezer) koronás bélyeg ragasztandó.

Miskolc, 1924 jún. 2. **Dr. Révész Kálmán**
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre — — — 10 kgr. buza ára.</p>	<p>Főszerkesztő: DR. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: DR. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM. *Daday Aurél:* Az egységes tankönyvkiadás. — *K. A.:* Az alőborsodi egyházmegye tavaszi közgyűlése. (Vége köv. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Az egységes tankönyvkiadás.

Kivonat

a református egyetemes konventnek Budapesten, 1924. évi május hó 20—21. napjain tartott ülése jegyzőkönyvéből.

94. sz. Tárgyaltatott az egységes tankönyvkiadás ügyében kiküldött bizottság jegyzőkönyve a hozzá csatlakozó egyházkerületi véleményekkel. Ez ügyben — miután a tiszántúli és dunamelléki egyházkerületek az ajánlat elfogadása mellett nyilatkoztak, a dunántúli egyházkerület püspöke pedig az egyetemes tanügyi bizottság ülésén kijelentette, hogy az egyházkerülettől nyert felhatalmazás alapján az ajánlatot a dunamelléki egyházkerülettől is kikötött feltételek egyházkerülete nevében elfogadja, az E. T. B. azt a javaslatot terjesztette az egyetemes konvent elé, hogy — mivel nem mindegyik egyházkerület találta az egységes tankönyvkiadásra vonatkozó ajánlatot elfogadhatónak, az ügyet a konvent vegye le a napirendről, a tankönyvkérdés megoldását az egyházkerületekre bízván. Az E. T. B. 1924 április 23—24. napjain tartott ülése után Révész Kálmán püspök, Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok és Janka Károly kollégiumi gondnok aláírásával Budapesten, 1924 április 25-én kelt beadvány érkezett az egyetemes konvent elnökségéhez, amely szerint az ajánlatot a tiszáninneni egyházkerület is elfogadja a már megszabott feltételek mellett. Ehez képest az egyházkerületek megegyezése meglevén, az ügy a konvent által elintézhető. Az iskolaügyi bizottság, mely a kérdéssel ezen állásában foglalkozott, a következő határozati javaslatot terjeszti az egyetemes konvent elé:

Egyetemes konventünk a népiskolai tankönyvek, középiskolai vallástani könyvek és egyházigazgatási nyomtatványok egységes előállítására és árúsítására vonatkozóan a Debrecen szab. kir. város és a tiszántúli református egyházkerület könyvnyomdavállalata által tett ajánlatot az egyházkerületek részéről tett elfogadó nyilatkozatok alapján elfogadottnak jelenti ki a következő módok mellett:

1. Az egységes megbízás alapján a vállalat által előállított tankönyveknek mind a négy egyházkerület fennhatósága alatt álló valamennyi iskolánál használata kötelezővé tétetik s kötelesek az egyházkerületek az így előállított egyházigaz-

gatási nyomtatványok kizárólagos használatára is a hatóságuk alatt álló egyházigazgatási szerveket felhívni.

2. A tankönyvek és egyéb nyomtatványok előállítása és terjesztése tekintetében a vállalkozó könyvnyomdavállalat köteles az összes előkészítő és irányító vállalati feladatokat teljesíteni, azonban a nyomtatás munkájában megfelelő arányban köteles részesíteni a dunamelléki egyházkerülettől megjelölendő nyomdavállalatot, mely ez idő szerint a Bethlen Gábor r.-t., a dunántúli egyházkerületből a pápai főiskola nyomdáját, a tiszáninneni egyházkerületből pedig a sárospataki kollégiumi nyomdát; az arány megállapítása a református iskolába járó gyermekek számáránya szerint történik, amely az egyházkerületek által adott hivatalos kimutatásból évenként december hó 1-ig meghatározottnak, az ez alapon kiszámított arányszám a következő polgári évre kötelező lesz. Az így más nyomdában teljesített munkákért a vállalkozó az országos díjszabás szerinti árat köteles fizetni. A munka minősége vagy teljesítésének ideje tekintetében mindegyik nyomdavállalat teljes felelősséggel tartozik.

3. A tankönyvek és nyomtatványok terjesztése tekintetében köteles a vállalkozó mindegyik egyházkerületben külön főbizományost tartani és ilyenül az illető egyházkerülettől ajánlott, ha csak annak megbízhatósága tekintetében jogos kifogást nem emelhet, elfogadni. A főbizományosokat mindig a szükséghez képest megfelelő mennyiségű könyvvel és nyomtatvánnyal kellő időben ellátni köteles.

4. A tankönyvek és egyéb nyomtatványok eladásának hasznából az egyházkerületek oly módon részesednek, hogy minden egyes könyvre és nyomtatványra nézve megállapítatik a vállalkozót illető eladási ár, amihez hozzászámítatik az egyházkerületeket illető jutalék. Mindegyik egyházkerületet a területén eladott példányok után járó jutalék illeti. Az ellenőrzés úgy történik, mint az énekeskönyveknél.

5. A vállalkozó köteles az egyházkerületek kiadásában eddig megjelent tankönyvek raktáron levő készletét átvenni és elsősorban elárúsítani. Viszont míg e készletekből tart, a vállalkozó 1926 szeptember előtt azon tárgykörű új könyv forgalomba hozatalára nem köteles. Az egyház-

kerületek a szerződés életbeléptetésének napjától kezdve kiadványaikat újra nem nyomathatják s a meglevő készletét a vállalkozónak átadják. Ha azonban az egyházkerületnek valamely tankönyvbizománnyal még fennálló szerződése van, a szerződés lejártáig az egyházkerületi kiadványok átadását a vállalkozó nem követelheti, de a kiadványok nyomtatását az egyházkerületek ebben az esetben is megszüntetni s a meglevő példányszámról a vállalkozónak kimutatást adni kötelesek. Az egyházkerületek kiadásában megjelent tankönyvek használata legkésőbb 1925 szeptember 1-ig engedtetik meg, az 1926—7. évtől kezdve pedig az új tankönyvek kötelező használata alól kivétel nem lehet.

6. A vállalkozás feletti felügyeletet s annak ellenőrzését az egyetemes konvent bizottsága teljesíti, mely az énekeskönyvi bizottság tagjaiból áll, mind a négy egyházkerületből kiegészítve még egy tanférffivel. Ez a bizottság szabja meg, hogy egy tárgyból hányféle könyv és milyen példányszámban állíttassék ki. A kiadás sorrendjét, gondoskodik a vállalat költségére kiirt tankönyvpályázatokon a művek megbíráltatásáról és az elfogadott tankönyv használatát engedélyezi, illetőleg kötelezővé teszi. A nyomdavállalatok munkarészesedését, valamint az egyházkerületek jutalékának összegét megállapítja. A vállalkozó és a nyomdavállalatok közt felmerülhető vitás kérdésekben dönt.

7. A szerződés 1924 július 1-én lép életbe s tartama húsz évre, tehát 1944 június 30-ig terjed.

8. A szerződésből támadható bármely per esetre választott bíróság ítélt, melybe az egyház részéről tagot, az egyetemes konvent elnöksége, az egyes nyomdavállalatokkal felmerülhető per esetén az illető egyházkerület elnöksége jelöl.

9. E megállapodásokat az egyetemes konvent elnöksége és mind a négy egyházkerület elnökségének aláírásával ellátva a vállalkozó nyomdavállalatnak ki kell adni, amely viszont öt példányban köteles szabályszerű cégjegyzéssel aláírni.

Egyetemes konventünk az iskolai bizottság javaslatát elfogadja s az énekeskönyvi bizottságot tankönyvi bizottsággá a következő tagokkal egészíti ki: B. Pap István, Kőrös Endre dr., Trócsányi József dr. és Dóczi Imre dr.

A kivonat bitelül:

Budapest, 1924 május 24. *Daday Aurél*

egyetemes konventi titkár.

Az alsóborsodi egyházmegye tavaszi közgyűlése.

A kebelbeli egyházak képviselőinek élénk, mindvégig kitartó érdeklődése mellett folyt le az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése június hó 3-án. Farkas István esperes buzgó imádsága után megnyitó beszédében az őszinte fájdalomtól áthatott tisztelet és ragaszkodás hangján emlékezik br. Vay Elemér főgondnok betegségéről, kinek távolléte miatt gr. Haller Józsefet kéri föl társelnöknek. Megalakulás után a gondosan egybeállított esperesi jelentés Istenországának közöttünk való fokozatos benső épüléséről tett jóleső bizonyosságot, az itt felsorolt tények azonban lépten-nyomon rávezettek arra, hogy a dolgok szép rendje, a minden téren való fejlődés, haladás számai egy kézbe vezetnek

össze, a szeretetet és közbékességet egy, itt is-ott is meg-megjelenő jöttendő szellem ápolgatja: a hivatását teljes odaadással végező esperes, akit azért közgyűlés méltó és megérdemelt ünneplésben részesít. A közgyűlés határozatait a következők.

I. Az esperesi jelentéssel kapcsolatban:

a) br. Vay Elemér főgondnok úrral fájdalmas részvétünk, br. Bottlik Istvánnal családi örömeiben osztozásunk, dr. Lipcsy Péter t. bíróval kormányfőtanácsosi kinevezése alkalmából tisztelő üdvözlőnk jegyzőkönyvi kivonatban közölni fog.

b) Illetékes minisztériumhoz az egyházker. útján felterjesztéssel élünk, hogy törvényben biztosított, de egyre csönkülő segélyeinket: a kongruát, korpótléket, családi pótléket, adósegélyt, tandíjváltást valorizált értékben kiutalni kegyeskedjék.

c) Lelkészözvegyek és árvák segélyezése fokozatos mértékben fentartassék.

d) Nyugalomba vonult Halász József t. dorogmai lelkész, tanácsbíró stb. működésének becses emlékei mellett elismeréssel és szeretettel üdvözlötetett.

e) Elhunyt és nyugalombavonult lelkészekről és tanítókról kegyeletes megemlékezés.

f) A szomszédos lelkészek egymás gyülekezetében való kölcsönös igehirdetői munkára felhivatnak.

g) Somogyi Pál t.-szederkényi s. lelkész elismerésben részesül széleskörű belmissziói tevékenységéért.

h) Köszönetnyilvánítások az egyes egyházközségek gazdag adományokkal támogatóinak.

i) Őszi e. m. közgyűlés Tiszakesziben fog megtartatni, lelkészértekezlettel kapcsolatban, melyre az e. ker. és a szomszédos e. megyék vezetőférfiai ünnepélyesen meghívattak.

II. A tárgysorozaton nyugvó határozatok:

1. Enyedy Andor miskolci és Szendrey László t. dorogmai új lelkészek a legűszintébb rokonzással állásukba beerősítettettek.

3. Különböző egyházközségekbe 11 új tanító erősítettetett be.

4. Benke József és Gönczi Miklós miskolci, Nagy Elek bőszi exmittált s. lelkész egyházmegyéinkbe bekebelezettek.

5. A belmissziói bizottságok szabályzatára vonatkozó konventi tervezeten közgyűlés módosításokat óhajt:

a) a belmisszió és evangelizáció kezdeményezésének az egyes gyülekezetekben helyesen csak a helyi lelkész útján lehet kiindulni és aként is lehet előrehaladni, kinek ez tétessék köteleességévé. Viszont hagyassék fent az ő jogának, hogy akar-e segítő evangélizáló lelkészt behívni és hogy miként akar azzal karöltve munkálkodni;

b) „bűnbánó napok“, mint a r. kat. búcsúkra emlékeztető összejövetelek, nem kívánatosak.

c) lelkészeknek az istentiszteletek mindenkor látogatása a legelemibb, természetes kötelessége, amit újabb tételes törvénnyel szigorítani szűkségtelen;

d) a theol. ifjak tervezet szerinti lelkigondozásának keresztülvitelét óhajtjuk;

e) a tanítókra vonatkozó tervezet követel-

ményei is állásukból önként folyó kötelezettségük, a tervezetből törölhető;

f) a középiskolai ifjúság fokozottabb vallás-oktatására vonatkozó kezdeményezés igen figyelemre méltó;

g) hasonlólag a serdülő ifjúság evangélizációjára és a konfirmáció reformjára tett javaslat is, mely utóbbit közgyűlésünk már tavaly hasonló szellemben tárgyalta;

h) az ifjúság lelkigondozásáról elmondottak is egyeznek közgyűlésünk véleményével;

i) tanyai vándorprédikátorok, ahol a szükség fontáll, beállíthatók.

Az „evangelista-képző intézet” tervezete egyházmegyénkben nem találkozott rokonszenvvel, mert könnyen nevelhet tudákoskodó, nagyképű, magát nagyartató, ambícióval túlfűtött atyafiakat, akik igen alkalmasok volnának a gyülekezetekben zavarkeltésekre s a szekták prédikátoraihoz hasonló munkásságot fejtenének ki, vagy éppen azokká vedlenének át. Csak iratterjesztő evangelistáknak nem kell iskola. Tervezet ezen pontja törölendő.

A tervezetnek a szeretetmunkákra stb. vonatkozó összes pontjait közgyűlésünk helyesséssel fogadja és fokozatos keresztülvitelüket óhajtja.

Kapcsolatosan tárgyalatott a gömörtornai e. m. idevonatkozó, hasonló állásfoglalásra felhívó átírata is, amelyhez — minthogy alig van eltérés a között és előbb ismertetett állásfoglalásunk között, e csekély elvi eltérés fentartása mellett — csatlakozunk.

(Vége köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Előléptetések.** A közoktatásügyi miniszter Csorba György és Dombó László miskolci főgimn. igazgatókat az V. fizetési osztályba léptette elő; ugyanily előléptetésben részesült a tiszántúli főgimnáziumoknál 9 közül 7 igazgató, köztük S. Szabó József debreceni főgimn. igazgató.

— **Az Orsz. Ref. Tanáregyesületnek jún. 11-én Halason** tartott közgyűlése mind a résztvevők nagy számánál (130), mind a halasi társadalom meleg vendégszereténél, mind a gyűlés magas szellemi színvonalánál fogva a békeidők legszebb gyűléseire emlékeztetett. Kiváló súlyt és gazdagodást jelentett a közgyűlésre nézve dr. Ravasz L. dunameléki püspök jelenléte és szereplése, mind a megnyitó istentiszteleten tartott remek és alkalomszerű egyh. beszédével (Isten az emberiség nagy nevelője; nevelésének alapja, célja és eszköze: a Jézus Krisztus arca), mind a közgyűlésen és a közebeden tartott magas szárnyalású felszólalásával. Dr. Dóczy Imre elnök most is nemcsak vezetője, hanem lelke volt a közgyűlésnek; hatalmas megnyitó beszéde most is mindnyájunk lelkét megragadta, most is mélyenjáró jellemzését nyújtotta sivar korunknak, amelyben kétszeresen szükség van a nemes idealizmustól áthatott tanáraink lelkes munkásságára. Szeretné, ha a humanisztikus gimnázium egyenlően lenne képviselve a többi iskolatípusokkal; aggodalommal látja, hogy a kormány a felekezeti iskolák támogatását egyre szűkebb határok közé szorítja, hogy az ingyenes elemi iskolai oktatást megszünteti. Az Orsz. Középisk. Tanáregyesület

szíves üdvözlétét dr. Maday Gyula tanár, orsz. képviselő tolmácsolta. A felolvasások során *Elekes* Imre spataki tanár „Ref. iskoláink és az állam” viszonyát ismertette a XVIII. század kezdetétől napjainkig s követelte végül az államsegélyeknek aranyparitásban való folyósítását. *Gulyás* Sándor halasi tanár a kath. nagygyűlésen elhangzott s „A magyar protestantizmus történelmi jelentőségének elhomályosítására irányuló törekvésekkel” foglalkozott, mutatta ki ügyes, alapos okfejtéssel a Hanauer és társai ártértékelésének alaptalan és rosszhiszemű voltát. A közgyűlés mindkét felolvasónak méltó elismeréssel hódolt alapos, komoly előadásukért. A főjegyzői, pénztárnoki, választmányi jelentés előterjesztése, a lemondó főjegyző helyére dr. Papp Ferenc debreceni tanítónőkép. igazgatónak főjegyzőül való megválasztása és a jövő évi közgyűlésnek Nagykőrösre való kitűzése után az egész tanársereg fölkerekedett, kivonult a temetőbe és megkoszorúzta az egyesület tiszteletbeli tagjának: Szilády Áronnak sírját; S. Szabó József egyes. alelnök méltatta a történetíró mélységével és a költő ékes szárnyalásával az elhunyt nagy tudós érdemeit, jelentőségét.

— **Találkozók.** A theológiát 1904-ben Sárospatakon végzett osztálytársait Sárospatakra július 1-re találkozóra hívja Kocsis Jenő ref. lelkész. Ugyancsak találkozóra hívja 1899-ben érettségi vizsgálatot tett osztálytársait július 5-re Marton János közigazgató.

— **Meghívó.** A szikszó-vidéki lelkészi kör tagjait kérem a folyó hó június 26-án (huszonhat) reggeli 9 órakor kezdődő értekezletre Szikszón megjelenni. Papp József ért. elnök.

— **Felhívás.** Felhívom az abaúji lelkész urakat, hogy a tavaszi e.-megyei közgyűlés által 2 világi tanácsbírói állás betöltése végett elrendelt szavazatokat július hó 10-ig szíveskedjenek az esperesi hivatalhoz beküldeni; a választók névjegyzékét és az Országos Ref. Alapítványi Egyesület R.-T. részvényjegyző ivate pedig június hó 25 dik napjáig. Felsődobsza, 1924 június 10. Cziáky Endre esperes.

— **Felvétel a magyar ev. ker. diákszövetség „Diákok háza” egyetemi és főiskolai diákothonába.** A „Diákok Háza” igazgatósága pályázatot hirdet az intézetben bentlakásra való felvételre. Pályázhatnak egyetemi és főiskolai hallgatók, vagy azokra készülő, most érettségizők. A felvételi kérvényben megemlítendő a középiskolai tanulmányok eredménye, a fakultás, az egyetemen elért eredmények, a szülők vagyoni helyzete, a folyamodó esetleges saját havi keresete. Melléklendők: index, vagy érettségi bizonyítvány egyszerű másolata, szülők vagyoni helyzetét tanúsító okmány. tanári, vagy lelkészi ajánlás és 5000 kor. értékű postabélyeg. Az intézet vezetősége első sorban kiváló előmeneteliű és jó viselkedésű egyéneket vesz fel. A kérvények június 25 ig adandók be a „Diákok Háza” igazgatósága címére Budapest, VII. Hársfa-u. 59/B. f. 16.

— **Rövid hírek.** A *Hangy*: június 13-án tartott közgyűlése az elért több milliárdos nyereségből 100 millió koronát szavazott meg az Orsz. Ref. Lelkészi nyugdíjintézetre. — A bíróság *Szakács* Györgyöt, aki 1923 szeptemberben itt Patakon,

hamis kápláni bizonyítvány alapján 2-ik lelkész-képesítő vizsgálatot tett, közokirat-hamisításért 5 hónapi fogházra ítélte.

— **A Protestáns Szemle** május—júniusi kettős füzeté, mint Kant-ünnepi szám, a következő tartalommal jelent meg: Ravasz L., Két nagy világtanító (Aquinoi Tamás és Kant); Tankó B., Kant Immánuel; Bartók Gy., Kant és a protestantizmus; Schneller I., Kant mint pedagógus; Pukánszky B., Kant első magyar követői és ellenfelei; Külföldi Szemle. Kritikai Szemle.

— **Az Űdv hadserege**, mely 66 országban 1500 állomást tart fenn, Alsóerdősor-utca 3. sz. helyiségében Budapesten is megkezdette tevékenységét. Népjóléti intézményei, amelyek a külföldön mindenütt a legnagyobb elismerésben részesülnek, a következők: 335 éjjeli menedékhely, 592 analfabéta iskola, 246 foglalkoztató műhely, 123 gyermekotthon, 175 menedékház elesett nők részére, 185 betegápoló állomás, 16 kórház, 7 aggok menháza, 68 munkaközvetítő iroda, 27 fegyházból elboosátottak otthona, 12 iszákosokat megmentő egyesület, 13 tengerészotthon s 28 takarékpénztár; ez intézményeket rövid időn belül itt Magyarországon is fel akarja állítani.

HIVATALOS RÉSZ.

645—1924.

Körlevél.

I.

Az egyházkerületi bíróság ülése.

Az egyházkerületi bíróság a közgyűlés délutánján, július 3. délután 1/4 órától tartja ülését a leánygimnázium tornatermében.

II.

Vallástanítói pótképesítő.

Vallástanítói pótképesítő vizsgálatot tartoznak tenni mindazon ref. elemi iskolai tanítók és tanítónők, akik nem ref. tanítóképzőben nyertek oklevelet. Akik a szeptember hónapban tartandó ilyen vizsgálaton részt venni óhajtanak, f. é. aug. 15-ig írásban jelentkezzenek a püspöki hivatalnál.

III.

A hivatalos portókölttség megtérítéséről.

Mindazon egyházi és iskolai hivatalok, melyek 1923 július 1-től 1924 június 30-ig hivatalos portóbélyeget vásároltak s a postahivatal által kiállított ellennyugták kezökben vannak, ezek felhasználásával, félíven, maguk állítsák ki a következő iratot:

IGAZOLÁS.

Alulírott postahivatal hivatalosan igazolja, hogy a .....i református lelkészi (esperesi, stb.) hivatal az 1923. évi július 1-től 1924 június 30-ig .....K, azaz .....korona árú hivatalos postabélyeget vásárolt és használt fel.

Kelt..... 1924 július .....

*

Ezt az igazolást az ellennyugtákkal és a postai feladókönyvvel együtt vigyék el a posta-

hivatalba, ahol az illető postahivatalnok azt aláírja és bélyegzővel hitelesíti. Ha a hivatalnok kívánja, az ellennyugtákat nála is hagyhatják, de ha nem kívánja, vigyék vissza és a számadás mellékleteként kezeljék.

Az aláírt és megpecsételt Igazolás folyó év július 20-ig a püspöki hivatalba feltétlenül beküldendő. Később jött Igazolás a miniszteriumba fel nem terjesztetik.

IV.

Az esperes és új lelkész urak figyelmébe.

Ma is megtörténik, hogy a nyugdíjintézetbe belépni akaró új lelkészek, esperesi utasításra, bizonyítványt kérnek tőlem a lelkészi állomásuk után megállapított kongrua összegéről. Hát ez már teljesen felesleges jócselekedet, mert az egyetemes konventnél minden lelkészi állás kongruája nyilván van tartva.

V.

A még fel nem avatott lelkésztársakhoz.

Azok a lelkésztársak, kik még nincsenek felszentelve, egy levelező-lapon jelentsék be magukat nálam f. é. június 30-ig.

VI.

A rendkívüli államsegély ügyében.

A vallás- és közokt.-ügyi miniszter úrnak 1924 június 7-én 38,163/924. sz. a. kelt intézkvénye szerint Almássy Lajos meszesi, Andó Lajos tiszkeszi, Antalffy Gyula fonyi, Batta János bodrogkereszturi, Bárdos István lászlófalvai, Berecz József martonyi, Bodnár Béla noszvaji, Butykay István legyesbényei, Csapó János felsőnyárádi, Cseh József sajószentpéterei, Csiky József rudabányai, Csorba Ferenc pácini, Cziike Ferenc tiszaladányi, Farkas Lajos vajdácskai, Fóris János abaujkéri, Gere Lajos vattai, Gombos Imre kistokaji, Igaz József báji, Jakab János szalai, Janka Péter nagyrozvágyi, Kádár Albert hevesi, Kertész István bodroghalászi, ifj. Kiss Lajos tornyosnémeti, Kiss Pál prügnyi, Kiss Pál nyiri, Korody Andor hidvégardói, Korody Lajos fulókéresi, Kovács Béla szalonnai, Kovács Gyula tiszaszlári, Kovács István ongai, Körössy György ujeszanalosi, Lökös Sándor sajóecsegi, Mauritz Árpád búkkaranyosi, Máthé Gyula karesai, Medgyaszay András hernádszentandrásai, Papp József tomori, Pungur Béla vámosujfalui, Rácz Károly ujlőrincfalvai, Salamon Gyula mályinkai, Sárkány Sámuel szentisvánbaksai, Sólyom Lajos ónodi, Svingor Jenő radostyáni, Svingor József vadnai, Szigethy Ferenc balajti, Szinyéry György lukai, Tóth Jenő felsőregmeci, Ujj Lajos kázmárk-léhi, Verebélyi Barna olaszliszka, Verebélyi Dezső semjéni ref. lelkészek az 1924. évi január hó 4-iki minisztertanácsi határozat értelmében rendkívüli segélyben nem részesíthetők, mert egyházi forrásból eredő jövedelmük a 40 q buzaértéket meghaladja.

Miskolc, 1924 jún. 15.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ: Fél évre ..... 10 kgr. buza ára.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó Dr. RÁCZ LAJOS</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.</p>
--	--	--

TARTALOM. Püspöki jelentés. (Folyt. köv.) — —s—f.: Presbiteri konferencia. — Egyházkerületi közgyűlés. — Főiskolai igazgató-tanács gyűlése. — K. A.: Az alsóborsodi egyházmegye tavaszi közgyűlése. (Folyt. és vége.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetések.

Püspöki jelentés.

— 1924 július 3. —

Azt az egyházi évet, melyről most beszámolandó vagyok, nem fogjuk odaírni, hol boldog éveink feljegyezve vannak. A rettenetes pénzügyi romlásról, mely a csonka ország lakosságának 95 százalékát nyomja, már nem is akarok beszélni. De jöttek ránk újabb bajok. A jezsuiták által vezetett r. kath. reakció olyan erővel és heveséssel támad ellenünk protestánsok ellen, hogy csaknem a XVII. század második felébe képzeljük magunkat. Elfogulatlan róm. kath. vallású, nagytekintélyű történet- és irodalomtörténet-íróknak tárgyilagos és a közfelfogásba átment megállapításait most támadják, cáfolják és azt igyekeznek a könnyen hívő tömegbe bebeszélni, hogy egyedül a róm. kath. egyház az államfentartó, egyedül ez szerezheti vissza az integritást, mert „a protestantizmus a multban is mindig az ország gyenge, megtépett állapotából húzott hasznot; a török hódoltságban terjesztette tanait, akkor foglalt el sok katolikus templomot és egyházi földet Erdélyben, a Tiszántúlon és az északkeleti részeken. Az ország helyreállításáért akkor sem tett sokat, sőt félt az integritás megvalósulásától. Most ismét a mi bőrünk egy részére áhítozik, az ország szétdaraboltságát akarja kihasználni céljaira. Vigyázzon, mert a legélesebb harcot provokálja. A parlamentarizmus korszakában nem tanácsos visszaélni a többség türelmével, a jólelkű békés tömegek bizalmával. Ha nagyon sokat szurkálják az oroszánt, még föl talál ébredni. A magyar protestantizmusnak pedig célszerűbb, ha tovább is aludni hagyja.” Továbbá „a protestáns kultúra egyikeben, öngyilkosságban, emellett nagyhangú frázisokban, önadminisztrálásban s a magyarság élére törtetésben merül ki.” Ezek a szemérmetlen valótlanosságok, melyeknek egész hosszú sorozatát lehetne a jezsuita sajtótermékekből idézni — már erősen surolják, sőt át is lépik a hitfelekezetek elleni izgatás büntetvény határát (1875.V. t.c. 172. §.), ám ha valaki közülünk adott esetben a tisztelt izgatót perbe hívná, biztosan mi lennénk a felekezeti béke megbontói, a nemzeti egység szétronbólói, szóval a maga teljességében megismétlődnek a farkas és bárány meséje. De a legnagyobb türelemnek is van határa

s ha ezek a valóságos támadások és izgatások meg nem szűnnek, végre is meg kell kérdezni a független magyar bíróságtól: maradhatnak-e megtorlás nélkül az ilyenféle „kilengések?!“ Arról nem is beszélek, hogy az egyes helyeken tartott missziók alkalmával a jezsuiták egyenesen izgatnak az állami házassági törvények ellen is, „menyiben a nem kath. lelkész előtt kötött házasságot nyíltan és egyenesen ágyasságnak bélyegzik s ezáltal a családi és felekezeti békét hosszú időre felzavarják. A fájdalom, mindinkább szaporodó vegyes házasságok és könnyen adott reversálisok által különösen az uri osztály körében nagyon sok protestáns vagyon megy át r. kath. kézre s egyszer csak azon vesszük észre magunkat, hogy vagyonosabb, előkelőbb hiveink ritkulnak, megfogynak. Hogy mind e bajok végzetessé ne váljanak, fokozott lelkipásztori gond és hiveinknél a protestáns öntudat állandó ébrentartása és fokozása szükséges, mert különben a közöttünk járó ordító oroszánok benyelnek bennünket!

Elszomorító jelenségeket látunk iskolaügyünk mezején is. Jogakadémiánkat az anyagi erők hiánya miatt kénytelenek voltunk beszüntetni, s sárospataki áll. tanítóképezde visszavételének ügye is stagnál; az új közép- és elemi iskolai törvények és rendeletek, az általuk kiszabott magas anyagi követelményekkel igen megnehezítik az iskola-fentartó egyházak és hivek helyzetét; azt nehéz lenne bebizonyítani, hogy mindezek az országos és kormányintézkedések egyenesen felekezeti szempontból történnek, de annyi kétségtelen, hogy az anyagiakkal bőven ellátott r. kath. egyház sokkal könnyebben elviseli a növekvő iskolai terheket, mint mi, szegény protestánsok, akik egyedül hiveink fokozott áldozatkészségére és megadóztatására számíthatunk. De itt is elkövetkezik a határ, mikor aztán nec plus ultra! Nagyon sok aggodalomra adott okot a népiskolai ingyenes oktatás szándékolt eltörlése, azonban újabban úgy fordult a dolog, hogy a kormány is belátja e rendelkezésnek sok tekintetben káros voltát s legalább is az elemi iskolák többségénél nem lesz tandíj.

Az állam súlyos pénzügyi viszonyai következtében országos törvényekben biztosított kongruáns és korpótlékunk 1923 július 1-től szünetel! E helyett 1924 január 1-től, kárpótlás és valori-

zálás címén az állam a lelkészi javadalmakat 40, illetve 60 mázsa búza értékére pótolja ki. Hát ez bizony a mai pénzviszonyok közt sem nem kárpótlás, sem nem valorizálás, mert a kongrua és korpótlék értéke a háború előtt sokkal több, mint 40, illetve 60 mázsa búzának felelt meg. Ezzel a kérdéssel külön is foglalkozni fogunk, de egyet soha se felejtünk el: ha szenved a haza, szenvedni kell a haza minden hű fiának is.

Az állam a különböző címen adott segélyeket a tavalyinak 20-szorosára emelte fel; fájdalom, hogy az árak még sokkal nagyobb mértékben emelkedtek. A lelkészözvegyek és árvák, valamint a nyugalmazott lelkészek rendkívüli államsegélyéről épen most jött meg a kiutalás, melyet a hivatalos lap legközelebbi számában fogok közölni. Skót hittestvéreink három ízben is küldtek segélyt nélkülöző lelkészözvegyeink részére, valamint a zürichi központi segítőhely (Zentrálstelle) is juttatott különböző egyházi célokra adományt.

Az anyagiak nagyon szomorú jelenségével szemben, kedvezőbb képet láthatunk a vallás-erkölcsi élet terén. Hiveink buzgósága, templomlátogatása, áldozatkészsége a most zárult évben is, örvendetesen emelkedő irányt mutat. A háború áldozatává lett harangokat mindinkább újakkal pótolják, csaknem minden vasárnapra jut egy-egy harangavatás és a felavatott harangok szavát szívesen hallgatja és szívesen követi a hívó nép. A szektáskodás pár helyen fel-fel üti fejét, különösen az ugynevezett szombatos adventisták szédítik el jámbor hiveinket; de több helyről vettem azt az örvendetes értesítést, hogy a megtévedt szektáriusok egymás után bűnbánólag térnek vissza egyházunk kebelébe, ahol a lelkészi gond éber és fáradhatatlan. Nagyobb buzgóság kellene azonban az új énekek betanításánál és az új énekeskönyv használatba vételénél.

(Folyt. köv.)

Presbiteri konferencia.

Junius 1-én szép s következményeiben bizonyára áldásos összefüggést tartottak Gönc, G.-Ruszkai, Hejce és Vilmányi egyházközsegek presbiteriumai Göncön. Az egyházak lelkészei úgy érezték, hogy a gyülekezeti élet reformálásának igen fontos lépése lesz megtéve, midőn a presbiteri köteleességeiknek tudatára ébresztetnek, mely köteleességek nálok eddig csak a tudatalatti világban, ebben a Maeterlinck által „Eltemetett templom“-nak nevezett helyen voltak csakugyan eltemetve.

Mert hiszen mi zúgolódunk presbiterieink érzéketlensége miatt, panaszkodunk lapokban, egymásnak, éppen a presbiteriek részéről magunk s egyházunk iránt megnyilvánuló rosszindulatról, de ugyanakkor semmit sem teszünk, hogy őket a magunk keze alá, a gyülekezeti élet hasznára neveljük. Felolvassuk nekik komoly képpel az esküjök alkalmával a megillető paragrafusokat a törvénykönyvből s azt hisszük naívan, hogy az a felolvasás Elsa-fluid, valami csodababzsam, melynek érintésétől a még rossz egyháztag is valami misztikus transzubsztanciáción megy keresztül, amely után előttünk áll a Kálvin által elképzelt presbíter-típus. Így teszünk mi magunk még na-

gyobb követ az „Eltemetett templom“ sirszájára s még sóhajtok a kegyes asszonyokkal, hogy kicsoda hengeríti el, pedig hát ugyanannyi erővel a már jócskán rárokottakat is elhengeríthetnénk.

Közbevetőleg megjegyezve, hogy szinte készakarva nem akarunk magunkon s gyülekezeti életünkön segíteni, mutatja egyik egyházmegyei gyűlésünk, hol levétetett a tárgyalás asztaláról a javaslatképen benyújtott egyháztegyelmi kérdés, azzal a könnyű fajsúlyú indokolással, hogy „ne vágjunk elébe a zsinatnak.“ Pedig, hogy ez a teknősbéka gyorsasággal haladó intézmény mikor fog méltóztatni ebben a már is igen elkészt s késésével és meg nem lételevel már is nagyon sok külső-belső kárt okozó dologban intézkedni, azt még talán utópiának is lehetetlen elgondolni. Az tény és való, hogy ennek a kérdésnek felülről s imperative kellene felszínre vetődnie, de hát úgy ne járjunk, mint az egyszeri beteg, akihez az öreg kényelmes orvos csak akkor érkezett, amikor ez már elköltözött az árnyékvilágba.

Nos, a presbiteri konferencián is a gyorssegélyről volt szó s maga az egész összefüggés ennek az orvosságnak föltétlen bevétele jegyében folyt le. A konferencia vallásos délután keretében az egész gyülekezet jelenlétében történt, hol az elhangzott gyülekezeti ének, imádság és írásmagyarázat után, melyet Frenzel Béla gönc-ruszkai lelkész tartott, Kiss József hejcei lelkész mondott nagyobb beszédet a presbiteriekhez, igyekezve a presbiteri eszményt, az elgondolt kálvini típust megrajzolni, igyekezve képekben megjeleníteni azokat a köteleességeket, amelyek e tisztséggel velejárnak, megmagyarázni akarva, hogy olyan lélekre van szükség, amely lélek a magán, családi és társadalmi életbe is bele viszi az igazi presbiteriséggel együtt járó helyes és tiszta életet s a maga szűk, kicsi házi oltárán felgyújtva az igazi krisztusi élet Vesztaütüzét, azt nemcsak az elalvástól menti meg, de olyan hőforrással is bír, hogy mások is vihetnek belőle a magok füstölgő s elaludni kész gyertyájuk lángalobbanására. A szépen előadott szavak és énekszavakkal tarkított kedves ünnepélyt Hőrcsik Lajos vilmányi lelkész zárta be, megköszönve a gönci gyülekezet szíves készségét, hogy alkalmat s helyet adott nekünk e fontos dolgok megbeszélésére. Az ünnepély végeztével közös presbiteri gyűlésre maradtunk bent a templomban, hol elhatároztuk az összefüggés megismétlését, ezáltal bajainknak, dolgainknak közös megbeszélését, a gyülekezeteknek ezáltal a testvéries összeköttetését, végül ünnepélyes fogadalmat irtunk alá, mintegy ujólagos presbiteri esküt téve, hogy szívvél-lélekkel, teljes odaadással fogjuk a presbiteriséggel járó köteleességeket ezután végrehajtani. Majd a gyűlés után egy rövid órai barátságos beszélgetés, ismerkedés után testileg-lelkileg megújulva távoztunk vissza gyülekeze-
teinkbe.

—s—f.—

— **Alsóborsodiak figyelmébe:** 1. Választók névjegyzéke még sok helyről nem jött be! 2. Egy egyh.-megyei tanító-képviselőre szavazás rendeltetvén el, a szavazatok beadását *augusztus hó 1-re* kérem. Atyafiúi szeretettel: Miskolc, 1924 junius 26. *Farkas István* esperes.

Egyházkerületi közgyűlés.

Tiszáninneri egyházkerületünk 1924 július hó 3-án Miskolcon közgyűlést tartott, amelyen szép számmal jelentek meg a gyűlés alkotó tagjai. Dr. Révész Kálmán püspök buzgó imádsága után Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok nyitotta meg a közgyűlés által feszült figyelemmel hallgatott, egyházi életünk összes nagy kérdéseit felölelő beszéddel a közgyűlést. A komoly súlyú beszéd egész terjedelmében az egyházkerület jegyzőkönyvének lapjain örököltetett meg. A megalkulás formáságai után Dr. Révész Kálmán püspök olvasta fel az év eseményeiről markáns vonásokkal megrajzolt jelentését. Ez a jelentés lapunk hasábjain megjelenik. A főgondnoki megnyitó beszéd és püspöki jelentés kapcsán Janka Károly főjegyző terjesztett elő határozati javaslatokat. A bírósági ülés ideje délután 3 órára tűzetett ki. Szavazatbontó bizottság jelentése szerint zsinati világi rendes tagnak Bernáth Aladárt, póttagnak Dobozy Istvánt, egyházkerületi világi aljegyzőnek dr. Horváth Zoltánt választotta meg egyházközseink bizalma. Dr. Horváth Zoltán a hivatalos esküt a közgyűlés előtt letette s élénk szerencse-kívánások közt foglalta el székét a tisztikarban. Konventi képviselőként a régi tagok jelöltettek, az igazgató-tanács egy megüresedett helyére pedig a volt kiváló pataki diákot, a neves egyházi író, egyházi közéletünk egyik vezéralakját, a főiskola ügyei iránt meleg érdeklődéssel viseltető férfit, Juhász László gömöri esperest választotta meg a közgyűlés. Nagy vita volt megindulóban az u. n. egyházkerületi főiskolai kulturadó felett, melyben több felszólaló szerint a miskolci fő- és miskolci leánygimnáziumot is részeltetni kell. Az egyházkerület ebben a kérdésben a halasztó indítványnak adott helyet. A közgyűlés határozatai, amennyiben nyomtatott jegyzőkönyvet erről a gyűlésről sem ad még ki az egyházkerület, kivonatossan e lap hasábjain jelennek meg. M. J.

Főiskolai igazgató-tanács gyűlése.

Az évzáró ünnepély napján, június 22-én kezdte meg a főiskolai igazgató-tanács nyári gyűlését Janka Károly főiskolai lelkész és Dókus Gyula vil. gondnok, kir. kamarás, kormányfőtanácsos elnöklete alatt. Jelen voltak: Cziáky Endre, rósa Péter, Enyedy Andor, Meczner Béla, Bernáth Aladár, Puky Endre, Marton János, Csontos József, dr. Rácz Lajos, Elekes Imre, Kovácsy Sándor és dr. Trócsányi József igazg. tanácsosok. A gyűlés tanácskozásainak legfontosabb tárgya volt az 1924—25 ik évi költségvetés, amely tetemes hiányt mutatott. A hiány onnan származik, hogy a gimnáziumi fizetésekiegészítő államsegély revíziója folytán a gimnáziumi tanárok fizetéséhez nagy összeggel kell a főiskolának hozzájárulni, továbbá óriási módon megnövekedtek a közterhek. Vészesen érezteti immár hatását az, hogy a főiskola tőkái devalválódtak. Ilyen válságos helyzetben áll a főiskola azon nagy tervek előtt, amelyek megvalósítására anyagi erők szükségesek. Megoldásra váró feladatok: a theol. internátus, gimn. internátus építése, a tanítóképző-intézet visszavétele, gyakorlati lelkészképző felállítás, modern

nyelvtanítás, a középiskolai typus esetleges bifurkációs megoldása, könyvtárfejlesztés stb. Azért meglehetősen nyomott volt az igazgató-tanács ülésének hangulata, mert a kiálló szükségletekre hiányzik a fedezet. A főiskola a maga erejéből nem tud megélni. Egyházkerületünknek kell hatalmas segítségére sietni.

Folyó ügyek voltak: a tápintézeti jelentés tudomásul vétele dr. Gulyás József tápintézeti felügyelő gondos vezetésének elismerésével, múregészeti múzeumőr választása Deák Geyza személyében s elvben a szépművészeti és régészeti múzeum kettéválasztásának kimondása; a közigazgatói állás hatáskörének megállapítására a köziskolai szék javaslatátételre való felhívása. A főkönyvtárnok felhatalmazást nyert arra, hogy a duplumokból néhány művet hasonlókorú művel elcserélhessen a Nemzeti Múzeummal. Székfoglaló tartására felkérték: Bódy Dénes, dr. Batta István és Benkő Béla főgimn. tanárok. Komoly gondok közt tárgyalta igazgató-tanács a középiskolai typus kérdését. Döntés alá a tárgy a tanterv nem ismerése miatt nem kerülhetett. Tárgyalás alá került végül egész sor gazdasági ügy: a Györgytarlói per elvesztése, a Perked—Mosolygó birtok bérlőjének bérleszállítási pere, a Bálványosi per. Június 23-án a Bálványos megtekintésére kimentek a birtokbizottság tagjai közül: Janka Károly gondnok, Farkasfalvi Farkas Géza és Pósa Péter igazgató-tanácsosok. M. J.

Az alsóborsodi egyházmegye tavaszi közgyűlése.

(Folyt. és vége.)

6. A gömörtornai egyházmegye másik két csatlakozó felhívását 1. az Orsz. Ref. Alapítványi Egyesület és 2. a Sajóalap támogatására vonatkozólag, rokonérzéssel fogadjuk.

7. Számvevőszék jelentése jóváhagyatott.

8. Segélyosztó-bizottság jelentése szintén.

9. Az andornaki leányegháznak a tanítói állás beszüntetése után lévitaság szervezését közgyűlés jóváhagyja.

10. A Tiszakesziben nyug. lelkész és adminisztrátor között a fizetés megosztására esperes közbenjöttével hozott, mindkét fél és a gyülekezet által is megnyugvással fogadott egyezséget közgyűlés jóváhagyja és állandósítja.

11. Igricii tanító és tanítónő fizetésükre vonatkozó panasza esperes hatáskörébe utaltatott.

12. Közgyűlés megerősíti a mezőnagymihályi, s. keresztúri, m. keresztési, tibolddaróci építkezési költségajánlatokat és kivetéseket.

13. Egyházmegyei döntések hozottak a mezőkeresztési, tiszavalki, harsányi és egerlővői díjlevél ügyekben a régi díjlevelek teljes érvényességének elve alapján.

14. Alapítványokról és adományokról szóló bejelentések köszönettel tudomásul vétettek, egy pedig elutasított feltételei miatt.

15. A hevesi egyháznak engedélyezettett földcsere kérelme.

16. A tiszavalki lelkész díjlevél elsőfokon megerősítésre talált.

17. Hasonlóképp megerősítettett a cserépfalui új lelkész díjlevél is.

18. Tiszavalk és Hejőszalonta tanítói állás szervezése és iskola céljára szükséges földeknek megszerzése, az O. F. B. útján, jóváhagyatott.

19. Diósgyőrvasgyár templomépítés céljára indítandó országos gyűjtéshez támogatást nyer.

20. Eötvös Ferenc felfüggesztett ládházai lelkész ügyében, miután a kir. ítélőtábla felmentő ítéletet hozott és hívei, csaknem kivétel nélkül felfüggesztésének azonnali megszüntetését és visszahelyezését kérik, a fegyelmi bírósági ítélet a lehetőség szerint mielőbb meghozandó.

21. A cserépfalui egyház kivetése harangra, — megerősítettett.

22. Az egri egyház 3 rendbeli vallásszérelmi ügyben pártolást, az ügy továbbvitelére nézve támogatást nyert egyházmegyei közgyűléstől.

23. Mezőnyárád kérelme, hogy mint szórvány Ábrány helyett a közelebbfekvő M.-kereszteshez csatoltassék, ugyanígy Martintelep Csaba helyett Miskolchoz, mint indokoltak jóváhagyattak.

24. A Nagy Bertalan helyén megüresedett tanítóképviselői állásra a szavazás aug. 1. határidővel elrendeltetett.

E. ker. gyűlésre elnökség mellett Horváth Bertalan, Román Ernő, Kiss Albert lelkészi, gr. Haller József, Zsóry Lajos, Puky László világi rendes tagok küldettek ki. K. A.

IRODALOM.

* **Legújabb erdélyi könyv!** *Ravasz László*: „Az emberélet útjának felén.” Beszédok, cikkek, előadások. „Az Ut” kiadása. 1924. — Harmadik nagy könyve Ravasznak, a *Látások* könyvéhez és az *Orgonazúgáshoz* terjedelemben is, gazdag tartalommal is méltó. Alapára 12— kor. Megrendelhető: *Ref. Lelkeszi Hivatal, Pécel, Pest m.*

* **Győry Kálmán: Örök harc.** Versek. 1924. Sárospatak. — A tragikus sorsú magyarság vergődései szólnak meg e kötetben — egy vallásos lélek megnyugvásán keresztül. A bibliai Jób és egy kuruc vitéz vonásai merülnek fel a sorokból, néha ugyanegy költeményben. Dacra emelt magyar ököl nyílik ki e versekben, hogy az újjak töredelemre, megnyugvára, imára kulcsolódjanak össze. Látóköri magyarságunk kérdései s a család örömei szegik körül, zenithje és nadirja: tehát költészetének tengelye a hit az isteni bölcsességben. Hangulata a legtöbb költeménynek: az esteli lámpagyújtás, mely a nap fáradalmait, a holnapi gondokat megszelidítve, fátyolos arccal mutatja. Külön ki kell emelnünk nyelvezetét, melyben tömör hangzatokkal kondúlnak a ritkán festői, de mindig súlyos mondanivalók. N.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Sürgős kérelem.** Azon szíves és szeretetteljes viszonyról fogva, amelyben a sárospataki főiskola áll egyházkerületünk gyűlekezeteivel, tisztelettel, bizalommal és szeretettel kérem egyházközségünk lelkészeit, szíveskedjenek a főiskolának jeletet adni erre a kérdésre: *milyen típusúnak óhajtják lelkészeink, gyűlekezeteink, általában a*

tanítató szülők a sárospataki főiskola középiskoláját? A típusok (klasszikus gimnázium, reál-gimnázium, reáliskola) értékét általában ismerjük. A nagy közönség véleményét szeretnénk pontosan megismerni. Döntő fontosságú ez a főiskola életére. Méltóztassanak hozzájárulni adataikkal a tisztább látás megnyeréséhez. Akár csak szavas, akár hosszasan okadatolt válaszukat 1924 július 20-ig kéri s nagy köszönettel fogadja **Marton János, a főiskola e. i. közigazgatója.**

— **Az évzáró ünnepély** június 22-én folyt le főiskolánkban dr. Révész Kálmán püspök, Dókus Ernő főgondnok, Janka Károly és Dókus Gyula gondnokok, Meczner Béla és Bernáth Aladár ig. tanácsosok jelenlétében. A városi templomban ez alkalommal az ifj. énekkar lendületes éneke után *Harsányi István* theol. dékán tartotta az ünnepi beszédet, I. Thess. V. 19. alapján Isten lelkének a szellemi és erkölcsi élet terén végzett magas szintű munkájáról elmélkedvén lelkesen, fölemelő módon, a figyelmet mindvégig lekötő előadásban. Az istentisztelet végeztével az előjáróság, tanári kar és ifjúság s a nagy közönség az imateremben gyűlt össze, hol *Marton János* közigazgató olvasta fel élénk tetszéssel kísért, az év eseményeit hiven feltüntető, eredményeit plasztikusan kidomborító évi jelentését, amelyben fájdalmas érzések közt búcsúztatta el — habár ideiglenesen is — a jogakadémiát. Ezután a pályadíjak nyertesei és az ösztöndíjban részesült hittanhallgatók és gimn. tanulók vették át sikerült munkáik és kiváló szorgalmuk és előmenetelük jutalmát, a diáktársak lelkes éljenzése közben. A régi ösztön- és pályadíjak ma már számba sem vehető jövedelmét a Pogány Istvánné-alapítvány jövedelméből tudtuk ma is elfogadható összegre fölemelni. Az év munkájának felmutatása után az előjáróság nevében dr. Révész K. püspök fejezte ki lelkes szavakban örömet, elismerését főiskolánk ifjúságának a lefolyt évben felmutatott szép eredménye fölött, buzdította őket a további előhaladásra, majd a tanári karnak mondott hűséges munkálkodásáért és sáfarkodásáért meleg köszönetet s kívánt számukra kellemes vakációt. Délután 3 órakor az ifjúság tartotta meg szokásos záróünnepélyét. A „Hiszek egy” énekkari előadása után Kocsis Sándor hh. szavalt a mély átérzéssel Bodnár I. „A pataki végvárról” c. költeményét; az énekkar Bathó-dalai után Nemesik Endre hh. szintén kiváló hozzáértéssel Kozma A. „Jaj a győzteseknek!” c. költeményét szavalt; ismét magyar dalok hangzottak fel, régi felújított dalok, ezután ifj. Janka Károly sok erővel adta elő Radványi S. „Jankó átka” c. költeményét, befejezésül az egész ifjúság elénekelt a Bathó—Szigethy „Bucsúdálát.” 6 órakor a tornatérén gyönyörködött a város egész közönsége a gimn. ifjúság szép testgyakorlataiban s Kiss Elek tornatanár fáradhatatlan és céltudatos testi nevelésének kiváló eredményében, aki ezúttal 45 ik tornavizsgáját tartotta főiskolánkban.

— **Változás szerkesztőségünkben.** *Farkas István* miskolci lelkész és esperes, lapunk hűséges munkatársa, soknemű teendőire hivatkozva, június végével kilépett szerkesztőségünk kötelékéből. Midőn eddigi szíves és önzetlen közreműködéséért őszinte köszönetet mondunk, egyúttal tudatjuk

olvasóinkkal, hogy helyére *Forgács Gyula* sárospataki lelkészt sikerült főmunkatárának megnyernünk, aki a gyakorlati egyházi élet mezején szerzett széleskörű ismereteivel szívesen fogja lapunkat támogatni. Nemcsak a magunk, hanem — hisszük — t. olvasóink nevében is, előre is szívesen üdvözljük új munkatársunkat!

— **Lelkészeiktatás.** Sok húza-vona, a lakáshivatallal folytatott szívós harc után végre június 29-én megtörténhetett *Miskolcon* Enyedy Andornak, a néhai Tóth Béla örökébe megválasztott új lelkésznek beiktatása. A beiktatást Farkas I. esperes és gr. Haller J. tanácsbíró végezte. Az új lelkészt a miskolci hívek reménykedése várta, szeretete fogadta; magas szárnyalású beköszöntő beszédje egy csapásra meghódította a szíveket. Utódjának, Göndöcz István saujhelyi lelkésznek beiktatása július 6-án ment végbe.

— **Érettségi vizsgálatok.** A *sárospataki* főgimnáziumban jún. 16—21-en folytak le az érettségi vizsgálatok, dr. Rácz Lajos akad. tanár elnöklete alatt, dr. Zehery Lajos egyet. m. tanár, kormányképviselő részvételével. Vizsgálatra jelentkezett 58 ifjú (köztük 3 m. tanuló leány), ezek közül az írásbeli dolgozatok alapján 1 évre visszavetett 1. A szóbeli vizsgálat nagyon kedvező eredményt mutatott, amennyiben az 57 vizsgázó közül jelesen éretlett 12, jól érettt 13, egyszerűen érettt 23, egy tárgyból javított 7, ismétlésre útasított 2. — A *miskolci* leánygimnáziumban jún. 13—14-én dr. Révész Kálmán püspök elnöklete alatt, Elekes Imre kormányképviselő jelenlétében a következő eredménnyel végződött az éretts. vizsgálat: 6 jeles, 2 jó, 9 egyszerűen érettt.

— **Találkozók.** Július első napjai a régi diákok találkozó napjai szoktak lenni. Főiskolánkban is július első 8 napjára nem kevesebb, mint 5 találkozó volt kitűzve. A két első találkozó részint az elszakított területen lakók nagyobb száma, részint a középosztály ismert gyöngye anyagi helyzete, részint a hiányos előkészítés miatt kevés találkozót hozott főiskolánkba össze. Július 1-én azok közül, akik 20 évvel ezelőtt végeztek itt theol. tanulmányaikat, 5-en jöttek találkozóra össze; nevökben Kun Zoltán gesztelyi lelkész üdvözölte meleg szavakkal a nevelő és tápláló Alma Matert, üdvözölte még élő tanárjokat: Radácsi Györgyöt. Az üdvözlésre Marton J. közigazgató mondott, a szerető és hálás szívek megnyilatkozásáért köszönetet. A találkozók, élükön Tomory D. szabolcsi lelkésszel, 2 millió K-t adományoztak egy főiskolai alapítványra. Július 3-ára dr. Mitrovics Gyula debreceni egyet. tanár óhajtott összegyűjteni azokat, akik 35 évvel ezelőtt tettek érettségi vizsgálatot; a fenti okok miatt csak 4-en jelentek meg; sorban meglátogatták és üdvözölték még életben levő tanáraikat, megtekintették a főiskolát, azután édes emlékezők között töltötték együtt néhány kedves órát.

— **Az 1889-ben Sárospatakon** érettségizettek találkozóra gyűlve össze, 205.000 K összeget adtak segélyezésére annak a sárospataki végzett gimn. tanulóknak, aki főiskolára lép, tanulmányai folytatására. Az 1904-ben első lelkészi vizsgálatot tettek találkozóján pedig a Radácsi György nevére tettek alapítványt azzal a rendeltetéssel, hogy ahán-

kamatait theol. tanárok özvegyei és árvái kapják. Ehhez az alapítványhoz hozzájárultak Tomory Dezső 1 millió K, Kun Zoltán 250.000 K, Sarkady Antal 250.000 K, Bálint János 250.000 és Kocsis Jenő 150.000 K összeggel.

— **Rövid hírek.** A Ker. Ifj. Egyesületek Szövetsége július 1—15-én K. I. E. vezetők részére *Szentendrén* tanfolyamot rendez. — A francia köztárság új elnöke; *G. Doumergue* ősrégi hugenotta családból származik, unokatestvére D. Emilnek, Kálvin életirójának; de Selves, a szenátus elnöke, szintén protestáns. — A római kuriának nagyon fáj az *olasz protestantizmus* életeréje, növekedése; hogy jobban kiirthassa, az ellene való keresztes-hadjárat költségeire „Kolumbus lovagjaival” az Egyesült Államokban 1 millió dollárt gyűjtetett.

— **Rehabilitált pap.** *Sólyom Barna* egerlővői lelkész, a kommunizmus alatti magatartása miatt, 1919-ben az ötös bíróság elítélte s ő ket évet töltött a miskolci ügyészseg fogházában. Kiszabadulása után ártatlanságának bebizonyítására perújítást kezdett s a bíróság márc. 27-én az újravételre tárgyaláson őt fölmentette a vádak alól. Az ügyész az ítéletet megfellebbezte, de miután a debreceni kir. főügyész a felebbezést május 9-én visszavonta, az ítélet jogerőssé vált.

— **A dunántúli egyházkerület** intéző bizottsága június 19-iki ülésében tárgyalta a közoktatásügyi miniszter azon javaslatát, hogy a pápai főgimnázium *humanisztikus* gimnázium maradjon. A főgimn. tanári kar a reálgimnáziummá való átalakulást javasolta, de a bizottság részint azért, mert az intézet ősi tradíciói és a theológiával való kapcsolata a humanisztikus gimnázium fentartását indokolják, részint azért, mert e terv el nem fogadása esetére a közoktatásügyi miniszter oly kikötéseket tesz, amelyek a reálgimnáziummá átalakulás tervét illuzoriussá teszik, a humanisztikus gimnázium mellett foglalt állást, de fentartja az egyh. kerület számára a jogot, hogy az idők lecsendesedésével a kérdést revízió alá vegye.

— **Adomány.** A h.-bőszörményi Ref. Ker. Ifjúsági és Leányegyesületek a kondói Ref. Ker. Leányegyesület támogatására 100.000 K-t adományoztak, ezenkívül könyvtárak masodpéldányait ajándékozták a kondói leányegyesület könyvtára részére. Elhatározták, hogy az ifjúsági egyesületet is segélyezni fogják. Kondón, ebben az elhanyagolt és sok megpróbáltatáson átment gyülekezetben, pár hónappal ezelőtt megindult az iratterjesztés is. Két hónap alatt mintegy 100 darab új énekes könyv, biblia, evangélium és egyéb vallásos tartalmú hitébresztő, elbeszélő jellegű füzet kelt el.

— **Pályadíjat** nyertek főiskolánk záróünnepélyén a következők: 1. A Vay-féle nagyobb díjat (a Pogány Istvánné-alapítványból mindenik díj néhány 100.000 K-val kiegészítve), 300.268 K-t „Heiszler József mint ujszövetségi exegeta” c. kérdés megfellejtéséért Zsirus József IV. é. hh. 2. Tóth-Fischer-díjat, 200.000 K-t („Kálvin reformátori fejlődése”) Nagy Sándor III. é. hh. 3. A Vay-féle kisebb díjra két egyházi beszéd érkezett és mindkettő jutalomban részesült, szerzőik: Nagy S. Béla IV. é. hh. (100238 K) és Nagy Sándor III. é. hh. (100.000 K.) *Versenyek a szentírás nyel-*

veiből. 1. Görög nyelvi versenyen kapott Ujszászi Kálmán III. é. és Horkay László I. é. hh. á 200.000 K. Szádváry József III. é., Benke Kálmán II. é. és Ery László I. é. á 100.000 K. 2. Héber nyelvi versenyen: Szádváry J. és Benke K. á 150.000 K. — *Tankönyvszegélyben* részesültek: Nagy S. Béla. Csáji Pál IV. é. és Benke K. II. é. hh. á 200.000 K. — Az akadémiai ifjaknak kiosztott ösztöndíjakat a tanári kar a Pogány Istvánné-alapból mintegy 2 millió K-val egészítette ki, az ösztöndíjat nyert ifjak nevei az *Értesítő*-ben lesznek olvashatók; legmagasabb ösztöndíjat: 300.000 K-t Nagy S. Béla IV. é. hh., a jövő tanévre megválasztott szénior kapott.

— **Pályatételek a theologiai akadémián az 1924—25. iskolai évre.** 1. 1924—25-ik évi *Vay kisebb díjra* (237 K): Virágvasárnapi egyházi beszéd irandó szabadon választott szöveg alapján. 2. Az 1924—25-ik évi *Vay nagyobb díjra* (268 K): A messiási eszme eredete s alakulása az ószövetség kánonikus, apokrifus és pseudepigraphus könyveiben. 3. 1924—25. *Tóth-Fischer-díjra* (200 K): A reformátorok történetfelfogása. 4. Az 1923—24. és az 1924—25. évi *Péczeley-díjra* (1032.24 K): Pláton, a stoikusok és Pál apostól a lélek halhatatlanságáról. 5. Az 1923—24 és 1924—25 évi *Kazinczy-díjra*: Kazinczy vallási és filozófiai nézetei. 6. Az 1923—24 és 1924—25 *Szeremley-díjra* (2323.26 K): A katolikus és protestáns erkölcsi felfogás bírálatos ismertetése. E pályadíjak méltányos főlemeléséről a theol. akad. szék az 1924—25. iskolai évben is gongoskodni fog.

— **Külföldről.** New-York városa, amelyet 1624-ben hitük miatt hazájokból kiűzött kálvinista wallonok alapítottak, a múlt hóban ünnepelte alapításának 300 éves fordulóját. — Fox György, a quaker-szekta alapítója, a kinek hatása mélyen megrázta és módosította angol hazájának vallásos életét. 1624. július havában született s így követői a jövő hóban fogják e nagy vallásos és szociális reformátor 300 éves születési évfordulóját megünnepelni.

HIVATALOS RÉSZ.

738—1924.

Körlevél.

Lelkészsözvegyek és nyug. lelkészek államsegélye.

Mészáros Lajosné, Átány, Páricsy Józsefné, Cigánd, Tóth Ferencné, Mezőcsát, Semsey Józsefné, Mezőzombor, Komjáthy Istvánné, Putnok, Tóth Róza, Radostyán, Vladár Józsefné, Sajószentpéter, Gergely Antalné, Sajóvamos, Ónody Istvánné, Sajóvárkony, Balázs Ignácné, Hegedűs Sámuelné, Kőpataky Gyuláné, László Jánosné, Ölbey Jánosné, Sárospatak, özv. Kozma Gedeonné, S.-a.-újhely, Keresztúry Józsefné, Verebelyi Józsefné, Semjén, Kovács Jánosné, Taktaharkány, Rozgonyi Lászlóné, Tiszadorogma (Bábolna), Tóth Józsefné, Ziliz, Mártha Ferencné, Zubogy, Bíró Bertalanné, Abod, Dakó Lajosné, Balatonarács, Ragályi Gézőné, Bódvalenke, Horváth Jánosné, Lítkey Józsefné, Simon Józsefné, Edelény, Körössy Józsefné, Felsődobsza, Kupay Dénesné, Felsővály, Bodnár Endréné, Fony, Molnár Erzsébet, Molnár Ilona, Gelej, Ujváry Istvánné, Hejőcsaba, Medve Pálné, Hidas-

németi, Nagy Barnáné, Parasznya, Csiky Zoltánné, Ládbesenyő, Kody Dánielné, Ládháza, Kerekes Károlyné, Nemesbikk, Vattay Lászlóné, Ónod, Kerekes Józsefné, Poroszló, Arday Janka Dánielné, Salgótarján, Kaposy Györgyné, Szalonna, Kállay Miklósné, Szikszó, Pataky Jánosné, Vadna, özv. Tóth Albertné, Vilmány, egyenként 240.000 kor. Tomory Endréné, Het, Bocsor Lajosné, Rudolftelep, Tóth Jánosné, Sajószentpéter, egyenként 180.000 kor.

Gönczy Józsefné, Golop, Lükő Istvánné, Hszentandrás, Kiss Györgyné, Besztercezy Béláné, Fejes Istvánné, S.-a.-újhely, Beregszász Ferencné, Szendrő, Ablonczy Lászlóné, Tiszakarád, Hanzély Jánosné, Vámosujfalú, Benke Istvánné, Abaujszántó, Miklós Gyuláné, Ládbesenyő, Marsalkó Endréné, Szikszó, egyenként 450.000 kor., Kun Miklósné, Gesztely, 480.000 kor. kivételes rendkívüli államsegélyt kaptak.

A nyugalmazott lelkészek közül: Ráczkevy Károly, Golop, Halászy József, Mezőnagymihály, Ujj János, Felsőkázsmárk, egyenként 450.000 kor., Köröskényi István, Sárospatak és Kazay Sándor, Sajóhidvég egyenként 600.000 kor. államsegélyt kapott.

Felhívom az illetékes lelkész urakat, hogy az özvegyeket, illetve nyugdíjazott lelkészeket azonnal értesítsék, nyugtájukat láttamozzák, megpecsételjék és *hozzám késedelem nélkül* beküldjék. A negyedívre irandó, bélyegtelen nyugta szövege a következő:

Nyugtátvány

-----K, azaz -----koronáról, mely összeget, mint a nm. vallás és közokt. miniszter úr által részemre kiutalt kivételes és rendkívüli államsegélyt a tiszáninnen ref. püspöki hivataltól köszönettel felvettem. Kelet, aláírás, lelkész láttamozás.

A kiutalt összegből a portó és az utaltvány díja le lesz vonva.

Miskolc, 1924 július 1. Dr. Révész Kálmán püspök.

Pályázat.

Az alsózempléni egyházmegyébe bekebelezett *pácini* lelkészi állásra pályázatot hirdetek. A lelkész javadalmat képező föld, termény, tűzifa, stóla hivatalos becsősszege 1190 aranykorona. Az állás elfoglalásának határideje 1926 április 24. Megváltandó beruházások értéke 45 aranykorona. Pályázatok 1924 július 27-ig bezárólag, Kiss Ernő espereshez Sajóhidvég u. p. Berzék küldendők.

Miskolc, 1924 június 25. Dr. Révész Kálmán püspök.

Pályázati hirdetés.

A *tiszakeszi* református egyház pályázatot hirdet IV. férfi-tanítói állásra. Javadalom: 1. Egyháztól fenntartói hozzájárulás és lakáspénz. 2. Államsegély. Kötelesség: díjlevélszerint. Lakásról egyház igyekszik gondoskodni. Pályázati határidő: július 20. Az állás f. évi szeptember elsején elfoglalandó. Menekültek és B) listások előnyben. Pályázati iratok lelkészi hivatalhoz küldendők.

Molnár Pál h. lelkész, isksz. elnök.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ: Fél évre ... 10 kgr. buza ára.	Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN Felölős szerkesztő és kiadó Dr. RÁCZ LAJOS Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA	HIRDETÉSEK DIJA: Meg egyezés szerint.
---	---	---

TARTALOM. Püspöki jelentés. (Folyt. és vége.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázat. — Szerk. üzenetek.

Püspöki jelentés.

— 1924 július 3. —

(Folyt. és vége.)

Egyházközsegeink vagyoni viszonyairól a következő összesítést adhatom (a második oszlop a tavalyi összeggel való egybevetés eredménye.)

Adakozás ...	298.386,710 K	282.095,338 K
Építkezés ...	627.440,522 K	602.890,044 K
Együtt több a tavalyinál ...	...	884.985,382 K
Bevétel ...	1,116.631,108 K	1,039.128,342 K
Kiadás ...	1,020.062,334 K	953.958,487 K
Maradvány ...	96.568,774 K	85.169,855 K

A vagyonleltár összesített adatai a következő:

Épületek ...	204.661,238 K
Földek ...	63.609,582 K
Ingóságok ...	9.488,137 K
Tőkéik és alapok ...	84.758,160 K
Alapítványok ...	14.936,989 K
Hasznos jogok ...	100,439 K
Összes vagyon ...	378.802,371 K
Összes teher ...	7.478,129 K
Tiszta vagyon ...	370.324,242 K

Látszólagos értéknövekedés az előző évi átlaghoz képest: épületeknél 176 millió, földeknél 43 millió, ingóságnál 6 millió, tőkéik és alapoknál 69 millió, alapítványoknál 13 millió, hasznos jogoknál 241.000, összes vagyonnál 309 millió, tehernél 2 millió, tiszta vagyonnal 307 millió.

Sajnálattal, de kötelező őszinteséggel kell azonban kinyilvánítanom, hogy ezek az adatok nem adják hű képét a helyzeinek. Az egyházközsegek és egyházmegyék nem egy alapon értékelnek; egyike túlalacsony, a másik túl magas; ha azt akarjuk, hogy az egyházi vagyonról hű képet nyerjünk, az értékelési kulcsot egységesen kell megállapítani az egész egyházkerületre, sőt egyházunk egyetemére nézve. A vagyonleltári adatok hitelességét legjobban jellemzi az, hogy a szegénységét állandóan panaszkodó kicsiny gömörtornai egyházmegye épületeinek összértékét 165 millióban mutatja ki, holott ugyanaz Alsóborsodban 18 millió; az egyházi földek értéke Gömörtornában 50 millió, Alsóborsodban 5 millió.

Az 1923. évi népmozgalmi adatok mellett közlöm a 2. oszlopban az 1922. évi adatokat, a 3.-ban a különbséget.

Lélekszám ...	186.269	189.657	—3388
Született ...	6,289	6,433	— 144
Meghalt ...	3.988	4,289	— 301
Tiszta házasság ...	1,286	1,398	— 112
Vegyes ...	669	695	— 26
Összes ...	1,955	2,098	— 138
Rev. javunkra ...	264	206	58
„ kárunkra ...	145	158	— 13
Nyereség tehát ...	119	91	28
Áttért hozzánk ...	89	95	— 6
Kitért tőlünk ...	50	77	— 18
Nyereség tehát ...	30	17	13
Konfirmált ...	3,437	3,524	— 87

A számok beszéde nem valami öröndetes; a lélekszám és a születések száma apadt, de apadt a halálozások száma is, a vegyes házasságok arányszáma ismét emelkedett (1921-ben 30%, 1922-ben 33%, 1923-ban 34%). A reversálisoknál, az át- és kitéréseknél még jól állunk, nyereségünk a reversálisoknál csökkent, az át- és kitéréseknél emelkedett. Az úrvacsorázók száma körülbelül annyi, mint azelőtt volt. Minden téren a legnagyobb figyelmet és gondosságot ajánlom a lelkészárság és presbitériumok figyelmébe.

Iskoláink, a fentartásukkal járó sok gondért és áldozatért, tanulmányi tekintetben sok örömmel kárpótolnak bennünket. Theologiai akadémiánk tanári kara még most sem teljes, de szeptembertől nagyban javulni fognak az állapotok, amikor Forgács Gyula sárospataki lelkészársam megkezdí a gyakorlati theologia több tárgyának előadását. Mindhárom főgimnáziumunkban teljes tanári létszám mellett nagy sikerrel folyik a tanítás és nevelés, az érettségi vizsgálatok igen szép és öröndetes eredménnyel végződtek. A két főgimnáziumra a miniszteri tervezet az, hogy Sárospatakon humán, Miskolcon pedig reál-gimnázium legyen, mely kérdésben mostani közgyűlésünk fog nyilatkozni. Elemi iskolai oktatásunkról a tanügyi-bizottság fog annak idején külön jelentést tenni.

Egyházkerületünk és főiskolánk egyik lakadatlan buzgóságú és fáradhatatlan vezérembere Dókus Gyula főiskolai gondnok és egyházkerületi tanácsbíró úr öméltósága hosszú közéleti munkásságát országunk kormányzója közelebb a kormány-

főtanácsosi címmel tüntette ki. A méltó kitüntetéshez szívünkbelől gratulálunk s örömmel említiük fel azt is, hogy tanügyünk 3 kitűnő munkása, Csorba György és Domby László igazgatók, valamint Molnár József főgimnáziumi tanár az V-ik fizetési osztályba léptek elő.

A jogakadémia megszűnése miatt viselt gyász mellett örömnapijai is voltak főiskolánknak. Múlt év október 9-én Horthy Miklós kormányzó úr Ófőméltósága tisztelte meg látogatásával az ősi kollégiumot; okt. 17-től pedig az ORLE tartotta itt rendes közgyűlést és konferenciáját, melyeken az öt magyarországi püspök megjelent s melyeknek lelki haszna különösen a lelkészekre felbecsülhetetlen. Több ízben külföldi lelkészek, tanárok és tanulók is vendégei voltak főiskolánknak s nagy elismeréssel szemlélték annak berendezését, szellemi kincseit és élvezték az igaz magyar vendégszeretet melegét.

Hivatalos működésemben jó Istenem kegyelméből, az elmúlt év alatt is, minden nagyobb akadály nélkül járhattam el. Éreztem ugyan sokszor az állandó begyakorlott titkár hiányát, ki egész tevékenységét a püspöki hivatalnak szentelhetné, de ilyen állás szervezése a mai pénzügyi viszonyok mellett egyelőre lehetetlen. Az elmúlt esztendőben három segédlelkész munkálkodott mellettem a titkári teendőkben, mindenik tehetsége és buzgalma legjavát készséggel szentelte arra, hogy a teher egy részét vállamról levegye. Az egyházkerületi Névkönyv megjelent. Részt vettem az összes konventi és egyetemes bizottsági üléseken, több ízben kiszálltam egyik-másik gyülekezetünk örömeiben osztozkodni. Boldogult püspök elődöm, Fejes István emlékezetére a Sátoraljaújhelyi Kazinczy-Kör által rendezett kegyeletos emlékünnepeken, 1923 dec. 1-én szintén résztvettem. Sárospatakon többször megvizsgáltam az iskolai ügyeket; a miskolci leánygimnázium érettségi vizsgálatán elnökölttem. Kibocsátottam hivatalos lapunkban 21 körlevelet, iktató számom múlt évi június 5-től máig 1582, hivatalos leveleim száma 775. Egyházkerületi intéző bizottságnak 1923 nov. 27-én tartott ülésének határozatait a hivatalos lap 49—50. számában (160. oldal) közzéltettek.

Most pedig évi jelentésem záradékaul kegyelettel kell megemlékeznem halottainkról. Legelsőnek teszem a mi amerikai öreg barátunkat és jóltevőnket dr. Good James daytoni teológiai tanárt, ki irántunk való nemes hitrokoni szeretete által indítva, hajlott kora ellenére háromszor is átszelte az Óceánt, hogy minket magyar testvéreit láthasson, megismerhessen és segíthessen. Legutóbb tavaly nyáron utaztam vele Hidasnémetről Miskolcig, mikor ő a gönci lelkészi értekezletről jött, én pedig a vilmányi harangavatásról jöttem. Mikor Miskolcon a viszontlátásig elbúcsúztunk, egyikünk sem gondolta, hogy végbúcsút vettünk egymástól. Papi özvegyeinket és árvainkat, teológiai tanárainkat és ifjainkat s ezeknek külföldi iskoláztatását nemcsak amerikai gyűjtéséből, de magánvagyonából is bőségesen segítette. Magyar református egyházunk mindenkor hálás kegyelettel őrzi áldott emlékezetét!

Az abaúji egyházmegye nyugalomba vonult

gondnoka, Meczner József is a végső nyugalomra ért. Őszi közgyűlésünk már méltóan elparentálta e valódi nemesszívű és széplelkű vezéremberünket, ki az abaúji egyházmegye kormányzásában két évtizeden át volt, mindig megértő, mindig hűséges elnöktársam. Áldott emlékezte mindvégig velem marad!

Bartha József alsőzempléni nyugalomba vonult esperes szinte nagy veszteségeink közé tartozik. Testben, lélekben hatalmas erejű ember volt, ki pár év alatt rendbe hozta egyházmegyéjének szétzilált ügyeit. Ha kitzűzött maga elébe valami célt, attól el nem térítette semmiféle hatalmasság. A testébe adott nyíllak azonban mindinkább erőt vettek rajta, de még beteg is sokáig a régi buzgósággal munkálkodott, míg végre egyházmegyéje levele roskadt vállairól az esperesség nagy terhét. Egyházmegyéje nagy halálával, egyházkerületünk pedig igaz kegyelettel fogja őrízni emlékezetét!

Világi férfaink közül két abaúji tanácsbíró, Naményi Gyula és Kőczán György cseréltek fel a mulandóságot az örökkévalósággal. Naményi Gyula, mint volt kassai főgondnok különösen közel állott szívemhez, az őszi egyházkerületi gyűlés alkalmával vendégem volt s mintha előre érezte volna halálát, igen érzékenyen vett tőlem és családomtól búcsút. Kőczán György is, míg a betegség le nem verte, buzgó látogatója volt az egyházmegyei és kerületi gyűléseknek.

Kun Bertalan, a miskolci egyház rövid ideig volt főgondnoka, a pénzügyi választmánynak buzgó tagja, áldott emlékezetű püspökünk fia, szintén elhagyott bennünket. A legnagyobb örömmel és ambícióval foglalta el a főgondnoki széket, de a rászakadt súlyos betegség miatt nem volt ereje és ideje szép terveinek végrehajtására.

Megdöbbentő jelenség, hogy lelkészi karunkból épen a fiatalok közül vette ki tizedét a halál. Kőszeghy János selyebi, Csorba Ferenc pácini, Tóth József zilizi lelkésztársak költöztek át a földi munkaterekről a mennyei mezőkre. Mindannyian hív munkásai voltak az Úr szőlőjének, kik bizonyára elnyerték örök jutalmukat. A tanítói karból Fogarassy Jenő, Géhl János, Maklár Béla, Mester János és Takaró László tértek buzgó és érdemes munkálkodásuk után örök nyugalomra. Legyen áldott emlékezetük!

Ézzel végére jutottam vázlatos évi jelentésemnek, melynek elfogadását és jóváhagyását tisztelettel kérve ajánlom magamat továbbra is a Főtitiszteletű Egyházkerület mindig tapasztalt jóindulatába.

Miskolc, 1924 június 2. Dr. Révész Kálmán
püspök.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Tájékoztatásul.** Vonatkozással a kerületi közgyűlés által elrendelt szavazásokra, a zsinati papi póttagságra nézve Kiss Ernő esperesben, a világi póttagságra nézve dr. Soldos Béla borsod-gömöri főispánban történt megállapodás. A sárospataki theol. akadémia rendes tanári képviselőjére nézve pedig felsoroljuk, hogy Harsányi István, Marton

János, Nagy Béla, dr. Rácz Lajos és dr. Trócsányi József akadémiai tanárok közül lehet választani.

— **Dr. S. W. Beach Sárospatakon.** F. hó 14-én Sárospatakra érkezett Dr. Sylvester Woodbride Beach, az északamerikai presbyterianus egyház hivatalos kiküldötte, aki egyháza megbízásából az európai prot. egyházak helyzetét tanulmányozza. Kísérétében utazott a ref. egyházi körökben ismert Laky Zsigmondné is. Az illusztris vendég barátságos értekezletet tartott a tanári karral s megtekintette a főiskola és Sárospatak nevezetességeit. Dr. Beach látogatása Sárospatakon mély hatást tett, útján kísérje Istennek gazdag áldása.

— **Tájékoztató a sárospataki főiskolán a jövő tanévre vonatkozólag:** A) *A theol. akadémiára:* Az 1924—25-ik iskolai év szeptember 1-én kezdődik. A felvételek, beíratások szeptember 10-ig tartanak; szeptember 8—9-én lesznek a leckeönyv aláírások, szeptember 10-én a tanév ünnepélyes megnyitása, szeptember 11-én az előadások megkezdődnek. A javító- és pótkollokviumok ideje: szeptember 1—4.; az írásbeli alapvizsga ideje: szept. 4., a szóbeli alapvizsga ideje: szept. 5—6. A beíratási díj egy-szersmindenkorra 4 arany korona. (Jegyzet: Az összes díjakat véglegesen az igazgató-tanács fogja megállapítani; a véglegesen megállapított díjakról értesítés fog a Sárospataki Református Lapokban még szeptember előtt megjelenni.) Tandíj: 10 a. k. Táp-intézeti díj, mint a múlt évben körülbelül 8 q búza tőzsdei középára. Minden hittanhallgató fizeti az állami nyugdíjárulékot, amelynek összegét az állam később fogja megállapítani (ennek összege régen 20 arany korona volt.) Egyleti díjak: betegsegélyző egyleti díj: 4 a. k.; ifjúsági egyleti díj: 1 a. k.; ifj. olvasó egyleti díj: 2 a. k. A folyamodványok, melyek a nagytiszt. és tek. igazgatótanácshoz intézendők, augusztus hó 10-ig adandók be a theol. dékáni hivatalba. Közelebbi felvilágosítások a vallás- és egyháztudományi kar dékáni hivatalában szerezhetők. Egy iskolai *Értesítő* ára 11000 korona. — B) *A főgimnáziumra.* A III—VIII. osztály javító vizsgája augusztus 30-án délelőtt (szombat) lesz, az I—II. osztályé aznap délután. Ugyanezen a napon délelőtt lesz a magán- és pótvizsgálatok írásbeli vizsgája. Szeptember 1-én délelőtt 8 órakor kezdődik az I. osztálybeli felvételi vizsga a ref. tanulók részére; más vallásuak felvételi vizsgára szeptember 2-án jelentkezhetnek ugyancsak reggel 8 órakor. Ugyancsak szeptember 1-én lesz a magán és pótvizsgások szóbeli vizsgája. A tanítás szeptember 5-én kezdődik. A tandíjra vonatkozólag a Sárospataki Ref. Lapokban lesz közölve a végső megállapítás. Előzetes tájékoztul a következő összegeket jelölhetjük meg: Évi tandíj (félévi részletekben előre fizetve): prot. vallásu rendes tanulóktól: 24 aranykorona; fűtési díj 6 a. k.; betegsegélyző egyleti díj: 4 a. k.; más ker. felekezettiek tandíja: 36 a. k.; izraelitáké: 48 a. k. Vagyontalanok, valamint a ref. egyház tisztviselőinek és az u. n. köztisztviselőknél gyermekei külön elbírálásban részesülnek. Beíratási díj: 4 a. k. Magántanulók tandíja: prot. vallásuak tandíja: 36 a. k.; nem protestánsoké: 54 a. k.; izraelitáké: 72 a. k. Magánvizsgálati díjak: ref. vallásu tanulóknak 1 mm. buza, más vallásuaknak 2 mm. buza. Összevont vizsga díja ref. tanulóknak 1½ mm. buza, más vallásuaknak 3 mm. buza. Rendkívüli időben tett vizsga díja

ref. vallásuaknak 1½ mm. buza, más vallásuaknak 3 mm. buza. Különbözeti (felvételi) vizsgálat díja tárgyaként és osztályonként ref. vallásuaknak 5 kgr. buza, más vallásu tanulóknak 10 kgr. buza. Javító vizsga díja tárgyaként 5 kgr. buza, rendkívüli időben tett vizsgálatért tárgyaként 10 kgr. buza, más-honnan jött tanulóknak tárgyaként 10 kgr. buza. A tanárkar indokolt és okmányokkal igazolt kérelem alapján a díjak fizetése alól részben vagy egészben felmentést adhat. Ref. egyházunk belső hivatalnokai (lelkész, tanító) kérelmükre, kellő módon igazolt szegénység esetén minden díjnak felét fizetik, vagy a díjak fizetése alól egészen is felmenthetők. A buzában megállapított díjak a fizetés napját megelőző hivatalos budapesti tőzsdei jegyzésnek legmagasabb árfolyama szerint készpénzben fizetendők.

— **Értesítem** az abauji egyházakat és lelk. urakat, hogy július 6-tól az esperesi hivatal Abauj-szántón van. *Cziáky Endre*, esperes.

— **Alsózempléniek figyelmébe!** Felhívom azokat a lelkésztestvéreim, akik az Orsz. Ref. Alapítványi Egyesület részvényjegyzési íveit még be nem küldték, hogy azokat most már haladéktalanul beküldeni sziveskedjenek. *Kiss Ernő* esperes.

— **Református diákkonferencia Gödöllőn.** Június 26—29 napjain 120 magyar református diák tartott Gödöllőn konferenciát. A konferencián az idén is a theologusok voltak túlsúlyban, bár szép számmal vettek részt rajta más fakultások hallgatói is. Az előadók közt szerepeltek: dr. Sebestyén Jenő, dr. Csehszombathy László, dr. Szücs Ernő, dr. Szabó Aladár és hasonló nevű fia, Bogdán Gyula, Csekey Sándor, Hegyi Sándor, Komáromy János és a 17 hollandus főiskolai hallgató közül 3. A konferenciázók az egész idő alatt a gödöllői egyház vendégei voltak.

— **Kérelem felsőborsodi lelkésztestvéreimhez!** Az Orsz. Ref. Alapítványi egyesület, miután a Nemzeti Jegybank nem hozta még nyilvánosságra pénzügyi politikáját, amelyhez pedig minden egészséges alakulatnak alkalmazkodni kell, — alakuló közgyűlését szeptember hó közepére halasztotta, mihez képest felkérem lelkésztestvéreimet, hogy a részvények gyűjtését az aratás bevégeztével a szent ügy iránti fokozott buzgósággal és lelkesedéssel folytatni, a gyűjtőleveket szeptember 1-ig dr. Szundy Károly urhoz (Budapest I. Maros-u 29. sz.) beküldeni s a gyűjtés eredményéről engem is értesíteni sziveskedjenek. Sajókaza, 1924 július 7. *Bartha Gyula* ért. elnök.

— **Találkozó.** Július 5-én és 6-án lélekemelő ünnepségek között folyt le az iskolánkban 1894-ben érettségét tett ifjaknak *harminc éves* találkozója. A találkozóon megjelent Dudás Béla szegedi kir. törvényszéki t. tanácselnök feleségével és négy gyermekével (öt otthon maradt), Gönczy József kántorjánosi ref. lelkész, Harsányi Gyula ny. ítélőtáblai bíró, takarékpénztári vezérigazgató, Kajdy Menyhért alsómihályi ref. lelkész, Köröskényi Tamás sátorlajuhelyi kir. tvsz. bíró, dr. Lehoczky Béla ügyvéd, szikszói lakos, Abauj-torna vármegye tisztii főügyésze, Mester Dezső sátorlajuhelyi kir. tvsz. bíró, dr. Mikecz Miklós nyiregyházai kórházi főorvos, Szabolcs vármegye tb. főorvosa, dr. Rásonyi Papp Pál Csongrád vármegye s Csongrád város tisztii főügyésze feleségével, dr. Szabó Zoltán gödöllői lakos kormánybiztos.

nemzetgyűlési képviselő, Szinyei Endre pozsonyi műszaki tanácsos, Telegdy Bertalan nyírturai földbir- tokos, Urbán Béla budapesti lakos, miniszteri tanácsos. Szobonya Miklós szegedi kir. járásbíró s Molnár Gyula sátorlajaujhelyi m. kir. dohánygyári főtisztviselő. Általános részvételt keltett, hogy az osztálynak egy- kori kiváló növendéke, Nagy Béla sárospataki theol. tanár, fiának súlyos betegsége miatt nem vehetett részt a találkozón. Az ünnepi találkozók 5-én ér- keztek és este a tápintézetben elköltött vacsora mellett indították meg a kedves emlékek felújítását. Másnap Harsányi Gyula vezérigazgató vendégei vol- tak reggelire s onnan együttesen vonultak fel a városi templomba isteni tiszteletre. Ennek végez- tével a főiskolai imateremben tartott háláadó isteni tisztelet keretében Gönczy József lelkész mondott mély érzésektől sugallott szép imát. Dr. Szabó Zoltán nemzetgyűlési képviselő üdvözölte a tanári kart, akiknek nevében Marton János közigazgató a nála megszokott kedves közvetlenséggel válaszolt. A gyű- teményeknek megtekintése után az ünnepi társaság meglátogatta az elhunyt tanárok sirhantjait. A táp- intézetben rendezett barátságos ebéden résztvettek a közigazgatókn kívül az ünnepi tanárai. Nagyon kedves közvetlenséggel ültak fel a diákeletnek ked- ves emlékei, amelyeknek hatása alatt a találkozók — Harsányi Gyulának indítványára — mintegy 3 millió koronát gyűjtöttek össze részben az új Vay-Mocsáry- alapra, részben pedig a tanári özvegyek rögtön felsegi- tésére („Sárospatak”) — *A huszonöt éve érettségizettek találkozója* július 5-én a legszebb találkozók egyike volt. Számbelileg is a legtöbbet vettek részt rajta. A főiskolai ünnepélyen *Molnár István* nyirmihályi lelkész költői szárnyalású imádsága nyitotta meg a találkozót, amelyen a régi diákok hódolatát a főis- kola és tanári kar iránt *dr. Kiss László* Békés vár- megyei árvaszéki ülnök, a diáklelegendák egykori hőse juttatta kifejezésre. Az üdvözlésre *dr. Rácz Lajos* prorektor mély érzésű beszéddel válaszolt. A főiskolai tisztelgés után a temetőbe vonult az emlékező csapat és megkoszorúzza a meghalt tanárok sirjait. A kegyelet meghatott szavait a csendes sírok felett b. e. Szinyei Endre sirjánál hosszabb beszéddel, a Buza Já- nos, Ellend József, Kérészy István, Pásztor Sámuel, Szívós Mihály és Zsoldos Benő sirjánál egy-egy jel- legzetes igével Marton János, a főiskola rektora, a találkozók osztálytársa mondotta el. Megjelentek a találkozón: 1. Dr. Egri Ferenc pénzügyi főtanácsos Kecskeméten és felesége. 2. Kubinyi Zoltán főszolga- bíró Nyírbaktán. 3. Kozlik István telekkönyvvezető Nyíregyházán. 4. Körössi Sámuel ref. lelkész Hernád- zsádán. 5. Makó Béla kir. járásbíró Szerencsen. 6. Mészáros Bálint pénzügyi főtanácsos Sátorlajauj- helyen és felesége. 7. Borsos Andor főszolgabíró Gön- cön. 8. Korláth Endre ügyvéd Ungváron és felesége. 9. Ulics Endre máv. pénztárnok Sárospatakon. 10. Schridde László máv. fűtőházi főnök Sátorlajaujhelyen. 11. Tomory Dezső ref. lelkész Szabolcsan. 12. Dr. Kiss László árvaszéki ülnök Gyulán. 13. Molnár István ref. lelkész Nyirmihályiban. 14. Katona Géza kir. járásbíró Sárospatakon és felesége. 15. Keresztessy Sándor ref. lelkész Nyírkárászán. 16. Kovácsy Fe- renc kir. járásbíró Nyíregyházán. 17. Nagy Ferenc ref. lelkész Kupán és felesége. 18. Marton János theol. tanár Sárospatakon és felesége. A találkozók főiskolai célra mintegy 5 millió koronát ajánlottak fel.

— **Egy jezsuita áttérése.** O. Karrer német jezsuita nem régiben Rómában áttért a prot. egy- házba. Egy másik jezsuitával együtt német nyel- ven több kötetben kiadta Newman híres anglikán prédikátornak műveit, aki utóbb katolikussá és bibornokká lett, de sohasem szűnt meg szent Ágoston sajátos tanait vallani. Karrer a Newma- nnal való foglalkozás lassankint szent Ágoston ta- núlmányozásához, szent Ágoston pedig Lutherhez vezette és így egészen ellenkező utat futott meg, mint amelyet egykori angol mestere követett. Karrer a Rajnavidéki bajor ev. egyház szolgálá- tába fog lépni.

— **Külföldről.** A svájci egyetemek ref. theol. fakultásain a hallgatók létszáma a következő: Zürich 32 r. és 46 rkiv., Bern 41 r. és 6 rkiv. Bazel 76, Neuchatel 11 r. és 1 rkiv. (a független fakultáson 9 r. és 1 rkiv.), Lausanne 17 (a füg- getlen fakultáson 20). Genf 27 r. és 77 rkiv., — vagyis összesen a külföldiek és hallgatók levo- násával 193 r. hallgató.

HIVATALOS RÉSZ.

809—1924.

Körlevél.

I. Szavazás elrendelése.

Egyházkerületi közgyűlésünk szavazást ren- delt el a) zsinati papi póttagságra, b) zsinati világi póttagságra, c) a sárospataki theol. akadémia zsinati rendes képviselőjére. A szabályszerű fél- íven, mind a három állásra együtt kiállítandó szá- vazólapok folyó évi szeptember hó 30-ig küldendők be a *püspöki hivatalba*. Szabálytalanul kiállított, elkésett, vagy elmaradt szavazat bírsága 10000 (tízezer) korona.

II. Értesítés.

Tudatom az összes érdekeltekkel, hogy folyó hó 20-tól kezdve augusztus végéig minden héten csak *kedden, szerdán és csütörtökön* lesznek Miskol- con. Más napokon tehát senki se fáradjon hiába hozzám.

Miskolc, 1924. jul. 14. *Dr. Révész Kálmán*
püspök.

Pályázat.

A tiszadorogmai ref. egyház kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: Egyháztól készpénz 220 K, 27 hold föld haszonélvezete, (ebből 22 hold 8 q. buza évi bérért még egy évig haszonbérben marad) 10 drb legeltetési jog a közös legelőben, 30 köböl párbér rozs, stóla, lakás, 2 öl puhafa. Kötelessége: III—VI. oszt. ism. iskola vezetése. Énekkar vezetés. Belmissziói segédkezés. Orgona nincs. Pályázatok aug. 1-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás szept. 1-én elfog- lalandó. Megjelenés önköltségen előnyös.

Szerkesztői üzenetek.

Tiszavalk. Előfizetése, ha az év végéig előre nem látott pénzromlás nem lesz, december 31-ig rendben van. — **Értesítés.** Kérem az egyházkerületi jegyző urakat jegyzőkönyvi pontjaik minél előbbi beküldésére, hogy a lapban közöljük azokat. — **Tiszadorogma,** 30.000 K. — **K. E. H-g.** Ilyenmü összejövete- lek tartására a főiskola bármelyik helyisége rendelkezésekre áll.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TIZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ... 10 kgr. buza ára.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	---	--

TARTALOM. *Elekes Imre*: Tanügyi tudnivalók. — A tizáninneni ref. egyházkerület 1924-ik évi július hó 3-án tartott közgyűlésének határozatai. (Folyt. köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerk. üzenetek.

Tanügyi tudnivalók.

Az iskola dolga legalább is érdekli annyira a szülőket, a társadalmat, mint a tanügyi köröket. Talán még jobban is. Mert a tanügyi körök csereberélhetik rendszereiket s ha egy nem vált be, vehetnek helyette újabbat: de a nehéz elhatározások elé állított szülei társadalom nem ráncigálhatja ide-oda gyermekét. Amerre egyszer elindult, azon irányban kénytelen haladni.

A háború alatt és óta különösen súlyos feladatok elé állítják úgy a szülőket, mint gyermekeiket. Hiszen a tanügyre is talál az, ami a prot. egyházak egyik örökíjűségét és örökéletet biztosító alaptétele: semper reformari debet. Már évtizedénél több, hogy a magyar iskolaügy a foltozó ujtásoknál nagyobb arányú újulási folyamatra érik. Az idők teljességére várt. Az egyik barackfám ez évben feltűnően korán érlelte gyümölcsét. Aggodalmasan figyeltem s a fa betegségeire vettem gyanumat. Leszedtem érés előtt gyümölcsét, hogy védjem fámát valami nem ismert veszélytől. Hiába minden. A fa szemlátomást pusztul, a doktorok sem tudnak tanácsot adni. És bizonyára idő előtt el fog pusztulni cukorba tett gyümölcse is.

Igen sok kísérletezés folyt s a legújabb kardinalisan nyúl e kényes ügyhöz. Pedagógiai dogmák nyertek formát s nem az élet alakította a maga szükségletei szerint. Olyan formán történt a rendelkezés az iskolákkal, mint ahogy az egyszeri katonai parancsnok állította össze énekkarát: Vigyázz, első század primtenor, a második sekundbasszus stb. Ott könnyebb dolga lehetett az énekeseknek, mint a karmesternek és a hallgatóságnak. Nálunk is ilyenformán történt: Te leszel realgimnázium, te pedig ilyen vagy amolyan. Ebbe a nagy rendelkezésbe belepusztul minden történelmi érték, első sorban a prot. autonomia.

Mióta az állam pénzügyi világa felé külső erő került s az anyagi élet artériáin keresztül idegen akarat érvényesül legbensőbb ügyeinkben is: a finánc-érdek keresztül gázolt új és régi, alkalmi és vérben fogant törvényeken. Bizonyára valami elkerülhetetlen szükségszerűség kényszerítette erre az államhatalmat, de bizonyos, hogy nagyon sok belső megalkuvást és önérzetet gyilkoló lemondást igényel.

A törvény már kész, a rendeletek egymást követik, ám a tanterv késik. Tótágast áll minden, senki sem tudja, mi lesz. Az eddig megjelent rendelkezésekből is tudni kell némely dolgokat a szülőknek. Tisztában kell lenniük, hogy az új tanterv már szept.-ben életbe lép. Szept.-től nem lesz görögóptól, kötelező a görög minden V. osztályosra. Némelyikünk szerint csak a klasszikus v. humángimnáziumban. Mások szerint minden középiskolában. Szept.-től az I. oszt.-ban megszűnik a rajzoló geometria, de az V.-től kezdődik a szabadkézi rajz, heti 2 órával. Ugy gondoljuk, hogy az I.-ben is. Javító vizsgára csak egy tárgyból való bukás esetén van joga a diáknak. Ha 2 tárgyból bukott, csak betegség, igazolt mulasztás vagy kényszerült szünet esetén, szóval kivételesen adhat engedélyt nálunk a főhatóság. Négyenél több elégtelen mellett még az ismétlés jogától is megvonható a növendék. Az osztályvizsga a 8-ban is megszűnik, helyette ott is nyilvános összefoglalás lesz. Egy vizsga maradt: az érettségi. De nálunk, Patakon, szeptemberben még lesz felvételi vizsga is, mivel egyházkerületi közgyűlési határozat erre kötelez. A beiratkozással kapcsolatban tudni kell arról, hogy 60-nál több egy osztályban semmiképpen sem lehet, ezt is fokozatosan úgy kell csökkenteni, hogy a felsőbb osztályokban már 5, valamennyiben legkésőbb 10 év multával 40 tanulónál több ne legyen. Tehát a párhuzamos osztályok újból felállítandók.

A középiskolai novella végrehajtási utasításából valók a fentiek. Tehát miniszteri rendelkezésekből. A ref. egyház tanügyi szerveinek nem volt alkalma és módja e kérdésekben véleményt nyilvánítani. A fizetéskiegészítés állami fedezete oly óriási összeg, hogy az iskola sorsa függ tőle. Törvény nem biztosítja s így velünk szemben hatalmas tényező is. Ezért rendelkezik az állam s mi tánculunk kénye szerint. Hiszen már folynak az alkudozások, hogy ebből hány percentet hajlandók vállalni a fentartók s pld. a pataki iskola, értesülésünk szerint, a fentartási költség 18 százalékát lesz köteles vállalni. És már ez is súlyos teher lesz, az alapok és értékpapírok jövedelmezőségének megsemmisülése következtében.

A ref. egyházakat hagyományai újból az iskolával való intenzívebb foglalkozásra utalják. Ha az egyházak csupán az iskolakeretek adminisztrá-

ciós élete feletti hatalom jogát gyakorolnák, megalazul a kíváncsok kapcsolata s nagy értékek mennek veszendőbe kölesönösen. Az iskola a gyermekek temploma, — hangoztatta éppen a napokban egy esperes. A templom a nagyok iskolája, — fordíthatjuk meg kiegészítésként a tételt. Elválaszthatatlanul egymásra utalva él együtt és egymás mellett egyház és iskola. A prot. világnézet érvényesülésének és létkérdésének köreit érintik e kérdések. És aggasztó volna, ha iskolaügyünk csak utána ballagna az államnak, mely mintha felekezethez tartozna, bár nem volna szabad. A ref. iskolaügyet több kezdeményezésre kötelezi multja és jövője.

Elekes Imre.

A tiszánineni ref. egyházkerület 1924-ik évi július hó 3-án tartott közgyűlésének határozata.

- a) *Janka Károly* lelkeszi főjegyző előadásában:
1. Dr. Révész Kálmán püspöknek hálás köszönetet mond a közgyűlés gyűlést megnyitó bensőséges imádságáért.
  2. Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok gazdag tartalmú megnyitó beszéde jegyzőkönyvbe vétetik.
  3. Kiss Ernő alsőzemléni ujonnan választott esperest közgyűlés meleg szeretettel üdvözli.
  4. A Baldácsy-alapból nyert segélynek a megállapított kulcs szerinti felosztására és részben tartalékolására elnökség felhatalmazást nyert.
  5. Dr. Révész Kálmán püspök nagy gonddal szerkesztett jelentése hálás köszönettel vétetik tudomásul, s egész terjedelmében jegyzőkönyvbe iktattatik s annak során Dr. James Good, Meczner József, Bartha József, Naményi Gyula, Kócza György, Kun Bertalan emlékezete az elbúnyt lelkesek és tanítók emlékével együtt megörökítetik.
  6. A püspöki özvegyek segélyalapjáról szóló elnökségi jelentés tudomásul vétele mellett özv. Fejes Istvánnának 1.000.000 K, özv. Dr. Tüdös Istvánnának 500 000 K kiutalására az elnökség felhatalmaztatott.
  7. Az 1925—27 évekre a konventi rendes és póttagok megválasztattak.
  8. Szept. 30. határidővel szavazás rendeltetett el zsinati lelkesi és világi egy-egy póttagsági és egy főiskolai rendes tanárképviselői tagsági helyre.
  9. Gróf Haller József a pénzügyi választmány tagjává megválasztott.
  10. Enyedy Andor a miskolci leánygimnázium igazgató-tanácsosává megválasztott.
  11. Az iskolafentartó egyházközségek felhívatnak az iskolák túlszűfolttságának megszüntetése céljából tanítói állások szervezésére, új tantermek építhetőségig a félnapos tanítási rendszer bevezetésére, a hiányos tanszereknek esetleg társadalmi akcióval való pótlására, a nem ref. jellegű iskolába járó ref. tankötelesek vallásos nevelése körüli különös gondosságra, az egyházkerületi tanügyi bizottságot pedig arra, hogy a népiskolai statisztikai adatokat a haladás- vagy hagyatásra s ezek indokaira rámutató jelentés kapcsán terjessze fel.
  12. Az iskolafentartó egyházközségek utasítatnak, hogy a tanítói államsegély körüli sérelmeket a püspöki hivatal útján jelentsék a konventnek.

13. Az összes középiskolákra és tanítóképzőintézetekre nézve elrendeltetik az egységes középiskolai vallásnevelés tantervének az 1924/25. tanévben kötelező életbeléptetése.

14. Az iskolafentartó egyházközségek figyelemre méltóan felhívatnak a vall. és közoktatásügyi miniszter 49.273/1923. VIII. a. u. v. k. rendeletére.

15. A misszióügyi bizottság megszüntetésével a szórványgondozási ügy a belmissziói bizottság hatáskörébe utaltatik, ugyanilyen eljárásra az egyházmegyék felhívatnak.

16. A hamburgi misszió segélyezésének kérdése véleményezés céljából a pénzügyi választmányhoz letétetik.

17. Az egyház szolgálatában állóknak a kötelező biztosítás körébe való bevonását közgyűlés helyteleníti.

18. A községi és állami elemi iskolai tanítók énekvezérekül alkalmazásának kérdése az egyházmegyékhez véleményadás céljából letétetik.

19. A Baldácsy-alapítvány meghatalmazottjainak megbízatása az 1925—27. évekre megújítatik.

20. Az egyetemes református egyházi jogakadémiává nyilvánított kecskeméti jogakadémia fentartásához egyházkerületünk anyagi erő hiányában nem nyújthat támogatást.

21. Megkérdeztetnek az egyházmegyék, hogy kíváncsok tartják-e az egyetemes egyházi presbyteri értekezletek szervezését?

22. Az egyetemes adóalap végrehajtó bizottságába Bárány Rághy Balassa Ferenc póttagul megválasztatik.

23. Felhívatnak az egyházmegyék, hogy az egyházközségekkel közöljék, hogy az 1924. évre az egyetemes konvent a közalapi járulék kulcsát fejenként 50 koronára emeli fel.

24. A sárospataki jogakadémia kényszerű szünetelését helybenhagyó konventi határozat tudomásul vétetik.

25. Tudomásul szolgál egyetemes konvent azon határozata, mellyel a belkörü tűzbiztosítás kérdését jobb idők beálltaig napirendről levette. Egyúttal szigorúan s az anyagi felelősség nyomatékos hangsúlyozása mellett utasítatnak az egyházközségek presbitériumai, hogy az egyházi épületek biztosítását a mai árvízszonyoknak megfelelő értékre haladéktalanul emeljék fel.

26. Egyházkerületi közgyűlés magáévá teszi a debreceni egyház presbitériumának azon határozatát, melyben megdöbbenéssel állapítja meg a felekezeti békét veszélyeztető azon magatartást, melyet egyes róm. kath. világi és egyházi vezetők egyének tanúsítottak a róm. kath. nagygyűlésen a protestáns egyházak elleni vádaskodásaik során; ezeket egyházkerületünk is kereken visszaütötte.

27. A sárospataki főiskola 1924/25. évi költségeloirányzata megerősítettetik, a főiskola anyagi segélyezésének kérdése rendkívüli egyházkerületi közgyűlés tárgyaúl tartatik fenn.

28. A theol. tanárok és főiskolai tisztviselők részére a pénzromlás következtében történt fizetéstöbblet kiutalások jóváhagyatnak.

29. Az írói tiszteletdíjak a Sp. Irod. Körben ívenként 50 kg., a bírálói díjak pedig 25 kg. bűzában állapítatnak meg.

30. Bartha József főisk. igazgató-tanácsos emléke megörökítették, helye Juhász László gömöri esperessel töltetik be.

31. Az egyházkerületi elnökségnek az egy-
séges könyvkiadáshoz való hozzájárulása jóváha-
gyatik, az egyházkerület főbizománysául a sáros-
pataki ref. főiskolai könyvkereskedés jelöltetik ki.

(Folyt. köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Németh István dunántúli püspök, balaton-
kenesei lelkész július 28-án a halál álmára hűnta.
le szemeit Székesfehérvárott, ahová súlyosra for-
dult betegsége gyógykezelése végett szállították.
Magas kort ért. 74 év terheit hordozta erős vál-
lain. Elhűnta nagy veszteséget jelent nemcsak
egyházkerületének, hanem egyetemes református
egyházunknak is. Mert a megboldogult hatalmas
eréllyel, akadályt nem ismerő módon vitte szent
hivatása ügyeit. Erély, kitartás, kötelességteljesítés
jellemzték; jó sáfára volt a reábizottaknak. 1850-
ben született Pusztáegresen. Elemi iskoláit Cecén
végezte, középiskolai tanulmányait pedig Gyön-
kőn és Pápán. 1870-ben Pápán lett főgimnáziumi
tanár, ahonnan a theologiai akadémiára lépett
fel. Egyházi tisztségeiben fokozatosan emelkedett.
1913-ban a közbizalom a püspöki székre emelte,
amelyet nagy felelősségérzettel töltött be. Teme-
tése július 31-én volt Székesfehérvárott. A teme-
tési szertartást Ravasz László püspök, Medgyaszay
Vince mezőföldi esperes és Czegléd Sándor győri
lelkész, tb. esperes végezte. A temetésen részt
vett Dr. Révész Kálmán püspök urunk is. A
megboldogult emléke legyen áldott!

— **Tiszaoszlár** községben f. hó 20-án délután,
rémes pusztító tűzvész dühöngött, amikor is a
bőszült elemeknek áldozata lett a paróchia is
melléképületeivel együtt. Az egyház iratainak,
pénzének megmentéséért az égő, de régi, rozoga
épületbe rohant Kovács Gyula lelkész nejével és
2 cselédjével, az égő épület rájuk zuhant s mind
a négyen borzalmas tűzhalált szenvedtek. A min-
denki által szeretett és becsült fiatal, 37 éves lel-
késznek és nejének temetése 22-én volt, amikor
is Szalóczy Pál mezőcsáti, Tóth Sándor hejőbábai
s Somogyi Péál szederkényi lelkészek mondtak az
elhunytak felett szívet-lelket megrázó beszédeket.
Négy kicsiny árva maradt, akikre ezúton is fel-
hívjuk a könyöröltes emberi lelkeket.

— **Személyi hírek.** Dr. Rácz Lajos, lapunk
felelős szerkesztője pár heti külföldi tartózkodás
után haza érkezett. — A kolozsvári thel. fakultás
Dr. Tavaszy Sándort választotta az 1924—28. évek
igazgatójának. — Dr. Beach július 21-én Juroszlá-
viába utazott az ottani ref. egyházi viszonyok
tanulmányozására.

— **Meghívás.** A makkoshotycai egyház Kovács
László cigándi segédlelkészt hívta meg lelkészül.
A választás augusztus 10-én lesz. — Pácán egy-
házközségünkben a lelkészválasztás augusztus hó
31-én lesz. Az állásra heten pályáztak.

— **Adományozás.** Az Isten- és egyházszeretet
szép példáját mutatta fel Nagyrozványon Tóth

János és családja. Egyházközségüknek egy 190
kg. súlyú harangot öntetnek mintegy 18 millió
korona értékben. A kegyes szívek áldozatkészsége
dicséretreméltó s reményt nyújt arra, hogy más
szükségeink fedezésére is megnyílnak majd a
csendben, rejtve élő, meg nem mozgott források.

— **Kérem az alsóborsodi egyh.-megye lel-
készei — s egyházaihoz elsősorban, de kérés e pár sor
a magyar honi összes ref. egyházak — s lelkésztest-
vérekhez is!** Kevés szóval, de annál melegebb
szeretettel kérek lelkésztársaink s egyházainktól
segítséget a tragikus körülmények között meghalt
Kovács Gyula tiszaoszlári lelkész és neje 4 kicsi
árva s a leégett paróchia ujjaépítése céljaira. A
gyermek elhelyezéséről eléggé megnyugtató mó-
don tudtam eddig intézkedni, de hát ruházat, meg
a létfontartás egyéb járulécai előteremtéséhez
anyagi segítség is kell. A 300 lelket számláló
gyülekezet is a maga erejéből képtelen építeni új
lelkészlakot. Gyűjtések eredményét kérem hoz-
zám juttatni. „Adjatok, adjatok, amint Isten
adott!” Miskolc, 1924. július 27. *Farkas István*
esperes.

— **Skót segély.** A Skót Egyesült Szabad Egy-
ház 200 angol fontot (kb. 70 millió koronát) ado-
mányozott a rápán építendő theologiai interná-
tusra a dunántúli egyházkerületnek.

— **Alsózempléniek figyelmébe!** Az egyház-
megyei pénztár a napokban minden egyházköz-
ségnek megküldi az egyházmegyei, egyházkerületi
és főiskolai járulékok kimutatását. Felkérem lel-
késztársaimat, hassanak oda, hogy e járulékok
legkésőbb augusztus 20-ig beküldessenek. Ugyan-
csak beküldendők a lelkészek részéről a gyámügyi
járulékok. Aug. 20. után minden járulékok valo-
rizálva fogadtatik el. Sajóhidvég, 1924 július 30.
Kiss Ernő, esperes.

— **Lelkészerkeztet.** Jun. 16-án tartotta meg
a Göncvidéki Lelkeszi Kör értekezletét. Kiss Lajos
írásmagyarazata után az elnöki megnyitó s az
abban foglalt eszmék megbeszélése következett.
Majd Kiss József olvasta fel: „A legáció egye-
temes szempontból” c. dolgozatát, melyben rá-
mutat a legációnak magasabb egyházi szempont-
ból való káros voltára. A felolvasásban bennfog-
lalt gondolatot az Értekezlet egyhangu helyesléssel
fogadta s megtette a szükséges lépéseket az esz-
mének az egyházmegyei értekezlet s egyházmegyei
gyűlésen való megbeszélésére is. Az értekezlet,
igazi tárgyainak, a magunk otthoni, gyakorlati
jelentőségű kisebb-nagyobb dolgainak megbeszé-
lésével ért véget. Tisztikar változás is történt.
Elnökké: Kiss József hejcei, jegyzővé Kiss Lajos
tornyosnémeti lelkészek lettek megválasztva.

— **Alsóborsodi lelkésztársaimat** szigorral ké-
rem, hogy az egyházi épületek tűzbiztosítási dí-
jának felemelése iránt azonnal intézkedjenek. A
tiszaoszlári rettenetes példa itt van — okulásra.
2. Az őszi gyűlés ideje: szept. 23—24 leend. Ki-
nek gyűlési tárgyai lesznek, augusztus hó végéig
küldjék hozzám. Atyafiúi szeretettel: Farkas I.,
esperes.

— **Rövid hírek.** A svájci prot. egyházaknak
junius 17-én Schaffhausenben tartott közgyűlése
tiltakozását fejezte ki a Svájcban székelő pápai

nunciának a vegyes vallású kántonokban tett látogatásai ellen, amelyek nem annyira udvariasági, mint inkább kath. agitacionális célzatú látogatások, a kath. propaganda erősítésére irányuló akciók. — *Indiában* jelenleg 4,888,702 keresztyén van és pedig 400,000 szíriai, 1,847,642 kath. és 2,350,991 protestáns és 290,069 más felekezetű. 1901-óta a protestánsok száma 1,525,000-rel, a katolikusoké 402,000-rel gyarapodott.

HIVATALOS RÉSZ.

865—1924.

Körlevél.

I. Tanügyi rendelkezések.

1. Egyetemes konvent a tiszántúli egyházkerület javaslatát indokoltan találván, elrendeli, hogy elemi-, polgári- és középiskoláinkban, úgyszintén tanító- és tanítónőképző-intézeteinkben az új énekeskönyv anyaga: énekszövegei és dallamai az 1924—25. iskolai évtől kezdve a vallás- és énektanítás tantervébe illesztessenek be s fokozatos beosztással úgy taníttassanak, mint régi énekeskönyvünk énekei.

2. Egyetemes konventünk a konventi Rendtartás 131. §-ának idevonatkozó részét a következőképpen módosítja: „A magánvizsgálat írásbeli és szóbeli. De ha a tanuló az írásbeli vizsgálaton a magyar nyelvből, latin nyelvből és mennyiség-tanból (3 tárgyból) elégtelen előmenetelt tanúsít, szóbeli vizsgálatra nem bocsátható s osztályismétlésre utasíttatik.” Ez a rendelkezés érvényes az 1924—25. iskolai évtől kezdődőleg.

3. Egyetemes konvent elrendeli a konventi Rendtartás 152. §-ának már egyszer módosított a) pontjának következő újabb módosítását: „A magaviselet jelzésére négy fokozat használandó, u. m. 1. példás, 2. jó, 3. tűrhető és 4. rossz” (az eddigi dícséretes, megfelelő, tűrhető és rossz helyett.) Ez a rendelkezés az 1924—25. isk. évtől kezdve kötelező.

Egyúttal Egyetemes Konventünk felhívja az igazgatóságok és tanári testületek figyelmét — a püspökök útján is — arra, hogy „példás” magaviseleti érdemjegyet csakis viseletben és szorgalomban egyaránt valóban kiváló, tehát például szolgáló tanuló kaphat. Tehát a „példás” fokozat kitüntetés számba megy és nem lehet az osztály átlagos magaviseleti érdemfokozata.

4. Egyetemes konvent a magánvizsgálati, különbözeti (felvételi), javító- és érettségi vizsgálatok díjait, valamint a bizonyítványmásolatok díjait — az 1923—24. iskolai év végén kezdődő érvénnyel — a következőleg állapítja meg:

1. Magánvizsgálati díjak:

a) Református vallású tanulóknak	100 kgr. buza
b) más vallású tanulóknak	200 „ „
c) összevont vizsg. díja ref. tanulóknak	150 „ „
d) összevont vizsg. díja más vallású tanulóknak	300 „ „
e) rendkívüli időben tett vizsg. díja ref. tanulóknak	150 „ „
f) ugyanaz másvallásúknak	300 „ „

2. Különbözeti (felvételi) vizsgálat díja:

- a) tárgyanként és osztályonként ref. vallásúknak --- 5 kgr. buza
b) más vallású tanulóknak --- 10 „ „
ugy azonban, hogy e díjak a magánvizsgálati díjakat meg nem haladhatják.

3. Javítóvizsgálat díja:

- a) tárgyanként --- 5 kgr. buza
b) rendkívüli időben tett vizsgálat tárgyanként --- 10 „ „
c) máshonnan jövő tanulóknak tárgyanként --- 10 „ „

4. Érettségi vizsgálat díja:

- a) nyilvános ref. tanulóknak --- 20 kgr. buza
b) nyilvános másvallású tanulóknak 25 „ „
c) ref. vallású magántanulóknak --- 40 „ „
d) más vallású magántanulóknak 50 „ „
e) javító érettségi vizsgálat díja --- 5 „ „

5. Bizonyítványmásolatok díja:

- a) osztálybizonyítvány másodlata 5 kgr. buza
b) érettségi bizonyítvány másodlata magyar szöve. --- 10 „ „
c) ugyanaz latin szöveggel --- 15 „ „

6. Általános határozatok:

- a) buzában megállapított díjak a fizetés napját megelőző hivatalos budapesti tőzsdei jegyzésnek legmagasabb árfolyama szerint készpénzben fizetendők.
b) A tanárkar indokolt és okmányokkal igazolt kérelem alapján e díjak fizetése alól részben, vagy egészben felmentést ad.
c) Az érdekelt iskola tanárai, hivatalnokai, szolgálói e díjak alól felmentetnek.
d) Református egyházunk belső hivatalnokai (lelkészek és tanítók) kérelmükre, kellő módon igazolt szegénységük esetén mindezen díjak felét fizetik, vagy a díjak fizetése alól egészen is felmenthetők.

II. A hivatalos portó megtérítéséről.

A hozzám beérkezett postai Igazolások a vallás és közokt. miniszteriumba felterjesztettem, a kiutalt összegeket annak idején postautalványon szétküldöm. A tavalyi (1922—3) portómegtérítésről többen írták, hogy nem kapták meg, ám ez a legtöbb esetben tévedés, mert az adósegélyes egyház- és községek az adósegéllyel együtt, egy utalványon kapták meg a portómegtérítést és csak néhány nem adósegélyes egyház van még bent nálam, melyet az ideivel együtt fogok a postautalványon szétküldeni.

III. Az egyházkerületi jegyző urakhoz

Legközelebbi közgyűlésünk jegyzőkönyvi pontjait és iratait kérem hozzám mielőbb beküldeni.

IV. A polgári egyház kérelme.

A polgári ref. egyház szétküldött segélykérvényét készséggel ajánlom hiveink pártfogásába.

Miskolc, 1924. júl. 28. Dr. Révész Kálmán püspök.

Szerkesztői üzenetek.

R. Gy., Tiszavid. 40.000 K küldésével előfizetése f. évi dec. 31-ig rendben lesz.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ... 10 kgr. buza ára.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felölös szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	---	--

TARTALOM. A tiszáninneni ref. egyházkerület 1924-ik évi július hó 3-án tartott közgyűlésének határozatai. (Folyt. és vége.)
Dr. Kiss Sándor: Igazolásul egy felszólaláshoz. — S—d.: Harangszentelés Szilvásváradon. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázat. — Szerkesztői üzenetek.

A tiszáninneni ref. egyházkerület 1924-ik évi július hó 3-án tartott közgyűlésének határozata.

(Folyt. és vége.)

b) Domhy László vil. főjegyző előadásában:
14. sz. alatt jóváhagyta a miskolci ref. főgimn. igazgató-tanácsának azt a javaslatát, hogy az igazgató 6 évi sikeres működés után állásában az igazgató-tanács által véglegesíthető.

15. sz. alatt jóváhagyta a miskolci ref. főgimnáziumnak reál-gimnáziummá leendő átszervezését.

16. sz. alatt a fűgödi egyházra a díjlevél szerinti tanítói fizetésen kívül kirótt illetmények ügyében autonómiai sérelmet nem lát s az ügy fölött napirendre tér.

19. sz. alatt a főisk. igazgató-tanács 12., 13., 20., 24., 29., 33., 34., 39., 50., 51., 53. sz. határozatait jóváhagyólag veszi tudomásul.

19/b. sz. alatt Bartha József esperesnek a főiskola körül szerzett érdemeit megörökíti.

19/c. sz. alatt Dr. Gerőcz Kálmán ny. jogakad. tanár bucsuzó levelét tudomásul veszi.

19/d. sz. alatt Dr. Jakob Károly és Hallgatós Sándor eddigi h. tanárokat 1924 szept. 1-en kezdődő hatállyal főgimn. rendes tanárokká megválasztja.

19/e. sz. alatt jóváhagyja a theol. özv. tanárnak nyugdíjának felemelését s javaslatlételre hívja föl az egyh.-ker. pénzügyi választmányt az özv. theol. tanárnéknak az egyházkerület részéről leendő segélyezése tárgyában.

19/f. sz. alatt jóváhagyólag veszi tudomásul az igazgató-tanács 48—1924. sz. határozatát a Dr. Szabó Sándor és Dr. Gerőcz Kálmán jogakad. tanárok nyugdíjazása tárgyában.

19/f. Dr. Szabó Sándor ny. jogakad. tanár a 48—1924. sz. igazgató-tanácsi határozat ellen felterjesztett előterjesztésének megvizsgálására felkéri az egyh.-ker. elnökséget.

20. sz. alatt a Sárospataki Irod. Kör alapszabály-módosításait leveszi a napirendről a tankönyvkiadás egységesítése folytán.

42. sz. alatt örömmel vette tudomásul, hogy a miskolci ref. leánygimnázium az 1906-ban emelt új épületén fennálló törlesztéses kölcsönt kifizette s e terhet az épületről törölte.

c) Marton János egyházkerületi lelkeszi aljegyző előadásában elfogadott határozatok:

12. sz. *Belmissziói szabályzat*. Egyházkerületünk benső örömmel üdvözlí az egyetemes konventet azért, hogy a belmissziói munka irányítását és vezetését kezébe vette; Isten iránti hálával iktatja jegyzőkönyve lapjaira, hogy egyházmegyénk előterjesztéseiből a belmissziói munka iránti nagy érdeklődés, fontosságának elismerése és buzgó munkakészség lelke sugárzik ki. Egyetemes konventünk elé minden egyházmegyénk véleményét felterjeszti, hogy azok az egyetemes konventi belmissziói munkaterv végleges megállapításánál figyelembe vétessenek. Ami a belmissziói munka egyházi törvény által való elrendelését illeti, egyházkerületünk azon véleményének ad kifejezést, hogy az idevonatkozó törvény csak általánosságban kötelezze el gyülekezeteinket, főleg lelkészeinket a belmissziói munkának ref. egyházunk elvei szerint való végzésére, úgy, hogy e törvény megalakítása után a belmissziói munka végzését halogatni többé ne lehessen, másrésről ennek a munkának a spontaneitása megőriztessék. Az alsózempléni egyházmegye belmissziói szabályzatát örömmel fogadja egyházkerületünk. megerősítését azonban akkorra halasztja, amikor a konventi belmissziói bizottsági tervezetet az egyetemes konvent elfogadja.

12/a. sz. alatt tudomásul vétetik, hogy az alsózempléni egyházmegye belmissziói bizottságát 1923 dec. 11-iki rendkívüli ülésében megalakította és 1924 május 13-án tartott közgyűlésén kiegészítette.

12/b. sz. alatt tudomásul vétetik, hogy a felsőborsodi egyházmegye belmissziói bizottságát a következőleg alakította meg: elnök: Elek József esperes; bizottsági tagok: Hubay Mihály, Komjáthy Aladár, Szentmártoni Dániel, Tóth János lelkészek, Szügyi László, Bakos János, Varga Károly, Tóth József tanítók, Zsóry György, Szepessy Gyula, Fekete Bertalan és dr. Horváth Zoltán, bizottsági előadó és jegyző: Svingor Jenő.

12/c. sz. a. tudomásul vétetik az alsózempléni egyházmegye belmissziói jelentése.

12/d. sz. a. felterjeszti az alsózempléni egyházmegye indítványát az egyetemes konventhez új belmissziói kérdőívek kibocsátása iránt.

13. sz. a. tudomásul vétetik a felsőborsodi egyházmegye jelentése két missziói egyházáról: az ózdírói és az abodírói s felterjesztetik az egyetemes konventhez; Ózdon az önálló hitoktatói állás szervezését egyházkerületünk melegen partfogolja, az abodi egyházat templomépítése ügyében a segélyezendő egyházak közt előjegyzésbe veszi.

21. sz. a. alatt a felsőborsodi és gömörtornai egyházmegye, valamint az igazgató-tanács felterjesztése kapcsán a sárospataki theol. akadémia gyakorlati theol. tanszékére vonatkozólag tudomásul vétetik, hogy e tanszék főbb tárgyait egyelőre Forgách Gyula sárospataki lelkész helyettesítse.

24. sz. A bodrogkereszturi vallásszérelmi eset (ref. vallású leánykák r. kath. vallású iskoláztatása) az egyetemes konvent útján jogorvoslat keresése végett a vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz felterjesztetik.

23. sz. a. az egyetemes konventnek egyházkerületünk bejelenti az egri vallásszérelmi esetet; Egerben a zárdába a ref. hitoktatót vallástanítás végzésére nem bocsátják be; a vallástani érdemjegyeket a ref. növendékek visszaélással szerzik meg; Egercsehi és Szucsai bányatelepekre ref. tanító kinevezése kérelmeztek.

27. sz. a. Egri Lorántfy Zsuzsanna Egyesület alapszabályai tudomásul vétetnek és megerősítetnek.

30. sz. a. a gömörtornai és felsőborsodi egyházmegye indítványa sajtóalap létesítése ügyében az egyetemes konventhez felterjesztetik.

43. sz. a. tudomásul vétetik, hogy a sárospataki főiskola a Györgytarlói béremelési pert elvesztette; a bérld továbbra is 60 kgr. vegyesterményt kötele holdanként fizetni.

44. sz. A Pálóczy Horváth Mária családi alapítvány évközben megüresedett helyére: Móré Géza jogszigorló és Korláth István III. é. joghallgató vétettek fel.

45. sz. Szabó Zoltán sárospataki végzett hitanhallgató külföldi tanulmányai folytatására a Pogány Istvánné alapítványra felvétetett.

Horváth Zoltán vil. aljegyző előadásában elfogadott határozatok:

37. Adásvételi és csereszerződések: a) Fulókéresi ref. egyház és Silkó István és neje fái lakosok 1922 április 12-én kelt ideiglenes csereszerződése a fái Parlagkertből 1374 □-öl, illetve a fái rétre járó dűlőben 1600 □-öl cseréje tárgyában jóváhagyatott, ha Silkó István és neje telekkönyvi szavatosságot vállal.

b) Mályinkai ref. egyház az ugyanott 1. sz. tjkv. 298. hrsz. parlagkertjéből vázrajz szerinti 121 □-ölet cserébe kíván adni Horovicz Márton és neje ugyanottani lakosok a 325. sz. tjkvi 463. hrsz. kenderföldjéből 225 □-öl területért. Nem hagyatott jóvá, mert az egyháztanács határozata nincs hiteles alakban csatolva s a közgyűlés sem névszerinti szavazással határozott.

c) A nyíri egyházközség az ugyanottani 16. sz. tjkvi 16. hrsz. 140 □-ölnyi házaz belsőségét 1923 május hó 27-én nyilvános árverésen eladta Kiss János és neje nyíri lakosoknak 420.000 K-t. Jóváhagyatott.

d) A sajószentpéteri egyház haszonbérleti szerződést köt a lelkész javadalmát képező ingat-

lanok az iparvasút megépítéséhez szükséges részét a felsőmagyarországi cserép- és téglagyár rt. gyárüzemének céljaira. Jóváhagyatott.

e) A szuhogyi leányegyház bányahaszonbérleti szerződést köt az egyházi földek szénkiaknázására nézve a felsőborsodi köszénbánya rt.-gal 30 évre. Jóváhagyatott.

38. a) Cserépfalusi lelkészi, b) olaszliszkai lelkészi, c) tiszavalki lelkészi, d) ricsei III. tanítói és e) szuhogyi előkönyörgői, kántori és tanítói új díjlevelek megerősítettek.

Lengyel István aljegyző előadásában elfogadott határozatok:

1. Közgyűlés a megejtett szavazás eredményeképen Bernáth Aladárt zsinati világi rendes-, Dobozy Istvánt zsinati világi póttagnak s dr. Horváth Zoltánt egyházkerületi vil. aljegyzőnek jelenti ki.

2. Az 1923. évi zárszámadást s az 1924 évre szóló költségvetés előirányzatát elfogadja.

3. A Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál lévő törlesztéses kölcsönök kifizetését elrendeli.

4. A lelkészözvegyeknek és árváknak eddigi egyházmegyénkenti segélyezését tartja fenntartandónak.

5. A zilizi egyház lelkészi állásának vitássá tett díjlevél-ügyét az egyházmegyei közg. bíróság elé utalja.

6. A makkoshotycai lelkészi állás díjlevelét megerősíti.

7. A litkai tanítói s kántori előkönyörgői díjleveleket megerősíti.

8. Az ároktói templomszék szabályrendeletet jóváhagyja.

9. Több egyházmegyének az Országos Ref. Alapítványi-Egyesület támogatását jelentő határozatát tudomásul veszi.

10. Az államsegélyek fokozatos valorizálása, s a városi és falusi lelkészek közötti megkülönböztető rendelkezés hatálytalanítása iránt felterjesztést intéz a konvent útján a kultur kormányhoz.

11. A vasárnapi munkaszünetről szóló törvény szigorú végrehajtása iránt felterjesztést intéz a Konvent útján a kultusz-kormányhoz.

12. A kerületi jegyzőkönyveknek két példányban leendő lemásolását s a püspöki irodában és egyházkerületi levéltárban történendő elhelyezését rendeli el.

13. A berzéki Szemere—Törös-alap állásáról szóló jelentést tudomásul veszi.

14. Viktor-tanyát egyházhatóságilag Kisrovágyhoz csatolja.

15. A báji Patay Sámuel és Tibor emlék-alapítvány alapítólevelét jóváhagyja.

16. Benke József volt vilyi h. lelkésznek a Szükösi—Hollandi-Tárat illető vilyi fél lelkészi jövedelmet átengedi.

17. Az egyházi tisztviseleváltozásokat, lelkész- és tanítóválasztásokat tudomásul veszi.

Igazolásul egy felszólaláshoz.

Az 1923. évi rendkívüli egyházkerületi gyűlésen azt a kijelentést tettem, hogy az egyházkerületi közgyűlés nem kulturadót, hanem a sárospataki ref. főiskola jogakadémiájának fenntartására

segélyt szavazott meg. Erre illetékesek részéről az a kijelentés történt, hogy tévedek, a jegyzőkönyv ellenem szól.

Az ez évi július 1-iki közgyűlésen felvetődően a kulturadó elosztásának kérdése, ugyancsak az illetékesek részéről megállapítást nyert, hogy eredetileg nem volt szó kulturadóról, hanem csak a sárospataki jogakadémia segélyezéséről és csak később a bizottságban történt megállapodás arra nézve, hogy — a jogakadémia fenntartása időközben elesvén — a jelzett segély általában kulturadó címen szerepeljen.

Erre nézve igazolásomra és az igazság kedvéért ennyit.

Midőn a július 3-iki közgyűlésen, — éppen a most jelzett megállapítás folytán, — a kulturadó felosztása kérdésében nézeteltérés támadt, a közgyűlés figyelmébe ajánlottam, hogy legyen figyelemmel arra, mikép a mai nehéz és a jövőben előreláthatólag még nehezebb viszonyok közt egy kálvinista fillért sem szabad idegen cél szolgálatára áldoznunk s szó lévén a miskolci felsőbb leányiskoláról, megjegyeztem, hogy ez iskola, — a tanulók számarányát tekintve — *számottevő* részen *idegen* érdeket szolgál; azért hangsúlyozom, hogy *idegen* érdeket, mert egy szóval sem említettem zsidót, miként ezt az utánnam felszólaló kiindulási pontul felvette, ami ellen én azonnal tiltakoztam, lévén a felvetett szempontból minden nem református idegen.

Ez a felszólaló volt pedig Dombó László úr, a jelzett iskola igazgatója, aki engem a gyűlés nyílt színe előtt a legdurvább módon támadott és aposztrofált — támaszkodva arra a határozott tény megállapítására, hogy a szóbanforgó iskolában a református növendékek száma 50—60%.

Hát én ezúttal nem bocsátkozom annak a szerintem igen fontos elvi kérdésnek megvitatásába, amit én felvettem, aminek súlyát igen sok szegény lelkész, tanító, más egyháztag érzi velem együtt, — nem lévén képes gyermekét az e célra tervezett intézetben neveltetni, — azt sem feszegetem, hogy az igazgató úr által állított 50—60%-on túl levő idegen növendék nem számottevő idegen érdek-e, de a durva támadás magam iránt és a támadás alapjául felvett tényállítás a köz érdekében kötelességemmé teszi, hogy az igazgató úr ténymegállapítását kellő világításba helyezzem.

Rendelkezésemre állottak az 1915/16., 1916/17, 1918/19., 1919/20., 1922/23. és 1923/24. iskolai évek az igazgató úr által leközlött adatai. E hat iskolai év átlagában a református növendékek száma nem 60, nem is 50%, (pedig az igazgató úrnak pontos számot kellett tudnia) hanem csak 42.94%, az elmúlt évben 46.4%: tehát az idegen érdek 6 évi átlagban 57.06%, az elmúlt évben 53.6%.

Nem követem Dombó László igazgató urat a nagyon is felkínálkozó vitamodorban, de a magam igazolására és a közérdek megóvása, illetve az illetékesek felvilágosítása érdekében megállapíthatom, hogy nem én beszéltem „levegőbe”, hanem ő, mint az általa vezetett intézet igazgatója, tehát felelős és az adatokat tudni köteles egyén tárt „légből kapott” adatokat a felügyeleti jogot gyakorló egyházkerületi közgyűlés elé.

Ezek után, ha az igazgató úr példáját követném, talán én szólhatnék bizonyos konszekvenciák levonásáról, de én ezt nem teszem, csupán azt ajánlom figyelmébe, — nem először e lap hasábjain — hogy a gyűlölet nem keresztyén erény; ideig-óráig tetszetőset igen, de jó gyümölcsöt soha nem terem; az élet útja az igazság, amely előbb-utóbb győzedelmeskedik bármilyen formában jelentkező hamisság felett.

Béke velünk.

Dr. Kiss Sándor
em. tanácsbíró.

Harangszentelés Szilvásváradon.

Bármily megszokottak is ma már az ilyen ünnepségek, két dolgot nem szabad szem elől tévesztenünk. Egyik, hogy magára a harangokat szentelő egyházközségre valóban ünnep ez, amely esetleg századokig nem fog ismétlődni. Másik, hogy az ilyen egyházközség a lelki áldások és erők hatalmas nyereségében részesül. Ez a két szempont fokozott mértékben nyilatkozott meg Szilvásváradon 1924. júl. 20-án. A reformátusság végvára ez a népes és derék magyar falu, amelynek gyülekezetét Hubay Mihály lelkésztestvérünk pásztoralja. A régi harang helyébe, amely 2 évvel Mátyás király halála előtt készült, két újat öntöttek most; egyiket a gyülekezet, másikat Brassó Lajos volt gondnok s páratlanul lelkes öreg kálvinista egyháztag költségén. Az ünnepet a végvár életében különösen nagyjelentőségűvé Dr. Révész Kálmán püspök részvétele avatta, akit magát is meghatott az a lelkes fogadtatás, amelylyel öt virágokat hintő leányok, daliás lovas legények, pompásan begyakorolt énekkar hódolata mellett a gyülekezet lelkipásztora, erős hitről, egyszerűsmint mély történelmi érzékről tanúskodó beszédével fogadta. De könnyek öntöttek el a hallgatóság szemét is, mikor Főpásztorunk észrevételt tett egy aranyszálról, mely őt a szilvásvárad gyülekezetéhez fűzi: egy drágaköves serlegről, melyből ő a kassai egyházban 27 évig osztotta az Úr italának jegyeit s amely serleget a kassai egyház részére a szilvásvárad gyűlése egyik hatalmas patronusa adományozott.

A harangszentelés Isten gazdag lelki adományai közt ment végbe. Főpásztorunk magasztos imája és áldása mellett megemléstésre érdemes a harangok történetének szemléletes előadása a helybeli lelkész által, amiben ő 400 esztendő hazai történetünket kísérté végig az elvitt harangokkal; valamint az a kedves összekapcsolódás, hogy az ünnepség végeztével, de még a gyülekezet eltávoztása előtt, a falu határában táborozó kecskeméti főreáliskolai „Szittya”-cserekészecsapat óhajtott új zászlóját felszenteltetni, amit Salamon Gyula mátyusfalvi lelkésztestvérünk lelkes beszéd és emelkedett ima kíséretében teljesített is. Végül nem lehet megelégedezni a kórus kiváló vezetőjének: Szügyi László helybeli tanítónak szép közreműködéséről, aki mind a templomi ünnepélyen, mind a fogadtatásnál, a legnagyobb élvezetben részesített bennünket az énekkar alkalmi szerepeltetésével. Isten áldása legyen a szép ünnepnap szereplőin és hitűkhöz, egyházukhoz ragaszkodó résztvevőin!

S—ő.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Főiskolánk köréből.** *Évmegnyitó.* A tanév ünnepélyes megnyitása a sárospataki főiskolában szept. 10-én lesz. Székfoglaló értekezést fognak tartani: Bódy Dénes, dr. Batta István, és Benkő Béla főgimn. tanárok. — *Igazgató-tanácsi ülés.* A főiskolai igazgató-tanács elnöksége az igazgató-tanács ülését szept. 10-én d. e. 11 órára hívta össze. — *A sárospataki főiskola középiskolájának typusa.* A köziskolai szék felterjesztése alapján a főiskolai igazgató-tanács elnöksége azt a kérelmet terjeszti az egyházkerületi elnökség elé, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnál azt kérelmezzék, hogy a sárospataki főiskola rendkívüli szolgálataira, kivételes helyzetére tekintettel, bifurkációs középiskolát rendezhessen be; ha pedig ezt a nagysúlyú kérelmet a vall.- és közokt. miniszter úr nem teljesítené, akkor Sárospatakon reálgimnázium legyen, természetesen a theol. oktatásra tekintettel, a görög nyelv tanulásának biztosításával.

— **Uj főgondnok.** A szikszói egyház főgondnokává választotta dr. Tamáska Lőrinc ügyvédet, akit áldozatkészsége s az egyház bonyolulttá váló ügyeibe való tapintatos belenyúlása emelt e tisztre. Kövesse áldás és siker tiszte buzgó vitelében.

— **Figyelmeztetés.** A sárospataki főiskolánál mindennemű jótéteményért a nt. és tek. igazgató-tanácsához kell folyamodni. A folyamodványok beadásának végső határideje: augusztus 30.

— **Felvétel a főgimn. internátusba a sárospataki főiskolában.** Húsz internátusi hely áll a főiskolában gimn. tanulók rendelkezésére. A teljes díj: 2 q buza. Ingyenes hely van: 12.

— **Tandíj és egyéb díjak a sárospataki főiskolába.** A főiskolai előjáróság a tandíjra, tápintézeti és egyéb díjakra nézve azokat a díjakat állapította meg, amelyek az 1924—25. évi Értesítőben és e lapok 28—29. számában tájékozással megjelennek. A tápintézeti díj fizetendő: szept. 1-én, illetőleg a beiratkozáskor nem jótéteményeseknél: 2½ q buza tőzsdei középára, nov. 1-én: 1½ q, febr. 1-én: 2½ q, ápr. 1-én 1½ q buza.

— **Helyreigazítás.** E lapok 30—31. számában a 64. oldalon, az egyházkerületi közgyűlés határozatai közt tévesen jelent meg, hogy az egységes középiskolai vallástanítási tanterv életbeléptetése az 1924—25. tanév szept.-től kötelező. Az életbeléptetés nevezetesen csak az 1925/26. évtől kezdődőleg rendeltetett el.

— **Értesítés.** Az abaúji egyházmegyében 2 világi tanácsbírói állásra elrendelt szavazás eredménye, hogy Patay Sámuel szótöbbséggel megválasztott; gróf Vay Arthur és Mokcsay Miklós között pedig aug. 25-iki határidővel új szavazás rendeltetett el. Az egyházmegyei közgyűlés rendelkezése alapján felhívom a lelkész urakat, hogy a jelzett határidőig a szavazatokat küldjék be az esperesi hivatalhoz. Cziáky Endre, esperes.

— **Vegyes hírek.** Zsiros József végzett hittanhallgatónk es h. alkönyvtárnokunk aug. 9-én az egyh.-ker. vizsgáló-bizottság előtt első lelkészképesítő vizsgálatot tett (jeles eredménnyel), hogy még e hó végén Amerikába a philadelphiai egye-

temre utazhasson. — *Kerekes György* s. lelkész, aki 2 évig theol. akadémiánk növendéke volt, mint a mackeesporti gyülekezet megválasztott lelkésze, Amerikába utazott. — Két francia ref. theol. professzor: Perrier L. és Bruston M. montpellieri tanár október hó folyamán látogató körútat fog tenni hazánkban s e közben főiskolánkat és egyházkerületünket is meg fogja látogatni. — Néhai Kovács Gyula oszlári lelkész árvái számára a Kálv. Szemle szerkesztőségébe 765.000 K és 10 holl ft gyűlt össze, Szabó Balázs némedi lelkész pedig egymaga 1 mill. K-át gyűjtött. — A gömör-tornai egyh.-megye szept. 2-án Aggteleken fogja őszi közgyűlését megtartani. — *Özv. Takaré Józsefné,* a nehái s.-bábonyi lelkész özvegye, életének 88-ik évében Miskolcon elhunyt; hosszú özvegy-sége alatt is megtartotta erős hitét, s e hittel lépett Urának trónja elé. Á. l. e!

— **Tápintézeti jótéteményre az 1924—25. iskolai évre a sárospataki főiskolában** a főiskolai előjáróság a következőket vette fel: Csoportfelügyelő: Ujszászy Kálmán IV. é. hh.; ingyenesek: Horkay László II., Nagy József III., Benke Kálmán III., Bartalos István III. (feltételelesen), Szádvary József IV., Nagy Sándor IV. é. hh. (összesen: 6.) ¾ kedvezményben részesülnek: Egri László II., Béky Zoltán II., Szabó István III., Oláh István III., Mikes Géza III., Csontos László I. é. hh. (összesen: 6.) ½ kedvezményben részesülnek: Nemesik Endre II., Kurucz József II., Höresik Lajos II., Erdélyi Zoltán III., Németh Károly IV., Kocsis Sándor IV., Varga István I., Nyitray Dezső I., Nyitray Béla I., Császár József I., Szilva László I., Kigyósi Dezső I. é. hh. (összesen: 12.) ¼ kedvezményben részesül: Király Zoltán II. é. hh. (összesen: 1.) A főgimnáziumban: ingyenesek: Hegyi József II., Majoros István IV., Fieze Gusztáv IV., Egresi Lajos IV., Magyar Andor IV., B. Tóth Lajos IV., Varga Imre VII., Magyar Zoltán VII., Kovács József VII. osztályt végzett tanulók (összesen: 9.) ¾ kedvezményben részesülnek: Horkay Barna V., Horkay István III., Megyaszy Pál IV., Dienes Dezső VI., Cs. Szabó László VI. osztályt végzett tanulók (összesen: 5.) ½ kedvezményben részesülnek: Berzeviczy László I., Sütő Sándor I., Tóth Pál I., Kárász Imre II., Putnoky Pál II., Körössy Zoltán II., Héthy Lajos III., Menyhárt Endre II., Pásztor Béla II., Kollath Károly II., Fiedler István III., Nagy Dezső III., Horváth István III., Belenszky Gyula III., Szászák Bertalan IV., Bakos Zoltán III., Biró József V., Biró Ferenc III., Kovács Béla IV., Szilva Sándor V., Hubay Kálmán VI., Hubay Pál IV., Kántor Géza VI., G. Nagy Lajos VII. osztályt végzett tanulók és Róthy Barna I. oszt. tanuló (összesen: 25.)

— **Meghívó és kérelem.** 1. Az alsóborsodi egyh.-megye 125 éves jubiláris évfordulóján tartandó őszi e.-m. gyűlés f. év szept. 23—24. napján Tiszakesziben az egyh.-megye megalakulásának helyén fog megtartatni, melyre az egyh.-megye hivatalosain kívül az egyh.-kerület, a testvér egyh.-megyék s a spataki főiskola is meghivatnak. A gyűlés 1-ső napján d. e. ünnepi istentisztelet lesz, délután pedig a lelk.-értekezlet rendez a templomban a Kovács-árvák javára vallásos ünnepélyt,

melynek keretében a püspök úr levéltári kutatásai közben talált egykorú versezetet fog ismertetni, mely a tiszáninneni egyh.-kerületnek éppen az 1799 körüli állapotára vonatkozik, Román Ernő pedig a 125 éves egyh.-megye történetéből fog részleteket ismertetni. Másnap reggel rövid lelkészértekezlet s utána e.-m. gyűlés. — 2. Az egyh.-megye felhívja az alsóborsodi lelkészeket, hogy legyenek néhai Kovács Gyula t.-oszlári lelkész 4 gyermekének földi gondviselői és járúljanak tőlük telhető adományaikkal az árvák sorsának biztosításához. Továbbá minden alsóborsodi lelkész a presbitériumban és a szöszékből történő kellő előkészítés után akár természetben, akár készpénzben, akár mindkettőben történő gyűjtést rendezzen a gyülekezetében s ez a gyülekezeti adomány részben az árvák segélésére, részben pedig — arról sem volt szabad elfeledkeznünk, — a tiszaozlári melléképületeivel együtt földig hamvadt paróchia felépítésére fog szolgálni. E felhívásunk alázatos kérés alakjában szól a tiszáninneni egyh.-kerület, sőt ennek körén kívül is minden magyar ref. lelkésztestvérhez és gyülekezethez is. Mert a nagy szerencsétlenséghez méltó segélyezés csak az „egymás terhét hordozzátok s úgy töltsétek be a Krisztus törvényét“ magasztos elv betöltésével s akkor is csak minél szélesebb körre kiterjedve lesz elérhető. Legyünk a Kovács-árváknak mindnyájan az igazi Krisztusi paláttal: cselekvő szeretetünkkel védői és betakarói! Adományok aug. 31-ig az espereshez Miskolcra küldendők! A számvevőszék megbízásából *Román Ernő*, e.-m. pénztáros.

— **Nyilvános köszönet s hirdetés.** A tiszaozlári 4 — igazán árva sorsának jobbrafordulásán szívrünk szerint fáradozva, mi alsóborsodi lelkészek — mindent megteszünk, hogy ezek az árvák, ne legyenek árvák. Az általam kezdeményezett gyűjtési akció már eddig 15 millió kor. összeget eredményezett. Istené a dicsőség érettel — A miskolci művész lelkék segítségével most folynak a vasárnapi, nagyobb gyülekezeteinkbeli gyűjtések. A kezdet, igen biztató. Sokan keresnek fel közel s távolról, nem kaphatnának-e 1 gyermeket örökbe. Áldja meg őket az Isten! A kicsi leányt már elhelyeztem. Örökbe fogadta 1 miskolci kedves gyermektelen uri család. Igazán jó apát s anyát nyert. A legkisebb fiú felett valósággal harcolnak. Kihez adjuk?, ezután döntünk. Azt is örökbe tudom adni. A két nagyobb fiút a II-ik gimnáziumba várja a Kálvineum. A vakációkban pedig a mi fiaink, az alsóborsodi lelkészek fiai lesznek. Egyházmegyei gyűlésünkön, Tiszakesziben, nagy ünnepélyes gyűlésünkön gyűjteni fogunk részükre. Ahol a könyörülő szívek eddig gyűjtöttek, kérem, juttassák hozzám. Kik eddig adtak, áldja őket érte a jóságos Isten. Igérjük, mi alsóborsodiak, hogy ezek az árvák, nem lesznek árvák! Miskolc, 1924 aug. 11. *Farkas István* esperes.

— **Olvasókönyv az elemi népiskolák III. oszt. számára.** Szerk. *Hodossy Béla*. Kiadja a *Sárospataki Irodalmi Kör* a főiskola költségén. Első kiadás. Sárospatak, 1924. 8r. 112 lap. — E kitűnően szerkesztett új olvasókönyv a bírálók nyilatkozata szerint nyeresége tankönyvirodalmunknak. Új és kiemelkedő jellemvonása az, hogy benne a kálvi-

nista szellem s az erős nemzeti érzés és jó magyarság szépen érvényesülnek. Ez a könyv már akkor kikerült a sajtó alól, mielőtt az Egyetemes Konvent az egységes tankönyvkiadásra vonatkozó határozatát meghozta volna s így ennek használata a tiszáninneni egyházkerület minden népis-kolájában kötelező. A szeptemberi könyvpiac egyik legértékesebb újdonsága e szép kiállítású, képekkel is ékes főiskolai kiadvány.

— **Meghívó és értesítés.** Az *abauji* egyházmegye szeptember hó 9-én d. e. 9 órakor tartja őszi közgyűlését Göncön. Szept. 8-án d. u. 4 órakor a tanügyi bizottság tart ülést; 1/26 órától pedig egyházmegyei lelkészi értekezlet lesz, melynek egyik fontos tárgya a Kálvin Szövetség gyülekezeteként való megszervezése. A gyűlésre az elnökség e.-megyénk összes tisztviselőit, a gyűlés alkotó tagjait s az ügyeink iránt érdeklődő hit-testvéreinket meghívja. A gyűlés elé terjesztendő ügyiratok f. évi aug. 25-ig küldendők be az esperesi hivatalba Abaujszántóra. Kérem a lelkész urakat, hogy a megerősítés végett beadott díjlevelekhez, ha új állásokra vonatkoznak, presbiteri és közgyűlési, ha módosított díjlevelek, közgyűlési, ha a régiéket másolatai, presbiteri gyűlési jegyzőkönyveket küldjenek be, különben nem terjeszthetők elő megerősítés végett s minden díjlevél lelkész, gondnok és presbiterek aláírásával s hivatalos pecséttel látandó el. *Cziáky Endre*, esperes.

— **Az Orsz. Ref. Lelkészegyesület aug. 22—25-én** Pápan fogja f. évi lelkészi konferenciáját és kongresszusát megtartani. A konferencia előadói gyanánt pápai, debreceni és bpesti tanárok szerepelnek; főiskolánk köréből Marton János theol. tanár fog: Emlékezzünk régiekről (aktuális egyh. történeti dátumok) címmel előadást tartani. — Az ORLE 50 évre átvette a saját kezelésébe a két szabolcsi egyházmegye nyíregyházai leányintézetét s azt árva lelkészleányok részére nevelőintézeté. *Leány-Kálvineum* fogja átalakítani. Hogy az intézet felszerelésére hogyan kell a szükséges költségeket előteremteni, arra a gégényi gyülekezet már példát mutatott, midőn műkedvelői előadás jövedelméből, hozzáadva az ünnepi perselypénzt is, 1,220.590 K-át juttatott a nemes célra. *Vivant sequentes!*

— **Ávatósi ünnepélyek.** Az *ároktői* gyülekezetnek az oláh lövedékektől súlyosan megrongált templomát a hívek 400 méterm. buza árának költségével helyreállították; a megújított templom felavatását aug. 3-án végezte Farkas István esperes. — A *monoki* gyülekezet aug. 3-án avatta fel a hívek áldozatkészségéből öntetett új harangját, amelyet a község nagy szülöttje után Kossuth-harangnak neveztek el s amelyen Kossuth L. domborművé képe is látható. — Ugyancsak aug. 3-án avatták fel *Tiszalúcon* a községből a világháborúban elesett 86 hős emlékszobrát; az emlékművet Tantó János ref. lelkész vette át az egyház gondozásába és kezelésébe.

— **A dunántúli egyházkerületből.** Németh István püspök halála után megindultak a püspök-választási mozgalmak. Mint a Kálv. Szemle írja, 4 jelölt neve forog szóban, u. m. Antal Géza egyh.-ker. főjegyző (aki a püspök halála hírére

azonnal hazaútazott Hollandiából s átvette a püspöki iroda vezetését), Kiss József pápai, Medgyasszay Vince mezőföldi esperes és Czegléd Sándor főiskolai papi gondnok. Bár a választók hangulatát nem ismerjük, mégis úgy véljük, komolyabb jelöltnek csak a 2 utóbbi lesz tekinthető.

— **Lelkeszi és presbiteri értekezletet** tart az alsózempleni egyházmegye belmissziói bizottsága Sárospatakon f. év szeptember 5-én, a következő tárgysorozattal: 1. Imádkozik és bibliát olvas Janka Péter egyházmegyei főjegyző. 2. Elnöki megnyitó. 3. A misszió lényege: Forgács Gyula sárospataki lelkesz. 4. A presbiterok munkába hívása: Emődy László trszéki tanácselnök. 5. Tapasztalatok a belmisszió mezéjén: Danyi József erdőbényei lelkesz. Érdeklődők szívesen láttatnak.

— **Alsózempléniek figyelmébe.** Felhivom az érdekelteket, hogy az őszi egyházmegyei közgyűlésen tárgyalandó ügyiratokat szeptember hó 6-ig küldjék be az esperesi hivatalba. Sajóhidvég, 1924 aug. 13. Kiss Ernő esperes.

— **Külföldi hírek.** A new-yorki episkopális egyház egy új nagy székesegyházat épít, a melyet a 19. ker. század 1—1 legnagyobb ker. emberének szobrával akar ékesíteni. A kiküldött bizottság az egyes századokban a következő férfiakat találta e kitüntetésre a legméltóbbaknak: 1. század: Pál apostol, 2-ik: Justin vértanú, 3-ik: Alexandriai Kelemen, 4-ik: Athanasius, 5-ik: Szent Ágoston, 6-ik: Nursiai Benedek, 7-ik: Nagy Gergely, 8-ik: Martel Károly, 9-ik: Nagy Károly, 10-ik: Nagy Alfred, 11-ik: Bouillon Gottfried, 12-ik: Clairvauxi Bernát, 13-ik: Assisi Ferenc, 14-ik: Wicief János, 15-ik: Kolumbusz Kristóf, 16-ik: Cranmer érsek, 17-ik: Shakespeare, 18-ik: Washington György, 19-ik: Lincoln Ábrahám. Mint látszik, a választás nagyon önkényes volt s egyoldalúan előnyben részesítette az angolokat, franciákat és — ami természetes — az amerikaiakat. A 14-ik században nem vette figyelembe Dantet, a 15-ikben Guttenberget és Lionardo da Vincit, a 16-ikban a reformátorok (Luther, Kálvin, Zwingli) és az olasz festők (Rafael, Michel Angelo) ékes koszorúját, továbbá Copernicust, a 17-ikben Rubenst, Rembrandtot, Molière-t és Gusztáv Adolfot, a 18-ikban Kantot, a 19-ikben Goethet és Beethovent.

HIVATALOS RÉSZ.

915—1924.

Körlevél.

I. Közgyűlési meghívó.

Főgondnok úr öméltségével egyetértőleg, egyházkerületi őszi közgyűlésünket f. é. október hó 15. (szerda) reggeli 9 (kilenc) órára, Miskolcra, a ref. leánygimnázium tornatermébe hívjuk össze.

A közgyűlés tárgyai főképp iskolaügyek lesznek: a kulturádó felosztása, a folyton növekvő iskolai terhek fedezése stb.

Ugyane napon és helyen délután 3 órától bírósági ülés lesz. A bírósági ügyek f. évi szeptember 15-ig, a közgyűlésen tárgyalandó ügyiratok pedig szeptember 25-ig küldendőek be a püspöki hivatalhoz.

Előző nap, október 14 (kedd) délután 4 órától a középiskolai tanügyi bizottság ülésezik a leánygimnázium tanári szobájában, melyre a tagokat szintén meghívom.

II. Az elemi iskolai tankönyvekről.

Egyházkerületünk évtizedek óta a sárospataki főiskola által kiadott tankönyvekkel látja el népiskoláit. Kerületünk részben az egyöntetűség, részben a tankönyvek megbízhatósága, részben a pataki iskolának a tankönyvkiadáshoz fűződő anyagi érdeke miatt is e tankönyvek kötelező használatát rendelte el (1896 tavaszi 22. p., 1902 őszi 47. p., mely utóbbi a rendelkezés ellen vétő tanítók megbírságolását mondta ki), az iskolalátogatóknak pedig a tankönyvek használatának az ellenőrzését tette kötelességévé. Az anyagi krízis, amelybe úgy a pataki, mint a többi ref. tankönyvkiadó vállalkozás is a tőkék devalvációjára folytán került, továbbá más magasabb szempontok arra birták az egyházkerületeket, hogy a ref. népiskolai tankönyvkiadás országos egységesítésében állapodtak meg. Az új egységes tankönyvek használata csak 1926 szept. 1-től kezdve lesz kötelező. Addig a régi kiadású könyvek használhatók. A pataki iskolának, bár sok könyve már kifogyott, némely könyvből még több évre szóló készlete van, ami circa 250 millió korona értéket képvisel. A pataki iskola s ami azzal egy, az egyházkerület érdeke is azt kívánja, hogy ezek a tankönyvek a rendelkezésre álló két év alatt lehetőleg teljesen elfogyasztassanak. Ezért az egyházkerület fentidézett határozatainak a végrehajtásaképpen kötelezőleg elrendelem, hogy szeptembertől kezdve minden növendékkel a pataki kiadású könyveket kell megvételni s ennek az ellenőrzésére az iskolalátogatókat az 1903 őszi gyűlés 28. sz. határozata alapján nyomtatékosan felhivom. Felhivom a tanító urakat, hogy rendelkezéseiket a főisk. könyvkereskedésnél legrövidebb idő alatt tegyék meg, már csak azért is, hogy a netán közben kifogyott tankönyvek helyett idejében más tankönyvek beszerzéséről tudjanak gondoskodni.

Miskolc, 1924 aug. 11. Dr. Révész Kálmán püspök.

Pályázat.

A kondói református egyház pályázatot hirdet kántor-tanítói állásra. Javadalma: föld, rozs, fa, mustpénz 257 K békebeli díjlevél szerinti értékben. Államsegély. Lakás. Kötelessége: I—VI. osztályú osztatlan iskola és ismétlő iskola vezetése. Belmissziói munkában segédkezés. Pályázati határidő e lap megjelenésétől számított 10 nap. Állás szept. 1-én elfoglalandó. Pályázat személyes megjelenés mellőzésével, levélben. Kondó. (u. p. Parasznya, Borsodm.) 1924 aug. 1.

Kövér Pál
ref. lelkesz.

Szerkesztői üzenetek.

P. L. tanácsbíró, Diósgyőr, Vasgyár. Előfizetésül 80.000 koronát megkaptunk. — T. D. Szaboles. A dr. E. F. egy millió koronáját az új Vay—Mocsáry-alapítvány növelésére adtuk. — K. J. Most semmikép nem fért be; talán a jövő számban. Szegény ember szándékát boldog Isten bírja.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 10 kgr. buza ára.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak:</p> <p>MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	---	---

TARTALOM. *Takács Mihály*: Valorizáció. — Az Országos Református Lelkészegyesület pápai konferenciája és kongresszusa. (Vége köv.) — *Domby László*: Válasz az „Igazolásul egy felszólaláshoz” c. cikkre. — Vegyes közlemények.

Valorizáció.

Ezt a különös hangzású szót se igen hallottuk a mindennapi életben emlegetni a háború előtt. A háború utáni idők sok-sok nyomorúságának kellett rászakadnia egyesekre és az egész országra, hogy lassankint megszokjuk és bevegyük a mindennapi élet szótárába.

Elsősorban az állam eszmélt fel s hasznosította a maga számára a valorizáció fogalmát adófizető polgáraival szemben a felemelt adók, járulékok és illetékek képében, anélkül, hogy kötelességének érezte volna egyidejűleg a fizetések és államsegélyek hasonló aránybani felemelését. Egyházi felsőbb hatóságaink hallatlan nemtörődömségnek és hallgatásának s a kultuszminisztérium egyre erősödő reakcionárius irányának tulajdoníthatjuk, hogy segélyintézményeink tönk szélére jutottak, az államsegélyek csaknem az egész vonalon megvonattak s koldusalamizsnákkal pótolatnak.

Ott van az egyetemes egyház államsegélye, amely békeidőben 3 millió aranykorona volt s az államkormány még csak tavaly látta elérkezettnek az időt, hogy ez összeget felemelje 34 millió papirkoronára, aminek az idén 24 milliárd papirkoronának kellene lenni. Ott van a tanítók és iskolák államsegélye, amely idestova minden vonalon meg fog szűnni, hogy minden terhet az iskolafenntartó nyakába sózzon az állam. Utalok itt arra a hallatlan esetre, hogy az állam évekkal ezelőtt megszünteti a tandíjat, ingyenessé teszi az iskoláztatást: közben maga is érzi, hogy az államsegélyek megvonása révén ferde helyzetbe került a tanítósággal szemben. hiszen a régi jó tandíjat immár sem ő, sem az egyházak, sem a szülők nem fizetik: nosza kiadja majd a kultuszminiszter a maga rendeletét, hogy a felekezeti iskolákban fizessék a tandíjat ismét a szülők. Természetesen a róm. kath. iskolákon e részben is segíteni fog majd az óriási jövedelemmel rendelkező vallásalap, vagy más forrásokból enyhítik majd a szülők terheit, hanem a protestáns szüle fizesse a tandíjat, azaz ha nem akarja: járassa gyermekét állami iskolába, ott nem lesz tandíj jövőre sem. Kacagni való lenne a dolog, ha nem kellene sírni azon a tervszerűsége, amellyel a kultuszminisztérium halad, senkitől meg nem gátolva, a prot. egyházakat elsorvasztani törekvő munkájában. Ott van a kö-

zépiskolák államsegélye, amely ma már szintén a nullával egyenlő.

És hát említsem-é a megvont kongruát s a törvényhozásilag biztosított lelkeszi korpótlékot, amelyet tételes törvényeink ellenére egy ember — legyen az bár kultuszminiszter — rendelet, egyhátsági megkérdezés nélkül önkényesen megszüntet. Nos és aztán jön a mézes madzag: a jövedelemnek 40 és 60 mázsa buzákra való kiegészítése, ami ugyan alig több a semminél, de arra jó, hogy ezt is minél kevesebb lelkesz élvezhesse, hiszen tegyük a kezünket a szívünkre: hány olyan falusi pap akad, akinek még ennyi jövedelme se volna! És ha a 40 mázsa buza a tényleg meglevő jövedelmen felül volna: vajjon fölérne-é értékben minden lelkesznél a békebeli kongruával és korpótlékkal? Távolról sem, hiszen gondoljunk rá: hány lelkesz volt itt a mi egyházkerületünkben is, aki 800—1000 kor. kongruát élvezett, hát még a korpótlék mai értéke!

És a négy egyházkerületben nem akadt eddig, aki e hallatlan jogfosztások ellen szavát föl emelte volna s a koldusalamizsnák helyett követelte volna az államsegélyek valorizációját. Az alsóborsodi egyházmegye emelte fel először tiltakozó szavát s jún. 3-án tartott közgyűlésében kimondotta, hogy a jelenlegi államsegélyt nem tartja sem törvényesnek, sem kielégítőnek s kívánja a régi kongrua és korpótlék valorizációját az egész vonalon. Reméljük, hogy felsőbb hatóságaink, akiknek kezén keresztülmegy ez ügy, szintén teljes energiával fognak síkra szállani a lelkeszek és az egyetemes egyház jogos érdekeinek az érvényesítésében.

Hogy az állam nehéz helyzetben van, azt mi is tudjuk. De azt is látjuk, hogy míg a prot. egyházakat úgyszólván kisemmizte, addig két kézzel szórta a milliárdokat a bankoknak, gyárosoknak s míg a mi lelkeszőzvegyeinknek sohasem adott még évi segélyül egy pár cipőre valót: ugyan dédelgeti a jezsuitákat és más az állam pénzén suttyomban betelepített szerzetes rendeket. Míg történelmi műemléknek nyilvánított avasi templomunk restaurálására nyomorúságos fél millió koronát útal ki, — holott csak a tetőzetjavítás 30 millió koronába került —: addig a miskolci egyik kath. templom javítására ugyanakkor 60 millió koronát adott. Mindezek pedig azért

történhetnek meg, mert árallóink gyöngék szavukat fölemelni a jogtalanságok ellen s összetett kézzel tűrik, hogy eddig féltve őrzött autonómiáikon milyen könnyen gázolnak keresztül a nyers erőszak nevében, másfelől pedig azért, mert a kultuszminisztériumban alig van ma már, aki érdekeinket képviselje s föl kell tételeznünk a történetek után, hogy még azok is, akik külsőleg ref. egyházunkhoz tartoznak, csak névleg viselik ezt a nevezetet, különben hívebben örködnének egyházuk érdekei fölött.

S végül valorizációról lévén szó, szóljunk egy pár szót a lelkészi nyugdíj- és özvegyárgyámintézet járulékáról is. Tudvalevő, hogy sem az egyházmegyék, sem maga a konvent nem mertek vagy nem akartak addig ebbe a kérdésbe erélyes kézzel belenyúlni, hiszen még ma is elevenező %-át fizetjük a békebeli járulékoknak. Kivétel az alsóborsodi egyházmegye, amely helyi segélyezés formájában megközelítőleg a békebeli járulékot fizette már az elmúlt esztendőben is. A *Sárospataki Ref. Lapok* 22—23. számában j. m. a konvent üléséről szóló tudósításában azt mondja, hogy az eddigi állapot fenn nem tartható s „a nyugdíjvégrehajtó bizottságnak kell bátor kézzel a kérdést megfognia.” Már kellett volna s szerintem minden különösebb bátorság nélkül. Véleményem szerint azonban fölösleges a progressiv alapon való új rendezés, hiszen békebeli nyugdíj-járulékaink általában progressive voltak kivétel, ezeket tehát most csak valorizált értékben kellene befizetni, ami sokkal egyenesebb és egyszerűbb dolog lenne. És ha akadna (aminthogy akadna is), akire nézve ez a valorizálás sérelmes lenne, indokolt esetben annak arányosan le lehetne szállítani a nyugdíjjárulékát. Jól tudom ugyanis, hogy még mindig vannak, akik természetbeni párbérük helyett jelenleg is a békebeli párbérváltságot élvezik: valahára ki kellene húzni ennek a kérdésnek a méregfogát is s rendezni a párbérügyet hivatalból minden vonalon. Egy-két év alatt rendet lehetne teremteni ezen a téren is és akkor elesnék az a feltevés is, hogy a nyugdíjjárulék valorizálása bárkire is sérelmes lehetne. Csakhogy itt nem beszédre, hanem erélyre és haladéktalan tetterre lenne szükség, aminthogy „Isten országa is nem beszédben, hanem erőben áll.”

Takács Mihály.

Az Országos Református Lelkészegyesület pápai konferenciája és kongresszusa.

Áldott napokat élt az Országos Lelkészegyesület aug. 22—25. napjain. Debrecen és Sárospatak után, ez éven a Dunántúli ősi református székhelyén, Pápán gyűlt össze konferenciára és kongresszusra. Hatalmas megmozdulás volt ez. Úgy tűnik utólag elénk, hogy amint a gyönyörű országrészen óriás jegenyék százai sorakoznak egymás mellé mintegy őrtálló oszlopokként s állanak vészt-vihart, úgy gyűltek össze Pápára nagy gondolatok és hatalmas igazságok kemény, őrtálló katonái s hordozták erős vállaikon mindazt, ami drága és szívéhez nőtt a reformátusságnak, amin eldőlt a ma és holnap magyarságának élete. Ez a sorsdöntő komolyság ülte meg a nagy napok arcát

és ezzel vágott be a magyar vallás papjainak gyűléskezése a magyar nemzet élete formálásának mérhetetlen fontosságú ügyébe. Mert személyeket láttunk kimagaslani, irányokat láttunk mérkőzni (a mai kálvinizmus ein Kampfplatz der Geister — mondotta egy jelenlevő), de személyeken és irányokon felül, túl a baráti és testvéri szolidaritás nagy érzésén, a nemzet megmaradásának s Isten dolgának szent ügye volt itt az a láthatatlan, meleg, forró középpont, amely körül forgott mélységes alázattal Krisztus igaz szolgáinak a többiek nevében is megjelent serege s készült a győzelemre — Baltazár szavai szerint — az igazi tudás, a fennszárnyaló hit és krisztusi élet hármas öltözetében. S mindaz, ami az evangélium erejének megragyogtatása folytán lelkünkben támadt, a legáldottabb várakozások, a benső növekedés, a csendes, de biztos épülés édes boldogságának reménységét ringatta meg szívünk mélységes mélyén.

A kollégium körül már aug. 21-én „vén diákok” csoportjai feketéltek s az ismerkedési este ünnepi komolysága a teljes sikerrel biztatott a következő napok felől. Aug. 22-én reggel 1/27 órakor a főutea egy ódon kapuján, zárt, szűk udvaron, a félreépített, ellenségeink által eldugni akart templomba mentünk s az ajtón belépve, már ott hon voltunk a nemes stílusú, fehér, kedves hajlékban, felharsant vagy kétszáz predikátor ajkán a szárnyaló zsoltár s mély áhitatunk buzgó szavát Czeglédy Sándor orgonaszava vitte a mi erős, megtartó Istenünk elé s az ő üzenetét az I. Kor. 4. 4. alapján ugyancsak ő tolmácsolta olyan bensőséggel és a velők megosztásáig ható szavakkal, hogy szerettünk volna esteiglen ott maradni az ő tornácában és ülni az ő áldott közelségében.

A konferencia a leánynevelő-intézet disztermében folyt le. Elnök lett: Csikesz Sándor, az ORLE főtitkára; alelnökök: Juhász László gömörtornai esperes, Sipos József szatmári esperes. Czeglédy Sándor, az ORLE alelnöke; jegyzők: dr. Hajdu Béla, Hubay Mihály, Gönczy Béla, dr. Szász Imre, Szinok Zoltán; gazdasági intézők: dr. Erdős Károly, dr. Vass Vince és Tóth Lajos.

Megnyitótul Csikesz megkapó szavakkal fejtette ki a konferenciák szükségességét. A megjelentek növekvő száma, — úgymond — jó bizonyosságot tesz a konferenciák mellett. Az élő szó hatalma érvényesül. Nincs tudományos közlönye a reformátusságnak. Az ORLE konferenciái alkalmat nyújtanak a tudás közzétételére. Ezek a konferenciák egyetemesek és összefoglalók. A mi szellemi metropolisainkat járjuk s azokkal együtt, akik a fiú szeretetével jönnek vissza az ősi tűzhelyekhez, mindnyájan felöleljük a magasztos helyek nagy hagyományait. A konferenciát üdvözölte a dunántúli egyházkerület nevében dr. Antal Géza, egyházkerületi főjegyző kegyeletes szavakkal áldozva, a konferenciát egy évvel előbb meghívó s már a székesfehérvári sirboltban pihenő b. e. Németh István püspök emlékének. Dr. Vass Vince theol. igazgató a főiskola, dr. Kőrös Endre leánynevelő-intézeti igazgató pedig a nőnevelő-intézet nevében mondtak lelkes és mély szavakat üdvözlésül. Az előadások aztán két napon át szakadatlanul folytak; gazdag tartalmuk visszaadását meg sem lehet kísérleni. Egyes előadások majd

megjelennek. Különösen óhajtanónak látszott az Úrvacsoráról tartott öt előadásnak a megjelenése, de pénz hiányában ez — egyelőre — csak óhajítás. Előadásokat tartottak: *Dr. Révész Imre* debreceni lelkész (A magyarországi protestantizmus történetírásának jelenlegi állása), *Tóth Lajos* pápai theol. tanár (A profétizmus lelke), *Pongrácz József* pápai theol. tanár (Az Úrvacsora a bibliában és az őskeresztény gyülekezetben), *dr. Erdőss Károly* debreceni theol. igazgató, az ORLE titkára (Személyvények az Úrvacsora történetéből), *Csizmadia Lajos* pápai theol. tanár (Az Úrvacsora kiszolgáltatásának módja a külföldi ker. egyházaknál és szektáknál), *dr. Révész Imre* (A magyar romantika torzszülötte, a krypto katolikus kálvinista póp), *dr. Tánkó Béla* debreceni egyetemi tanár (Kant gondolatai a vallásról), *dr. Lencz Géza* debreceni egyetemi tanár (Az Úrvacsora dogmatikai szempontból), *dr. Kovács J. István* budapesti theol. igazgató (Kálvinista iskolapolitika), *Marton János* sárospataki theol. tanár (Emlékezzünk régi-ekről), *dr. Vass Vince* pápai theol. igazgató (Az Úrvacsora és a gyakorlati keresztény élet) és *Kiss Ferenc* debreceni egyetemi tanár, a Kálvineum elnöke (Lelkipásztori látogatás). Aug. 22-én este az áhitatot vezette: *Csomasz Dezső* mezdőtúri lelkész, aug. 23-án reggel: *Medgyasszay Vince* lepényi lelkész, este: *Szabó Balázs* lelkész, nemzetgyűlési képviselő.

(Vége köv.)

Válasz

az „Igazolásul egy felszólaláshoz” c. cikkre.

Dr. Kiss Sándor em. tanácsbíró úr fenti címén e lap 32—33. számában eléggé szokatlan módon kritika tárgyává teszi a júl. 3-iki közgyűlésen való felszólalására adott feleletemet. Szokatlan módon, mondom, mert ha megtámadva érezte magát, módja lett volna ott a gyűlés színe előtt válaszolni.

Felszólalásomat a „legdurvább támadásnak” minősíti, hogy minő alapon és joggal, azt bizonyára csak ő tudja. Hiszen egyházkerületi közgyűléseinken durva támadásokról szó sem lehet, ilyeneket egyházkerületünk böles Elnöksége meg sem engedne elhangzani, de meg én is tudom, mivel tartozom e nagy tekintélyű valláserkölcsei testület méltóságának, különben is a durva támadás nem kenyerem, én hírlapi cikkeimért, felszólalásaimért még soha bíróság elé nem kerültem. A tanácsbíró úr felszólalására meg kellett védenem a vezetésem alatt álló intézetet, ám ezt, ha erőlyesen is, de olyan mérséklettel tettem, hogy egyik vezető egyházi emberünk a gyűlés után azonnal azt a kijelentést tette egy nagyobb társaság előtt: „Jó, hogy felszólaltál, mert én akartam a K. S. kirohanásaira válaszolni, de én nem tudtam volna oly higgadtan és mérsékeltten beszélni.”

Ezekből bárki megítélheti, mennyi a való alapja a K. S. úr felszólalásom hangjára vonatkozó megállapításának!

De térjünk a tárgyra! K. S. úr felszólalásában azt mondotta, hogy intézetünk túlnyomó részben idegen érdekeket szolgál, s így nem számíthat a ref. egyházak támogatására. Az idegen szón mindenki a zsidókra gondolt, mert éppen a K. S. úr egyik régebbi felszólalása és e lapokban meg-

jelent cikke után e kérdés iránt mélyebben nem érdeklődők közt a köztudatba ment át, hogy intézetünknek igen sok a zsidó vallású növendéke. A gimnáziumi tagozat megnyitásakor tényleg felemelkedett a zsidó növendékek arányszáma 30%-ra, de ez csak egy pár éven keresztül volt így, a legutóbbi 3 évben már leszállott 15%-ra, tehát kevesebbre, mint a miskolci ref. főgimnáziumban, ahol 17.4%.

K. S. azt írja, hogy ő az idegen szónak a zsidókra vonatkoztatása ellen a gyűlésen tiltakozott. Én az ő tiltakozását nem hallottam. Az idegeneken tehát a nem református vallásúakat értem. Ám legyen! Bizonyítani igyekszik aztán, hogy én „légből kapott” adatokat tártam a kerület elé, mikor azt állítottam, hogy növendékeink közt a ref. vallásúak 50—60% közt vannak. Ám elfeledi a tanácsbíró úr, hogy az intézet növendékeiül e kérdés megítélésénél tisztán csak a nyilvános tanulókat lehet számba venni, mert hiszen csak ezekre gyakorolhat az iskola nevelői hatást, a magántanulók csak vizsgálatot tesznek, de az intézet nevelői hatásának körén természetesen kívül állanak. Nyilvános tanulóinknak pedig, amint ezt az egyházker. közgyűlésnek is, a minisztériumnak is jelentettük, az 1922/23. évben 51.46%-a, az 1923/24. évben 50.23%-a református vallású volt, tehát a ref. vallásúak arányszáma tényleg 50—60 közt volt, amint én mondtam. A felelősségre, az adatok tudására vonatkozó kioktatás tehát teljesen alaptalan!

Aki támad, annak tudnia kell az adatokat, mert különben csakugyan a levegőbe beszél. Így a tanácsbíró úr egy kevés fáradsággal megtudhatta volna, hogy a 3 ref. leánygimnáziumban a ref. vallású növendékek arányszáma az 1922/23. évben 53.6%-ot tett ki, tehát alig valamivel többet, mint iskolánkban. Sőt a 18 ref. gimnáziumban is az 1921/22. évben 60.6, az 1922/23. évben 61.3%-ot tettek ki a ref. vallású tanulók, így a tanácsbíró úr okoskodása szerint a leánygimnáziumokra fordított kiadásoknak majdnem a fele, a gimnáziumoknál csaknem kétfoldrésze idegen érdekeket szolgált. Az 1922/23. évben Csurgón 33.9, Halason 34.5, Gyöngyösön 36.2, Pápán 49.6% volt a ref. vallású tanulók arányszáma és senkinek sem jutott eszébe ezekre az intézetekre deleaturt kiáltani azon a címen, hogy túlnyomó részben idegen érdekeket szolgálnak a fenntartásukra fordított áldozatok. Mit szólna K. S. úr a nyíregyházi ág. hitv. ev. leánygimnáziumra vonatkozólag, ahol ez évben alig tett ki 10%-ot az ev. vallású növendékek arányszáma? A zsidó fiú- és leánygimnáziumokon kívül nincs egyetlen középiskola sem, mely a K. S. értelmezése szerinti idegen érdekeket nem szolgálja.

Mellőzve ezúttal a kérdéshez fűződő magassabb szempontokat, iskolánkban, melynek jóformán egyetlen jövedelmi forrása a tandíj, tekintetbe kell vennünk azt is, hogy éppen a másvallásúakra kirótt magasabb tandíj teszi lehetővé, hogy iskolánkat fenn tudjuk tartani, s hogy ref. vallású növendékeinknek első sorban tudunk oly tandíjkedvezményeket adni, mely tanulásukat megkönnyíti vagy éppen lehetővé teszi. Éppen ezért semmi alapja nincs annak a hangulatkeltésre szánt meg-

jegyzésnek, hogy „K. S. úr és igen sok szegény lelkész és tanító és más egyháztag nem képes gyermekét a mi e célra tervezett intézetünkben neveltetni.” Hiszen minden lelkész- és tanítóleány tandíjkedvezményben részesült, ha folyamodott és elégtelen osztályzata nem volt s növendékeinknek 44%-a kapott tandíjkedvezményt. Az internátusban pedig 49 tanuló közül 33 lelkész- és tanítóleány volt és ezek mindnyájan 20%-kal kevesebb ellátási díjat fizettek. Hogy a költségek elbírhatók, igazolja az, hogy két lelkésznek 2—2, egynek 3, három tanítónak 2—2 leánya volt internátusunkban. Tiszántúlról is igen sok lelkész akarta leányát internátusunkba adni. Hogy az ellátási díj ma mégis nagy számot tesz ki, azon senki sem esdálkozhatik, ha a mai viszonyokat meggondolja és figyelembe veszi, hogy iskolánknak nincs semminémű alapja, földje, nincsenek alapítványai, mert hiszen a nőnevelésre sohasem fordított elég gondot egyházunk, aminek a nagy kárát legjobbjaink látják és fájdalmasan érzik. De viszont azt meg, úgy tudjuk, mindenki elismeri, hogy internátusi ellátásunk a legjobbak közé tartozik.

Rá kell még mutatnom arra is, hogy intézetünk növendékeinek felekezeti megoszlása egyházunk szempontjából nem volt kedvezőbb régebben, tehát a leánygimnáziumi tagozat megszervezése előtt sem. Ugy látom ugyanis, hogy a leánygimnázium a száka a tanácsbíró úr szemében, hiszen már egy régebbi támadásában is kárhoztatta intézetünk „terjeszkedését.” Értesítőink tanúsága szerint 1875-től kezdve a ref. vallású növendékek arányszáma 40—50% közt ingadozik, csak ritkán emelkedik felül az 50%-on, a 60%-ot pedig sohasem éri el. Épen ezért nem tudom megérteni azt, amit szintén a tanácsbíró úr dobott be a levegőbe, hogy miért ne felelne meg intézetünk „eredeti rendeltetésének” ma, amikor 220—230 nyilvános növendéket nevel falai között, mint régen, amikor 30—100 ref. vallású növendéke volt.

A tanácsbíró úrnak a gyűlésre vonatkozó megjegyzése teljesen érthetetlen előttem. Ha gyűléseletről egyáltalán szó lehet, az csak az ő szívében lakozhatik intézetünk iránt, legalább is erre vall az, hogy ismételten támadja intézetünket, ezért hangzott el beszéde alatt többek ajkáról közbekiáltás az ő rosszindulatáról.

Az igazságnak a hamisság felé való előbbutóbb bekövetkező győzelméről való megjegyzése K. S. úrnak pedig nem egyéb, mint nagyhangú bluffe, mely ignotos fallit, notis est derisui.

Még csak egy megjegyzést! Intézetünk, mióta leánygimnáziumi tagozattal bővült ki, vagyis 6 helyett 12 osztályá lett, soha semmi külön segílyt nem kért és nem kapott egyházkerületünk-től. Az egyházkerület 30.300 K-val segélyezi ma is, mint a békében. Az egyházmegyék is csak két év óta emelték fel a rájuk kirótt supplicationális váltságot az eredeti összeg 20-szorosára. A kerülettől és egyházmegyéktől ez évben összesen 279.940 K segílyt kaptunk, tehát 16.30 aranykoronát. Mégis színvonalon tudtuk tartani intézetünket, sőt az épületünkön levő törlesztéses kölcsönt is visszafizettük.

Most azonban intézetünk válságos helyzetbe jutott. A kormány a tanári fizetésekhez 8%-os

hozzájárulást kíván, ami 4000 aranykoronát tesz ki. Ezt az összeget mi előteremteni nem tudjuk, ezért kértük egyházkerületünket, hogy a kultúr- adóból juttasson egy részt intézetünknek is. A kért összeg nem tenné ki a békebeli segélynek 10%-át sem. Az őszi egyházkerületi közgyűlés bölcsessége dönt intézetünk léte vagy nem-léte felett. Mi teljes bizalommal várjuk a döntést. El sem tudjuk képzelni, hogy egyházkerületünk intézetünk megszüntetése mellett foglalna állást. Ez nagy öröm lenne a K. S. úr idegenjei számára s már másnap megnyílnék egy róm. kath. vagy zsidó leánygimnázium, ami talán még sem jelen- tené egyházunk építését.

Videant consules!

Domby László.

*

Válasz Domby László úrnak.

Domby László úr minden másról ír, csak arról nem, amiről szó volt és amiről én írtam. — Érdekes, hogy D. L. úr vonatkoztatta az idegen szót a zsidókra, erre alapította támadását, mégis teljesen alaptalanul nekem imputál ilyfajta vonatkoztatást. Tessék az általam közölt adatokat a D. L. úr értesítőiben megnézni, igazat írtam és nem feltevésre alapítottam állításomat. Csaknem szóról-szóra közölt felszólalásomat „kirohanásnak” komoly ember nem nyilváníthatja; ellenben a D. L. csak imputált vonatkoztatásra alapított támadása — sok jelenvottal tudnám én is igazolni — sokaknál keltett megbotráncóztatást. — Ha a gyűléseletről és igazságról nem helytállóan írtam volna, D. L. úr nem lett volna kénytelen Bodóné módjára írni.

Dr. Kiss Sándor.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Lelkeszi vizsgálatok.** A tiszáninneri ref. egyházkerület elnöksége a lelkeszi vizsgálatok idejét a következőleg állapította meg: szept. hó 15-én (hétfő) d. e. 8 órakor az I. lelkeszképesítő vizsgálatot tevők írásbeli, 16—17-én szóbeli vizsgálata; szept. 17-én a II. vizsgások írásbeli, 18-án szóbeli vizsgálata. *Harsányi István* theol. dékán.

— **Az alsóborsodi egyházmegye jubiláris közgyűlésére,** szept. 23—24-re *T.-Keszibe*, e lap múlt számában jelzett programmal, az összes ott említett tényezőket elnöktársammal együtt tisztelettel meghívjuk. Jelentkezések szept. 15-ig a t.-keszi lelk. hivatalhoz intézendők; a gyűlési tárgyak alólirotthoz szept. 10-ig okvetlen beküldendők. *Farkas István*, esperes.

— **Felsőborsodiak figyelmébe!** Egyházmegyénk őszi közgyűlése f. évi *szeptember hó 19-én* fog megtartatni *Miskolcon* a leánygimnázium tornatermében, melyre az elnökség a gyűlés alkotó tagjait tisztelettel meghívja. A gyűlés reggel 9 órakor kezdődik s ezt megelőzőleg 8—9-ig a tanügyi bizottság fog ülésezni. Beadványok szept. 10-ig fogadtatnak el. Sajóbabony, 1924 aug. 24. *Elek József*, esperes.

— **Értesitem az abaúji lelkész és tanító urakat,** egyházakat, az egyházmegye összes tisztviselőit, hogy az őszi egyházmegyei gyűlés *Göncön*, — de közbejött körülményeik miatt *szept. 5-én* d. e. 8 órakor; a lelkeszi értekezlet *szept. 4-én* lesz megtartva d. u. 4 órakor, a vonatok beérkezése után. *Czidky Endre*, esperes.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNEI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ... 10 kgr. buza ára.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENVEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	--	--

TARTALOM. *dr. Puky Endre*: Megújulás. — *M. J.*: Az Országos Református Lelkészegegyesület pápai konferenciája és kongresszusa. (Folyt. és vége.) — *M. J.*: A főiskolai igazgató-tanács ülése. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetés. — Szerkesztői üzenetek.

Megújulás.

— Kivonat *dr. Puky Endre* abaúji egyh.-m. gondnok szept. 5-én tartott közgyűlést-megnyitó beszédéből. —

Egyházunk életét nem lehet külön szakítani országunk és az egész társadalom szellemi, erkölcsi és gazdasági életétől. Ugyanolyan élet folyik bennünk, habár más vonatkozásban; nem szakíthatjuk el magunkat, de nem is akarjuk a nemzet és a társadalom egyetemes életétől. Épen azért, ha meg akarom festeni egyházunk szellemi életét, e festményhez az alapszint és a tónust a magyar társadalom mostani lelki életének jelenségeiből kell merítenem.

A szerencsétlen világháború óta hej! be sokszor mondtuk, de talán sohasem igazabban, mint most: kétség, bizalmatlanság, töprengés, kishitűség van a lelkekben, amelyek pedig vágyódnak a megnyugvás, a megpihenés, a kielégítettetés után. Az emberek tanácstalan megdöbbenéssel, elkeseredetten, olykor apatikusan nézik a mérhetetlenül leromlott s javítást még mindig nem mutató gazdasági viszonyokat. A szélsőségekre amúgy is hajlamos magyar természet országunk csönkaságának szörnyű kintjai közt szilajság és csüggedés, önbizalom hiánya és elbizakodottság, energia-pazarlás és merő tétlenség közt hánykolódik. Kétségek merülnek fel és pedig komolyan és hangosan a keresztyén vallás lélekmegnyugtató ereje dolgában s egy kétségtelenül nagy elme: Spengler az ő nagy történetfilozófiai művében, mely körül 5 év óta egész irodalom keletkezett, kimondja a szörnyű ítéletet: a nyugati kultúra s benne a keresztyénység elbukott, megmerevedett, nem kultúra többé, hanem civilizáció, fejlődésre és haladásra többé képtelen egyházi intézmény. Istenem, mily kétségbeesztő lenne, ha így volna! De szerencsére nem így van. Mert bár a nyugati civilizáció erkölcsi jelentőségéről, érte a tudomány és művészetek jellemképző erejét, érte az u. n. kulturnemzetek kötelességtudását, igazságérzetét, érte a jog uralmát, a gyámoltalanok védelmét, érte a fizikai hatalom igazságos kezelését stb., — nekem sincsen túlságosan magas véleményem, — a keresztyénység hivatásáról szóló pessimista felfogás ellen egész erővel és meggyőződéssel tiltakozom. Nem tudom, megeáfolták-e, hol és mikor protestáns

theologusok Spengler állítását, de szebben, tömörebben nem is írhatnának rá cáfolatot, mint amit mondott ref. egyházunk egyik főbűszkesége: Ravasz László püspök úr egy ünnepi beszédében eképpen:

„A világháború eleinte azzal járt, hogy a vallásosság máról-holnapra szinte meglepően felszökött és hogy úgy mondjam, divattá vált. Sokan ennek akkor nagyon örültek és nagy megújulást jósoltak belőle. Nekem aggodalmaim voltak már akkor. Viszont a világháború befejeztével a nagy destructio omladéka között a keresztyénségnek és a vallásosságnak teljes hitelvesztettségét, csődjét állították a felületesen gondolkozó emberek szeme elé. Ez is éppen annyira nem áll, mint az előbbi. Az a keresztyénység, mely az örökkévalóságra szól, életének második ezer esztendőjében tulajdonképpen még gyermekcipőben jár. A keresztyénység nemhogy nem élte ki magát, de még ifjává se serdült; a keresztyénység még a konfirmáción se ment keresztül. Mert a keresztyénység eddig külsőleges keresztyénység, epidermis keresztyénység volt. Azért hullott le, azért veszett el, azért lehetett annak a csődjéről beszélni. Meg vagyok tehát győződve róla és bizonyosságot teszek róla, hogy Jézus Krisztus tegnap és ma és mindörökké ugyanaz és ennek a világnak minden gyógyulása, minden megújulása, csodálatos és nagy-szerű fejlődése, előttünk elképzelhetetlennek látszó reneszánsza a keresztyénység új és teljes átélésétől függ.”

Mindnyájan érezzük e szavak súlyát. Az igazságnak ereje hat ránk ezekből. Igazság az, hogy sokan, talán legtöbben mindenütt máshol keresik az irt vergődő lelkükre, keresik a szektákban, keresik a nagyhangú és nagyképű teóriákban, szeánszokban, tépelődnek és gyötrődnek, remélnek és kétségbeesnek, iránytű után kapkodnak, meddő vágyódásban inkább kiégnek, csak oda nem fordulnak, csak azt nem ragadják meg, ami legközelebb van, ami legerősebb, ami legbiztosabb; a ránk hajló Jézus felénk nyúló kezét. Vallásunk igazságai soha el nem múlnak, mert az Isten és emberszeretet törvényei halhatatlan szükségletei maradnak az emberi nemnek és örök forrásai a szeretet munkájának!

És legyen bármily szörnyű az elesettségünk, szomorúak szegény hazánk közviszonyai, idegesen

remegők, habozók, vergődők, enyhülésért szomjuhozók a lelkek, nélkülözön bármennyire a test: én mégis bizalommal vagyok eltelve hazánk, egyházunk s ebben mindnyájunk jobb jövője iránt, ha ama belső megújódás bekövetkezik; ha él bennünk a krisztusi szeretet evangéliumi lelke, amely egyházépítő munkában egyesít, ha egyetértést és nem széthúzást keresünk, ha óvjuk azok tekintélyét, akiket közintézmények élére vezető állásba helyezett a sors rendelése, ha mindég csak a magasabb, egyetemes célt nézzük, melynek szolgálatára mint magyarok, mint reformátusok és mint emberszerető, tisztességes emberek Isten és ember előtt, nyilvánlagosan és lelkünk rejtekében meggyőződésből igaz esküt tettünk!

Az Országos Református Lelkészegyesület pápai konferenciája és kongresszusa.

(Folyt. és vége.)

Aug. 24-én, vasárnap érte el tetőpontját a konferencia a templomi istentisztelettel. Fényes, sugáros nap volt. A kedves, de helyenként erős katolikus vonásokat viselő Pápa még nem látott ilyet. A fekete palást ünnepi díszében felvonuló lelkészek kettős sora feledhetetlen látvány volt. A templom színültig megtelt. A nagy várakozás izgalmaiban lehulltak a felekezeti válaszfalak. Örült, aki helyet kaphatott. Az ígét Ravasz és Baltazár püspökök hirdették; amaz predikált, Tiszántúli püspöke urvacsorát osztott. Amannak beszéde a csodálatos látás, mélység és keresetlen báj megtestesülése volt, emezé a nyugodt, de lebirhatatlan erő, a kemény harcokra kész nagy indulat, a tömörségében ércsúlyú tartalom zengő harangszava.

Délután vallásos estélyben gyönyörködtünk. A Varga Ferenc és Leelössy Árpád éneklése, Kálmán Farkas hodászi lelkész hegedűjátéka, Ólé Sándor móri lelkész szavalata, Baja Mihály, Muraközy Gyula és Medgyaszay Vince költeményei más- és másféle szépségeket reveláltak, dr. Antal Géza előadása is „Református egyházunk külföldi kapcsolatai”-ról nagy érdeklődést keltett.

Gazdag tartalmú nap vezetett át aug. 25-re: a kongresszus napjára. A reggeli áhitatot Juhász László gömör-tornai esperes vezette; imádsága és igehirdetése színes, megleghangú és költői szépségű nyelvezetű volt. A kongresszus megnyitása után üdvözlőket kifejezték a dunántúli egyházkerület Antal Géza dr. főjegyző, a dunántúli tanintézetek Czeglédy Sándor tb. esperes, főiskolai gondnok, a veszprémi egyházmegye és a pápai egyházközség Kiss József esperes, a pápai ev. egyház Gyurácz Ferenc ny. ev. püspök, a pápai izr. hitközség dr. Weltner Sándor, Veszprém vármegye törvényhatósága dr. Horváth Lajos vármegyei főjegyző, Pápa városa dr. Tenzlinger József polgármester által. Az üdvözlő szavakra dr. Baltazár püspök felelt frappáns rövidséggel és bravuros szónoki készséggel. Ezek után tartotta meg Baltazár püspök a kongresszust megnyitó erőteljes beszédét. Ismét az összeség tolmácsa, akaratának kifejezője volt és mint vezér irányt szabott. „Mivel az ember soha sem tudhatja, — mondotta —, hogy kijelentéseit nem változtatja-e végrendeletté az idő, lelkiismeretem teljes tisztaságával s a felelősség egész

nyomatékával hívom fel lelkesztársaimat, hogy az ORLE programjához maradjanak hívek. Az egymás iránti szeretet koporsónál keményebb erejével vegyék körül és biztosítsák a magyar reformációnak mindazokat a tiszta hitben, jó erkölcsben, felvilágosodottságban, szabadelvűségben és általános emberszeretetben határozódó erőt, áldásait, amelyek elismerése nélkül ez az ország . . . továbbra is a tévelygésnek és nyomorúságnak útjait fogja járni.”

Igy folyt tovább kijelentéseinek erőteljes sora s lelkes visszhangra talált a megjelentek lelkében. Hisz a legtöbb felekezeti viszonyaink miatt a legmélyebb aggodalmakkal eltelve mentek a kongresszusra.

A titkári jelentést Csikesz Sándor főtitkár terjesztette elő. A Bethlen Akadémia felállítása munkában van, a drávafoki birtok megvétele, — sajnos, — nem sikerült, mivel azt a O. F. B. visszavetelte előbbi birtokosának. Kíváncsú lenne másfelé eladó birtokot nézni. A felvetett eszmét nem volna szabad elaludni hagyni. A Leánykálvineum gondolata hódító erővel kapta meg a szívet. Az ORLE-nak és áldott lelkű vezéreinek ez ismét mély hálára érdemes alapítása lesz. Panasz merült fel az újságok indolenciája ellen az ORLE gyűlésével kapcsolatban. A sajtó érdeklődése nagyon csekély. Megütközést keltett a kereskedelmi minisztérium eljárása a vasúti kedvezményes jeggyel, amely a kedvezményt a balatoni útra nem terjesztette ki. A bürokratikus rövidlátás uralkodik s apróságokkal zaklatnak Beamter-lelkek ott, ahol hivatalból kellene a jó szándékot felkarolni.

A főtitkár tett jelentést, aztán a könyvkiadóalapról és a könyvkiadásról. Ennek az ügynek utazó apostola Csikesz. Fáradhatatlan buzgalma nem maradhat el az eredménye. Egyházmegyénként jó volna, ha valaki ezt a maga lelkiismereti ügyévé tenné a többi lelkesztársaiért. A jelentés szerint a Máté és Márk evangéliumának magyarázata kiadásra készen áll. Jöjjön minél előbb. Sívárgó kíváncsisággal várjuk. Kiss Ferenc a Kálvineumról tett jelentést, amely fennállása tizedik évét érte el és a Leánykálvineum megteremtése tervét terjesztette elő. Kiss Ferenc talán meg is érdemelné, hogy ez az álma is valóra válnék. Aki ilyen szívvvel tud egy ügy mellé állni, ott még az eredmény sem szebb a fellobbanó tiszta lángnál. Itt megint mindenkinek vinnie kell a maga tégláját. A „Lelkészegyesület”-ről Lencz Géza dr. tett jelentést. Kár, hogy ez a lap anyagiakkal küzd s így hivatását nem töltheti be. Sajnáljuk a szerkesztőt, hogy annyit kell az anyagiakkal gyötrődnie. Futó András az ORLE számadását és költségvetését terjesztette elő, Sütő Kálmán pedig államsegélyeink és az aranyparitás ügyét vette bonckés alá. Kinos helyzetbe kerültek intézményeink is, embereink is az 1848. XX. t.-c. szomorú kezelése folytán. Réges-régen írjuk, hogy ne feszítsék túl a húrt, ne keltsék fel a vihart, azonban e téren a sükettség krónikus kormánybetegségnek tűnik fel. Egyházunk és intézményeink sorsa viharos elkeseredést teremtett mindenfelé. A közgyűlés az Egyetemes Konventet is erőteljesebb intézkedésekre hívja fel sürgetően fontos anyagi kérdésekben.

Dr. Sebestyén Jenő a kálvinista világnézeti alapon álló politikai tömörülés szükségességét veti fel s a gondolat ma fogékonyabb talajra talált, mint eddig bármikor. A magyar nemzet lelki megoszlása hova-tovább nagyobb. A végső romlástól való félelem újabb eszközök kihasználását sürgeti. Döbben népes közepéd volt, lelkes felkösztöntökkel.

Másnap hajnalban lekötelezve a pápaiak fedhetetlen szeretetreméltósága által, a balatoni kirándulásra indult mintegy 120 főnyi társaság s elragadtatással járta 2 napig a gyönyörű vidéket Keszthelytől Siófokig. Ennél az útnál a kellemes pápai napok után szebb záradékot elképzelni se lehetett volna. Köszönetünk illesse érte a sokat fáradozó pápaiakat és minden útunk gondviselő Urát: Istenünket.

M. J.

A főiskolai igazgató-tanács ülése.

Az iskolai évmegnyitóval kapcsolatban igazgató-tanácsunk is ülést tartott szept. 10-én. A tanácskozásokat Dókus Gyula vil. és Janka Károly lelkészi gondnok vezette. Igazgató-tanácsosaink közül Cziáky Endre, Farkas István, Pósa Péter, Enyedy Andor, Juhász László, Meczner Béla, Bernáth Aladár, Farkasfalvi Farkas Géza, Kovácsy Sándor és a tanári kar kiküldöttei voltak jelen. Dr. Puky Endre és Téglássy Andor kimentette távolmaradását. Az ülés első tárgyának különös jelentőséget adott dr. Révész Kálmán püspök és Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok részvétele a tanácskozásban. Főgimnáziumunk típusáról volt szó. A kérdés tárgyalása magas színvonalú vitát eredményezett. A tanári kar azzal a meglepő javaslatlalt állt elő, hogy Elöljáróságunk engedélyeztesse a vallás- és közoktatásügyi miniszteriummal főiskolánkban a bifurkációs rendszert. A tanári kar vállalja a feladatot, hogy a klasszikai műveltségéből adja azt, ami abban nagy értékű és a modern viszonyokkal is számol, hogy a mai nyelvi, irodalmi s természettudományi ismeretek világa kívánatos mértékben megnyíljon a növendékek előtt. A javaslat nem talált elfogadtatásra. Elöljáróságunk a meglevő középiskolai törvény keretei között kívánt elhelyezkedni s a theologiai oktatás követelménye által előre eldöntöttnek vette a kérdést. Teljes nyugalommal fogadható a döntés. De leszögezzük, hogy a theologiai akadémia részéről semmi akadály nem gördítettett az elé. Révész püspök és Dókus főgondnok szintén a gimnázium mellett foglaltak nyilatkozataikban állást. Tárgyaltattak aztán: a közigazgatói állás, amely 1924 szept.-től kezdve 2—2 évenként felváltva töltetik be a theol. igazgató, ill. a főgimnáziumi igazgató által, a levéltár hazahozatála, Dókus Gyula vil. gondnok rendkívüli adománya, 7 ládányi levéltári anyagnak a főiskolának való adományozása, a betegségi és gyógyszersegélyről szóló szabályzatnak a megváltoztatása, a jótétemények odaitélése, a P. Horváth Mária és Simon családi alapítványra beadott folyamodványok (felvétel: Pálóczi Horváth György VII. o. tan. és Korláth István miskolci joghallgató, P. Horváth rokon-ifjú), a tápintézeti s internátusi felügyelői állás betöltése (e kettős tiszt betöltésére Dr. Batta

István főgimn. tanárt ajánlja előljáróságunk különleges megbízatással); a theologiai akadémia köréből: a theol. tanárok fizetésrendezése, a külső helyettesek magasabb helyettesítési díja, a modern nyelvek tanítása és az új theol. tanterv részleges életbeléptetése; a gimn. köréből: jelentés a beiratkozásokról (a létszám magasabb a múlt évinél), a tankönyvváltoztatás, tantárgybeosztás, gimn. internátus stb.; a gazdasági választmány ügyei közül: a főiskolai könyvkiadás, a költségvetési deficit, az Istvánházi földbirtokrendezési ügyben az O. F. B. második ítélete, Istvánháza bérbeadási szerződés-tervezete, a házi kezelésben levő Bálványos-birtok s a jelentések a perkedő, György-tarló birtokról és az Istvánházi cséplés eredményéről.

M. J.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Az új iskolai év ünnepélyes megnyitása** f. hó 10-én d. e. 9 órakor ment végbe a sárospataki főiskolában dr. Révész K. püspök, Dókus E. főgondnok és az igazgató-tanács majdnem teljes számmal megjelent tagjainak jelenlétében. Gyülekezeti ének után Bódy Dénes főgimn. vallástanár emelte szíveinket magasba s kérte az Ur áldását és kegyelmét az új iskolai év munkájára; azután Marton János közigazgató intézett az ifjúsághoz lelkes, buzdító, a szerető atya és bölcs tanító-mester szívéből-lelkéből fakadó felvilágosító, intő és lelkesítő beszédet, melynek végeztével az új iskolai évet megnyitotta. Utána dr. Révész K. püspök véste az ifjúság lelkébe, hogy a Haza és Vallás elvárja intézetünk minden fiától, hogy az új iskolai évben kötelességét teljesítse, — majd a tanári karhoz fordúlva, a 25 éves működését betöltött 3 tanár: Deák Géza, Novák Sándor és Zelles Lajos előtt hajtotta meg a köszönet és elismerés zászlaját. Áldást kíván a tanárok és tanulók ez évi munkájára. A Hymnusz éneklése fejezte be a főlemelő ünnepélyt.

— **Lelkészválasztások.** A pácini gyülekezet aug. 31-én 140 szavazattal 70 ellenében G. Nagy Béla debreceni h. főgimn. vallástanárt, főiskolánk egykori jeles növendékét választotta lelkészévé. — Zitás István alsódobszai lelkészt, aki csak ez év elején foglalta el lelkészi állását, a *szentpéterszegi* gyülekezet (Bihar m.) egyhangú meghívással lelkészévé választotta.

— **Az alsóborsodi egyházmegye** jubiláris közgyűlésének programját a következőkben közöljük. I. *Szept. 23.*: d. e. ünnepi istentisztelet. Imádkozik: Farkas István esperes, predikál: Pósa Péter lelkészértekezleti elnök; d. u. 1. Imádkozik: Fekete István; 2. énekszóló: Mártha Béla; 3. prólóg: Sassy Csaba; 4. Dr. Révész Kálmán püspök előadása; 5. énekquartett; 6. szaval: Szendrey László; 7. hegedű-, gordonka-quartett; 8. szemelvények az egyh.-megye 125 éves múltjából, felolvassa: Román Ernő; 9. ének-kettős; 10. bezáró beszéd: Farkas István esperes; 11. ima: Kiss Albert. II. *Szept. 24.*: Reggeli istentiszteleten bibliát magyaráz: Enyedy Andor; utána lelkészértekeztet s ezt követi az egyh.-megyei közgyűlés. Délután bírósági ügy.

— **Toronyszentelés Sajóivánkán.** Lélekemelő ünnepség keretében ünnepelte a mintegy 240 lelket számláló *sajóivánkai* gyülekezet temploma fennállásának 100 éves fordulóját aug. 31-én, amikor ékes új tornyát is felavatva, megható bizonyosságát adta annak, hogy mint dicsőíti meg az Úr a maga erejét az erőtleneken. Csodálatos a lelkeknek az a lángolása, mellyel az ősök emlékének áldozva, a mai nemzedék is kivette részét az egyház külső építésének munkájából, a legnagyobb erőfeszítések árán hozván meg áldozatát új tornya megépítésére s 100 éves temploma rendbehozatalára. Illesse hála és elismerés a jókedvű adakozókat is, kik nagyobb adományaikkal támogatták a kis gyülekezetet szinte erejét meghaladó munkájában! — Sáfrány Dezső egy vagon téglának, Br. Radvánszky Kálmán a torony faanyagának, a borsodnádasi lemezgyár a fedőlemeznek adományozásával, Sáfrány G. József a gömb, kakas és csillag elkészíttetésével, a sajókazai Br. Radvánszky-féle bányavállalat az összes építési állványanyagok kölcsönzésével s a szomszéd gyülekezetek tagjai kisebb-nagyobb lelkes adományaikkal siettek a kis gyülekezet segítségére s örökítették meg nevüket történetében. Varga Annuska egy díszes úrasztali ezüst tányért adományozott az Isten dicsőségére. — A templomot zsúfolásig megtöltő gyülekezet lelkét Hubay Mihály szilvásváradai lelkész emelte az Egek Urához, halálat adván a jóságos Isten megsegítő kegyelméért, méltó szavakban áldozván az ősök emlékezetének, megkapó áldás kíséretében avatván fel az Isten dicsőségét hirdető új tornyot; Pozsga József nagybarcai lelkész szép alkalmi beszédben méltatta a nap jelentőségét; Varga Imre helybeli lelkész a toronyépítés történetét ismertette; Bartha Gyula sajókazai lelkész pedig a töredelmes szíveket hívogatta a kegyelem asztalához és Tussay János bánfalvai lelkésszel elégitették meg arról az éhező és szomjúhozó lelkeket. Az egész ünnepély alatt a helybeli egyházi énekkar szabatos énekszámai emelték a buzgó áhitatot a szívekben. Istené legyen mindezekért a dicsőség, ki az örömnapot az ünneplő gyülekezetnek s az ott megjelenteknek megérniük engedte!

B. Gy.

HIVATALOS RÉSZ.

1013—1924.

Körlevél.

I.

A lelkészúrsak figyelmébe.

A vallás- és közokt. miniszter úr — „bár a békebeli kongrua- és korpótlékok jelenlegi összegei annyira jelentéktelenek, hogy azok személyenkénti kifizetése az összegekkel arányban nem álló költségeket okozna, mégis a jogfentartás elvének az egyházi főhatóságok által is óhajtott megóvása céljából, az egyházkerület részére az 1923—24. évre esedékes összegeket kiutalandóknak találta.” (59881—1924. sz. intézkedés)

Tekintettel arra, hogy a kiutalt összeg (kongrua és korpótlék) oly csekély, hogy a kiosztás mai költségét sem fedezi, legcélszerűbbnek

látnám, ha mi, tiszáninnyi ref. lelkészek, az egész összeget, vagyis 301.800 koronát a *Leánykálvineum* javára adnók.

Aki ebbe a megoldásba nem egyezik bele, (posito sed non concessio) jelentkezze nálam f. é. szeptember 30-ig.

II.

Az elemi iskolai tanítók és tanítónők figyelmébe.

Az Egyetemes Konvent, folyó évi 61. és 63. számú határozataiban ref. vallástanáitói, illetőleg organista kántorképesítő vizsgálati szabályzatot alkotott, melyek szerint mindazok a ref. iskolákban működő tanítók, (tanítónők) akik nem református tanítóképzőtől nyertek oklevelet, ezentúl a ref. tanítóképző-intézetek mellett szervezett vizsgálobizottság előtt tartott pótvizsgálat után nyerhetnek a ref. vallástanításra és a ref. organista-kántorságra jogosító oklevelet. A szabályzatok az Egyet. Konvent megjelölt jegyzőkönyvi pontjaiban, a lelkészi hivatalnál megtekinthetők s már az 1924—25. iskolai évvel életbe lépnek. Ennél fogva a mi egyházkerületünkben e célra szervezett képzőbizottság működése véget ért.

Azok a tanítók és tanítónők, kik az 1922. és 1923. években, az egyházkerületi bizottság előtt, Miskolcon tették le a vallástanáitói és kántori pótvizsgálatot, erről tanuskodó *Igazolványukat* személyesen, vagy megbízottjuk által, 10.000 korona lefizetése ellenében átvehetik a püspöki hivatalban. Postai úton való kérés és küldés aránytalan költséget okozna.

Miskolc, 1924 szept. 9. Dr. Révész Kálmán
püspök.

Pályázati hirdetés.

A *balajti* ref. egyház pályázatot hirdet kántortanáitói állásra. Javadalom: 9 hold föld, 1 hold rét, melyek után adót az egyház fizet. 14 köböl búza, 1 köböl zab párér. 1 hektoliter must, 12 m. kemény tűzifa, 3 marhalegeltetési jog, gyümölcsös iskolakert hasznélvezete, természetbeni lakás, kert. Kötelesség: I—VI. el. osztályok és ism. iskola vezetése, kántori teendők. Kommun alatti magaviselet igazolandó. Személyes megjelenés előnyben. Pályázati határidő szeptember 30.

Szigethy Ferenc
iskolaszéki elnök.

Szerkesztői üzenetek.

F. E. Gönc. Előfizetésül kaptunk 10.000 K-t és 100.000 K-t. Okt. 1-től megszüntetjük a második példány küldését és az előfizetést dec. 31-ig rendezettnek vesszük; ilyen számítással: a 16.000 K-val az évi előfizetés: 64.000 K, $\frac{3}{4}$ évi előfizetés: 48.000 K, összesen: 112.000 K; erre kaptunk 110.000 K-t. Helyesen csak úgy tudnánk számítani, ha mindenki a negyedév kezdetén pontosan küldené a lap homlokán jelzett előfizetést. Így adóságha keveredünk a késések miatt. — **K. Á. Diósgyőr-Vasgyár.** A lapot eimére küldöttük. Az előfizetési ár rajta jelezve van. — **Ny. F. Majtis.** Ez évre még 8.000 K utánfizetés kell. — **Sz. F. A** hirdetésért 50.000 K-t kérünk.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 30,000 K.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felolós szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM. *Bottlik István:* Gyűlési megnyitó beszéd. — Iskolai évmenyitó beszéd. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetés. — Szerkesztői üzenetek.

Gyűlési megnyitó beszéd.

— Az alsóborsodi egyh.-m. szept. 24-én Tiszakesziben tartott özi közgyűlésén elmondotta báró *Bottlik István* h. egyh.-m. gondnok. —

Emelkedett lélekkel, imádságos érzésekkel nyitom meg e jubiláris közgyűlést. 125 év még a keresztyénség életében is egy hatalmas mértföldjelző, mennyivel inkább az a mi egyházmegyénk életében.

Istenfélelem és hazaszeretet jegyében telt el ez a 125 év, melyre mi büszkén tekintünk vissza. Ezt a 125 évet azoknak a régi prédikátoroknak szelleme hatja át, akik hitükért élni és meghalni is tudtak, akik szembeszálltak a veszéllyel és nélkülözéssel s minden gazdagságukat abban keresték, hogy szolgálói legyenek az Urnak, hogy hirdessék a maga tisztaságában Krisztus evangéliumát és saját példájuk, saját életük tisztaságával, a krisztusi szeretet jegyében eltöltött életükkel mutassák meg az utat, amelyen Krisztus követésében haladni kell.

Ez alatt a 125 év alatt egyének változtak, intézményeink hatalmasan fejlődtek, de a szellem, mely egyházunkat és egyházmegyénket áthatotta, állandó és változatlan. Az egyének, kiknek emléket hálalt szívvvel őrzi meg az egyházmegye, csak parányi eszközök a Gondviselés kezében, éppúgy, mint ahogy a 125 év elmúlása csak egyházmegyénk életének külső megnyilvánulásában bir jelentőséggel; egyházmegyénk lelki életében az idők múlása, az egyének változása jelentőséggel nem bir, mert a mi egyházunk alapja az örökkévalóságban gyökeredzik. A mi egyházunk hatalmas támasza volt mindenkor az emberi léleknek az élet küzdelmeiben, mert a maga fenkölt tisztaságában hirdeti az ígét és teljes lelki szabadságot. A mi egyházunk soha nem képezett öncélt, hanem eszközt arra, hogy fenntartsa, ápolja és erősítse a lelkek millióiban a vallásos érzést.

Ezért nekünk szent kötelességünk egyházunk erősítése, szent kötelességünk, hogy annak épületét, melyet évszázadok minden zivatarán keresztül őseink a legerősebb sziklára, az evangéliumra építették, tovább erősítsük, úgy, hogy azt semmi vihar többé meg ne rongálhassa, s ebben a munkában az egyházi és világi elemnek egymást megértő és megbecsülő teljes egységet kell képezni.

A múltat a jövőtől egy áthidalhatatlannak

látszó ür választja el. A világháború, mely darabokra tépte hazánkat, megtépte erkölcsünket is. Ennek szomorú példáit szinte óráról-órára látjuk. Azt mondják, megváltozott az idők mentalitása, én pedig azt mondom, hogy meglazult az erkölcsi felfogás. Sohasem hallottunk még annyi keresztyéni jelszót és oly kevés keresztyéni eselekedetet, sohasem láttunk oly laza erkölcsöket, oly vallási türelmetlenséget. Egyházunknak is van elég része a türelmetlenség okozta támadásokban és megbántásokban, de mi nem követjük a támadókat; mi nyílegyenesen haladunk azon az uton, melyet a krisztusi tanítás elénk szab és a hit és a szeretet erejével fogunk győzedelmeskedni azok felett, akik tévelygéseikben megfedelkeznek arról, hogy amidőn a Megváltó nevében gyűlölséget hirdetnek, elvesztik lábaik alól az erkölcsi alapot s lehetnek bár pillanatnyilag túlfűtött agyú, szenvedélyeikkel gondolkozó követők, de végeredményben önmagától össze kell dőlnie minden olyan törekvésnek, mely keresztyéni jelszó alatt nem az evangéliumból meríti erejét, hanem annak egyenes megcsúfolása. És itt van a mi egyházunk nagy hivatása, mert nemzetünk jövőjének záloga első sorban a visszatérés a valláserkölcsi felfogáshoz. A lelkek ujjaszületése a hitben lehet csak az út, melyen keresztül nemzetünk renaissance-a bekövetkezhet s a kapcsolat az erkölcsi erő, mely a hit, a közös érzésnek, a közös múlt erejével elszakított testvéreinkhez fűz, csak a lelkek megtisztulásán keresztül válhatik oly tényezővé, mely mint a megáradt folyamnak hullása, minden akadályt elsodorva, ismét egyesíteni fogják azokat, akiket erőszakos eszközök csak ideig-óráig választhatnak el egymástól. Ennek a nagy célnak szolgálatában áll ez az egyházmegye és amikor én ezt a nagyjelentőségű közgyűlést megnyitom, s a megjelenteket üdvözlöm, Istennek áldását és kegyelmét kérem működésünkre, melynek sikere elmaradni nem fog, mert erős várunk nekünk az Isten!

Iskolai évmenyitó beszéd.

Azt szeretném, kedves ifjak, ha ebben az ünnepélyes órában, amikor munkára, egy iskolai év teendőinek végzésére indulunk, közületek minden egyesnek az ragadná meg a szívét a legerő-

teljesebben, hogy az iskolai évet imádsággal kezdjük meg.

Mit jelent nekünk az imádság? Óh végtelenül sokat. Sőt a soknál többet. Higyjétek el, hogy majdnem mindent.

Kövessétek csak figyelemmel szavaimat. Az imádság által mennyei magasságokba szállunk. Az imádság a Jákób lajtorjája, amely az égig ér; az imádság az a szárny, amellyel csodálatos magasságokba emelkedünk. Az imádság Augustinus szerint: *clavis est coeli* = a menny kulcsa; *ascendit precatio, descendit miseratio Dei* = felszáll az imádság, alászáll Isten irgalmassága. Az imádság jótéteménye által érjük el, mondja nagy reformátorunk, Kálvin János, hogy a mennyei Atyánknál számunkra letett kincsekhez jutunk el. Az imádság által ott állunk a mi mennyei Atyánk királyi székénél; ő méltóztat minket arra, hogy az ő színe előtt legyünk, atyai szívének melegét érezzük, szent akaratának szavát meghalljuk.

És lássátok, az ő szentséges közelében, megnyeri örök értelmét a mi életünk. A te életed, te kedves gyermek, aki először jelentél meg e fehér falak közt; a tied serdülő ifju, aki e helyen növekedtél s a mi életünk, akiken itt hivatás terhe nyugszik. A mi emberi életünk Isten világa szentséges erőinek: az igazság, tisztaság, szeretet és szentség erőinek felvételén fordul meg. Imádkozunk s Isten elénk áll, felajánlja, nyújtja, közli velünk drága adományait. Az iskolai év láthatatlan szent története az legyen, hogy lelketek iktatódjék be Isten mennyei világába s teljék meg annak áldásaival.

Szolgálja azt minden ebben az esztendőben.

Mert közönségesen szólva, tanulni jöttetek ide. S valóban a tankönyvek egész serege vár, a tantárgyak egész sora fogja képezni elméteket. Avatott kezek munkája nyomán az igaz, jó és szép egész birodalma nyílik meg majd előttetek. Testetek, lelketek minden ereje fejlesztés alá kerül. Ez a munka hasznos, szükséges és elkerülhetetlen. Dolgozzatok is keményen. Ide ne jöjjön senki hiába. Tanuljatok úgy, amint illik derék magyar ifjakhoz. De a tudás és tennivalók tömkelegében el ne tévelyedjétek. Betű rabjai ne legyetek. Megelevenítő lelket nyerjétek. Egyoldalúságba ne essetek. Minden munkátok fenséges csúcsát és szentséges összefoglalását az adja meg, hogy tudásotok tartalmán és jellemetek alakíttatásán túl a fiúság lelkét kapjátok meg, azt, hogy Istennek kedves, hű, tiszta és engedelmes gyermekei legyetek.

Mert minden Istené a nagy világon, de azért, hogy mi Istenéi legyünk.

Nézzétek, övé a ti életetek, amellyel birtok, ifjúságotok, amelynek örvendeztek, ártatlanságotok, amelynek fénye szemetekben ragyog. Övé jó szüleitek élete, akiknek szeretete ápol, takargat titeket. Övé a mi főiskolánk, amelynek alapjait az Ur vetette meg, övé mindazzal a dicsőséggel, amely történetéből kisugárzik. Övé a beláthatatlan múlt. Sokszor halljátok most, hogy a tudás világában miként mérkőzik a klasszikai múlt ereje a nemzeti élet teremtetten értékekkel s a mai művelődés hódító anyagával. Klasszikai múlt, nemzeti élet, mai világművelődés — mindez az Ur gazdag birodalma; ezt is felétek nyújtja.

Tárjátok ki azért lelketeket! A magasságos Isten világának erői hadd harmatozzanak rátok. S amit emberi erő, szorgalom, igyekezet, kitartás fel tud mutatni, mutassátok fel. Az áldást és kegyelmet ragadjátok meg és ne bocsássátok el, hogy ebből az iskolából az életre, a mai magyar életre felkészülve menjetek ki. Óh a mai magyar élet! Ennek súlyát elmétek még nem bírja elviselni. De ne feledjétek, hogy két anya tekint rátok ebben az órában. Az egyik édes anyátok, akinek szeme talán könnyben úszik e percben érettetek, a másik a mindnyájunk édes anyja: a drága magyar haza. Az anyák szava azt kéri tőletek: méltó fiaink legyetek!

Hálaadással azért, hogy a mi teremő Istenünk felhozta reánk a munka gyönyörű reggelét, bizodalommal, hogy az ő erős karja befedez bennünket, induljatok a munkára. Vajha megéreznétek, hogy szeretetünk vár, hogy jövőtökért minden aggodalmunk átölel, s imádságunk kér sikert, áldást orcátokra. Hálaadással és reménységgel, szívem megalázva Isten előtt, megnyitom az 1924—25-ik iskolai évet.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhirek.** *Orosz Miklós* rozvágyi s. lelkes hosszszas betegeskedés után, aug. 19-én 28 éves korában szülőföldén, Petneházán elhunyt. Derék, lelkiismeretes ember volt, akivel az Úrnak hűséges munkása veszett sirba. — *Koch János*, főiskolánknak 40 éven át szolgált s immár elagott szolgálja, az egyházi énekkarnak 27 éven át lelkes tagja, szept. 4-én, 68 éves korában kiszenvetett; 6-án az ifjúság és a tanári kar teljes részvételével temették el. — *Mácsai Sándor*, a debreceni kollégium énektanára és nagyhírű kántusának kiváló karvezére, akinek nagy buzgósággal, gondoskodással és hozzáértéssel végzett betanítása és vezénylése a kántust annyi fényes sikerhez juttatta, mint arról pataki szereplések alkalmával is meggyőződhattunk, szept. 12-én 66 éves korában meghalt. — *Réz László* rozsnyói (korábban homonnai) lelkes s egyh.-ker. főjegyző gazdag sikerű és munkás életének 58-ik évében f. hó 12-én hosszabb betegeskedés után elhunyt. A gömöri egyh.-megye ékeztollú és fáradhatatlan buzgóságú, igazán nagyértékű szövívőjét veszítette el benne, kinek munkássága innen Patakról indult ki és emelkedett egyre magasabbra. Az elhunytak emlékezete legyen áldott!

— **Főiskolánk köréből.** *Nagy Béla* theol. tanár a testébe adatott tövisek miatt a f. iskolai év I felére szabadságot kért és kapott; szaktárgyainak előadásában Harsányi István és Marton János helyettesítik. — *Forgács Gyula* sárospataki lelkes, aki kiváló előzékenységgel vállalkozott theol. akadémiánkon a homiletika előadására, a theol. szeminárium vezetésére és az angol nyelv tanítására, tanításait az ifjúság élénk érdeklődése közt f. hó 26-án kezdte meg. — Theol. akadémiánk *hallgatóinak* létszáma 65—67 körül van; ezek közül az *első* évesek száma 31.

— **Kinevezés.** A kormányzó *dr. Kiss Árpád* egyetemi tanárságát a szegedi egyetem kémiai

tanszékére nyilván kívüli tanárrá kinevezte. A kinevezés egy derék, érdemes pataki származású ifjú tudóst ért; az új egyetemi tanár u. i. Kiss Elek főiskolai tornatanár fia, aki intézetünkben végezte gimn. tanulmányait, a világháborúban 6 évig volt szibériai fogoly, az utóbbi 2 évben pedig a leydeni egyetem kémiai laboratóriumának volt tanársegédje.

— **Kitüntetés.** A debreceni egyetem jog- és államtudományi kara gr. Dégenfeld József tisztántúli főgondnokot az egyetem létesítése körül szerzett érdemei elismerésül a tiszteletbeli doktori oklevéllel tüntette ki.

— **A sátoraljaujhelyi ref. templom felavatása** aug. 31-én ment végbe nagyszabású ünnepség keretében. Tíz évvel ezelőtt annyira meggyengült a templom faszerkezetű mennyezete, hogy oszlopokkal kellett azt alátámasztani. Évek óta folyt a gyűjtés a templom újjáépítésére, azonban az egyházközség csak most valósíthatta meg régi tervét. Az ünnepi istentiszteleten d. e. dr. Révész Kálmán püspök mondott magasan szárnyaló felavató imádságot, majd Enyedy Andor volt sátoraljaujhelyi, jelenleg miskolci lelkész Máté VI.: 33. alapján tartott a mai egyházi és társadalmi életünket frissességgel jellemző, nemes szónoki hévvel előadott alkalmi egyházi beszédet. Ezt követőleg Göndöcz István helybeli lelkész ismertette a templomépítésének s mostani megújításának történetét, kiemelve az egyházközség tagjainak nagy áldozatkészségét. Ezután urvacsoaraosztás volt, amelyet Forgács Gyula sárospataki lelkész gyönyörű alkalmi ágendával nyitott meg. Az istentiszteleten az egyházi énekar Szalay Béla organista-kántor, a vegyeskar pedig Illosvay Ferenc hitoktató-lelkész vezetése mellett szép alkalmi énekeket adott elő. A templom újjáépítése 250.000.000 koronába került. Az újjáépítési munkálatok Kérészy Gyula mérnök terve szerint s vezetése mellett történtek, melyek finom ízlésről tanuskodnak. Az istentiszteleten begyűlt ötmillió K. perselypénz s ugyanannyi volt az estveli műkedvelői előadás jövedelme is.

— **Páparól.** A pápai főiskolában szept. 2-án kitűnő sikerrel tett theol. magántanári vizsgálatot ifj. Victor János budapesti belmissziói lelkész a bölcsészettudományi szakcsoportból. Magántanári dolgozatának címe: „Canterbury-i Anzelmus realizmusa.” — Szept. 4—5-én folyt le ugyanott a vallástanári vizsga, amelyen az egyet. konventet dr. Révész Kálmán püspök képviselte. A 4 vizsgázó közül a legkitűnőbb eredményt Szepesi Pál hitoktató, főiskolánk volt növendéke mutatta fel.

— **Egyházi konferencia.** Az alsózempléni ref. egyházmegye lelkészei, tanítói és presbiteri (mintegy 31 lelkész, 20 tanító és 100 presbiter) belmissziói értekezletet tartottak f. hó 5-én d. e. Sárospatakon Kiss Ernő esperes elnöklete alatt. Janka Péter rozvágyi lelkész áhítata után az esperes fejtegette az ilyen konferenciák nagy jelentőségét és az értekezletet megnyitotta. Ezután a következő előadások kerültek sorra: Forgács Gyula pataki lelkész: A misszió lényege (a misszió: élet; feladata: az életet, a mennyi tüzet közel vinni embertársaink szívéhez, a ker. élet terjesztése); Emődy László tszéki t. elnök: A presbiterok mun-

kába hívása (a presbiterok vallásos és nemzeti munkája közül különösebben kiemelte a nemi felvilágosítást, az egyke, alkoholizmus elleni küzdelmet, a családi élet tisztaságának megővését, a börtönügyet, az iskolán kívüli testnevelést); Danyi József e.-bényei lelkész: Tapasztalatok a belmisszió mezején (ismertette vasárnapi-iskolai, két ifj. egyesületi, konfirmációi, az ismétlő-oktatással kapcsolatos munkáját, — legfontosabb belmissziói munkának a serdülő ifjúság gondozását tartja). Az előadásokat 1½ óráig tartó megbeszélés követte; Forgács Gy. záróimájával ért véget a konferencia.

— **Harangszentelések.** Szept. 7-én szentelték fel a ceglédi ref. egyház új harangjait; a hatalmas bazilika egyik tornyában ismét ott trónol a 30 mázsás öreg harang, a másik toronyban tartózkodnak udvaroncai: a régi 11 mázsás és a 3 új harang. Ha vasárnap d. e. megszólal az öt harang, megrendül az óriási kupola, de reng a föld is; az öreg harang bűgása tiszta időben Abonyba is elhallatszik. Az avatási ünnepélynek különös melegséget kölcsönzött, hogy abban a kath. testvérek teljes szívvél résztvettek: a bevonuláskor az ő harangjok is zúgott, az ő iskolás növendékeik is sorfalat állottak, a templom előtt a megérkező harang üdvözlésére a r. kath. esperes-plébános is megjelent. Ez a mai időkből mint igazán szokatlan dolog, méltán feltűnik; a mai kath. papok jelentékeny része inkább ellenséget lát bennünk, mint felebarátot. — A kisrozvágyi gyülekezetben szintén 7-én avatták fel a Tóth János buzgó egyháztag által 18 millió K költséggel öntetett új harangot, mely alkalommal Janka K. cigándi (volt rozvágyi) lelkész imádkozott, Kiss E. esperes prédikált.

— **Tardonán** szept. 7-én folyt le a megújított templom és újonnan épített torony felavatása, melyek építési költsége 700 méterm. búza árába került. A felavatásnál imával és beszéddel Salamon Gyula mályinkai és László Sándor dédesi lelkész szerepeltek, míg Nagy Lajos helybeli lelkész az építés történetét és az adakozásokat ismertette.

— **Templomszentelés Cigándon.** Cigándon szeptember 14-én folyt le a nagy költséggel (18 vagon búza árán) kibővített, megújított és nemes ízléssel kifestett templom felavatási ünnepélye, dr. Révész Kálmán püspök, Kiss Ernő esperes, Janka Péter e. m. főjegyző, s Tóth Kálmán karádi lelkész közreműködésével. A diszesen megújított templomban dr. Révész K. püspök mondott forró köszönetet az Úr kegyelméért, aki a gyülekezet nagy áldozatát s lelkesének fáradhatatlan buzgóságát ime e szép munkával koronázta, s kérte továbbra is a gyülekezetre az ő megsegítő kegyelmét. A vegyeskar remek, művészi éneke után Kiss E. esperes tartott lelkes, magasan szárnyaló egyh. beszédet ama lelki kincsekről, amelyekre a vallás, a templom tanít bennünket; Janka P. ügyesen kidolgozott s ékesen előadott beszéd és ima után Tóth K. karádi lelkésszel együtt (aki előzőleg a künszorúti híveknek prédikált) az úrvacsorát osztotta ki, ami mintegy másfél óra hosszáig tartott, úgyhogy az istentisztelet d. u. fél 2 óra tájban ért véget. D. u. fél 4 órakor a község és egyház együtt ünnepelt, ünnepelte a világháborúban hősi

halált halt cigándi ifjak emléktáblájának leleplezését. A torony falába illesztett fehér márványtábla 82 cigándi ifjú vitézségét, hazaszeretetét, soha el nem hervadó dicsőségét hirdeti. Miután dr. Révész K. püspök a község két új zászlóját, a vitézség és remény szimbólumát megáldotta, a járás, a vármegye és a katonaság képviselői lelkes szavakban magasztalták a haza hős védelmezőinek dicsőségét. Kántor J. tanító egy szép költeménnyel áldozott emlékezetőknek, végül Janka K. lelkész vette át az egyh. község nevében örök hűség gondozására az emléktáblát. Cigánd szept. 14-én egymásután áldozott Isten és a Haza oltárán!

— **Püspökválasztás Dunántúl.** A püspökválasztásra szept. 14-ig beadott szavazatok szeptember 18-án bontotta fel a kiküldött bizottság. A beadott 216 szavazatból dr. Antal Géza theol. tanár, egyh. ker. főjegyző nyert 95, Czeglédy Sándor győri lelkész 58, Kis József pápai lelkész 32, Medgyaszay Vince lepszényi lelkész 31 szavazatot s így, mivel abszolút többséget senkisémet kapott, a bizottság a két legtöbb szavazatot nyert jelölt közt új szavazást rendelt el.

— **Lelkeszi vizsgálatok.** A f. évi lelkeszképesítő vizsgálatok szept. 16—18-án folytak le dr. Révész Kálmán püspök és Dókus Ernő főgondnok elnöksége alatt Sárospatakon. A kápláni vizsgálatra jelentkezett 16 végzett theológus ifjú, akik közül négyen (Csáji Pál, Horváth József, Nagy Sándor Béla f. évi és Szabó Zoltán tavalyi szénior) jeles, a többiek jó és elégséges eredménnyel vizsgáztak. A második, vagy papi vizsgálatra 5 s. lelkész állott elő, akik általában jó eredménnyel képesítettettek. A 16 új s. lelkész közül 7 megszállt területen lesz az Úr szolgája.

— **Alsóborsod ünnepe.** Fényes ünnepek közt ülte meg alsóborsodi egyházmegyénk szept. 23—24-ik napján fennállásának 125-ik évfordulóját a pompás Tisza-parti községben, azon a helyen, ahol az egyházmegye 1799-ben esperesbeiktató gyűlését tartotta, Tiszakesziben. Múlt, jelen, és jövő drága érzések közt kapcsolódott egybe. Ősi családok gyermekei, modernek, újak és a múlttal összeforrottak, az áldott föld népe, kemény munkások és bértemlegetők nyitották meg házukat, szívöket a jubiláló egyházmegyének s ráfeledkeztek egy pillanatra a múlt, mely az ő és övéik története volt s némelyek úri pompával, magyar szívességgel, feledhetetlen vendégszeretettel, mások felfigyelő lélekkel és vérszerződés erejű fogadásokkal mutatták be hódolatukat a 125. évet formáló léleknek, amelyet némelyek elcsapódtak, amelyet sokan óhajtanának s kevesen hordoznak magukban. A 125. év óriási változásokat hozott. Szemem az ősi arcképeket nézi a modern urilakok márványsima falán. Mennyire mások! Ősi erő, ősi hit és szent becsület ragyogása rajtuk. Önkénytelenül látom, hogy itt más világ nőtt. Ma inkább nézik, hogy mi történik itt s nem ők a drága múlt hordozói. Misszióterületekké lettek a lelkek. Kijelentő erőnek kell jönniük újjá lett, de régi üzenettel, hogy visszakapcsolódjanak ismét a maguk hitéhez az ősi háztól eltávolodtak. S végtelen az örömöm, ahogy egy-egy markáns alak vállán megül a történeti folytonosság s ajkán megcsendül a múlt, jelen és jövő megmaradó ígéje,

drága lelke. Ezeken nyugszik a felelősség, hogy megtartsák, ami veszendőbe ment, vagy annak indult. S ezt a munkát végezte is az ünneplő egyházmegye. Az élén ott láttuk az atyai jószágú főpásztort, dr. Révész Kálmán püspököt, akit megérkezésekor Molnár Pál h. lelkész szép beszéde köszöntött, mellette a szív és érzések fellobbantóját, a szépszavú es perest, ahogy viszi az egész ünnepeg gondját, Farkas István esperes táborkarával és az u. n. világi hivatalosokat, élükön a helyettes gondnokkal, br. Bottlik Istvánnal és az előkelő vendégeket. Az emlékezés napja szept. 23-a volt. A zsúfolásig megtelt templomban Farkas István esperes imádsága nyitotta meg a szíveket, hogy felszálljanak az idők Urához s az ő érzése nyomán hulltak a könnyek a magyar bánat panaszára. Pósa Péter cserépfalusi lelkész predikált. Bizonyoságtévő és elkötelező beszédet mondott. Igazság, erő és élet volt szavaiban. Délután vallásos estélyben volt részünk. A XC. zsoltár két versének eléneklése után Fekete István miskolci hitoktató lelkész mond imádságot, ének- (Bodnár Ferenc, Mártha Béla, Ferenczy Dániel, Szabó József, Deme Péter) és zeneszámok gyönyörködtetnek s költeményt olvas fel Sassy Csabától Illyés Bertalan és a maga költeményét szavalta el Szendrey László. Az érdeklődés középpontjába dr. Révész Kálmán püspök úr előadása került, aki Vámosi Tóth János hányattott életű († 1817) lelkész verszete nyomán a száz év előtti egyházmegye képét tárta fel a hallgatóság előtt nagy érdeklődést keltve. Az egyházmegye történetéből pedig tartalmas áttekintést Román Ernő alsószolcai lelkész adott. A gazdag műsorú ünnepélyt Farkas esperes bezáró beszéde és Kiss Albert ároktői lelkész buzgó imádsága fejezte be. M. J.

HIVATALOS RÉSZ.

1032—1924.

Körlevél.

A lelkész urak figyelmébe.

Értesítem a lelkész és a segédlelkész urakat, hogy f. év október 1-től kezdve a rendkívüli segélyek postatakarékpénztár útján fognak megküldetni, ennél fogva semmiféle nyugtát nem kell kiállítani.

Miskolc, 1924 szept. 24. Dr. Révész Kálmán püspök.

Pályázati hirdetés.

A varbói ref. II. tanítói állásra pályázatot hirdetek. Javadalma lakbér és törvényes fizetés. Pályázhatnak ref. vallású nőtanítók, elsősorban menekültek és B) listások. Pályázati határidő okt. 10., mely ideig az okmányok a ref. lelkészi hivatalhoz beküldendők.

Kun József

ref. lelkész, isksz. elnök.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. Lapunk előfizetési díját a f. 1924. évre 60.000 K-ban állapítjuk meg. Akik tehát a f. évre 10—20—30.000 K előfizetési díjat küldöttek, tisztelettel kérjük, legyenek szivesek ez összeget 60.000 K-ig kiegészítve postafordultával beküldeni. Ha az előfizetési pénzeket hamarosan bekapnók, minden számhoz tudnánk egy levél mellékletet adni s nem kellene, mint 2 hete is történt, fontos aktuális tudósítások közlését hetekre elhalasztanunk. Világi urainkat is kérjük, legyenek szivesek e kérést megszívlelni és ne várjanak külön megkeresést.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 30,000 K.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENVEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	---	--

TARTALOM. Szociális javaslatok. — Kovács István: Az abaúji egyházmegye közgyűlése. — Szentmártoni Dániel: Egyház-megyei gyűlés Felsőborsodban. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetés.

Szociális javaslatok.

Olyan javaslatok pártolására hívjuk fel e sorok útján az egyházmegyéket és az egyházme-gyék útján az egyházkerületi közgyűlést, amelyek ugyan nem szoros értelemben vett vallási tárgyúak, mindamellett rendkívül közelről érintik a hitéletet is. Ezek dr. Lipcsey Péter egri közjegyzőnek s az alsóborsodi egyházmegye világi tanácsbírájának Hevesvármegye szeptember 23-iki közgyűlésére beterjesztett és a vármegyei közgyűlés által nagy lelkesedéssel elfogadott, majd az alsóborsodi egy-házmegye szept. 24-iki közgyűlése elé terjesztett és általtal is egyhangúlag elfogadott javaslata, amely Hevesvármegye az ország valamennyi törvényhatóságának megküldött pártolás, a nem-zetgyűlés elé terjesztés és ezáltal törvénné eme-lés végett.

Akkor, amikor a törvényhatóságok egymás-után emelnek szót s foglalnak állást e javaslatok mellett, nekünk, a magyar ref. egyháznak, amely büszkén vallja magát az evangéliumi tanok letéte-ményesének, amely mindig meleg szívvel hívja magához az elfáradtakat és megterhelteket, amely jól tudja azt, hogy Jézus örvendetes üzenete a lelki fölemelés és gyógyítás mellett a testi bajokra és szenvedésekre is tudott és kívánt balzsamot és gyógyírt árasztani, meg azt, hogy megindulásá-kor a keresztyén vallás épen a szeretet hirdetése és gyakorlása miatt nyerte meg oly gyorsan és fűzte magához a római birodalom alsó társadalmi osztályait, — nekünk e nemes hagyományok szel-lemében csak a legerősebb jóindulattal és rokon-szenvvel lehet ezeket a javaslatokat fogadnunk; csak örülnünk lehet rajta, hogy azokat — habár nem is egyházi gyűlésen — egy vérünkbeli való vér, egy munkás világi papunk terjesztette elő, aki ezáltal némileg pótolni törekedett ref. egyhá-zunknak azt a hiányát vagy mulasztását, hogy nincs szociálpolitikai bizottsága vagy egyesülete, mely a szociális reformok kérdését tanulmányozza s azok megvalósítását előkészítse. Lám a kisdéd francia ref. egyház, mely 400.000 lélekszámot is alig számlál, *Fédération protestante du Christianisme Social* név alatt munkás egyesületet szervezett, amely évenként egy-egy többnapos kongresszuson szokta az aktuális szociális kérdéseket megvitatni, amellet, hogy egy kéthavonként 12 iv terjede-

lemben megjelenő folyóiratot ad ki (*Le Christia-nisme Social*). Ime az okt. 30.—nov. 2. napjain Marseilleben tartandó ker. szociális kongresszus főbb előadásai és vitapontjai: A szociális szolgál-olatkéntesek, A fraternitások mozgalma; Milyenek tartoznak egy demokratikus köztársaság erkölcsi lenni? Jelentés a népek barátságának egyetemes szövetségéről, továbbá a Life and Work stock-holmi kongresszusáról; Az orvosi becsületesség, A lelkész hivatásbeli becsületessége, A becsüle-tesség az oktatásban; Az új Oroszország; A munka tisztelete a munkásosztálynál; A szociális szolgálat és az egyház. A Népszövetség stb.

Dr. Lipcsey Péter javaslatai a nép tömegei-nek erkölcsi és anyagi emelésére irányulnak és a következők: 1. A *vasárnapi munkaszünetnek* (szom-bat estétől hétfő reggelig) az összes italmérésekre való kiterjesztése; 2. Minden községben *Népházat* kell állítani, hogy a nép ezentúl ne a korcsma-ban, hanem a Népházban beszélje meg szellemi és anyagi ügyeit, a politikai és gazdasági, megyei és községi ügyeket; 3. Vasárnap eltiltandó a *vá-sárokok* tartása; 4. A nagy ipari és kereskedelmi vállalatok köteleztessenek, hogy — miután a nagy haszon nagy kötelezettségeket is ró azokra, akik ezt a hasznót a nagy köznek oltalma nélkül so-hasem szerezhették volna meg — alkalmazottaik-nak lakásokat építsenek s ezzel a lakásnyomort enyhítsék.

Szerény csöppek ezek csak a nép anyagi és erkölcsi javának munkálásában, de meg kell ra-gadnunk most az alkalmat ez eszmék megvalósí-tására s ezzel annak megmutatására, hogy Jézus igazi tanítványai vagyunk, hogy a nép sorsával törődünk és a szegény ember anyagi és erkölcsi fölemelkedésének érdekében mindig készek vagyunk síkra szállani.

De egyházunknak nem kellene azzal beérnie, hogy csak alkalmilag, szinte külső nógatasra fog-lalkozik egy—egy szociális kérdéssel, hanem min-den egyházmegyének, az egyházkerületekről nem is szólva, kellene egy szociális bizottságot szer-veznie, amely — mint a francia egyház szociális szövetsége — rendszeresen tanulmányozná a szo-ciális kérdéseket, s terveket, javaslatokat készítené elő azok korszerű megoldása céljából. Necsak igé-vel tápláljuk, hanem jóléti intézményekkel is tá-mogassuk az élet terhei alatt roskadozó hiveinket!

Az abaúji egyházmegye közgyűlése.

Szeptember 5 ik napján Göncön tartotta őszi közgyűlését az abaúji egyházmegye, Cziáky Endre esperes és dr. Puky Endre egyházmegyei gondnok elnöklete alatt. A közgyűlést templomi istentisztelet előzte meg, melyben Kiss József szép alkalmi imádságával, Frenczel Béla pedig I. Kor. III. 11 verse alapján tartott remek bibliamagyarázatával ejtette rabságba a lelkeket.

Dr. Puky Endre, egyházmegyénk nagy tisztelettel és szeretettel körülvelt gondnoka eszmékben és gondolatokban gazdag, szilárd kálvinista hitről és érzelmekről tanuskodó megnyitó beszédével kötötte le a közfigyelmet, egyetértő munkára, vezető férfiaink megbecsülésére, azok tekintélyének megóvására kérve és intve az egyházmegye alkotó tagjait. A beszédet lelki örömmel és hálás érzelmekkel hallgatta és fogadta a közgyűlés, áldva a gondviselő Istent, hogy dr. Puky Endrében nekünk gondnokunkat adta. Ad multos annos.

Megható szavakban adott kifejezést a Gondnok úr egész egyházmegyénk afeletti örömének, hogy legidősebb tanácsbiránkat, Szent-Imrey Gyulát két évi távollét után ismét körünkben láthatjuk s a neki oly sokszor tanúsított szeretetünket megismételhetjük. Szemére sötétség borult s egy szerencsés orvosi műtét lehetővé tette, hogy láthassa ismét ebben a szép világban kedveseit s embertestvéreit. Első útja az egyházmegyei közgyűlésbe vezetett. Vele együtt boldogan adunk halát a jó Istennek.

Két új világi tanácsbiránkat: dr. Patay Sámuel és gróf Vay Arthúrt üdvözlöttük ezután, szép reménységgel és bizalommal. Mindakettien nagy, történelmi nevek örökösei, akik lelkes szavakban tettek ígéretet az anyaszentegyház és egyházmegyénk hűséges szolgálatára.

Szilva István tanácsbíró és Felméry Albert aljegyző bejelentették, hogy állásukról lemondanak. Köszönettel az ő tevékeny munkálkodásukért a lemondást sajnálattal vette tudomásul a közgyűlés, állásuk betöltésére a szavazást elrendelte, tanügyi bizottsági elnöknek Medgyaszay András tanácsbíró, belmissziói bizottsági tagnak Lengyel Istvánt, építési bizottsági tagnak Makay Kálmánt választva meg; a két lemondással kapcsolatosan pedig egyhangú határozattal kimondotta közgyűlés, hogy a méltatlanul megbántott, félreismerett, vagy félreértett gondnokot, dr. Puky Endrét tántoríthatatlan ragaszkodásáról és legteljesebb bizalmáról biztosítja.

A gondnoki megnyitó beszéd alapján, mint elnökségi indítvány tárgyalás alá került az államkormányának a lelkészi fizetések körüli amaz igazságtalan és megkülönböztető eljárása, mely szerint a prot. lelkészek 60, illetve 40 mm. búza értékével szemben a kath. alsópapság jövedelmét 80 mm. búzában állapította meg. E tárgyban felirattal fordulunk az egyházkerületi közgyűlés útján az Egyetemes Konventhez, esetleg az országos zsinathoz, kérve a hathatós és sürgős közbenjárást a prot. lelkészi fizetések méltányos megállapítása érdekében; továbbá, hogy az összes bókabeli államsegélyt valorizált értékben folyósítsa az állam-

kormány a gyermekneveltetés és taníttatás nehéz gondjaival küzdő ref. lelkészek számára.

Többek kérésére kimondotta közgyűlés, hogy az egyházak a lelkészek összes készpénzjárandóságait (fapénzt, személypénzt, munkaváltságot, mustpénzt stb.) a folyó év január 1-től aranykorona értékben kötelesek kifizetni; az esketési, temetési, kereszteselési stólat, valamint az anyakönyvi kiadványok díját aranykorona alapra fordítja át; útastítja továbbá közgyűlés az egyházakat, hogy már a jövő évi költségvetést aranykorona értékben állítsák össze.

A Kovács—Komjáthy-alapítvány kamatait (most 35 mm. búza körül van a rendelkezési összeg) újabb három évre Benke Istvánné, Kőszeghy Jánosné és Lükő Istvánné lelkészözvegyek számára ítélte oda a közgyűlés.

A nagybózsnavai kis egyház parochiális könyvtárjárulékát, 81.000 koronát a Baldácsy-alap terhére ajánlottuk a segélyosztó bizottság figyelmébe; az abaújvári második laikus állás fizetése ügyében az egyházkerületi közgyűlés újan a konventhez írunk fel; a korláti egyház rendkívüli egyházi adókiivetését 80 mm. búza erejéig jóváhagyta a közgyűlés.

Két kiváló, lelkes, buzgó tanítójának: Láng Lajos devecseri és Gergely István fulókeresi tanítónak búcsúleveleit tárgyalta a közgyűlés, akik egy-egy fél századon át voltak hű apostolai a nevelés-oktatás nehéz munkájának, érdemes és tevékeny tagjai református anyaszentegyházunknak. Nagy gonddal, odaadással és szeretettel nevelték a rájuk bízott nemzedéket, a hazának, a társadalomnak sz. egyháznak. Most nyugalomba mentek. Szívvel kívánjuk, hogy teljes testi és lelki erőben igen soká élvezzék az igazán megérdemelt nyugalmat.

A téli egyházlátogatás a következőleg rendeztetett: a szántói járásba megy Frenczel Bertalan és Ujj Lajos; alsóhernádvolgyi járásba Papp József és Szilvássy Jenő; a csereháti járásba Bíró János és Kiss József; a hegyközi járásba Görgei János és Farkas Elek; a gönci járásba Medgyaszay András és Csabai István; a szikszói járásba Kovács István és Tamáska János.

A bíróság is erős munkát végzett, ítéletet mondva egy lelkész felett, akit állásáról elmozdításra ítelt; a kajatai lelkész fizetésügyét, ennek megelégedésére állapította meg; a devecseri tanítóválasztás felebbezését elutasítva, Darvas Gyulát beerősítette; a szikszói presbitérium-választás felebbezését elutasította, 100.000 korona költségben marasztalva az alap nélkül okvetetlenkedőket.

A közgyűlés után népes közebéd volt, ahol főképen ismét nagyérdemű Gondnokunkat és két új világi tanácsbiránkat részesítettük óvációban.

Kovács István
e.-m. főjegyző.

Egyházmegyei gyűlés Felsőborsodban.

Szeptember 9-én tartotta meg a felsőborsodi ref. egyházmegye őszi rendes közgyűlését Miskolcon, a kerületi leányiskola nagytermében. Örövendetes jelül az egyházi ügyek iránti komoly érdeklődésnek: szép számban megjelentek a gyű-

lést alkotó tagok. Elek József esperes szép alkalmi imája s Zsóry György e. m. gondnok rövid megnyitó beszéde után az esperesi jelentés olvastatott fel, amely — főképp a valláserkölési és hitéletet tekintve — elszomorító képet tárt a közgyűlés elé. „Ugy tetszik — mondja a jelentés — mintha megcsontított szegény magyar hazánk kínos vergődéséhez hasonló helyzet alakult volna ki protestáns egyházunk életében is.“ Nem elég, hogy küzdünk a múltunkból reánk maradt szegénységgel s a jelenlegi óriási nagymérvű drágasággal, hanem küzdenünk kell a kor vallástalan irányával, a hívek rideg közönyével, rosszakaratával s olykor-olykor a ker. irányzat kilengésének ellenünk irányuló reakciója törekvéseivel s az államhatalom egyes klerikális érzelmű tagjainak ellenünk irányuló s teljes elszegényedésünket célzó törekvéseivel! Késérő igazságok! Mindmegannyi komoly indok arra, hogy fokozott és egyesült erővel s tőlünk telhető odaadással munkálkodjunk az anyaszentegyház jobb jövőjeért. Kitűnt az esperesi jelentésből, hogy a lelkési karban semmi, a tanítói karban alig történt változás. A s. lelkész-hiány sajnosan tapasztalható. E nyár folyamán 4 helyen, u. m.: Szendrőben, Szilvásváradon, Alacsán és Sajólászlófalván volt harang-, Sajóivánkán torony-, Bánhorváton pedig templomszentelés. Mindmegannyi szép tanújele az illető egyházak áldozatos felbuzdulásának. Rendkívüli államsegélyben nagyon kevés lelkész részesült, ellenben a tanítók nagy része élvezi az államsegélyt.

A gyűlés fontosabb tárgyai voltak:

Tóth Bertalan sajószentpéteri főjegyző, kit múlt tavaszi gyűlésünk t. b. világi aljegyzővé választott meg, az esküt letette s egyh.-megyénk hűséges szolgálatára magát lelkesen felajánlotta.

Dr. Orbán Barna világi tanácsbírónak állandó betegségével indokolt lemondása — egyh.-megyénk javára sok éven át tanúsított értékes szolgálatainak méltányló elismerése mellett — elfogadtatott s az így megüresedett tanácsbírói tisztségre a szavazás november 1. határidővel elrendeltetett.

A tanügyi bizottság javaslata alapján közgyűlésünk: a) halálával emlékezett meg a „Sárospataki Irodalmi Kör“-nek tanügyünk történetében tankönyv kiadásával szerzett elvülhetetlen érdemeiről s most, midőn e nemű munkája megszűnik, tőle fájó búcsút vesz s egyéb munkájára Isten gazdag áldását kéri; b) szigorúan útasította az illető egyházak előljáróit, hogy a főkegyházakban és szórványokban levő tanköteleseket vegyék számba és az iskolalátogatás alkalmával a vizsgára állítsák elő azokat; c) dicsérő elismerését fejezte ki a kiváló eredményt elért 36 tanítónak, valamint a nem ref. felekezetű iskolákban vallást és éneket tanító 10 tanítónak és lelkésznek; d) felhívja az összes egyházakat a népiskolai szabályrendeletben is előírt „Tanterv és Utasítás“ beszerzésére a tanítók számára, hogy a vallásoktatást a szerint végezhessek; e) tekintettel a nyári körlátogatás alkalmával több helyen tapasztalt csekély számára a jelenlevő növendékeknek, az iskolalátogatás idejét május 20.—június 10-ig tűzte ki.

A Nyiregyházán létesítendő lelkési leányárpházra 100.000 kor. egyszersmindenkori segélyt szavazott meg közgyűlésünk, a kebelbéli egyház-

zokat pedig elkötelezte arra, hogy e szent célra hozzanak meg minden tőlük telhető áldozatot. Az áldozatkészségnek vallásos estélyeken, vagy más megfelelő módon való felébresztése egy bizottságra —, az adakozások számbavétele pedig az egyházlátogatókra bízott. Az „Országos Ref. Alapítványi Egyesület“ hathatós támogatása mindenik egyházra kötelezővé tétetett s a számonkérés ugyancsak az egyházlátogatók hatáskörébe utaltatott.

Az Egyetemes Konventnek a Közalap—paróchiális Könyvtár- és lelkési nyugdíjintézeti járulékokra, valamint a lelkészözvegyek és árvák segélyére vonatkozó rendelkezése tudomásul vétetett. Az egyházmegyénkben levő özvegyek és árvák segélyezésére a lelkészek által fizetendő 1 évi járuléka a lelkési állások osztályozása szerint 100—75—50 és 25 kgr. búzában állapított meg.

Egyházkerületi kultur- és közigazgatási-adó címen a múlt évi kvótát (45.5 q búzá) ez évre is megajánlotta közgyűlésünk. Többet nem adhatunk.

A lelkészeket és tanítókat díjlevél szerint megillető készpénzjárandóságok 50%-os valorizálása, valamint a lelkési kongrua, korpótlék és családi pótlék arany koronában leendő kiszolgáltatása iránt a főt. egyházkerületre felterjesztést intéztünk.

Kimondotta közgyűlésünk, hogy a Kálvin-Szövetségbe belép, az egyházak előljáróit pedig felhívja, hogy e szövetséget igyekezzenek megszervezni gyülekezeteikben.

A kerületi gyűlésre az elnökségen kívül képviselőkül Lőkös Sándor, Svingor Jenő papi tanácsbírók, Szentmártoni Dániel papi főjegyző, Bónis Aladár, Szathmáry K. Pál, Szepessy Gyula világi tanácsbírók küldettek ki. — Több egyháznak haszonbér-szerződése s építkezési ügyei jóváhagyatnak. — Az egyházlátogatói járások beosztása a következő: sajószentpéteri járásba megy Demeter Bertalan, vámosi járásba Lőkös Sándor, bánvölgybe Svingor Jenő, edelénybe Hubay Mihály, vadnaiba Lengyel Gyula, szendrőbe Szentmártoni Dániel. — Közigazgatási bírósági ügy (fizetéskérdésben) kettő volt s mindkettő végérvényesen elintéztetett.

A vasúti rossz menetrend miatt aránylag kevés időnk volt a sok és fontos tárgy feletti tanácskozásra. Ennek dacára úgy véljük, hogy jó munkát végeztünk s a háborgó vizeken ismét közelebb juttattuk egyházmegyénk hajóját a békepart felé!

Szentmártoni Dániel
e. m. főjegyző.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— Október 6. Sárospatakon. Főiskolánk ifjúsága kegyeletes érzések közt ünnepelte meg az okt. 6-iki gyásznapi emlékeztetét. Reggel 8 órakor a városi templomban tartott istentiszteleten Nagy S. Béla szénior imádkozott: d. e. 9 órakor a theol. önképzőkör tartott alkalmi ünnepélyt imával, emlékbeszéddel, énekekkel, szavallattal. Az egész főiskola emlékünnepeye d. u. 3 órakor folyt le az imateremben; középpontját Nagy S. B. lelkes

beszéde képezte, aki tüzes felhívással fordult az ifjúsághoz a csonka haza újjáépítése végett. Császár József th. hegedűjátéka (zongorakísérettel), Tóbiás J. és Mauks L. szavalata, Nyitray József, Béla th. és Bódy E. gimn. tanuló szép hármas éneke (harmonium kísérettel) magas színvonalú biztosítottak az ünnepélynek. Ünnepély után az ifjúság megkoszorúzta a világháború hőseinek emléktábláját.

— **Francia vendégeinket:** *Bruston* Eduárd és *Perrier* Lajos urakat, a montpellier-i ref. theol. fakultás tanárait, akik egyházunk hivatalos meghívására f. hó 2-án hazánkba érkeztek, hogy a francia ref. egyház nevében a testvéri kapcsolatot a magyar ref. egyházzal újra megkössék, hogy egyházunk viszonyaival közelebbről megismerkedjenek, — a tiszáninneri ref. egyházkerület és a spataki főiskola körébe érkezésük alkalmával igaz tisztelettel és hittestvéri szeretettel üdvözljük és Isten áldását kívánjuk útazásukra. Vendégeink úti programja egyh.-kerületünk területén a következő: okt. 11-én este érkezés (Debrecenből) Spatakra; okt. 12-én kirándulás Cigándra; okt. 13-án a spataki főiskola megtekintése; okt. 14-én látogatás Miskolcon; 15-én Sz.-Váradon, 16-án d. e. Egerben, d. u. visszaútazás Budapestre. Vendégeink a hó 2-ik felében a dunamelléki és dunántúli egyh.-kerületet látogatják meg.

— **Rövid hírek.** A szüreti szünidő okt. 18-án d. u. kezdődik főiskolánkban és 26-án estig tart. — Az orsz. ref. jogakadémia megnyitása szept. 28-án ment végbe Kecskeméten dr. Baltazar D., dr. Ravasz L. püspökök, gr. Dégenfeld J. főgondnok stb. közreműködésével. — A tiszántúli egyh.-ker. közgyűlés szept. 25-én évi 50 mill. K-át szavazott meg a kecskeméti jogakadémia támogatására. — Dr. Baltazar Dezső püspök okt. 14-én indul 2-ik amerikai körútra.

— **Felhívás.** Szeretném kiadni második munkámat „Tűz a sivatagban” címmel. A munka, melynek minden sora az Istenimádat és hazaszeretetet szent forrásaiból fakad: hosszú cikluson át lírai képekben — szerény felfogásom szerint — teljesen új meglátásokban festi a vívódó magyart. Egy országos híró, budapesti szépirod. és kritikus azt írta róla, hogy „költői tehetség alkotása, egészséges, hazafias érzés izzik át rajta; a magyar szívnek jóleső találkozása ez egy derék honfitárs szívével.” Munkám kb. 150 oldal lesz; díszes, színezett fedő lappal: 15.000 korona. Kérem lelkésztestvéreimet, hogy megrendelés esetén szíveskedjenek fenti összeget címemre lehető rövid idő alatt megküldeni. Erdőorvati, 1924 szept. 8. Tisztelettel Győry Kálmán.

Pályázati hirdetmény.

A mályi-i (Borsodm.) előkönyörgő kántortanítói állásra pályázatot hirdetek. Javadalma 6 kat. hold föld bérlete, 6 q. vegyes termény. Földbérlet címen 8 q. búza. Lakás kertetel. 6 drb. legeltetési jog. Párbér díjlevél szerint cca 15 köből. 3 ürm. tűzifa. Stóla. Pályázati határidő: Megjelenéstől számított 8 nap. Pályázati kérvények Ref. lelkészi hivatal Ládháza (up. Mezőnyék) küldendők. Ládháza, 1924 szept. 30.

Fekete Lajos
iskzs. elnök.

HIVATALOS RÉSZ.

1081—1924.

Körlevél.

Az összes érdekeltet figyelmébe.

A vallás- és közokt. miniszteriumtól az alábbi nagyfotosszerű rendeletet kaptam:

*

90670/924—II. ü. o. szám.

Méltóságos és főtisztelendő Püspök Úr!

A pénzügyminiszter úrral folytatott tárgyalások eredményeképpen ígéretet nyertem, hogy a lelkészek, segédlelkészek és theol. tanárok részére békebeli congruájuk 50%-a, családtagonként pedig havi 5—5 aranykorona családi pótlék fog 1924. évi július hó 1-től kezdve engedélyeztetni, mivel szemben az eddigi rendkívüli segélyek beszüntetendők. Azon lelkészek és theol. tanárok azonban, akik eredetileg nem voltak congruás lelkészek, de rendkívüli segélyben részesültek, az eddig élvezett rendkívüli segélyek erejéig congruasegélyben fognak részesíttetni.

Miután az ezen célra szolgáló összegek a pénzügyminiszter úr által jelenleg havonként bocsátatnak rendelkezésemre, a novemberi utalványozások lehető eszközlése céljából tisztelettel felkérem Méltóságodat, méltóztatásék

1. a Méltóságod bölcs vezetése alatt álló egyházkerületben jelenleg is alkalmazásban álló mindazon congruás lelkészek, továbbá a nem congruás, de eddig rendkívüli segélyben részesült lelkészek és theol. tanárok névsorát és állomáshely (pontos lakcím, az utolsó posta, városoknál az utca, házszám) megjelölésével hozzám 8 napon belül felterjeszteni;

2. minden eddig családi, pótlékban részesült lelkészt, segédlelkészt és theol. tanárt utasítani, hogy postafordultával a községi előjáróság által igazolt oly bélyegtelen kimutatást terjesszen fel, melyben családi pótlékra jogosult felesége és gyermekei, esetleg egyéb, már családi pótlékot élvezett családtagjai névszerint, születésük évének, hónapjának és napjának megjelölése mellett feltüntetve legyenek. Ezen kimutatások egyenesen, minden hivatalos út mellőzésével, a miniszteri II. ügyosztályhoz küldendők.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1924. évi szeptember hó 26-án. A miniszter helyett: Petri, államtitkár.

*

Saját érdekében felhívok tehát mindenkit, hogy a családi pótlékra vonatkozó kimutatást a legsürgősebben állítsa ki, a községi előjárósággal irassa alá s küldje el a következő cím alatt: „Nm. vallás és közokt. miniszterium II. ügyosztályának. V., Hold-u. 16. Budapest.” A levélborítékon rajta legyen: „Hivatalból, díjátalanul.”

Miskolc, 1924 okt. 5. Dr. Révész Kálmán
püspök.

— **Fövenyessy János** ref. tanító 200 temetési éneket tartalmazó könyve még kapható; ára bérmentve 30,000 K. Geszt, u. p. Sály, Borsod m.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁR NAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 30,000 K.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM. jr: Legyünk az ige egyháza! — *Sütő Kálmán*: A leánykálvineum. — A tiszáninneni egyházkerület őszi közgyűlése. (Folyt. köv.) — Irodalom. — Vegyes közlemények.

Legyünk az ige egyháza!

Azt hiszem, hogy a reformációt úgy ünnepeljük meg legméltóbban, ha felelevenítjük s újra meg újra magunkévá tesszük annak alapelveit, vezérlő eszméit, tanulságait és igazságait.

A reformációnak legszembeütőbb, de talán legmélyebb igazsága is az volt, hogy a keresztyén egyháznak a szertartások, külsőségek, világi hatalmaskodás, fény és pompa egyházából a maga tiszta, szűzies kezdetéhez híven az ige egyházává kell lennie. A jogaiba visszahelyezett igét hirdetik Luther, Zwingli és Kálvin, azt terjesztik a bibliafordítások; annak tolmácsolása, magyarázata kerül az istentisztelet középpontjába; az lesz kenyérnél drágább táplálék a házi áhitatot tartó, buzgó és kegyes családok asztalán. S ha a titkát keressük a reformáció világra, nemzetekre, századokra kiható, korszakalkotó munkájának, ezt a titkot nem reformátorainkban, hanem az ige csodálatos hatalmában találjuk, amely hatalom őket is megragadta, s rajtuk keresztül behatolt millió, meg millió lélekbe s újjászült lelkek által egy új formájú életet teremtett meg.

Legyünk mi is szent örökségünkhöz híven az ige egyháza, hogy a megromlott világ újjászülői lehessünk. Az igének ma is csodálatos hatalma van, az ige táplálékát ma is millió, meg millió éhes és szomjas lélek várja. Theologus testvéreink főként igehirdetőkné, vagyis az igét befogadni és közvetíteni tudó, magukra és másokra alkalmazni képes, hűséges szolgáltnak készüljenek, mert ilyen Isten embereire van igen nagy szükség. Lelkészársaink, kik nehéz küzdelmet vívnak önmagukkal és gyülekezetükkel, vagy már bele is fáradtak ebbe a küzdelembe; állítsák be az igét mindennapi lelki tápláléknak a maguk számára, vegyék azt fegyverként a kezükbe s meg fogják látni önmaguk és hveik átalakulását, épülésén annak csodálatos hatalmát. Szóljon az ige a hétköznapi istentiszteleteken, s csalogassa vissza a templomból elidegenedett lelkeket. Szóljon az esketéseken és temetéseken s szorítsa ki, váltsa fel az Ambrus Zoltán „Berzsenyi báró” c. regényében tósztanak gúnyolt, sokszor vizenyős, fűzfapoétás emberi ömlengéseket, áradozásokat, erőteljes fogalmazványokat. Végnélküli, fárasztó, racionalis sivársággal felépített és megszerkesztett

imádságok helyett, buzgó és rövid fohász mellett zengjen az ige közgyűléseink, összejöveteleink, ünnepélyeink drága és szent alkalmain, mert csak annak a tüze égetheti ki közéleti és egyéni bűnünket, annak ereje teremthet belőlünk népet, jócselekedetre igyekezőt.

Nyújtson alkalmat, módot minden gyülekezet a kebelében élő, éhező és szomjazó lelkek számára, hogy azok az igét tanulmányozhassák, azaz magukat táplálhassák, mert ez az egyetlen védelem a szekták ellen. Meg kell szívlelnünk Macaulay mondását: „a kath. egyháznak nagy ereje az, hogy szolgálatába tudja állítani a rajongókat; a prot. egyháznak pedig nagy gyengesége, hogy ezeket magától elidegeníti.”

Az ige hűséges hirdetésével és szolgálatával leszünk mi képesek ellensúlyozni a róm. kath. részről folyó heves, céltudatos, külsőleg erőteljes, de belől bizony az u. n. katolikusok gyenge szeleivel bélelt propagandát s megnyerni az egyház tagjait, ha nem is a református felekezetnek, de legalább az evangéliumnak.

Az ige éles fegyverével törhetjük át a reánk kényszerített határok köfalait, vívhatjuk ki a magyarság lelki integritását, hogy ennek nyomán megjöjjön a területi integritás is. Az ige által lehetünk mi újra — mint Perrier úr, francia testvérünk biztatott, Kelet-Európa vezérnépévé, a Dunamedence körül kifejlődő államalakulat kristályosodás pontjává.

Legyünk mi csak az ige egyháza! jr.

A leánykálvineum.

Bizonyára lapunk olvasói előtt is ismeretes az a tény, hogy a Kálvineum igazgató-tanácsa a nyíregyházai ref. leányinternátust a tulajdonos közép- és felsőszabolesi egyházmegyéből alakított igazgató-tanáccsal kötött megegyezés alapján leányinternátus, vagy valamely azzal kapcsolatos leánynevelő intézet céljára egyelőre 50 évre átvette s az erről szóló szerződést úgy az említett két egyházmegye, mint az Orsz. Ref. Lelkészegyesület f. évi pápai közgyűlése jóváhagyta és megerősítette. Az átadást az a körülmény tette szükségessé, hogy az intézetet a két egyházmegye nem bírta fenntartani. Anyagi erőinek elégtelensége miatt a világháború idején kénytelen volt az intézet mű-

kódását beszüntetni. A már szép virágzásnak indult intézetből előbb hadikórház, majd román katonai laktanya lett. A gyönyörű modern felszerelést a románok barbár módon megrongálták, elpusztították. Az intézet fő- és mellékeépületeinek, kerítéseinek, udvarának rendbehozatala, a hiányzó felszerelések pótlása mai pénzérték szerint mintegy 400 millió koronába kerül. Ezt az összeget a két egyházmegye nem képes előteremteni, enélkül pedig az intézetet nem lehet újra munkába állítani.

Az Orsz. Ref. Lelkészegyesületnek és a Kálvineum vezetőségének rég ápolta terve volt a hajdúböszörményi Fiúkálvineum testvérintézetének, a Leánykálvineumnak a megteremtése. Ezt előbb Losoncon akarták elhelyezni. A tárgyalások ez irányban nemcsak megindultak, de az előkészítés munkája is olyannyira előrehaladt már, hogy a megvalósulás szinte bizonyosnak volt tekinthető. Jött a trianoni béke, melynek következtében mint sok más szép reményünk, úgy ez is szertefoszlott. Ám a cél ki volt tűzve, — az eszme s a megvalósítás vágya s az arra irányuló szent elhatározás ott élt a jobbak lelkében. Így történt aztán, hogy amikor a már 10 év óta szünetelő nyíregyházi leányinternátus átvételét felajánlották a Kálvineum vezetőségének, az készséggel elfogadta azt, mert benne régi céljának, a Leánykálvineumnak a megvalósulását láthatta.

Igen ám! De az Orsz. Ref. Lelkészegyesület sem, a Kálvineum sem rendelkezik anyagi javakkal, amelyekből a Leánykálvineumot megalapozhatná, a megrongált, részben elpusztított felszerelést helyrehozhatná s működését megindíthatná. A magyar református társadalom egyetemes összefogására, áldozatkészségére van itt szükség. Enélkül a nagy célt nem lehet megvalósítani.

A Kálvineum lángbuzgósgájú elnöke az e célra szükséges összeg előteremtésére is megmutatja a célravezető utakat és módokat. Forrásokat mutat, amelyek ha megnyílnak, a siker bizonyos. A négy egyházkerülettől 20 millió koronát számít, nem a saját alapjaikból, nem is a hívek megterheléséből, hanem a rendelkezésükre bocsátandó külföldi segélyekből. Az egyházmegyéktől 30 milliót. És pedig vagy a gyűlést megelőző templomi délután, vagy vallásos estély-gyűlés helyi jövedelméből, vagy az egyházmegyék pénztárából egy-egy millió koronát. Világi tehetőségeinktől összesen 20 millió koronát. Testületektől, főként bankoktól az évi nyereségből 20 millió koronát. Száz lelkész-től a 100.000 K, 10 milliót. 1000 ref. gyülekezet közül 200-tól templomi délután, orgonahangverseny, vallásos este, műsoros estély, színi előadás, ismeretterjesztő film, vagy más egyéb rendezésének a jövedelméből átlagban 1—1 millió koronát. Ha még mindezekhez hozzávesszük a semmi nemese cél pártolásától el nem maradó ismeretlen jóttevőket, együtt van a várt és remélt 400 millió korona.

A számítás realitásnak mondható. Oly tényezőkre van ez alapítva, amelyekből a magasztos kulturális cél támogatását bizton várhatjuk. Minden tényezőtől olyan összeget vesz számításba, amely minimálisnak nevezhető. A számítás kész: jöjjön a kivétel! Nyiljanak meg a szívek és az erszények! A tiszáninneni egyházkerület bizonyára

megadja a kerületektől várt 20 millió korona felét. A többire eső 10 millió koronából bizonyosan vállalja szívesen mindenik a reá eső részt, a nem is egészen negyedfél millió koronát. Vállalja és megadja ezt a mi tiszáninneni egyházkerületünk is a rendelkezésére bocsátandó külföldi segélyekből. Az egyházmegyék is megrendezhetik a gyűlés alkalmából, annak a színhelyén az ajánlott templomi délután vagy vallásos estélyt és ha megrendezik, a számított 1—1 millió korona mindenütt be is jön. Esetleg költségvetésük terhére biztosíthatják az 1 millió koronát. Összes világi tehetősebbjeinktől 20 millió korona előirányzása igazán nem sok. Testületektől, bankoktól ugyanennyi, — szintén csekélységnek mondható. 600 lelkész közül száznak a felvétele, egyenként 100.000 koronával, egészen minimális. 1000 református gyülekezetben 200 lelkésznek a számbavétele e célra rendezendő templomi délután, műsoros este stb. szempontjából, átlagos 1 millió korona bevétellel, ugyancsak nem túlbecsülése a lelkészek buzgólkodásra kész hajlandóságának. És egyházi hivatalos viselő világi urainkon kívül is bizonyosan akadnak áldozatkész lelkék, akik anyagi áldozataikkal készséggel sietnek a szent cél támogatására.

Fel tehát a szívekkel! Tegye meg minden számításbavett tényező a magáét! Tegye meg mindenütt, de tegye meg a mi egyházkerületünkben is. A Leánykálvineum megnyitása és munkába állítása közegyházi érdek. A református nőnevelés felkarolása egyetemes református célt szolgál. Kötelességmulasztás nélkül nem tarthatjuk tovább bezárva a nyíregyházi ref. nőnevelőintézet kapuit. Mint a Fiúkálvineum, úgy a Leánykálvineum ajtaja is nyitva fog állni mindenik egyházkerület ref. leányai előtt. Adja meg hát egyházkerületünk a rá eső 3 és fél millió koronát. Egyházmegyéink hozzák össze és adják meg az 1—1 millió koronát. Egyházkerületünk és egyházmegyéink hivatalos viselő világi urai is küldjék be a Kálvineum pénztárának Hajdúböszörménybe e célra saját adományaikat, ki-ki a maga ereje és tehetsége szerint. Sőt az egyházi hivatalos nem viselő világi hittestvéreink között is csináljanak az ügynek egy kis propagandát és buzdítsák őket adakozásra s adományaik beküldésére. A lelkészek pedig legyenek megannyi apostolai az eszmének. Valamennyien kivétel nélkül! Rendezzék meg egyházukban a tőlük várt műsoros estélyeket stb. és azok erkölcsi és anyagi sikere érdekében tegyenek meg minden lehetőt, a maguk részéről is beküldvén a tőlük várt legalább is 100—100 ezer koronát. Így egyesült erővel a Leánykálvineum rég ápolta eszméjét megvalósíthatjuk és a jövő tanév elején átadhatjuk magasztos rendeltetésének. „Lélek és akarat!” E kettő indíttson cselekvésre s vezessen sikerre bennünket! *Sütő Kálmán.*

A tiszáninneni egyházkerület őszi közgyűlése.

Egyházkerületünk 1924 október 15-én tartotta őszi közgyűlését Miskolcon dr. Révész Kálmán püspök és Dókus Ernő főgondnok kettős elnöklése alatt. A közgyűlés alkotó tagjai kellő számmal jelentek meg s feszült figyelemmel követték a tárgyalást, melyet dr. Révész Kálmán püspök bo-

rongó hangulatú, a bajok, nyomorúság és szorongatások közt erőt, bátorságot, kitartást kérő imádsága nyitott meg és Dókus Ernő főgondnok beszéde, amelyben meghatott szavakkal tolmácsolta egyházkerületünk részvétét Németh István püspök elhúnyta felett. A közgyűlés óriási anyagának letárgyalása csak a gondos előkészítés mellett sikerült. Két nagy ügy fontosságának lebbent meg a szárnya. Az egyik a tanítóképző-intézet visszavétele. A másik a kulturadó megteremtése. Mindakettő egyházkerületünk életbe vágó fontosságú ügye. Szerencsés vagy szerencsétlen megoldása életképességünk bizonyossága is lesz.

A közgyűlés határozatait kivonatossan a következőkben ismertetjük:

Domby László vil. főjegyző előadásában:

11. A sárospataki főgimnázium gimnáziumi típusát elfogadta.

12. A sárospataki főiskolai Kormányzati Rendszabálynak a közigazgatói állás megváltoztatásával kapcsolatban felterjesztett módosításait jóváhagyta.

48. A sárospataki főiskola 6 alapítványának és a Dr. Vadnay József alapítványának alapítóleveleit jóváhagyta.

49. a) Az új énekeskönyv tanítását a középiskolákban elrendelte.

b) Tornabemutatók kötelező tartását elrendelte.

c) A konv. Rendtartás ama rendelkezésének, hogy a tanárok tanítványaiknak magánórát nem adhatnak, ellenőrzésére az igazgatók felhívatnak.

d) Elszakított területről jövő tanulók felvétele a püspök jogkörébe tartozik.

e) Az új magaviseleti jegyek ez évtől kezdve bevezettetnek.

f) A konventi Rendtartás magánvizsgálatról szóló intézkedésének módosítása.

g) Az új vallástani tantervet életbe kell léptetni jövőre az I., III. és V. osztályokban, s aztán 3 év alatt fokozatosan.

h) A tanulók vallásának megállapításánál az áll. anyakönyvi kivonat az irányadó.

i) Az I. o. felvételi vizsgák eltöröltetnek.

k) A Közgazd. és társadalomtani ismeretek mint külön tárgy a VIII. o. tantervéből eltöröltetik.

l) A leánygimn. tanterv módosítása leánygimnáziumunkban kötelezővé tétetett.

m) Az új középiskolai tanterv az I. osztályban életbeléptetendő.

n) A miskolci ref. főgimnáziumról szóló jelentés tudomásul szolgál.

ny) A leánygimnáziumunkról felterjesztett jelentés szintén.

o) és p) A felterjesztett jelentések alapján egyházkerület mind a három középiskolai tanári karának elismerését fejezte ki buzgó működéséért.

r) A nyugdíjrendelettel kapcsolatban felterjesztést tesz a Konventhez a sérelmes intézkedések ellen.

s) Az egyházkerületi felügyeleti díjakat tanulóként 50 aranyfillérben állapítja meg és a tiszteletdíjakat megszabja.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

* **Hugenották.** *Hugenotta asszonyok, hugenotta leányok.* Irta *Pruzsinszky Pál.* Budapest, 1924, Bethlen G. nyomda kiadása. 86 l. — Dr. Pruzsinszky Pál bpesti theol. tanár két év előtt 8 hónapot töltött Montpellier-ben, s e tanulmányútjának eredménye gyanút egymásután bocsátja közre a francia ref. egyház hős- és gyászkorának ismeretelésére szánt műveit. A főcímzett 2-ik füzetben a hitükhöz való ragaszkodásuk miatt bebörtönzött hugenotta asszonyok és lányok hősi szereplését, hithűségét ismerteti a zsarnok XIV. és XV. Lajos alatt. Meghatott, fájdalmas, de egyszersmind fölémelt érzések közt olvassuk előadását; amelyik egyháznak ilyen hőseikű, tűrő, szenvedő női vannak, azt a világ minden hóhéra sem képes kiirtani. Durand Mária, a francia egyház e tiszteletre méltó alakja, aki hite miatt 38 évig szenvedett a Constance-toronyban, örökre szívünkbe vésve fog élni. Az eleven tollal, vonzó modorban írt könyvecske megérdemelné, hogy a téli estékre minden ref. család asztalán ott legyen!

* **Jókai Mór élete és művei.** Irta: *Zsigmond Ferenc.* Bethlen-Könyvtár: 1924; 78 l. — A magyar irodalom a jövő évi febr. 18-án fogja a legnagyobb magyar regényíró: Jókai születésének 100 éves fordulóját megünnepelni. Erre az ünnepi alkalomra adta ki a Bethlen-Könyvtár a páratlan elbeszélőnek, aki műveinek annyi helyén elarulja ref. voltát, rövid életrajzát és irodalmi méltatását. Négy fejezetben kíséri szerzőnk, a magyar irodalomtörténet kiváló ifjú munkása, Jókainak több mint 60 esztendőre terjedő irodalmi pályáját végig, rajzolja ama benyomásokat, amelyek életére, irodalmi működésére hatottak, jellemzi írói s regényírói munkásságát, melynek legfőbb jellemző vonásul s egyúttal értékeül: a magasan szárnyaló fantáziát, a jóízű humort és a páratlan színes, ragyogó nyelvet jelöli meg. Befejezésül Gyulai, Salamon s más kritikusokkal szemben foglal állást, valamint a regényírás külföldi nagy mestereivel méri össze Jókait. Az alaposan s mégis kellelmesen írt életrajzot Jókai minden olvasójának melegen ajánljuk.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Új püspök.** A dunántúli egyházkerület, miután Czeglédy Sándor a jelöltségtől visszalépett, egyhangúlag dr. Antal Géza pápai theol. tanárt s egyh.-ker. főjegyzőt választotta püspökévé. Benne kiváló képzettségű, nagy műveltségű, ékes előadású, a holland egyházi élettel szoros összeköttetésben álló, a kormánykörökben is előnyösen ismert egyházkormányzót nyert az egyházkerület és vezért a ref. egyház. Isten áldása legyen kormányzó és vezéri munkáján! Az új püspök beiktatása okt. 29-én Pápán fog végbemenni; a beiktatást dr. Révész Kálmán püspök fogja végezni.

— **Francia vendégeink:** *Bruston E.* és *Perrier L.* tanár urak f. hó 11-en este dr. Révész Imre debreceni lelkész kíséretében érkeztek Sárospatakra; itt dr. Révész I. elvált tőlük s dr. Rác Lajos

tanár végezte kerületünk területén mellettök a kísértő és tolmács szerepét. Látogatásuk teljesen a múlt számunkban megjelölt program szerint folyt le s minden tekintetben jól sikerült; ők is a legteljesebb mértékben meg voltak elégedve mindenütt azzal, amit láttak és hallottak, a hit-testvéri szívek igaz szeretetének megnyilatkozásával s hisszük, az ő szívek mélyéből fakadó szavaik is mindenütt termékenyítőleg hatottak figyelmes hallgatóikra. A 3 kisebb helyen, ahol egy-egy napot töltöttek, az üdvözlésekre adott válaszon kívül (amelyben átadták a francia ref. egyház üdvözlését, kifejtették ideutazásuk motívumait, célját) mindenikük egy-egy előadást is tartott, ismertetve a francia ref. egyház szenvedésekkel teljes múltját és küzdelmes jelenjét. Nagy örömeiket fejezték ki nép- és középiskoláink száma, virágzása felett; nem győzték eléggé lelkünkre kötni az azokhoz való ragaszkodást. Istentiszteleteinken, hol velünk együtt énekelték a zsolnárokat, mint mondák, úgy érezték magokat, mintha otthon, egy francia gyülekezetben lennének. Cigándon elragadta őket a vegyeskar szép éneke, de Patakon is láthatólag gyönyörködtek az ifj. énekkar s Sz.-Váradon az egyh. énekkar szép énekében; előbbi és utóbbi helyen a népiskolai növendékekhez is volt egy-egy kedves szavok, Patakon a theol. ifjúsághoz intéztek komoly, megiszivlelésre méltó szavakat. Hazánk jelen szomorú helyzetében, mely az elszakított részek kálvinistaságára oly nagy súllyal nehezedik, testvéri szívvvel résztvettek; egyre hangoztatták: ne csüggedjete! dolgozzatok és imádkozzotok! a mi Istenünk az igazság istene, az igazságosság napjának el kell következnie! a külföld nem ismeri hazánk viszonyait, nekünk mindent el kell követnünk, hogy elnyomóink zsarnokságát vele megismertessük, — ők majd otthon teljes erővel rajta lesznek, hogy igazságunkat honfitársaikkal, első sorban a reformátusokkal megismertessék! E héten Dunántúl folytatták ismerkedő látogatásukat, míg a jövő héten a Dunamellék gyülekezetei fognak sorra következni. Az Úr áldása nyugodjék meg francia hit-testvéreinken!

— **Komáromi János Sárospatakon.** Komáromi János, a kedvelt regényíró, a Petőfi Társaság tagja, a „Magyarság” munkatársa, szept. 26—okt. 2-ik napjain, mint a főiskola vendége, Sárospatakon járt. Nemesak azért látogatta meg a főiskolát, hogy lelkét a régi emlékekben megfürösse, hogy viszontlássa gyermekreményeinek és bánatának tanyáját, azt a helyet, ahol 8 évig fáradozott és izzadott, küzdve a szegénységgel, de mindig maga mellett érezve tanárainak szeretetét és támogatását s végül is gazdag szellemi és erkölcsi kincsekkel hagyva el az ősi kollégiumot, hanem azért is, hogy diákkori élményeit felfrissítse, a diákéletéről szóló irodalmat áttanulmányozza s így friss élményeket és adatokat gyűjtsön egy a sárospataki diákéletet tárgyaló regényéhez. Tervének kivételében mind a tanári kar tagjai, mind az ifjúsági egyletek vezetői készséggel támogatták a főiskola régi diákját. Komáromi, értesülésünk szerint, már november elején hozzákezd a *Pataki diákok* című regényének kidolgozásához és február hora befe-

jezi azt. Az új regény a „Magyarság” regény-csarnokában fog megjelenni.

— **Alsózempléniek figyelmébe!** A kir. tanfelügyelőség megkérésére figyelmeztetem az összes iskolaszékeket, hogy a szorgalmi időt az 1921. évi XXX. tc. végrehajtási utasításának 44. §-a szerint pontosan tartásuk be, szüreti, vagy másnemű szünetet ne engedélyezzenek, hanem ahol a tanév megrövidítésére bármi okból szükség van, azt az idézett utasításban foglalt rendelkezések szerint a Vkm. úrtól kérelmezzék. — Az egyházmegyei járulékok most már mindenünnen haladéktalanul beküldendőek. — Mindennemű egyházi adó- s párbérlétrékek kimutatása november első hetében beküldendő az esperesi hivatalba. — A Magyar Traktátus-Társaságtól a napokban küldendő iratcsomagot, tavaszi gyűlésünk határozata értelmében, minden egyházközség kiváltani s a célnak legmegfelelőbb módon szétosztani köteles. Hajóhidvég, 1924 okt. 20. Kiss Ernő, esperes.

— **A tisztaoszlári lelkészi árvák** már nem árvák, mind a 4 gyermek talált édes otthonra. A 6 éves kis leány egy miskolci úri családhoz: Veleney Emil MÁV főellenőrhöz került, a 9 éves fiút pedig Fövényessy Pál bpesti hitoktató lelkész fogadta örökbe. A 2 nagyobb fiú, a 11 és 13 éves gimn. tanuló Debrecenben Gyulai Imre MÁV főművezetőnél és Kemény János vendéglősnél talált szülei szívekre. Az árvák elhelyezése Farkas István esperes érdeme, aki fáradhatatlan buzgalommal, atyai szeretettel karolta fel ügyöket. Az árvák javára és a leégett gyülekezet megsegítésére szept. 24-ig 50 millió K gyűlt össze; ebből 15 milliót kapott a gyülekezet, 5-öt a tűzbe veszett 2 asszony családja, 30 millió pedig az árvák javára a Kálvineum kezelése alá adatott. A *Szózat* és a *Magyarság*, e két ker. napilap, még folytatja számokra a gyűjtést s már mintegy 8 mill. K-át gyűjtött az árváknak.

— **Miskolcon** az *avasi* templom restaurálása most belülről foly; a templom északi oldalán elhelyezett formátlan fakarzatot, a műemlékek orsz. bizottságának útasítására, elbontották, ami a templom belsejének sokkal ünnepélyesebb kinézetet ad. A falakat szépen fehérre fogják meszolni. A jövő évre marad a torony rendbehozatala, a belső padok egy részének megújítása és az alap betonozása. — A *női Füllelegylet* minden hóban egyszer teadélután tart bibliamagyarázattal, szavallattal, ének- és zeneszámokkal; megalkúlt 60—70 taggal a *Lednyegyesület* is a munka és vallássosság gyakorlására; november első felében kezd meg munkáját a Kálvin-Szövetség. — Tervbe van véve a Kossuth-utcai templom villanyvilágításra berendezése.

— **Harangszentelés.** Nagy ünnepe volt okt. 12-én a *szikszói* gyülekezetnek: ekkor avatták fel a háborúban elreklált 2 harang helyébe 250 q buza árának megfelelő költséggel öntetett két új harangját. A felavató imát a templom udvarán Kovács István ongai lelkész tartotta, benn a templomban Cziáky Endre esperes mondott mély hatású imát, Megyaszay András szentandrási lelkész pedig egyházi beszédet.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 30,000 K.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	---	--

TARTALOM. *László Sándor*: Prológ. — A tiszánineni egyházkerület őszi közgyűlése. (Folyt. köv.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetések. — Szerkesztői üzenetek.

Prológ.

— Irta s a ref. lelkészek leányárvái számára felállítandó árvaház javára
Miskolcon okt. 26-án tartott hangversenyen felolvasta *László Sándor*. —

Sírva keresgélük a tavaszt, a nyarat
Az avar fölött a bujdosó szelek;
Meggkérdik a rétet, a pagonyt, az erdőt;
Kifaggatnak minden kis falevelet...
De hiába kérdik, azt felelik sorba:
— Oda van a tavasz, oda van a nyár!
Itt csak a lemondás tépett, törött szárnyú,
Halkan sirdogáló vadgalambja jár.

Hol az álmok hálnak s a titkok születnek:
Kifosztottan áll egy bús vadrózsafa...
... Oda van a tavasz, oda a reménység,
Az életnek ez a végső csillaga!
S ahogy nézem ezt a szintelen, szomorú,
Ezt a sok hánytvetett, tört falevelet:
Köröppen szívemből fény, öröm, az álom,
Ti juttok eszembe árva gyermekek.

Száz idegen erdő elrejtett zugán át
Hajszolt falevél dús tavaszhajnalon...
Kacagó világban, égő, eleven seb...
Gyöngyvirág, mit tépdés az estfuvalom...
Zengő zivatarok testté vált emléke...
Széttörött dallamok bűvös éjjeiken...
Könnycsepp, amit látni bű a boldogoknak...
— Te vagy az én édes árva gyermekem!

Tenéked a Május édes illatában
Nem az élet árad, nem öröm nevet!
És félsz ránézni a harmatos virágra,
Hogy meglátod benne két kisírt szemed!
Neked zsendülhet a legszebb kikelet már,
Napsugaras, fényes, zengő, balzsamos!
Rózsák ligetében is csak temetőt látsz,
Mióta az a szív ott lenn porladoz.

Óh, mit adnál érte, hogy ha egyszer, mikor
Fölzúg a sírbontó husvétí harang:
A te fehérarcú édes jó anyádat
Visszaadná neked újra az a hant!
Rácsos kaputokon, ha újra betérne,
S látnád, hogy nevetne rá a kis szoba,
S amíg simogatna, így szólna: kis lányom
Ne félj, nem hagylak el többé már soha!

Tudom az oreádon rózsák nyílanának
És úgy muzsikálna az egész világ...
S a régi boldogság forró napsütése
Ezer édes álmot hintegetne rád!
Mint a fehér galamb, úgy bontana szárnyat;
Repeső örömmel benned a remény,
S te, mint boldog hajós szállanál utána
A boldogságoknak csöndes kék vizén.

De a temetőkön nem mozdúl a sírhant!
Nem is gondol rád más, csak az Áldozat!
Ki, mint örökhűség — napfény a virágot —
Bozótos utadon most meglátogat,
Szőke hajad alatt a gyűrődött párnát,
Megigazítgatja, hogy puha legyen,
S behint a lelked új tavasz hitével...
— Ne sírj hát én édes árva gyermekem!

Ne sírj! Az Áldozat neked visszahozza
Régen elveszített boldogságodat!
Ad a magából kenyeret, ruháskát!
Mert látod, kis lányom, ez az Áldozat!
Rút, önző világban ez az érező szív!
A gondviselésnek ez a gyermeke!
Minden szegénységét odaadja másnak,
Másokat boldogít, s ő gazdag vele.

Fölrázza a szívek aluvó tanyáit!
És könnyekből facsar neked gyöngyöket;
Rózsalevelekből épít puha fészket,
Amire hervadás sohase jöhet!
És belecsilingel az egész világba,
Mint ezüstcsengettyűs tündéri harang:
— Megpróbálom neked kárpótolni majd azt,
Kit nem adhat vissza többé már a hant.

Holdsugáros, fényes, édes éjszakákon
Rádhintem az égnek legszebb álmait,
S szíved veréséből kiolvasgatom majd
Remegő, susogó, forró vágyaid;
Hozzád hesegetem a madárt, ha nótáz,
S mikor alkonyatra susognak a fák:
Én kulcsolom össze két kacsód imára!
— Én leszek ezután az édes anyád!

... Sírva keresgélük a tavaszt, a nyarat
Az avar fölött a bujdosó szelek ...
Sírva keresgéli szegény édes anyját
Akácos temetőn sok árva gyerek!
De halk suhogással, néma vigyázással
Angyalsereg rőpdös az árvák fölött
S szól: édesanyjátok nincsen itt, mert régen
Sok ezer szerető szívébe költözött.

A tiszáninneri egyházkerület őszi közgyűlése.

(Folytatás)

Janka Károly lelkési főjegyző előadásában:

1. Püspök úr lélekemelő imádságáért közgyűlés köszönetet mondott.

2. Németh István dunántúli elhunyt püspök emléke jegyzőkönyvbe vétetett.

4. Az államsegélyből 60 millió; a Baldácsy-alapból 49 millió 500 ezer K az egyházmegyének kiadatott. Ez összegek második felerészét csak azok az egyházmegyék kapják ki, amelyek az első félévi összegekről már elszámoltak. Folyó évi okt. 1-től az egyházkerületi pénztárnoknak havi 100 ezer, a püspöki titkárnak havi 50 ezer K drágasági pótlék megállapított; a Sárospataki Ref. Lapok deficitjének fedezetére 3 millió K kiutaltatott. A központi segélyező bizottság jelentése, mely a theológusok palástsegélyéről, a theol. tankönyvek sokszorosításának támogatásáról s pár kisebb segély kiutalásáról szól, tudomásul vétetett s jóváhagyatott.

6. A konventi határozatok során:

a) A tanuló ifjúság testnevelését tárgyzó konventi határozat végrehajtására az iskolafentartók és tanártestületek nyomatékosan utasítottak.

b) A theol. tanárok külföldi tanulmányútjának előmozdítása szorgalmaztatik.

c) A segédlelkészek részére létesítendő tíz hónapos tanfolyam szervezését a közgyűlés nem tartja kivihetőnek.

d) A nőknek a theol. főiskolákra való felvétele és képesítése tárgyában alkotott szabályzat tudomásul vétetett.

e) A theol. tanárok fizetésrendezése ügyében véleményes jelentés tétetik s az ügy ideiglenes megoldást nyer.

f) A főgimnáziumok aranykoronában való vagyonértékelése és

g) A leánygimnázium a szertárak és könyvtára gyarapítására s aranyértékelésére utasítottak.

h) A középiskolák típusainak megválasztásánál követendő irányelvek nyilvántartásba vétettek.

i) A vallástanítói pótvizsgálati és

k) Az orgonista-kántorképesítő vizsgálati szabályzat tudomásul vétetett.

l) Felhívattak az egyházmegyék, hogy polgári iskolák hiányában a polgári iskolák székhelyein internátusok felállítását szorgalmazzák.

m) Újabb hitoktatói állások szervezése az állampénztár terhére nem engedélyeztetvén, nemleges jelentés tétetik az egyetemes konventre.

n) Felhívattak az iskolafentartók, lelkészek és tanítók, hogy az elemi népiskolák épületeiről, felszereléséről, a szegény gyermekek iskolába járatásáról gondoskodjanak; a tanügyi előadó pedig az előírt kimutatások pontos kitöltésére.

o) Felkérte püspök úr, hogy körlevélben tudassa a tanítók szabadságolásánál követendő eljárást és azt, hogy:

p) A javadalmi jegyzőkönyvekben feltüntetett természetbeni járandóságuk sérelmes értékelésénél minden esetben jogorvoslattal éljenek az iskolaszékek.

r) Felhívott a sárospataki theol. kar, hogy az új tanulmányi rendet legkésőbb az 1925—26. tanévben életbeléptesse.

s) Felkérte püspök úr, hogy körlevélben hívja fel az egyházakat és lelkészeket, hogy a lelkési földekből nyert jövedelem után kivetett keresetadó ellen jogorvoslattal éljenek.

7. A sárospataki állami tanítóképző-intézet átvétele ügyében további eljárás folyamatba tétele határozatott.

8. A kultúrszükséglet megállapítására és a kultúradó kivetésére bizottság küldetett ki.

24. A sárospataki főiskola költségvetésében beállott változások jóváhagyólag tudomásul vétettek.

50. Tudomásul vétettek az I. és II. lelkész-képesítő vizsgálatokról beterjesztett jegyzőkönyvek.

51. Szilva István népiskolai előadó jelentése az egyetemes konventre felterjesztetett.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

* **Protestáns Árvaházi Képes Naptár.** Szerkeszti *Lampérth Géza*. 128 lap, ára 18.000 K. — Ötven esztendeje, hogy ez a naptár megindult s azóta fontos tényezője lett nemcsak az Árvaházi iránti érdeklődés fentartásának, hanem az árvaházi alap növelésének is. E jubileumi alkalomra az ügyes szerkesztő a prózai és költői, történeti, szépirodalmi és ismeretterjesztő közleményeknek egész garmadát halmozta e kötetbe össze, amelyeket a téli estéken a prot. családok minden tagja érdeklődéssel olvashat. Tekintve a jótékony célt, melynek a naptár szolgálatában áll, minél szélesebb körben való terjesztése nagyon kívánatos.

* **A belsősomogyi ref. Egyesület 1923-ik évi Évkönyve.** Szerkesztette *Györék József* egyh. titkár. (Kaposvár, 1924; 71 l.) — **A gyermek imádsága.** Írta dr. *Viktor Gabriella*. Budapest, 1924; 23 l.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** *Nagyatádi Szabó István* képviselő. az orsz. kisgazda-párt megalapítója, aki csak pár héttel ezelőtt lépett vissza a földművelésügyi miniszteri állástól, amelyet az egész ország teljes ismerése mellett töltött be, s amelyben korszakalkotó szociális reformokat volt alkalma megvalósítani, nov. 1-én Erdősokonyán 62 éves korában elhunyt. Az egész ország részvéte kísérte korai sirjába. Temetésén dr. Ravasz László püspök, gr. Bethlen István miniszterelnök s mások adtak az elhunytával hazánkat ért nagy veszteségnek kifejezést. Az egyszerű, puritán, talpig ember emlékezete legyen áldott!

— **Dr. Antal Géza püspök beiktatása,** október 29-én nagy ünnepélyességgel, a kormány, a hatóságok s a testvérelekezetek képviselőinek jelenlétében ment végbe. Egyházkerületünket az ünnepélyen dr. Révész Kálmán püspök, Dókus E. főgondnok, Janka K. főjegyző és Puky E. e.-m. gondnok képviselték. Az eskütétel után a felavató beszédet dr. Révész Kálmán intézte az új püspökhöz; meghatottan emlékezve mag azokról a kapcsolatokról, amelyek őt Pápa városához fűzik, a püspökség kifejlődését s a különböző egyházaknak ez intézményre vonatkozó felfogását ismertette nagy történelmi tudással; tartalmas beszéde 2-ik részében a magasztos teendők vázát adta, amik az új püspökre várnak, — végül az Úr nevében kezét fejeire téve, Istenhez intézett könyörgéssel felavatta püspöktársát. Utána Balogh Jenő főgondnok üdvözölte az új püspököt a kerület nevében, majd dr. Antal G. tartotta meg nagyszabású, az egyházi és iskolai élet minden aktualis kérdésére kiterjedő, mindvégig nagy figyelemmel hallgatott székfoglaló beszédét, amely után a küldöttségek tisztelgése következett (az egyet. ref. egyház és a testvérkerületek nevében dr. Révész K. püspök beszélt).

— **Tanárok ünneplése.** Három jubiláns főgimn. tanárunk tiszteletére Sárospatak társadalma okt. 26-án társas vacsorát rendezett, amelyen mintegy 60-an vettek részt s amelyen a társadalom különböző osztályai egymásután fejezték ki elismerésüket és hódolatukat kartársaink személye és működése iránt. — **Dr. Batla István** főgimn. tanárt a Sárospataki Ipartestület, a testület érdekében kifejtett kiváló működése elismerésül, örökös díszelnökevé választotta s az erről kiállított díszoklevelet okt. 26-án, az Ipartestület diszközgyűlésén, meleg ünneplések és jókívánatok közt nyújtották át az ünnepelőknek.

— **Bruston Eduárd** francia professzor úr okt. 31-én Budapestről a következő levelet intézte dr. Rácz L. tanárhoz: „Tisztelt tanár úr, kedves testvér! Nem akarjuk elhagyni Magyarországot, míg önnek szívünk mélyéből még egyszer meg nem köszönjük a meleg fogadtatást s mindazt a fáradságot, amit ön érdekünkben magára vett. Hála önnek, az ön rendkívüli szíveségének és türelmének, nagyban felhasználhattuk az önök kerületében tett körútunkat. Kitörölhetetlen emléket viszünk magunkkal az önök theol. fakultásáról, annak bámulatos könyvtáráról, annak szép szervezetéről és az önök theol. ifjainak komoly magatartásáról, — a városról és a várról. Isten áldását kérjük az ön és kartársai tanári működésére, áldását növendékeik tanulmányaira, hogy oly lelkészekké válhassanak, amelyenekre egyházunknak és szerencsétlen hazájunknak szüksége van. Nem felejtjük el Sz. Váradot sem, az ő diadalmas fogadtatásával, szép templomával, oly rokonszenves lakosságával, szép erdejével és veszedelmes hegyi vasúttal! Cigánd is, oly buzgó lelkészével, istentiszteletének tökéletes rendjével élénk benyomást tett reánk. De semmit nem akarok elfelejteni, Miskolcot sem az ő kiváló püspökével, Egert sem és hálás vagyok mindazért, amit láttam és hallottam. Kartársammal együtt arra kérjük önt, legyen szíves a tanároknak és diákoknak átadni

legszívesebb megemlékezésünket, mély tisztelettel Ed. Bruston.“ A francia tanárok nov. 1-én utaztak vissza hazájokba.

— **Miskolc** ref. társadalma okt. 26-án a Kosuth-utcai templomban lélekemelő ünnepség keretében hozta meg a *Leánykalvineum* javára áldozatát. Emelte az ünnepély fényét, magas színvonalát dr. Révész Imre debreceni lelkész prédikációja, Kiss Ferenc egyetemi tanár és Koncz Aurélné leánygimnáziumi igazgató magasszárnyalású beszéde, akik nemesek magokkal ragadták a hallgatóságot, hanem annyira fölmelegítették a szíveket, hogy mintegy 15 millió K gyűlt a nemes célra egybe. Nagyban hozzájárult az ünnepély sikeréhez László Sándor dédesi lelkész poetikus prológja, a leánygimnáziumi énekhar 3 szép éneke, továbbá más ének, zene és szavallat. — Ugyanott nov. 2-án nyitották meg a renoválási munkálatok miatt egy időre bezárt *avasi templomot*; Eövedy A. mondott hatalmas beszédet a munka, a hit, az egymást becsülő szeretet, a közös magyar sors és feladatok gondját vésvé be a templomot szorongásig betöltő közönség lelkébe.

— **Okt. 31-iki ünnepélyét** főiskolánk a városban uralkodó kanyarójárvány miatt (nehogy a városból érkező vendégek a járvány bacillusait az iskolába behurcolják) kénytelen volt későbbi időre elhalasztani; csupán reggel 9 órakor vett részt tanulóifjúság és tanári kar a városi templomban tartott báládóistentiszteleten, nov. 1-én pedig a theol. önképzőkör tartotta meg emlékünneplését.

— **Vallásos esték.** A sárospataki ref. egyház-köztség vezetősége, november első hetében a templomban d. u. fél 6 órakor *vallásos estéket* rendezett (ideiglenesen bevezetett villamvilágítás mellett), amelyekben ének, ima s bibliamagyarázat után a gyülekezeti hitéletnek egy-egy fontosabb, megújításra váró kérdése képezte előterjesztés és részletes kifejtés tárgyát. Az egyes esték előadói és tárgyai a következők voltak: nov. 3-án Forgács Gy. lelkész az órállók köteleességéről, majd bemutatta és ismertette a presbiteriumnak a hitélet előmozdítása tárgyában 1919-ben készített javaslatát; nov. 4-én Marton János theol. tanár az egyház lényegéről és szentségéről, lelkész előterjesztette a konfirmációi oktatás új rendjét (az ismétlődő oktatás végén) és bejelentette a gyermek-istentiszteletek megkezdését; nov. 5-én Bódi Dénes vallástanár az egyházi fegyelemről, lelkész tárgyalta a fegyelmi vétségek eseteit és azok büntetismódját; nov. 6-án dr. Rácz Lajos theol. tanár az adakozásról, lelkész beszélt az egyházi teherviselésről, stóla-váltásról és temetési kedvezményről; nov. 7-én Harsányi István theol. tanár a Biblia és az iratterjesztésről, lelkész ismertette az iratterjesztés fontosságát; végül nov. 8-án este befejezés. Mindenik estét ének és ima fejezte be. A templom estéről-estére zsúfolásig megtelt érdeklődő, a vallás igazságai és az egyházi életkérdések iránt szomjazó közönséggel; a perselypénz fedezte a villamvilágítás költségeit.

— **Tájékoztató,** hogy a szavazatok túlságosan szét né forgácsolódjanak, közöljük, hogy a Gagy Karoly liszkai tanító lemondásával megüresedett egyházkerületi tanítóképviselőségre a Tóth István szerencsi tanító neve került forgalomba.

— **Felhívás.** A sárospataki ref. egyházban most lévén folyamatban az egyháztagek összeírása, az egyház törzskönyvi (összeíró) lapokat nyomtatott. A szedés még áll. Ha valamely lelkésztársunk ilyen lapokat akarna beszerezni, most jóval olcsóbban kaphatná meg, ha idejében megrendelné. Kérjük tehát az érdekelteket, hogy postafordultával jelentsék be a sárospataki ref. lelkészi hivatalnál, hogy hány ilyen lapra lenne szükségük. E jelentés után a lelkészi hivatal küld egy mintát, melyen az illető gyülekezet helyi viszonyainak megfelelő szövegváltoztatás is eszközölhető.

— **Harangszentelés.** A szépen fejlődő s ma már közel 2000 lelket számláló ózdi missziói egyház egyik elrekvirált harangja helyett a hívek önkéntes adakozásából s mintegy 8 millió korona értékben új harangot öntetett, melynek felavatása október hó 26-án ment végbe, bensőséges, szép ünnepély keretében. Felavató imát mondott Bartha Gyula sajkázai lelkész. A zsúfolásig megtelt templomban szentmártoni Dániel borsodi, a templomból künnrekedt híveknek pedig a szabadban Hubay Mihály szilvásváradai lelkész hirdette az ígét alkalomszerűen. Komjáthy Aladár helybeli lelkész a gyülekezet áldozatkészségéről emlékezett meg. Öröndetes tény, hogy e missziói egyházban példás rend uralkodik s úgy a lelkiekben mint az anyagiakban meglepő előhaladás észlelhető a hivatásos ifjú lelképásztor s az egyházszertő derék főgondnok Faragó Gyula gyárigazgató kettős vezetése alatt.

— **Az abaújházi ref. egyházban** az állandó káplántartó hely üresedésben lévén; fizetés teljes ellátás, államsegély és stóla. Jelentkezések a lelkészi hivatalhoz intézendők.

— **Ajándék a máséból.** A római pápa a kolozsvári minorita templomot, mely tisztán magyar pénzen alapított, melyhez Róma egyetlen fillérrel sem járult hozzá, melynek kriptájában magyar és örmény családok halottai nyugosznak, melynek falai telve vannak magyar nyelvű emléktáblákkal, ablakai magyar szentekre vonatkozó képekkel, melynek értéke 80 mill. leire tehető, — politikai okokból a gör. kath. egyháznak ajándékozta.

HIVATALOS RÉSZ.

1167—1924.

Körlevél.

I.

Czeglédi Sándor győri lelkésztársunk a *szórványokban élő*, rendszeres lelkigondozásban nem részesülhető református híveink részére egy hit-erősítő heti lapot óhajtott adventben megindítani. Felkérem azért lelkésztársaimat, hogy a gondjukra bízott szórványokban lakó azon hitsorsosok címét, kikről gondolják, hogy részükre mutatványszám küldhető, legyenek szívesek *hozzám f. hó 20-ig* beküldeni, hogy én azután együttesen elküldhessem nt. Czeglédy úrnak. Nyomatékosan kérem lelkésztársaimat, hogy ezt a fontos dolgot legyenek szívesek pártfogásukba fogadni és *hozzám* mentől több címet beküldeni.

II.

A sárospataki theol. akadémia rendes képviselői állására általános többséget senki sem nyervén, az egyházkerületi közgyűlés szűkebbkörű szavazást rendelt el Marton János és Dr. Rácz Lajos tanár urak között. Továbbá szavazást rendelt el az állásáról lemondott Gagyi Károly egyházkerületi tanítóképviselő részére. A két szavazat *egy lapon* állítandó ki. A szabályszerűen kiállított szavazatok *f. é. december 15-ig* küldendők be a püspöki hivatalba. A szabálytalanul kiállított, vagy elkésztetten beérkezett szavazatok birsága: 10.000 korona.

III.

A lelkész és tanító urakat bizalommal kérem, igyekezzenek a két protestáns irányú naptárt, t. i. a Prot. Árvaházi Naptárt (50. évfolyam) és a Bethlen Naptárt (4. évfolyam) mentől nagyobb mértékben ajánlani és elterjeszteni híveink között. Nagyon fontos dolog, hogy híveink birtokában és napi használatában mindig evangyéliumi irányú naptár legyen.

IV.

A vallás- és közokt. miniszter úr 77.733/1924 sz. leirata szerint, „az elemi iskolai beiratási díjaknak aranyfillérekben való szedése iránt egyelőre nem kíván intézkedni. Nincs azonban akadálya annak, hogy ezen a címen önként megajánlott nagyobb összegek elfogadtassanak és az 1908. évi XLVI. t.-c. 1. §. 2. bekezdésében meghatározott célra fordíttassanak.”

Miskolc, 1924 nov. 1.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Pályázat.

A heti ref. egyház kántortanítói állására pályázatot hirdet. — Javadalom: 3 és fél kat. hold földhaszonélvezet, 2 legeltetési jog, 18 köböl buza, 3 köböl zab párbér, 20 méter fa, lakás, két kert, stóla, államsegély (helyi javadalom 31 értékegység). Köteleessége: I—VI. osztályu elemi és ismétlő iskola vezetése s a kántori teendők végzése. (Ének-kar alapítás közkíváalom!) Pályázati határidő: megjelenéstől számított két hét. Megjelenés előnyös. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. Pályázatok alábbi címre küldendők.

Hét, (u. p. Putnok, Gömör m.) 1924 nov. 5.

Dr. Páhy József
ref. lelkész.

Pályázat.

A megyaszói református iskola III-ik tanítói állására pályázatot hirdetek nov. 20-iki határidővel. Törvényes fizetés, szép lakás. Csak okleveles tanítónők pályázhatnak. Állás azonnal elfoglalandó.

Megyaszó, 1924 nov. 8.

Sütő Kálmán
ref. lelkész.

Szerkesztői üzenetek.

Hét. A pály. hirdetésért 50 000 K-t kérünk; a többi hirdetésért ehhez viszonyítva, terjedelmök nagysága szerint.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 30,000 K.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
---	---	--

TARTALOM. Forgács Gyula: A stratégiai pont. — A tiszáninneni egyházkerület őszi közgyűlése. (Folyt. és vége.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Pályázati hirdetések.

A stratégiai pont.

A „Quarterly Register” a Presbyteri Alliance lapja. Amit ez a lap ír, igen figyelemre méltó, nemcsak azért, mert nagy gonddal és körültekintéssel szerkesztik, hanem azért is, mert ez az organum van hivatva arra, hogy a világ minden részében élő református egyházakat egymással megismertesse és nagy, egyetemes célok érdekében mozgósítsa a testvéri összetartozás erkölcsi és anyagi erőt.

Különös hálával tartozunk mi, magyar reformátusok e lap szerkesztőinek. Évek óta csaknem minden számában találunk cikkeket a magyar egyházról, amely elfogulatlanul és nagy megértéssel, sőt együttérzéssel foglalkozik velünk a „Kereszt alatt levő” testvér dolgaival.

A legutóbbi számában is van szó rólunk. Dr. Sylvester Beach, aki elnöke az Alliance nyugoti ága Európával foglalkozó bizottságának, s aki ez év nyarán Európa 14 országát látogatta meg, — rövid jelentést közöl, melyben beszámol tapasztalatairól.

A rólunk szóló fejezetben nagy elismeréssel hangsúlyozza, hogy a Magyar Református egyház, (mely szerinte magában foglalja Magyarországot, Erdélyt és Jugoszláviát) valósággal újjászületett. „Új élet nyilvánul úgy a szervezkedésben, mint a tevékenységben.” A lelki élet csodálatos emelkedést mutat. Nyugat szelleme testet öltött az újabb intenzív és constructív módszerekben, melyek tág látókört nyitottak eddigelé ismeretlen lehetőségek számára. Az egyház vezetői — írja — nem engedetlenek a mennyei látások iránt. Horthy Miklós kormányzónál töltött hosszabb kihallgatás alkalmával pedig meggyőződött arról, hogy a Kormányzó mint jó református, mennyire szívén viseli az egyház ügyeit. Ilyen hangnemben, szinte kitüntető szeretettel ír rólunk Dr. Beach. Jobban szeret, mint ismer minket és talán így jobb, mintha megfordítva lenne. Viszont el nem hallgathatjuk, hogy, ha jobban ismerné minket, bölcsebben szeretne minket. Nem arra van ugyanis nekünk szükségünk, hogy dicsérjenek minket a külföldi látogatók, hanem arra, hogy értékeljenek. Értékeljenek igaz mértékkel, de értékeljenek az Isten országa szempontjából.

Dr. Beach azonban csak dicsér. S ez ele-

gendő is lenne, ha nem lenne igazság abban az állításában, hogy egyházunk újjászületett. Nem rég még megelégedtünk volna ezzel. Most már pirulunk, ha dicséretet hallunk s ugyanakkor azt látjuk, hogy az európai missziói stratégiából ki-felejtene minket. Rosszul esik olvasnunk azt a fejezetet, mely „Csehszlovákiáról” szól s mely az ott levő tekintélyes számú „magyar” reformátusokról egyszerűen nem vesz tudomást. A cseh református egyházat nem dicséri, hanem azt mondja róla: „Itt van az európai harc (gondol a rkath.-ra) vonalának stratégiai pontja.”

Távol legyen tőlem, hogy cseh református testvéreink érdemeit kisebbítsem. A cseh református egyház nem idegen a mi számunkra. Sok derék menekült magyar lelkipásztor talált ott új hazát a XVII. század üldözései idején és lett az evangélium hűséges szolgája Huss János hazájában. Elismeréssel adózunk a „Los von Rom” mozgalom eredményei előtt és nagyra becsüljük a cseh egyház vezetőit azért, hogy most, amikor a róm. kath. egyház zülésnek indult, amikor a kormány kedvez a hitetlenségnek és a felekezetenélküliségnek, a cseh atyafiak tiszteletreméltó missziót fejtenek ki, mely nem lélekhalászat, nem a létszám mesterséges emelése, hanem a lelkek komoly meghódítása a Krisztus számára és gondos előkészítés után való felvétele az egyházba.

Azt azonban nem értjük, hogy sem a cseh atyafiak, sem Beach úr nem akarnak tudomást venni a „Szlovákiában” élő magyar református gyülekezetekről. Azt sem értjük, hogy a stratégiai számításoknál az „európai” vonalon, szintén számításán kívül hagyattunk Erdéllyel és Jugoszláviával együtt.

A mi stratégiai tervünk szerint szükség van a cseh reformátusokra is. Lehetetlen Lengyelország és Oroszország meghódítására gondolkunk Csehszlovák reformátusai nélkül.

Mily szétszórtak vagyunk mi reformátusok! Mily kevéssé ismerjük egymást. Egy amerikai barátunk fölületes meglátására van szükségünk, hogy értékünk tudatára ébredjünk és megkérdezzük magunktól: nincs ránk szükség Európában a Rómával szemben folyton megújuló harcban? Nincs ránk szükség a hitetlenség elleni küzdelemben?

Mit ér az nekünk, ha egy világlap dicséretet

zeng rólunk, de — bár a sorok között — mégis éretlennek ítélni minket messzeható tervek megvalósításában való részvételre.

Igy ér minket utól magunkbazárkozottságunk, elszigeteltségünk büntetése. Nagyon hozzá kell látnunk a komoly munkához, hogy külföldi hitsorsosaink végre meglássák, hogy nincs Európában fontosabb stratégiai pont a közös missziói célok szempontjából, mint a magyar református egyház itt a Balkán, itt a Közel-Kélet kapuja előtt!

Forgács Gyula.

A tiszáninneri egyházkerület őszi közgyűlése.

(Folyt. és vége.)

A *Lenyel István* aljegyző előadásában elfogadott kerületi határozatok:

1. Közgyűlés a szavazatbontó bizottság jelentése alapján Kiss Ernőt zsinati lelkészi pótképviselőnek, dr. Soldos Bélát zsinati világi pótképviselőnek jelenti ki s a sárospataki akadémia zsinati tanári rendes képviselőségére Marton János és dr. Rácz Lajos közt dec. 15-iki haláridővel pótszavazást rendel el;

2. Gagyí Károlynak az egyházkerületi tanító-képviselőségről való lemondását elfogadja s helyének betöltésére a presbitériumok útján dec. 15-iki határidővel új szavazást rendel el;

3. a Leánykálvineum részére 10.000.000 (tízmillió) egyszersmindenkori segélyt szavaz meg s utasítja az egyházakat évenként a karácsonyi perselypénznek e célra leendő beküldésére s a vagyonosabb egyházakat megfelelő gyűjtésre;

4. az énekvezérek készpénz- és stólailetményeinek aranyértékben leendő fizetését elrendeli;

5. a lelkészi kongruának, korpótléknak s családi pótléknak békebeli értékben történendő folyósítása iránt megkeresi a Konvent útján a kultuskormányt;

6. a tanítói fizetések megállapítása körüli s egyházi autonómiánkat sértő eljárás megszüntetése iránt megkeresést intéz a Konvent útján a kultuskormányhoz;

7. a nyugdíjjarulékok valorizációját kérő alsóborsodi és gömör-tornai egyházmegyei határozatok fölött — a Konventnek ezirányban tett intézkedésére való hivatkozással — napirendre tér;

8. a lelkészeknek az egyházaktól járó készpénzjarandóságai, valamint a lelkészi és kántori stólailetmények valorizálását kimondó abaúji, felsóborsodi és gömör-tornai egyházmegyei határozatokat jóváhagyja;

9. ózdi lelkész missziói fizetésének megfelelő rendezése iránt megkeresi az egyetemes konventet;

10. Parasznyát állandó káplántartó helynek minősíti;

11. Solyom Barna volt egerlővői lelkésznek kegydíjra való ajánlását pártolással terjeszti a konventre s felhívja az alsóborsodi egyházmegyét a nevezettnek segélyezésére;

12. belhivatalnokainknak betegség esetére kötelező állami biztosítását nem javasolja az egyetemes konventnek;

13. a gömör-tornai egyházmegye indítványát a tornatanítás ügyének felkarolása — s népiskolai ünnepélyek rendezése tárgyában leteszi hozzászó-

lásra az egyházmegyékhez s a tanügyi bizottsághoz;

14. Gömör-Torna jelentését az énekvezérek alkalmazása tárgyában tudomásul veszi;

15. a komjátii egyház felebbezését kulturádó leengedése tárgyában elutasítja;

16. a gömör tornai egyházmegyének az egyházmegye költségvetésére vonatkozó s megfélebezett határozatát jóváhagyja.

Marton János egyházker. aljegyző előadásában elfogadott határozatok:

13. Örvendetes tudomásul szolgál, hogy a kerületi és főiskolai levéltár Budapestről, hová a kommunisták hurcolták el, hazaszállították. A szállítási költségek felét (968.400 K) az egyházkerület fizeti. Megterítéséért előterjesztést tesz a közgyűlés a m. kir. kereskedelmi miniszteriumhoz.

14. Lelkes eljenzések közt mond köszönetet a közgyűlés Dókus Gyula kir. kamarás, Zemplénvármegye ny. alispánjának azért, hogy felbecsülhetetlen értékű levéltárát a főiskolának adományozta.

15. A főiskolai betegsegélyző és gyógyszersegélyszabályzat 4. pontja úgy módosították, hogy az igényjogosultak az eddigi 80% kedvezmény helyett 50% kedvezményben részesülnek.

16. A P. Horváth Mária és Simon családi alapítványra az 1924—25-ik isk. évre P. Horváth György VII. o. tanuló és Korláth István miskolci joghallgató, mint P. Horváth rokon ifjú vétetik fel.

17. Tan- és egyéb díjak összege a sárospataki főiskolában úgy erősítették meg, amint az 1923—24-ik évi főisk. Ertesítőben megjelent.

18. Dr. Gulyás József főiskolai tápintézeti felügyelő tisztéről lemondott s a köziskolai szék ismételt kérése dacára sem volt hajlandó megbízatását tovább vállalni. Egyházkerületi közgyűlés a lemondó felügyelő érdemeit jegyzőkönyvben örökíti meg, elismerésének és köszönetének kimondása mellett.

19. Dr. Batta István főgimn. tanár, egyetemi magántanár tápintézeti és gimn. internátusi felügyelőnek választatik. Egyházker. közgyűlés nagy reményeket fűz a dr. Batta István Istenáldotta erőinek az ifjúság nevelése körül kifejtendő érvényesítéséhez.

20. Közgyűlés örömmel köszönti Deák Geyza, Novák Sándor és Zelles Lajos sárospataki főgimn. tanárokat tanári működésük 25-ik évfordulóján s kívánja, hogy a jubilások kipróbált munkaereje, tudása, tanári és művészi kiválósága, jellemük nevelő ereje minél tovább álljon a főiskola szolgálatában.

22. Gimn. internátus fejlesztése a sárospataki főiskolában örvendetes tudomásul szolgál.

23. Az egységes tankönyvkiadás ügyében a főiskola és a debreceni nyomdavállalat közt kötendő szerződés megerősítésével az elnökség bízta meg főt. püspök úr felkérte annak a szorgalmazására, hogy az egyházkerületek iskolái kölcsönösen köteleztessenek a kerületünkben ki nem adott vagy elfogyott könyvek helyett a másik kerület által kiadott könyvek bevezetésére, a főiskola továbbra is foglalkozzék a szerződés hatálya alá nem eső vagy a debreceni vállalkozó által átengedett könyvek kiadásával.

25. Dr. Szabó Sándor ny. jogtanár fia: Gábor, műegyetemi hallgató felvétetik a P. Horváth Mária műegyetemi ösztöndíjra az 1924—25-ik isk. évre.

26. Egyházkerületi elnökség felhatalmaztatik Istvánháza bérbeadási szerződése megerősítésével.

32. Köv. indítványok felterjesztetnek az egyetemes konventhez: 1. A korosmákban legyen tilos a szombat estétől hétfő reggelig szeszes italokat kimérni, akár ülő vendégnek, akár elvitelre. 2. A vásárok átteendők vasárnapról hétköznapra. 3. A községekben népházak építendők. 4. A vállalatok kötelesek úgy tisztviselőik, mint munkásaik részére tisztességes lakást és pedig lehetőleg különálló kertes lakást építtetni.

33. Gömör-Torna felterjesztése a hat heti tanuló kaplanság tárgyában más pont alatt a felterjesztés szerint intéztetett el.

36. Gömör-Torna felterjesztése a vallástani kézikönyvek ügyében az egységes tankönyvkiadás-sal nyer megoldást.

38. Az országos presbyteri értekezletek tárgyában az összes egyházmegyék nyilatkozata után határoz az egyházkerületi közgyűlés.

42. Örvedetes tudomásul szolgál, hogy a gömör-tornai egyházmegye Berey Ferencet lelkészi, dr. Soldos Bélát v. tanácsbíróvá, kövecsesi Lukács Bélát r. fő-, kövecsesi Lukács Endrét r. aljegyzővé választotta s a megválasztottakat munkásságára a minden kegyelem áldását kéri.

52. A nem állami tanintézeteknél működő tanárok nyugdíjügyének újabb szabályozásával kapcsolatban megállapítja egyházkerületi közgyűlés a sárospataki főisk. tanárok nyugdíjárulékát 1 1/2%-ban és a tanulói nyugdíjárulékot a békebeli összegben, nevezetesen akadémiai ifjakra évenként 20, a gimnáziumiakra 12 aranykoronában.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dr. Ravasz László** püspök a dunamelléki ref. egyh.-kerület nov. 15-iki közgyűlésén nagyhatalmú megnyitó beszédet mondott, amely az egész országban élénk visszhangot keltett. Beszédében tiltakozott ama klerikális vád ellen, mintha ma hazánkban többségében prot. kormányrendszer uralkodnék; ellenkezőleg, míg a kath. egyháznak rendelkezésére állnak az állami eredetű nagy egyházi javak, a reformátusság az államsegély devalválása folytán anyagilag lehanyatlott és így kulturális tekintetben is inferioritásba jutottunk. Sajnálattal állapítja meg, hogy a földreform során a végrehajtó közegek nem mutatnak elég megértést a ref. egyházak papi állásának földbirtokkal való megfundálása iránt. A felekezetek közötti társadalmi béke a reformátusság részéről csak a legmesszebb menő áldozatokkal tartható fenn. Véget kell vetni annak a felfogásnak, hogy a ker. irányzat egyenlő a r. kath. irányzattal! Több figyelmet kér a ref. egyház múltja, jelentősége és páratlan szellemi értékei iránt az államhatalom illetékes tényezőitől, mert a ref. nép a magyar nemzetnek legértékesebb elemét foglalja magába. Végül az ev. és ref. egyház összefogásáról és karöltve haladó működéséről szólott. — Az egyh.-ker.

gyűlés egyhangúlag *ifj. Victor Jánost* (akit 15-én délben avattak a bpesti egyetemen a filozófia doktorává) választotta a bpesti theol. fakultás bölcseleti- és neveléstani tanszékére rendes tanárrá.

— **Dr. Mátyás Ernő előadása.** Dr. Mátyás Ernő székelyföldvári lelkész, theol. magántanár, az újszöv. tudományszak helyettes előadója a kolozsvári theol. fakultáson, nov. 12-én Sárospatakon a főiskolát meglátogatta és a theol. ifjúság előtt nagyon értékes előadást tartott az erdélyi egyházi és iskolai helyzetről. A mély pillantású előadó finom elemzéssel tárta fel az erdélyi jelenségekben megnyilvánuló lelket. Utalt rá, hogy az anyaországtól való elszakadaskor a magyar nemzeti lélek az egyházak kereteihez menekült s végső pusztulásában azokban keresett menedéket s ez teremtette meg az egyházak nagykonceptiójú iskolapolitikáját. A magyarság ezen a vonalon most is a kétségbeesés erőfeszítésével küzd megmaradása mellett. Emellett az egyházakban megindult az evangéliumi munka, amely nem az intézmény, hanem a lélek lebirhatatlan erejével vállalja az Istentől rá kimért viszonyok között a munkát.

— **Reformációi ünnepélyét** a sárospataki főiskola a közbejött, a városban elterjedt járvány miatt november 16-án tartotta meg. Az ünnepi beszédet Marton János akad. és közigazgató tartotta. Szavaltak: Kocsis Sándor és Béky Zoltán hittanhallgatók, Mauks László VIII. gimn. oszt. tanuló. A zongora-hármas és ének-kettős sokat tapsolt szereplői voltak: H. Bathó Lenke urleány, Nagy József, Császár József, Nyitray Béla és Nyitray József hittanhallgatók. A főiskolai énekkar sikerült számait H. Bathó János vezette.

— **Alsóborsódiak figyelmébe!** Lelkészársaim figyelmét a következőkre hívom fel: 1.) Elemi iskolai tandíjkárpótlásért — legkésőbb november 30-ig lehet és kell folyamodni. Mindenütt kérni kell okvetlen. Utasítás jön a most megjelenő Néptanítók Lapjában. 2.) Lelkeszi özvegyek s árvák, nyugdíjas lelkészek járuléka 50 százalékgig valorizáltatván — a mi járulékaink s az egyházi járulékok is 50 százalékgig valorizálva szedendők. Az e. m.-i búzavalutás özvegyi segély címén befizetett járulékok ugyan ki lettek vetve, — de ezek e címen be is lesznek tudva. De az a kivetés kevés. Pótkivetés leend — jelentős összegű. Ezekhez egyénenkénti kimutatást készítünk s megkapja minden gyülekezet s lelkész. Készüljetekek hozzá lelkésztestvérek ez újabb terhek vállalásához. 3.) Kulturadó címén minden gyülekezet a tavalyi búza — rá kivetett búzamennyiség — napi árát köteles befizetni a kerületi pénztárba. A múlt évi számadás megmutatja, mennyit kell fizetni búzában s a buza napi árát sürgősen kérem befizetni a kerületi pénztárba. — 4.) Az ezévi egyházmegyei járulékok e hóban okvetlen befizetendők. 5.) Az 1925. évi költségvetés aranykoronában a jövő hónapban mindenütt elkészítendő. Az elkészítésnél arany- és papírkorona egymás mellett sorolva állítandó ki. Atyafiúi szeretettel. Miskolc, 1924. november 14. *Farkas István*, esperes.

— **A közoktatásügyi miniszter** a prot. nyugalmazott lelkészek, lelkészözvegyek és árvák anyagi segélyét f. évi július 1-től fogva olymódon föl-emelte, hogy az megfeleljen a VII—IX. fizetési

osztályú áll. nyugdíjasok, özvegyek és árvák ellátásának. Debuisset pridem!

— **Rövid hírek.** Dr. Baltazár Dezső püspök, Baja Mihály debreceni lelkésszel okt. 24-én érkezett Amerika földjére. — A *Téli Ujság* című vallásos néplap a „Keresztyén Család”-dal összeolvad. Szerkesztői és főmunkatársai ezentúl a K. Cs.-ot fogják támogatni. — A sárospataki egyházközség a templom villanyvilágítását állandósította és ezentúl a tél folyamán minden pénteken este lesz fél 6 órakor a templomban vallásos előadás. — A miskolci gyülekezet nov. 9-én rendezett templomi hangversenyének jövedelméből elkészíttette a Kossuth-utcai templom villanyberendezését s a tél folyamán ott is minden héten egyszer lesznek esti istentiszteletek.

— **Vallásos estély Páciban.** Október 31-én a pácini ref. egyházközség is áldozott a hála és kegyelet oltárán azzal, hogy d. u. 5 órai kezdettel egy szépen sikerült vallásos ünnepélyt tartott az alábbi műsorral: Gyülekezeti közének és ima után a gyülekezet h. lelkésze Urbán József reformációi emlékbeszédet tartott, mit Téchy Erzsike szavaltára követett; kar- és szólóének után ismét a h. lelkész tartott „Történeti visszapillantás a reformáció kezdetére és Luther M. jellemzése” címen előadást. Ez ünnepélyt a tél folyamán több más vallásos estély fogja követni. Ez alkalommal a tiszaszlári árvák részére 1.200.000 korona gyűjt össze, amiből Bárány Sennye Miklósné 1 millió koronát adományozott.

— **Kálvin-szobrot** emelt a borsodmegyei Bánhorvát közseg ref. gyülekezete művészi ízlésű lelkésze jóvoltából. A lelkész kezemunkájából félépült gyönyörű műalkotás a templomkert országútra néző oldalán áll, hirdelve a nagy reformátor mindenkinek szóló igazságait. A leleplezési ünnepély október 31-én folyt le. A különböző funkciókat Juhász László gömőri, Elek József felsőborsodi esperesek, Bartha Gyula kazai, László Sándor dédési s a helyi lelkész: Lenkey Gyula végezték az egyház két énekkarának közreműködésével. Jelen volt Herman Miksa egyetemi tanár, nemzetgyűlési képviselő is, aki műsoron kívül elragadtatással emlékezett meg a gyülekezet előtt az ünnepély felemelő és fényes voltáról. Valóban megható volt a hívek ünnepi hangulata, mely e különhúzó vallásfelekezeti községben is egyöntetű és felemelő volt.

Pályázat.

Az alsóborsodi ref. egyházmegyéhez tartozó, halálozás által megüresedett tiszaszlári lelkészi állásra pályázatot hirdetek. A lelkészi javadalom 26 hold szántóföld, 9 hold rét, legelőilletőség, 10 szekér tűzifa s díjével szerinti párber s ezeket kiegészítő 377 aranykorona kongrua, a legújabb miniszteri rendelkezés szerint. Az állás elfoglalásának határideje 1926 április 24 — de nagyon kívánatos volna, hogy a megválasztandó lelkész, mint h.-lelkész még 1925 április 24-én elfoglalná állását. Pályázati kérvények 1924. évi december hó 15-ig bezárólag Farkas István espereshez Miskolcra küldendők.

Miskolc, 1924 nov. 18. Dr. Révész Kálmán püspök.

— **Harangavatás.** Cserépfaluban nov. 16-án ünnepélyes keretek közt ment végbe a két új harang felavatása, amelyek a hívek nagy áldozatkészsége révén — 55 millió K-át adtak össze e célra — szólalnak meg ismét a ref. templom tornyában. A harangavatást Farkas István esperes végezte Román Ernő, Demes Péter és Molnár Gyula lelkészek közreműködésével. Délután nagy sikerű műsoros előadás volt, amelynek jövedelmét a Leánykálvineum javára fordították.

HIVATALOS RÉSZ.

1215—1924.

Körlevél.

I. A lelkész és tanító urak figyelmébe.

A vallás- és közokt. miniszter úr f. é. okt. 24-én 99.500/1924. sz. a. a következő értesítést küldte hozzám: „Van szerencsém a főtiszt. egyházi főhatóságot értesíteni, hogy az elemi iskolai beíratási díj megállapítása és dologi tandíjkárpótlás címén folyósított államsegély szabályozása tárgyában, jelen szám alatt rendeletet bocsátottam ki, amely a Budapesti Közlönyben, a kebelbeli Hivatalos Közlönyben, a Néptanítók Lapjában és a Magyarországi Rendeletek Tárában tétetik közé.

Tekintettel arra, hogy a Néptanítók Lapja minden egyes elemi iskolának jár és e nagyfontosságú rendelet nevezett lapnak a napokban megjelenendő 38—39. számában lesz közölve, személyes és anyagi felelősség terhe alatt felhívom a lelkésztársakat, hogy a kérdéses rendeletről azonnal tudomást szerezni és annak rendelkezéseit pontosan és sürgősen teljesíteni szigorú köteleességüknek ismerjék; a tanító urak pedig a szükséges adatokat a lelkész urak rendelkezésére bocsássák és a szükséges írásbeli munkákat teljesítsék.

II. A lelkész és segédlelkész urak figyelmébe.

A vallás- és közokt. miniszter úr legújabb rendelkezése szerint ezentúl a segédlelkészek és az őket tartó lelkészek az eddigi 12 $\frac{1}{2}$ mázsa buzaértéknek megfelelő államsegélyt nem fogják kapni, hanem e helyett a kápláni és a káplántartási régi kongrua felét aranykorona értékben. Ezért nem kell az egyeseknek folyamodni, mert a kimutatást az esperes urak állítják ki s a püspök terjeszti fel.

Miskolc, 1924 nov. 17. Dr. Révész Kálmán püspök.

Pályázat.

Az imolai ref. egyház kántor-tanítói állásra csere-pályázatot hirdet. — Fizetése: 20 köböl vegyes őszi termés, 5 köböl zab, stóla, lakás kerttel és gyümölcsösssel. Tanítói föld 4 évre bérbe van adva évi 14 mm. buzáért. Föld után adót egyház fizeti. Értékegység: 48. 15 szekér fa. — Kötelessége: I—VI. oszt. és ismétlősök oktatása. Énekkar vezetése. Csakis vasut melletti helyről, lakással bírók pályázzanak. — Állást jelenleg tanítónő tölti be. — Személyes megjelenés előnyös. Kérvények 1925 február 1-ig az iskolaszék címére küldendők. Imola, posta Ragály.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 30,000 K.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felölős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM. Itélet és Kegyelem. — *Szigethy Ferenc*: Horváth János emlékezete. — *Pósa Péter*: Énekek. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Szerkesztői üzenetek.

Itélet és Kegyelem.

Közel igazságom, kijő szabadításom és karjaim népeket ítélnék. Ezs. 51, 5.

E napokban a világosság mélyen a látóhatár alatt jár. Alig kelt föl a nap s már ismét leszáll a homályba, ahonnan jött, gyakran anélkül, hogy ködborította szemét egészen kinyitotta volna.

Ezekbe a fényszegény, bánatos hetekbe osztotta be az egyház az advent ünnepét. Ám ez nem épen szomorú, sötét időszak. A szem ilyenkor a meghitt lámpafény felé fordul, amely a házban, a családi körben világol. A lámpa a rendesnél jobban egyesíti ekkor az apát, anyát és a gyermekeket és benső szeretetben kapcsolja őket össze. S annál titokteljesebben veszi a fénylő családi kört a külső homályosság körül: a borzalomkeltő és titokzatosan működő szellemek birodalma. Így találkozik várakozó öröm és enyhe rémület össze.

De a külső homály még erősebben befelé irányítja tekintetünket, a mi belső szükségünkre, amelyből saját erőink nem képesek bennünket ki szabadítani. A földi elmerülésben várakoznunk az Úr kijelentésére, az ő igazságára, az ő szabadítására, az ő karjára. Tudjuk, az Úr útban van mihozzánk. Rövid idő múlva az ő orcája előtt fogunk állani. És ez ítéletet jelent ránk nézve. Térjete meg és vezekeljete! Isten országa közeledik. Ha azt a helyzetet, amelybe bennünket Isten megjelenése juttatni fog, valóban megértjük, mindazoknak az eschatologikus rémületeknek, amelyeket az első keresztyénység-korabeli leírásokból ismerünk, föl kell bennünk támadniok. A szent istenjövés beköszöntése a mi eszméink, céljaink, világunk meghalását jelenti, elmúlást jelent.

De az ítélet mögött ott áll Isten könyörülő szeretete, aki elküldi az ő egyszülött fiát. Igen, az advent ítélet, de az ítélet legszélsőbb határán, ott, ahol a kegyelem kezdődik. Advent az a hely, ahol Itélet és Kegyelem összetalálkozik. Itt állunk egyidejűleg az elkárhoztatás és a megváltás bizonyossága előtt. Itt jön Isten igazsága, itt jön az ő szabadítása, itt jön egy új világ a mi régi, erőszak és igazságtalanság alatt nyögő világunkba.

Sok évben ünnepeltünk már adventet, amelyekben sóvárogva vágyakoztunk az Úr szabadítása utáa. Sokszor reménykedtünk már, vajha a karácsonyi ajándék: a megváltó Jézus a népek szá-

mára is megjelenne! Tíz év óta egyre súlyosan nehezedik ránk a sötét ítélet, Isten ostora suhog népünk és országunk felett. Éhség, hideg, nyomor minden meghittségét elűzi ennek a máskülönben oly csöndes és derűs időszaknak. Isten az ő rettenetes érthetlenségében nyilatkozik meg előttünk. Istennek ítélete, aki előtt reszketünk, nyer rajtunk végrehajtást. Nem sokára a lehetőség végső határához fog az érkezni és egyelőre semmi jeltől nem lehet remélnünk, hogy e végső határhoz nem fogunk eljutni, mert a józan számítás a reménynek semmi sugarát nem mutatja előttünk, ha — igen, ha advent nem lenne! De ebből megtanuljuk, hogy magasabb összefüggésben nincsen ítélet kegyelem nélkül. Jöhet, ahogy akar, de végre is, mivel már a karácsonyi üzenet hangja ajtónk előtt cseng, a könyörülő Istennél a homályosság nem lesz világosság nélkül, az elmerülés nem lesz megváltás nélkül. Itélet és Kegyelem, amiről az adventi napok beszélnek, jogot ad nekünk arra, hogy épen a nyomorúság mélysége miatt annál komolyabban — reménykedjünk!

Horváth János emlékezete*

A balajti temető domboldalon fekszik, déli iránynak tekint s őszi alkonyatok idején olyan mély benne a csend, hogy azt nem lehet leírni. A sírok valami különös meghitt szomszédságban élnek egymással, valahogy úgy, mint ahogy két-három száz lépéssel tovább a faluban a házak. Azok a házak és ezek a sírok olyan sok mindenben hasonlítanak egymáshoz. Nemcsak azért, mert azok is, ezek is szépen sorban vannak és mert a virágjaik is majdcsak mindig ugyanazok, de csendesség dolgában, egyszerűség tekintetében is megfelelnek egymásnak, — meg a lakójaik között sem valami mérhetetlen különbség vagy. A kis falusi háznak a lakója, aki kevés szavú volt egész életében, aki soha semmerre semmi nagy nevezetességet nem csinált a nevéből még tán a szomszéd faluban sem; aki etette a maga kedves állatait s azoknak nézett bele bámuló nagy szemükbe; aki minden esztendőben lekaszála a maga vagy a más búzáját, a határ esendőségében aratás idején,

* A felsőbatsodi egyhm. lelkeszi értekezletén felolvasott emlékezés.

— az oly ember, mikor végleg leteszi a kaszát, vagy utóljára simogatja meg a maga kedves állatkáját s elmegy aludni a domboldali temetőbe, tulajdonképpen nem is csinál valami nagy változatosságot az életben. Egy kicsit csendesebb lesz, még kevesebb szavú, jobban elpihen valamivel, de semmiesetre sem történik valami nagy zökkenés. Nem sokat beszélnek róle, ezután a faluban, de ezelőtt se sokat beszéltek. És a temetőben is valakinek a szomszédságába kerül. S megint csak az lesz belőle, hogy ő az alsó, vagy a felső sor lakója lesz. A síron kivirágzik a muskátli, meg a fukszia, mint ahogy odahaza a kis ablakba is kivirított minden esztendőben és csendesség van mindig, mint a faluban. De amikor harangoznak, a harangszó idáig is elhallik s az Isten nagy szabad kékége a temetőre is ráborúl. — S hogy megszokják egymás szomszédságát a sírok! Át-átmosolyognak még az őszi virágok is egymáshoz s a kövéreknek, meg a téli zöldségnek az indái úgy összelelkezőnek egymással a két szomszédos sírról, hogy csakugyan szeretet látszik ki belőle. S ha virágok, levelek ilyen nagyon összeszoknak a sírszomszédság miatt, a sírok lakói is megszokják a szomszédságot a nagy csendességben és a nagy békességben.

*

Két sírt figyelek már régen a balajti temetőben, amelyek így szomszédosak egymással s amelyek közt különös nagy meghittség lakozik. Egyforma rajtuk a virág és a koszorú, egyforma izlés ömlik el mindkét sír külsején, ahogy az beültetve és elrendezve van. Az egyiknek semmi emlékjele nincs, a másiké egy szokatlan idegen felirat: Josef Horváth kadett aspirant † 19¹⁶/₁ 15 im k. u. k. Reservespital No. 3. Prag. A jeltelen sír az édesapáé, emez a másik a kedves fiáé. A jeltelen sírban Horváth János volt balajti ref. lelkész pihen, a mellette valóban Horváth József hadapródjelölt, az 1914—18. világháború egyik hősi halottja, aki Pragában fejezte be 27 éves fiatal életét egyik ottani katonakórházban, távol a balajti parochia csendességétől s a szülői kezek gyógyító melegétől.

Horváth János volt balajti ref. lelkész ennek a fiának lett a halottja. Attól kezdve, ahogy a hős fiút a balajti temetőbe haza hozatta, mindennap a sírhoz sétált, mindennap törődöttebben, fáradtabban és öregebben. Szénfekete haja ezért lett pár hét alatt fehér s másik pár hónap alatt ez vitte a sírba. Az utolsó hónapok alatt minden predikációján érzett hős katona fiának könnyes emléke, a fiát gyászoló apa bánata. Halott fia fényképét sok példányban megsokszorozosította s sok lelkész-testvérjének megküldte berámáztatva, az üveg alatt a fényképre helyezett nemzetiszín szalaggal s a szalagon ezzel az egyetlen szóval: „A hazáért!” Otthon a balajti parochián nagyban volt meg a kép s egyszer ahogy mostani özvegye találta őt: ott térdelt a síró apa a fia képe alatt imádkozva. — A balajti ref. egyház anyakönyvébe, oda abba a rovatba, hová szegény Józsi fiát anyakönyvezte Horváth János, egy igen rövid verset írt:

„Küzdött a hazáért nem szóval, de tettel!
Meghalt a hazáért önként, becsülettel!”

S csendes délutánokon is, mikor kint üldögélt a sírnál, mennyi mindent beszélhetett ő a fiának, néha ki is mondva egy-egy szót fájdalmasan, csendesen, máskor csak úgy gondolatában beszélgetve az ő kedves fiával. S most, amikor innes-tova nyolc-kilenc esztendeje van már ezeknek a dolgoknak, de amikor most is még csak olyan nagy csend van a balajti temetőben, — mintha tovább folytatódna a beszélgetés! Azon az egy méter szélességű földfalon keresztül, amely a két sír között van, panaszkodás hallatszik: a fiú panaszolkodik az édes apjának. Arról panaszolkodik, hogy még az őszi virágoknak is milyen szép színe van a temetőben s a temető felett az őszi alkonyati ég is milyen szép kedves és derűs, — hát még az a sok tavasz milyen szép volt, amely zöldelt a sírokon! Hogy kacagott odakint a napsugár s őneki az ő fiatal, soha meg nem vénülő, keveset élt szívével ott kell pihenni, feküdni és feküdni a sír északájában! — S mintha a másik sírből is panaszszavak hallatszanának! Az édes apa panaszolja, hogy még mindig érzi a nagy fájdalmat, ami érte őt. Mondja, beszél, hogy mennyire szeretett volna tovább örülni még a fia életének. Hogy mennyit küzdött, nélkülözött ezért az apai örömért s alig hogy izlette, végre is csak ennyi maradt jutalomnak, ez a sírszomszédság, ez a sírban is fájó seb, ez az örökké égő fájdalom.

S a csendos, temetői alkonyatban, amíg alig hallhatóan hallatszik a beszélgetés, a temető fái közt szél suhan, mint egy sohajtás, egy nagyon mélyről jövő sohajtás, — tán azoknak az asszonyoknak a kebeléből, akik a háború óta nem tudnak más színű ruhát felvenni, csak feketét s nem tudnak megmondani emlékezetből, hogy mikor nevettek utóljára.

*

Horváth János 1854-ben született Regmecen Zemplén vármegyében Horváth József és Juhász Mária földmives szülőktől. Elemi iskoláit ott végezte s az összes közép- és felső iskolákat Sárospatakon. Előbb három éves rektor Hernádnémethen, majd a kápláni vizsga letétele után segédlelkész előbb Radostyánban, később Szalonnnán, végül Sajószentpéteren. A gyermeki lélek nevelése, általában a pedagógia iránt való nagy hajlandóságának már ekkor, kápláni évek alatt adja tanújelét: hűséges, szorgalmas, odaadó nevelője a Szabó József szalonnai lelkész gyermekeinek több éven keresztül. — Sajószentpéteren megismerkedik Farkas József ottani kántortanító galambszelid lelkű, bájos szépségű leánykájával Máriával, akit Rakacszendre történt megválasztása után feleségül is vesz s ezáltal az ő szívének boldogsága betelik, ifjú szívének minden álma boldog valósággá lesz. A hitvestárshoz kibeszélhetetlen szeretettel ragaszkodó férjet, a minta családapát három szép egészséges fiú-gyermekekkel ajándékozza meg a Gondviselés. És őneki minden öröme, ha családjáért fáradhat, ha kis gyülekezetének élhet. Tizenkét esztendőn keresztül él itt Rakacszendén, távol jó barátságtól és ismerőseitől ebben a hegyek háta mögötti községben, csak tisztán a kis gyülekezetnek és a kis családnak világolva. Majd innen az ivánkai gyülekezet hívja el lelkipásztorául, ahol szintúgy kitartó buzgalommal és istenhívő lélekkel

hat évig működik predikálván az evangéliumot. Ivánkáról Bánfalvára megy lelkésznek, ahol a prédikátor buzgalmán kívül ismét nagyban buzgólkodik a nevelősködésben, a helybeli földbirtokos Vladár-család gyermekeit nevelvén. Ekkor volt Horváth János nevelője Vladár Ervinnek, a román követségi attasénak is, bevezetvén a nagytratór és szépképességű ifjút a tudományok alapelemeibe. Hat évi itteni lelkészkedés után a balajti gyülekezetnek lesz lelkipásztorává 1909 áprilisában, amely állásában kilenc éven át maradt meg egészen 1918 november 1-én bekövetkezett haláláig.

Harminchárom éves lelkési pályán maga volt a megtestesült pontosság, különösen adminisztratív dolgokban, Fia haláláig lelke mindig aranykedélyétől ragyogott, tréfás, vigkedvű mondásairól a környéken nevezetes ember volt. Egész életén át ő volt a gyöngéd figyelem családjával szemben.

Családját minden szívdobbanásával holtig szerette, minden tőle telhető legnagyobb áldozatot megtett érte, hogy ezzel hálálja meg galambszelid lelkű feleségének lelke nagy jóságát s hogy hőn szeretett három fiú gyermekének szép és boldog jövődőt biztosítson. — Gyülekezeteinek minden egyes tagját igaz pásztori szelid szeretettel szerette. Mintha még most is ott érződnek azoknak az ifjú családapáknak, családanyáknak, ifjaknak és leányoknak a fején az ő keze melegsége, akiket édes-atyai szeretettel, mint lelkipásztor megismogatott. A szeretet volt egész életének célja és ténykedése, a szeretet volt az is, amibe a szíve is belehalt. S a balajti temetőben, a temető egyik legmagasabb sarkában fekvő sírjából az ő egyszerű emberektől álló halott gyülekezetére még most is mintha szeretettel vigyázna a jóságos szívé öreg lelkipásztor!

Szigethy Ferenc.

Énekek.*

a) harang érkezésekor.

Dallam: 135. zs. „Áldjátok az Úr nevét.”

1. Isten hozott titeket
Drága, kedves vendégek,
Érc-szavú harangjaink!
Az Isten szent nevének
Hirdetői közöttünk;
Jöttötöknek örülünk.

2. Legyetek megáldottak
A mi édes atyánktól!
Védelmezen szent karja
Mindenféle csapástól;
Legyetek jó kedvének
Áldotti szerelmének!

b) harang felhúzás idején.

Dallam: 42. zs. „Mint a szép hives...”

1. Imádságunk a magasba
Te hozzád szállt Istenünk!
Az áhitat szárnyaira
Te emelted a lelkünk.
Harangunkat emelje
Buzgóságunk ereje

Föl, föl e sugár toronyba,
Hogy nevedet onnan szólja.

2. Emeld Atyánk! a magasba
Szent neved hirdetőit.
Zengje szívünkbe érchangja,
Hogy csak a hit idvezit.
Örömiiket növelje,
Bánat terhet emelje;
A holtakat elsirassa,
Az élőket hívogassa.

3. Szent nevednek hálát mondunk
Kegyelmes jó Istenünk!
Te vagy mi erős köszálunk,
Benned örvendez lelkünk.
Jó Atyánk! Te segített,
Célunkban elővittél.
Azért a Te neved áldjuk,
Kegyelmedet magasztaljuk.

4. Zengő hangú követeid
Érc nyelvökkel jó Atyánk!
Vonják egyházad hiveit
Mind közelébb te hozzád.

S közelébb Jézusunkhoz:

Az üdvnek forrásához,
Hogy szentség, jóság s szeretet
Vegyenek köztünk laktelyet!

c) templomban harangszenteléskor.

Dallam: 35. zs. Perelj Uram!...

1. Örömnapp virradt reánk,
Magasztalunk oh jó Atyánk!
Mert a te lelked cselekedte.
Hogy lett ma népednek ünnepe.
Te segített szándékunkat:
Ékes szavú haranginkat
Hogy hallhatjuk víg örömmel,
Te ihlettél szent lelkeddel.

2. Hogyne magasztalna hát szánk
Téged kegyelmes Atyánk!
Hogyne áldana szívünk, lelkünk
Téged, ki jót tettél mivelünk!?
— Oh áldd meg harangjainkat,
Hogy hallgassuk hangjaikat
A te szavad gyanánt Atyánk!
S add lelked áldását reánk.

Pósa Péter.

* Szolgálatot vélek teljesíteni lelkészársaimnak s az énekevezéreknek ez egyszerű énekek közreadásával. A harang-szentelések egymást érik; nem egyszer gondot okoz az énekek kiválasztása; -- ez a szükségérzet szülte ezeket a hízagpótló énekeket.

IRODALOM.

* **Bethlen Naptár.** Magyar ref. családok képes naptára az 1925. évre. Szerkesztette Gonda Béla. 109 l., ára 16000 korona. — E magas irodalmi színvonalon álló, tiszta kálvini szellemtől áthatott, a legkiválóbb ref. írók és költők (Vargha Gy., Bartók J., Lőrinczy Gy., Imre S., Révész K., Baltazár D., Muraközy Gy.) közreműködésével szerkesztett naptár már évek óta kedves vendége ref. családjainknak. Különösen érdekessé és ajánlatossá teszi most e naptárt a kerületünkre és főiskolánkra vonatkozó több értékes közleménye (A régi pataki diákélet P. Horváth L.-tól, A spataki vártemplom. Harsányi Istvántól, A miskolci

avasi templom. Révész K.-tól, A császár és a megyaszói lelkész. H. Kiss I.-tól).

* **Az Alföld gazdasági jövője.** Irta dr. Gesztelyi Nagy László kecskeméti gazd. kamarai igazgató. Budapest, 1924. Stadiám r. t. kiadása. 104 l. — Főiskolánk volt kitűnő tanítványának és a távolban is hűségs fiának e tanulmányát, mely az Alföld gazdasági problémáit (növénytermelés, állattenyésztés, ipar, kereskedelem, munkaskérdés stb.) teszi mélyreható vizsgálódás tárgyává és igyekszik a célhoz vezető utakat megjelölni, szívesen ajánlják a gazdasági kérdésekkel foglalkozók figyelmébe.

* **Rousseau: Egy magános sétáló álmodozásai.** Fordította: Dr. Rácz Lajos. Budapest. Franklin-

Társulat kiadása. Ára 42000 K. Az a viszony, amely e lapokat dr. Rácz Lajoshoz fűzi, nem tarthat vissza minket annak az öröndetes hírnek a közzétételétől, hogy a mi országos nevű Rousseau-kutatónk, akinek R.-életrajza a M. Tud. Akadémia kiadásában, sajnos, még mindig nem jelenhetett meg, irodalmunkat egy becses kis R.-darab fordításával ajándékozta meg. A fordítás nem pusztán a R. műveit alaposan ismerő tudós filológiaiilag is kifogástalan műve, hanem színes, meleg hangú irodalmi termék, amely az eredeti mű erős hangulatába nagy erővel sodor be. A mű kiállítása nemcsak tetszetős, hanem egyenesen szép. *M.*

* **Győzelem a Halál felett.** A biblia szavai a halálról a természettudomány fényében. Irta: *Szücs Ernő* főreálisk. tanár. Budapest, a Soli Deo Gloria kiadása. 168 l., ára 35.000 K. — A tudós szerző, akiben a theologus egyesül a matematikai-fizikai tudományok buvárával, a természettudományok, a tapasztalat és a kijelentés világítása mellett, vizsgálja és tárgyalja 8 fejezetben az élet és halál, test és lélek, földi és mennyi boldogság kérdéseit s a tudomány tényeivel, adataival siet — a materializmus, skepticizmus és atheizmus támadásaival szemben — a vallásos hit védelmére. Könyvéből minden lelkész sok hasznos adatot meríthet vallásos felolvasásokhoz, de általában minden, a vallás és tudomány problémái iránt érdeklődő haszonnal forgathatja azt.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyász hírek.** Dr. Szeremley Sámuel h.-m.-vásárhelyi lelkész, a M. Tud. Akadémia I. tagja, H.-M.-Vásárhely történetirója, ref. lelkészi karunk egyik legtiszteltebb alakja nov. 20-án 83 éves korában elhunyt. — Gyászlap jelenti, hogy *Szabó Bertalan* hejőpapi lelkész életének 61-ik évében, nov. 22-én, szerettei karjai közt csendesen elaludt, visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Az Úr veteményes kertjének csöndes, zajtalan, de hűséges és buzgó munkásai közé tartozott; barátai, egykori tanuló társai (köztük lapunk f. szerkesztője is) az őszinte, igaz barátot, a talpig becsületes embert siratják benne. Emlékén legyen áldás, szeretteivel az Úr vigasztalása! — Váratlanul, percek alatt ragadta el a halál az életerős férfit: *Bíró János* abaújházi és pányoki lelkészt, az abaúji egyh. megye tanácsbíráját, főiskolánk hűséges tanítványát és mindenkor tettekre kész barátját nov. 24-én; Gönere készült, de az Úr az ő titokteljes tanácsában másként végzett felőle s magához hívta, 63 éves korában, az ő hű szolgáját, neki immár örök üdvösségére, de szerettei kimondhatatlan fájdalmára. Áldott legyen emlékezet! — A genfi ref. egyházat és theol. fakultást súlyos veszteség érte: *Fulliquet György*, a dogmatika professzora, a Szentpéter-szekesegyház lelkésze, a jeles tudós, ékesszavú szónok, buzgó lekipásztor nov. 20-án, 61-ik évében meghalt. 1910 szeptember havában meglátogatta a magyar ref. egyházat, benne főiskolánkat is s az eleveneszű, tűzeselőadású tudós és szónok képe ma is ott él a lelkünkben. — *Szalay László* nyug. főispán, az egységes tiszán innen egyh.-kerület volt vil. főjegyzője, az új

abaúj-tornai egyh.-megye gondnoka, egyházi és nemzeti életünk nagyérdemű munkása dec. 2-án 67 éves korában rövid szenvedés után meghalt. Áldjuk emlékét!

— **Újabb alapítványok főiskolánkban.** *Kazinczy Gábor* debreceni kúria! bíró elszegényedett nemesi ifjak számára tett 2 mill. K.-ás alapítványát 1925. apr. 1-én esedékes 1 vaggon rozsszal egészítette ki. — *Botka István* I. bényei nyug. tanító 1 millió K. alapítványt tett rokon, illetőleg jól tanuló főiskolai tanulók jutalmazására. E szerény viszonyok között élő nyugdíjas tanító sok nagyvagyonú ref. embernek példát mutat főiskolánk munkas szeretetére. — *özü. Ellend Józsefné* tápintézetű és ösztöndíj-alapítványát 500.000 K.-val növelte.

— **A dunamelléki ref. egyházkerület** nov. 15-iki közgyűlésén felolvasott püspöki jelentés egyik legkiemelkedőbb pontja volt a dr. *Kaszay István* kalocsai ügyvéd adományának a bejelentése, aki úgyszólván minden vagyonát a ref. egyháznak hagyta oly célból, hogy annak felhasználásával Kalocsán, a jezsuiták e hatalmas fészkeében a ref. egyház minden ponton megerősíttessék és az alapítványból egy ref. iskola is felállíttassék. Az ajándékozási szerződés szerint dr. Kaszay I. földbirtokvagyonából 400 holdat juttat a lelkészi javadalom biztosítására; 200 holdat az iskola céljaira s a tanítók javalmazására, 50 holdat pedig a mindenkor dunamelléki ref. püspök javadalmainak kiegészítésére. Ezen kívül 8—9 háza és egész se reg házhely szintén a ref. egyház tulajdonába megy át, köztük egy 32 szobás volt szálloda is, mely leányintézet berendezésére különösen igen alkalmasnak látszik. A nagyszívű adakozót a közgyűlés tagjai meleg ovációkkal halmozták el, de rome amint másnap hazaútazott, kalocsai otthonában váratlanul elhunyt, miután életének nagy álmát megvalósította. Temetését nov. 19-én dr. *Ravasz László* püspök végezte. — A közgyűlés hivatalosan tudomásul vette, hogy az állam az 1848. XX. tc. részben való végrehajtása fejében is, a ref. püspöki javadalom kiegészítési céljaira, a dunamelléki ref. egyh. kerület részére az orsz. földbirtok rendezéssel kapcsolatban Szilasbálháson (Veszprém m.) 562 holdnyi területet hasított ki. — Ugyancsak a közgyűlésen Petri Pál államtitkár bejelentette, hogy a minisztertanács a kongruának 100. százalélig való valorizálását elvben már elfogadta.

— **Főiskolánk köréből.** A hittanhallgató ifjak részben a palástalap, részben az akad. ifj. olvasó-kör javára nov. 22-én este *műkedvelői előadást* rendeztek (előadták ügyes, gondos játékkal „A vén gazembert”), mely a két célra 1,300.000 K. tiszta jövedelmet hozott. — Az „Erdélyi Önképző-Kör” Csontos J. főgimn. igazgató, Elekes I., Novák S. s Bathó J. tanárok vezetése alatt, nov. 23-án, 53 ifjúval *tanulmányi kirándulást* rendezett Tolcsvára. A kirándulókat a tolcsvai ref. egyház tagjai páratlan szíves vendégszeretettel fogadták. A vasárnap d. e. istentiszteletet Molnár Béla spataki hitoktató végezte, d. u. az Önképzőkör tagjai rendeztek a templomban kiválóan jól sikerült vallásos ünnepélyt reformációi emlékbeszédrel, karénekekkel, duett-énekekkel és szavalatokkal. — Főiskolánk, 5 mill. K. költséggel, a fizikai szertárban, radio-

telefonállomást rendezett be; a berendezést Benkő Béla tanár végezte. — A karácsonyi szünidő dec. 19-én d. u. kezdődik és jan. 4-én este végződik. — *Ady* Lajos tanker. főigazgató nov. 26—28. napjain hivatalos látogatást tett főgimnáziumunkban s az intézetünkben folyó munkáról teljes elismeréssel nyilatkozott.

— **Maklári Pap Miklós ünneplése.** Meleg ünneplésben részesítette a sárospataki főiskola tanári kara Maklári Pap Miklós nyug. főiskolai tanárt 1924 dec. 6-án sárospataki tanárrá választása ötvenedik évfordulóján. A nyugalom éveit sok testi-lelki frisséggel élő, köztisztelőben álló tanár, sok nemzedék kifogyhatatlan türelmű tanító-mestere a főiskola legsikeresebb kezű nevelő személyiségei közé tartozott. Irt tudományos és népszerűsítő műveket, tankönyveket és más elmetermékeket, jelentős sikereket mutatott fel az iskolai és egyházi közigazgatás terén. De a legnagyobb a tanteremben volt. Ekkor volt elemében. Viaszként tudott bánni a zsenge gyermeklelkekkel és a tisztá érzések kútfejét családkozhatatlan művészettel tudta megindítani. Lélek- és jellemképző hatású volt. S ezért nemzedékek szeretete zárt szívébe. A főiskola üdvözlétét az egykori tanítvány: Marton János főiskolai közigazgató tolmácsolta. Megható mozzanata volt a jubilaris emlékezésnek a ref. egyház presbiteriumának üdvözlése, amelyet a presbiterium élén Kiss Sándor dr. főgondnok tolmácsolt. Az üdvözlésekre a jubiláns kedves közvetlenséggel mondott köszönetet.

— **Adományok.** dr. *Koncz Endre* min. osztálytanácsos, főiskolánk hálás volt növendéke az Új Vay—Mocsáry alapra 200 ezer, *Nemes Lajos* ny. tanfelügyelő a Sárospataki Oltalmazó Liga javára 100 ezer koronát adományozott. — A *Foncière* biztosító intézet, amely a tisztáninni ref. egyházkerület egyházainak és iskoláinak szerződészerű állandó biztosítója, a Sárospataki Ref. Főiskolának a Vay—Mocsáry alapjára egy millió korona adományt küldött. Főiskolánk ez adományért ez úton is kifejezi köszönetét a biztosító intézet miskolci főügynökségének.

— **Hollandiából.** Hadorn V. berni tanár írja a *Kirchenfreund*-ban: „Véletlenül e napokban jutott kezeimbe Kuyper Ábrahám életrajza. Megragadó e könyvben az 1918 novemberi holland forradalomról szóló szakasz. Troelstra, a szociáldemokrata, ragadta magához a hatalmat, hogy az orániai házat megdöntse. Kuyper élete Hágában naponként veszedelemben forgott. Ekkor nov. 18-án a fríz csapatok, többnyire kuyperi gondolkozású családok gyermekei, bevonultak és kapcsolatban a Limborgból jövő kath. csapatrészekkel, megmenették a helyzetet. Este a 81 éves Kuyper háza elé vonultak és elénekelték a Nassaui Vilmos-dalt, bizonyosságot téve ezzel arról, hogy mindenekelőtt az ő életmunkája őrizte meg Hollandiát a szociálista forradalomtól.“

— **Rómában** az 1925. évi jubileumi évet 1924 dec. 25-én a Szt. Péter, Szent-Pál, Szent János és S. Maria-Maggiore-székesegyházak elzárt kapuinak ünnepélyes megnyitásával fogják megnyitni. A Szt. Péter-templomban a pápa a szertartást arany kalapáccsal fogja végezni. Az 1925—26-ban tartandó ökuméniai zsinatnak két új dogmával szem-

ben kell majd állást foglalnia: Mária testi menyemenetelének és a kegyelem osztogatásánál való közreműködésének dogmájával. Azután a ker. egyházak egyesülése is szóba fog kerülni, amit azonban az új dogmák aligha fognak elősegíteni. Prot. körökben nem sok izgalmat fognak azok kiváltani, mert nagyonis az eddigi kath. fejlődés következményeihez tartoznak.

— **Harangavatások a megszállt Bodrogközön.** A *kisgyéresi* egyház szeptember 28-án avatta fel új harangját és szentelte fel új templomát. A szentelést Czinke István püspök végezte szépszámmú, mintegy 5000 ember jelenlétében. Harangavatást ünnepelt a *bodrogszentesi* gyülekezet okt. 19-én, amikor Keresztury József esperes, megáldva az új harangot lélekemelő szavakkal adta azt át nemes hivatásának. Lélekemelő ünnepség színhelye volt *Nagygyéres* nov. 23-án, amikor két, 543 és 276 kg súlyú harangját avatta fel, melyet a nemeslelkű gyülekezet a közadakozásból összegyűjt 40,000 cseh korona árán öntetett. A harangmegáldását Idranyi Barna abauji esperes végezte, ünnepi beszédet Miskolczy Endre b.-szentesi lelkész mondott. Majd a távozó öreg harangot Rozgonyi Sándor örösi ref. lelkész bucsúztatta el megható szavakkal. Az Urnak házában Szűcs István esperes imádkozott, Virág Béla kir.-helmei lelkész hirdette Isten igéjét.

— **Rövid hírek.** A debreceni egyházközség városi *missziói lelkészi* állást létesített s arra a nov. 27-iki presbyteri gyűlés Nagy István hitoktatót, a diakonisszaképző-intézet igazgatóját választotta meg; hatáskörébe fog tartozni: 1. az egyetemi klinikák, 2. a rendőrlegénység, 3. a városi szegényház lelki gondozása, 4. a fogház rabgondozása. — Debrecemben nov. 17—22-én ref. *pedagógiai konferencia* tartatott, melyen sorra vették a középiskola főbb tárgyait, ezúttal a humán tárgyakat s igyekeztek kimutatni, hogyan lehet ama tárgyba bevinni a ref. világnézetet. — A spataki egyh. község lelkésze, Forgács Gyula nov. 23. óta vasárnap délutánonként *gyermekistentiszteletet* tart a népiskola és középiskola alsóbb osztályú növendékei számára. — *Takács Imre* telkibányai s.-lelkész „Palátos árvák“ cím alatt karácsonyra egy verskötetet ad ki; ára 5000 K lesz.

— **Cserépfaluban**, hol nagy ünnepségek között avatták fel a két új harangot november 16-án, kevéssel az ünnepség lezajlása után: nov. 27-én este végzetes szerencsétlenség történt. A lelkész istállójában támadt belső tűz következtében keletkezett füst a lelkész egész állatállományát — egy ló kivételével — egészen elpusztította. A gyülekezet részéről oly általános részvét és rokonszeny nyilatkozott meg a lelkész iránt, hogy közakarattal 10.000,000 koronát szavaztak meg a károsult lelkész segítésére. Valóban megható cselekedet ez a mai világban! Az épületben kár nem esett, a tüzet elfojtották.

— **Az északamerikai Egyesült-Államokban** nov. 4-én volt a szavazás az elnöki állásra és óriási többséggel *Calvin Coolidge*, a mostani elnök, lesz további 4 évre is az Unio elnöke. Coolidge ősrégi farmer-családból származik, kinek ősei még a Zarándok Atyákkal, angol puritánokkal, holland kálvinistákkal és francia hugenottákkal mentek át

a XVII. század elején az Óceánon. S a modern Amerikában még mindig nagyot jelent az a heroikus és a tiszta erkölcs talpkövére épült eredet, amely a Mayflower nevével van összefüggésben. Ilyen puritán családból származik C. Coolidge s ennek a régi, hagyományos amerikai puritanizmusnak emléke támadt fel a választók lelkében, amikor szavazatukat fölényes többséggel a „hallgatag, egyszerű ember“-re adták, aki az amerikai nacionalizmusnak és konzervativizmusnak leghívebb megtestesítője.

— **Külföldről.** A *katholikusok* nem egy helyen összefognak a szocialistákkal, ha a prot. egyháznak árthatnak, azt gyöngíthetik. Ime két példa: Zürich Wiedikonban egy 4-ik ref. lelkészi állást létesítettek s azt az összes pártok megegyezésével Epprecht tablati liberális irányú lelkésszel ohajtották betölteni; ámde a szocialisták, egy kath. városi tanácsos által támogatva Wirth ex-lelkész és ex-kommunista személyében új jelöltet állítottak és heves agitációt fejtettek ki jelöltjük érdekében; a jun. 29-én megejtett választáson Wirth 200, Epprecht 620 szavazatot kapott. A másik eset ez: A szocialisták és kommunisták a jenai egyetem egyh. történeti tanszékét meg akarták szüntetni s helyébe a bölcseleti fakultáson vallástörténeti tanszékét állítani. Törekvésüket támogatta Dinter kath. képviselő, a néppárt feje. A szavazásnál 29 szavazat volt az indítvány mellett, 29 ellene; az elnök a statusquo fentartása mellett döntött. — A *berni* katolikusoknak 400 év óta, az idén engedték meg újra, hogy Úrnapján körmenetet tartsanak; a spanyol protestánsoknak semmi jellel vagy felirattal nem szabad istentiszteleti helyeiket megjelölni.

HIVATALOS RÉSZ.

1266—1924.

Körlevél.

I.

A budapesti „Bethesda kórház“, egyetlen protestáns kórházunk, súlyos anyagi válsággal küzd. Minden tekintetben megérdemli, hogy hűveink jótékony segítségében részesüljön. Kérem azért lelkésztársaimat, hogy karácsony első napján hirdessék ki, hogy a karácsony másodnap délelőtti perselypénz a Bethesda részére adatik, buzdítsák hűveiket az adakozásra, a begyűlt összeget pedig küldjék be egyenesen a Bethesda kórház címére (Budapest, VI. Hermina-út 39.) Kisebb összeg levélbélyegben, egyszerű levélben is beküldhető. A kórház igazgatósága nekem kimutatást fog küldeni az adományokról.

II.

A vallás- és közokt. miniszter úr 56,160/1924. sz. a. kelt intézvénnyel alapján felhívom a *három főgimnázium igazgatóságát*, hogy a modern idegennyelvi tanítás csekély eredményének fokozása érdekében december hó folyamán külön tanári értekezleteken vitassák meg az idegen nyelvtanítás sikerét biztosító módokat és eljárásokat s erre vonatkozó javaslatokat f. é. december 22-ig juttassák el hivatalomhoz.

III.

Figyelmeztetem az iskolaszéki elnök és tanító urakat, hogy az egységes tankönyvek elkészültéig az iskolákban csak az egyházkerületek által kiadott *tanönyvek* használhatók és pedig bármelyik egyházkerületben bármelyik másik egyházkerület kiadványai; e rendelkezés szigorú megtartása az iskolalátogatók által pontosan ellenőrizendő; végül, idegen kiadású tankönyvek használata fegyelmi vétség, melyért úgy a tanító, mint az iskolaszéki elnök felelősséggel tartozik.

IV.

Meglepetéssel hallom, hogy a *kulturadó* nehezen folyik be s pár helyen ellenmondás is jelentkezik. Kérem lelkésztársaimat, hogy a híveket világosítsák fel e kivétel jogos és szükséges voltáról s lelkesítsék őket annak megfizetésére. A kivetett buzamennyiség egységára mázsánsként 400,000 koronában lett megállapítva. A kivetett összegek a *folyó év végéig okvetlenül* befizetendőek az egyházkerületi pénztárba.

V.

Az esperes urakat kérem, hogy a negyedik évnegyedi *káplánkongrua* kimutatást hozzám f. é. december 15-ig küldjék be.

VI.

Az ú. n. „Levente-egyesületek“ részére az esetben, ha a községben megfelelő állami iskola vagy más állami épület nem lenne, a ref. tanterem összejövetelek részére átengedendő, természetesen a dologi kiadásoknak, esetleg az okozott károknak az illető egyesület általi megtérítése mellett.

VII.

A m. kir. népjóléti miniszter úr általam felkéri a lelkésztársakat, hogy az állami menhelyekben nevelt gyermekeknek egyes nevelő szüléknél, államköltségen leendő elhelyezésében a községi hatóságnak segítségére legyenek s az árva gyermekek sorsát szeretetteljes figyelemmel kísérik.

VIII.

Mivel még mindig vannak lelkésztársak, kik a hivatalos leveleket postabélyeggel bérmentesítve küldik, szükségesnek látom közölni, hogy a hivatalos levelek „Hivatalból, egyházi ügyben. díj átalányozva“ felírással s a hivatal bélyegzőjével ellátva, *postabélyeg nélkül* küldhetők.

Miskolc, 1924 nov. 30. Dr. Révész Kálmán
püspök.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. Lapunk jövő évi előfizetési díját valorizálva a régi koronaértékben fogjuk megállapítani s ezzel lehetővé óhajtuk tenni, hogy lapunk gyakrabban és nagyobb terjedelemben jelenhessen meg. Előre is kérjük ez iránt t. olvasóink jóakarató támogatását s ez idő szerint, a f. évi hátralékos előfiz. díjak beküldését. — **A gagybátori** ref. egyház részéről lapunk fentartási költségeire 100,000 K adományt kaptunk, amit köszönettel nyugtázunk. — **T. K. Cserépfalu.** Kérésére közöljük, hogy ez évi hátraléka: 60,000 K. — **Sz. L. Csobaj.** Ez évre Sz. L. fizetett 75,000 K. Az egyházközség azonban csak: 10,000 koronát.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

<p>ELŐFIZETÉSI DIJ:</p> <p>Fél évre ..... 30,000 K.</p>	<p>Főszerkesztő: Dr. RÉVÉSZ KÁLMÁN</p> <p>Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. RÁCZ LAJOS</p> <p>Főmunkatársak: MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FORGÁCS GYULA</p>	<p>HIRDETÉSEK DIJA:</p> <p>Megegyezés szerint.</p>
--	--	---

TARTALOM. Karácsonyi öröm. — A tanítói nyugdíj-teher. — Irodalom. — Vegyes közlemények.

Karácsonyi öröm.

Mikor az idő teljessége elérkezett, angyali ének zengette az éjszakában: Ime én hirdetek nektek nagy örömet, amely minden népnek öröme lesz: ma született néktek a Megváltó Dávid városában! — mire a pásztorok örömtől repesve siettek fel Bethlehembe és borúltak le a jászolban fekvő kisded előtt. S azóta, immár több mint 1900 esztendeje a mi fülünkbe és a mi szíveinkbe is állandóan hangzik az angyali ének: Ma született nektek a Megváltó Dávid városában! — s e kiáltás ma is épp oly örömmel tölti el szíveinket, mint egykor a bethlehemi jászol előtt megjelenő és a jövődő Megváltó előtt leboruló pásztorokét.

Miért ez a karácsonyi öröm? ki jelent meg nekünk a bethlehemi jászol szülőttében? Nem csupán egy böles vagy egy vallásalapító; Jézus több nekünk mindezeknél. Ő az eszményi ember, amilyennek az embernek lennie kell és amilyen lesz egykoron, a mintaember, a tökéletes ember. De ez még nem elég; e mellett ő Isten visszfénye, képmása, Istennek élő és egyenes kinyilatkoztatása a földön.

Az egész megváltás munkája be van foglalva ebbe a két ténybe. Jézusban az ember egyesül az Istennel s ugyanebben a Jézusban Isten egyesül az emberrel. A régi szakadék eltűnt közöttük, egy olyan misztérium útján, amelynek megértése felülmúlja elménket, a szakadék be van töltve.

Akinek tetszik, értekezék Jézus kétféle természetéről; nekünk e két tény elég, mert ez meggyőző módon bizonyítja, hogy Isten szereti az embereket, hogy közöttük és közöttük elszakíthatatlan kötelék létesült, és hogy csak Jézushoz kell csatlakoznunk, ha az örök élet után törekszünk.

Áldott légy, óh Úr Jézus! Mi hittel fogadjuk minden évben a földre jöttödről szóló örömdetes üzenetet! szent hódolattal tekintünk reád és borúlunk le előtted, és a pásztorok példájára mi is dicsérjük az Úr jóságát, magasztaljuk őt, aki úgy szerette a világot, hogy az ő egyszülött fiát küldte a bűnös emberi nem megváltására. Hittel emeljük fel Hozzád szemünket a magasba, a te égi trónusodhoz, hittel várjuk és kérjük a te üdvözítésed áldó erejét!

Áldott legyen ez a nap, az ő születésének szent ünnepe! legyen ez Jézus minden igaz tanítványára nézve az üdvösségnek és megszentelésnek

napja! Erősítse meg e nap öröme Jézus Krisztusba vetett hitünket s emeljen fel bennünket arra a hitben, igazságban és szeretetben folytatott életre, amelyet Jézus előttünk mint igaz utat megmutatott és amelynek követésére minden embert elhívott!

Karácsonyi öröm, töltsd be szíveinket! karácsonyi hit, emeld fel Jézushoz lelkeinket!

A tanítói nyugdíj-teher.

A tanítói fizetéseknél az iskolafenntartó egyházközségekre áthárított javadalom, legújabbban a tanítói nyugdíj rendezése során egyházainkra súlyosan nehezedő, a régi nyugdíjjarúléknak ötszörösét képező terhek, forrásaiva váltak sok-sok elégedetlenségnek. Egyesek nem egyszer tettek szemrehányást a kálvinista pap-képviselőknek is, hogy nem képviselik eléggé egyházi érdekeinket, holott nyugodt lélekkel mondhatják, hogy elkövetek és elkövetnek mindent, hogy mérsékeljék ezeket a terheket, vagy legalább oly helyzetet teremtsenek, amely mellett elhordozhatóbbakká valnak ezek a terhek. Csakhogy velők is parancsol az állam pénzügyi helyzete, amely nemcsak ránk nézve szabja meg a lehetőség határait, de megköti az intézők kezét is. Egész más világításban állnak ezek a dolgok ha ismerjük a kérdések egész komplexumát, mintha az érdekeltség lámpavilágába állítjuk bele az egyes sérelmi eseteket.

Igen illetékes helyről vettük s adjuk a következő tájékoztatást:

I.

A nem állami elemi iskolai tanítói állások helyi javadalmának az 1922. évi VI. és XVII. törvényekkel elrendelt értékelése és rendezése befejeztetett, miután az ellene emelt érdemleges felszólamlásoknak és panaszoknak elintézése során minden érdemleges panasz alaposan megvizsgáltatott és a lehetőségig méltányosan elbíraltatott.

Vegeredményként megállapítható, hogy a református egyházak által fenntartott hitfelekezeti elemi népiskoláknál ez időszerint 2369 tanítói állás részesül illetménykiegészítő államsegélyben.

Ezen állások után az utolsó békeévből: 1913-ban az iskolafenntartó ref. egyházközségek a tanítók fizetése címén, 1,632,314 béke-koronát biztosítottak természetben vagy készpénzben saját anyagi forrásaikból (ez az u. n. helyi javadalmozás).

11. 87 192.

Megjegyzendő azonban, hogy ebben a béke-évi összegben a kántori illetmények csak akkor és abban a mérvben szerepelnek, ha és amennyiben a kántortanítói együttes javadalom az évi 1000 K-t meg nem haladta. (1913. évi XVI. t.-c. 25. §-a).

A folyó költségvetési évben az államsegélyes ref. tanítói állások helyi javadalma 1,103.465 aranykoronából áll.

Igy tehát a ref. egyházközségeknek, mint iskolafenntartóknak jelenlegi szolgáltatása a fentebb kimutatott békebeli összegnek csupán 67%-át éri el, dacára annak, hogy jelenleg az 1923. évi XXXII. t. c. 13. §-a értelmében a kántori illetmények *teljesen* beszámíttatnak.

Ami a helyi javadalmazás kiegészítésére engedélyezett államsegély összegét illeti, ez hitfelekezetenként csak hosszabb idő alatt és tetemes munkával volna megállapítható, mert az államsegélyek utalványozása 1921. július 1-től decentralizáltan, a m. kir. pénzügyigazgatóságok útján történik s a szükség és adatok egy része itt a központban nem is áll rendelkezésre. Annyi azonban ismeretes, hogy a mai Magyarország területén működő közsegi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanítók békeben kereken 8,000.000 K fizetési-egészítő államsegélyben részesültek, amely összegből a reformátusokra megközelítően 1.950.000 K esett, míg az 1924/25. évi állami költségvetésben a nem állami elemi iskolai tanítók fizetési-egészítő és családi pótlék államsegélye címén előirányzott hitelből a reformátusoknak aránylagosan 2,820.000 aranykorona jut.

Általánosságban még annyi említhető a fenti megközelítő számadatokon kívül, hogy a hitfelekezeti elemi iskolai tanítók helyi javadalma békében a szolgálati időhöz képest *ténylegesen*, t. i. a beszámítható szolgálati időnek legfeljebb 1893. évi október hó 1-től figyelembe vehetése miatt évi 1.200—2.000 K egészített ki államsegéllyel, most pedig ugyancsak a szolgálati időhöz képest évi 888—2.040 aranykorona erejéig egészített ki államsegéllyel. Békében a tanító családi pótlékot nem kapott, most pedig kap minden igény jogosult családtag után évi 120 aranykoronát, tehát nem egy tanító legutolsó békebeli illetményeit teljesen valorizáltan élvezi.

II.

A tanítók nyugdíjügyét általánosságban az 1875. évi XXXII. t.-c. szabályzata legelőször, mert az 1777-től 1875-ig érvényben volt Ratio Educationis a tanítóknak csak egy töredékéről — a közsegi és kath. tanítókról gondoskodott, míg nagyrészüket elagottságuk esetén a fenntartó támogatására volt utalva — törvényesen biztosított nyugellátás nélkül.

Az 1875. évi törvény a nyugdíjterheket megosztotta a) az iskolafenntartó, b) a tanítók, c) a tanulók és d) az állam között. Az előbbi három viselte a terheket oroszánrészét, az állam évi 50.000 forint segélyt biztosított, amelyet később 100.000, majd 150.000 frt-ra emelt. E segélyhez járult még a tandíjmentesség behozatalakor az u. n. 30 filléres járulékok váltásösszege (700.000 K).

A fenntartó hozzájárulását a törvényhozás állásonként 12 frtban szabta meg s nem a törvény

szövegében, csupán az indokolásban jelezte, hogy ez a 300 frt-os tanítói fizetés 4%-a. A törvény eme szerencsétlen szövegezése, mely azon feltételezésen épült, hogy a tanítók fizetése sohasem lesz több 300 frt-nál, volt a tanítói nyugdíjalap teljes tönkremenetelének okozója.

A fenntartó ezen folyton törpülő (2000 K fizetésnél már csak 1%) hozzájárulása mellett a főterhet a tanítók viselték. Az évi 2% mellett a felvételnél 5%-ot, azontul minden emelkedésnél 50%-ot fizettek, úgy hogy ez a fizetés 4—5%-ának felel meg. A tanulók 30 fillért fizettek fejenként, 50 tanulót véve csak alapul, ez 12 K-t vagyis a fizetés 2%-át jelentette. A fenntartó 4%-os, a tanulók 2%-os és a tanítók 4—5%-os hozzájárulása mellett az állami segély a fizetés 1—2%-ának volt tekinthető.

Minthogy a nyugdíjazás évekig korlátozásokhoz volt kötve, nyugdíjalap megerősödött s 1901-ben tőkéje elérte a 29 millió koronát, azóta a magas fizetések (nyugdíjak) s a fenntartó aránytalanul kicsiny hozzájárulása következtében tőkéjéhez is hozzá kellett nyulnia, hogy fizetési kötelezettségének eleget tehessen.

Ez a szomorú körülmény indította 1912-ben Zichy miniszter urat arra, hogy a fenntartók hozzájárulásának emelése ügyében tárgyalást kezdjen. Az 1912. évi május hó 23-án Baltik ev. püspök és Baksa ref. conv. előadó úrak bevonásával tartott értekezlet elismerte a rendezés indokolt és legális voltát és törvényjavaslat készítésében állapodtak meg. A javaslat 1915-ben el is készült, a háború alatt azonban nem tárgyalatott le. Az 1921. évi június hó 8-án a nemzetgyűlés határozatilag kimondta, hogy „tekintettel arra, hogy a tanítói nyugdíjgyűlés hiánnyal küzd és emiatt nem tud kötelezettségének eleget tenni stb.” a) az állami tanítók kiveendők, b) a nem állami tanítók nyugdíjgyűlése a nem állami tanárokkal azonos módon rendezendő, az iskolafenntartók járulékaiknak esetleges felemelésével. E nemzetgyűlési határozat alapján elkészült a törvénytervezet, amely hozzászólás végett 1923. évi április hó folyamán megküldetett az egyházi főhatóságoknak, a tanító- és tanáregyesületeknek.

A nyugdíjintézetnek ebben az időben már nem volt tőkéje, hogy mégis eleget tudott tenni fizetési kötelezettségének, az volt a magyarázata, hogy az 1923. évi június hó 30-áig a fizetés (nyugdíj) oroszánrészét a drágasági segélyek képezték, amelyet addig teljes egészében az államkincstár fedezett.

Az 1923. évi 6000. M. E. számú rendelet azonban új helyzetet teremtett. Az egyesített nyugdíjat 1923. évi július hó 1-től a nyugdíjintézet számlájára kellett volna kiszolgáltatni. Az iskolafenntartók összes befizetése alig viselte volna egy-két tanító nyugdíját s ezért a 6000 nyugdíjas és és özvegy ellátásának zavartalan kifizetése céljából előleget kellett kérni az államkincstártól, amely előleg a nyugdíjintézet 1924/25. évi államsegélyénél levonásba hozott.

Minthogy pedig a tanítók részére a rég óhajtott kedvezményeket 1923. évi július hó 1-étől biztosítottuk: a 21 éves korhatárt eltöröltük, az özvegyeknek már 5 év után adunk nyugdíjat, az

árvának nem 16. hanem 24 évig adjuk a nev. járulékot, temetési járulékot adunk, lakbérnyugdíjat adunk stb. stb., mindez nagy terhet jelent, amelynek ellenében bevételi tételeink emeléséről is gondoskodni kellett.

A pénzügyminiszterium óriási áldozatot hozott, mikor legalább átmenetileg 66%-os hozzájárulást ad az 1914. évi XXXVI. t.-c. matematikai merlegben szükségletként jelzett 22,2%-os állami támogatással szemben, éppen akkor, amidők az 1914. XXXVI. törvénycikk 83 § a szerint új matematikai mérleg lett volna készítendő és a 22%-os állami hozzájárulás dacára előálló szükséglet fedezésére javaslatot kellett volna az Országgyűlés elé terjeszteni.

Megjegyzem, hogy a megjelent kormányrendelet a püspök uraknak megküldött eredeti törvényjavaslattal szemben, amely tervezet Süták egyetemi tanár math. számításai alapján készült, jelentékeny enyhítést tartalmaz, mert az eredeti törvényjavaslat a 10%-os fenntartói díjon kívül a legalább ugyanannyi bevételt jelentő tanulójárulékot is számba vette. Ezt, valamint a protestáns egyházak óhajához képest a fegyelmi bírságpénzeket elejtette a kormányrendelet a bevételi tételek sorából.

A helyzet ma tehát az, hogy a nem állami nyugdíjasok nyugdíjterhe (6.000.000) azaz hat millió aranykorona, amely teher 66% át egyelőre államsegélyből fedeztük s csak 33%-át kell előteremtünk az iskolafenntartó és a tanítók együttes befizetéséből. Az 1911. évi tehermegosztás: állam 1 m. fent. tanítók 5.500.000, az 1915—6. évi tehermegosztás: állam 1 m. fent. tanítók 4.000.000, tőkeapadás 2.000.000.

Ha tehát az államkincstár csak abban az arányban támogatna a nyugdíjintézetet, amint azt a bekében tette, akkor a most kirótt fenntartói járulék helyett annak 3 szoros összegét kellett volna kirovatni.

Megjegyzem végül, hogy a pénzügyminiszter ur a már nyugdíjazott állami tanítók nyugdíjterhének elváltatásán kívül honorálta azt a kívánságunkat is, hogy a nem állami tanszemélyzet nyugdíjgyének adminisztrálásával járó személyi és dologi kiadások is — legalább egyelőre — az államkincstár terhet képezzenek.

Tekintettel arra, hogy a nyugdíjáruléknak a multa való előírása nehéz helyzetbe juttatta az iskolafenntartó egyházközségeket, a vallás- és közoktatásügyi miniszter tárgyalást kezdett a pénzügyminiszterrel kedvezőbb fizetési határidők engedélyezésére. Az a javaslata, hogy az 1924—25. évi járulék az 1925. évi január—június hónapokban, az 1923—24. évi járulék pedig később, egyeztetés után meghatározandó időpontban legyen beszedendő.

*

Két dolgot megállapíthat ebből az igazságos ítélet. Először azt, hogy az iskolafenntartó egyházközségek a tanítók helyi javadalmára ezidő szerint 528.849 aranykoronával adnak kevesebbet, mint a bekében. Másodszor azt, hogy az állam kétharmadát fedezi a nem állami nyugdíjas tanítók nyugdíjterhenek az iskolafenntartók és tanítók együttes befizetésével szemben.

Ilyen körülmények között alig nyílik ránk nézve más lehetőség, minthogy tiltakozzunk a rendelet visszaható ereje ellen és szorgalmazzuk a kedvezőbb határidőkre szóló fizetést a lehető legnagyobb erővel, ami meg is történt ismételt és ismételt esetben.

Mindent az államtól várunk nem lehet, az idő sürgetve parancsolja, hogy se jobbra se balra nem tekintve, támasszuk fel az ősi fenntartó erőt, a protestáns áldozatkészséget.

IRODALOM.

* **Keresztyén Család Képes Naptára.** Ára 15.000 kor. Változatos és bő tartalmú Naptár; eikeit: Vargha Tamás, dr. Vass Vince, Vargha Gyula, Muraközy Gyula, Czeglédy Sándor, H. Kiss Géza, Szizethy Ferenc, dr. Baltazár Dezső, Medgyasszay Vince, Forgács Gyula, Szűcs József, Tildy Zoltán, Uray Sándor, Nyári Pál Gönczy Béla, ifj. dr. Szabó Aladár, Biberauer Richard, Tildy Zoltánné, Pongrácz József, Gaál Ferenc, Huszar Jolán, Tóth Lajos, Csűrös István, Miklós Ödön, Halmai János irtak. Inkább kevesebb, de hosszabb elbeszélés kellene s esetleg egy folytatásos regény. Az adomának hiányoznia nem szabad. S még egyet: érdekes ismeretterjesztő dolgokat is közöljenek a naptárok jövődjére a tudomány, vagy a természet-tudományok köréből.

T. M.

* **„Ebben a világban, de nem e világból“** címen 10 ívre terjedő egyházi beszédek és előadásokat tartalmazó kötetet adok ki, amely február hó folyamán fog megjelenni. A kötet ára előfizetőknek portómentes küldéssel 35.000 korona, bolti ára jelentékenyen magasabb lesz. Előfizetni lehet 1925 január 31-ig. Pápa, 1924 dec. hó. Dr. Vass Vince.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Lapunk t. előfizetőinek és olvasóinak boldog karácsonyi ünnepeket kíván a Szerkesztőség.**

— **Lapunk jelen száma utolsó ebben az esztendőben.** Tisztelettel kérjük a jövő évi előfizetés haladéktalan beküldését, hogy újévtől teljes erővel s lehetőleg hetenkint megjelenhessünk. Előfizetési díj a jövő évre: **10 arany korona** (á 17.000 K).

A kiadóhivatal.

— **Gyászhirek.** Szilassy Aladár v. b. t. t., a Ker. Ifj. Egyesület megalapítója és elnöke, életének 78. évében f. hó 5 én elhunyt. „Egész életét az Úr Jézus és az ő anyaszentegyháza iránt való áldozatos szeretetben töltötte el. Nem fáradt el a szolgálatban, a megbocsátásban és az újrakezdésben.“ Temetését dec. 7 én Ravasz L. püspök végezte. — **Bernáth Aladárné szül. Meczner Sarolta,** Bernáth A. alispán felesége és Meczner Béla egyh.-m. gondnok leánya, életének 45 ik, boldog házasságának 28-ik évében f. hó 10-én elhunyt. Az egyházi és iskolai életünk ügyeiben nagy hűséggel és szeretettel forgolódnó Bernáth- és Meczner-csaladok fájdalmában igaz szívvel osztozunk.

— **Almási Szalay László** sirboltba tétele f. é. dec. 6 án volt Bereten. A sirboltnál Farkas Dezső lelkész mondott költői szárnyalású búcsúbeszédet.

— **Az egyetemes konvent** elnöki tanácsa, f. hó 8-án tartott ülésében, főképp az iskolafentartó egyházakra kirótt elbírhatalatlan nyugdíjterhekkel foglalkozott. Elhatározta, hogy ez ügyben a miniszterelnököt, a vallás- és közoktatási, valamint a pénzügyminisztert felíratilag s egyúttal az elnöki tanács tagjaiból álló küldöttség útján keresi meg e hó 18-án. Szóba jött az u. n. káplánkongrua ügye is, melynek kiosztása azonban nagyon sok nehézséggel jár, tekintetbe véve, hogy a kormány által e célra rendelkezésre bocsátott összeghez kell arányítani az egyes lelkészek és segédlelkészek részére megállapítandó összegeket. E célra is egy bizottság küldetett ki, mely azonban, az ünnepek miatt csak január közepe felé ühet össze. Végül intézkedett az elnöki tanács Soltész Elemér prot. tábori püspök beiktatásáról, mely Budapesten, a ref. zsinati teremben, Horthy Miklós kormányzó és az összes protestáns püspökök jelenlétében f. hó 17-én megy végbe.

— **A budapesti januári konferencia.** Nagy nyomtatékkal hívjuk fel tisztáninneni egyházkerületi lelkésztestvéreink és érdeklődő, u. n. világi egyháztagjaink figyelmét arra, hogy a budapesti theol. akadémia tanári kara 1925 január 6—9-én, négynapos konferenciát rendez, amely nemcsak gazdag programjával kelt feltűnést, hanem rendkívüli olcsóságával is. Étkezni a theol. internátusban lehet. A négynapos étkezés díja 130.000 K; szállással együtt 175.000 K, melyet előzetesen kell a jelentkezés alkalmával a theol. igazgatóságnak beküldeni. A theol. internátusban és a VII. Hermina-út 39. sz. a. levő Bethesda kórházban kb. 40—50 felutazó lelkész kaphat szállást. Az internátusban szállók hozzanak magukkal lepedőt, vánkost, pokrócot. Félárú vasúti jegyek érdekében megtörténtek a szükséges lépések. Jelentkezéseket a budapesti theol. akadémia igazgatósága címére kell intézni. Részvételi díj 20 ezer korona. Előadások lesznek külön a lelkészeknek; délután és este a nagyközönség számára. A ref. papnék zárt konferenciája január 8—9-én lesz. A program változatos és aktuális tárgyakat felölel.

— **Rövid hírek.** Soltész Elemér tábori püspök ünnepélyes felavatása f. hó 17-én Horthy M. kormányzó jelenlétében a konvent székházában ment végbe; a felavatást a ref. és luth. püspökök végezték. — **Dr. Gulyás József** spataki tanár dec. 10-én a bpesti Filológiai Társaság ülésén felolvasást tartott Csokonai *Georgikon-fordításáról*; kimutatta, hogy e fordítás (melynek két és fél éneknyi töredékét ők közölték először nagy Csokonai-kiadásukban) a Georgikon legelső magyar fordítása s Cs. ezt egykori debreceni tanárának: Kovács Józsefnek hatása alatt magyar versmértékben készítette s az filológiaiilag hű és ma is élvezhető fordítás. — A M. prot. Irod. Társaság dr. Zsinka Ferenc szerkesztő szervezésével egymásután rendezi a vidéken propaganda-estélyeit; a dec. 7-én Nagykőrösön tartott estélyen Kocsis Sándor pataki hh. is közreműködött egy szavattal.

— **Dunántúlról.** Egyházkerületi főjegyzővé 112 szavazattal 91 ellenében *Czeplédy Sándor* győri lelkész és főiskolai gondnok választatott meg; állását f. hó 1-én foglalta el. Meleg szívvel köszönt-

jük e szép kitüntetés alkalmából. — **Dr. Antal Géza** püspök a neki felajánlott 4 parochia közül az anyaegyházzá szervezett *komáromi* gyülekezet egyhangú meghívását fogadta el; ünnepélyes beiktatása, melyen gr. Klebelsberg vallásügyi miniszter is résztvett, dec. 7-én ment végbe.

— **Lelkészválasztás.** A hejőpapi-i gyülekezet dec. 7-én *Benke József* s. lelkészt egyhangú meghívással lelkészévé választotta.

— **Alsóborsodiak figyelmébe!** Több helyről jött kérdésre közlöm lelkész testvéreimmel, hogy az a fizetési meghagyás — mit — még szeptember havában kiküldött az egyházmegyei dékán, minden tételében érvényes. Azt akik nem fizették még be, fizessék be sürgősen. Az a pótkivetés, melyet én küldöttem meg a számvevőszék határozata alapján egyházak és lelkészeket érdeklően, szintén érvényes. Mind a két értesítést kötelezően kell tudomásul venni s a sürgős befizetésről azonnal intézkedni. Ahol az egyház pénztára nem bírja, ott hitébresztő munkát végezve, vallásos felolvasások tartásával, pár vasárnap estve, be kell szerezni. A mi egyházmegyenk a köteleességteljesítésben mindig a legelsőkk között volt s remélem, ma is az marad. Boldog ünnepelést kíván atyafiúi szeretettel Miskolc, 1924 dec. hó 8. *Farkas István* esperes.

— **Vámosujfaluban** nov. 2-án sikerült ref. ünnepély volt, amelyen az agilis ifjú lelkész: *Pungur Béla* alkalmi igehirdetése után *Szabó István* III. é. hh. előadást tartott, *Kocsis Sándor* IV. é. hh. pedig szavalt. Az iskolás gyermekek karban énekeltek a Luther énekét.

— **Ifjúságunkért.** A Ker. Ifjúsági Egyesületek Szövetsége dec. 8-án vezetői értekezletet tartott s több javaslatot fogadott el. Nyári konferencia Ökészkén és Kisújszálláson lesz. A „Magyar Ifjúság” januárban megindul.

— **Felhívás!** 1. Kérem az abaúji lelkész testvéreket, hogy az év folyamán a családjukban előfordult változásokat, anyakönyvi kivonatokban, szíveskedjenek hozzám sürgősen betérjeszteni. 2. Őszi egyházmegyei gyűlésünk két tanító-képviselői állásra, szavazást rendelt el. A szavazatok január 20-ig küldendők be az esperesi hivatalba. 3. Az egyházmegyei tanácsbírói, a világi aljegyzői állásra az e. megyei gyűlés határozata alapján a legtöbb szavazatot nyert két-két egyén között, újabb szavazásra hívom fel a presbiteriumokat. És pedig: az egyházi tanácsbírói állásra *Höresik Lajos*, ki 21 és *Szilva István* között, ki 14 szavazatot nyert; a világi aljegyzői állásra *Balogh István* vmi tb. főjegyző, ki 22 és ifj. *Dobozy István* között, ki 19 szavazatot kapott. Szavazási határidő január 20. 4. Végül felkérem a lelkész urakat, hogy a dékáni hivatalnál fizetendő mindennemű tartozásokat december 20-ig, mint legvégső határidőig szolgáltatassák be. Atyafiúi szeretettel *Abaújszántó*, 1924. dec. 10. *Cziáky Endre*, esperes.

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,

Hiszek egy isteni örök igazságban.

Hiszek Magyarország feltámadásában. Amen.